

დაიცვას და მისცეს ყველა სიკეთე, რომელიც მას შეუძლია ადამიანს მისცეს. დაე, ყველა კეთილი სურვილი და მოლოდინი, რომელიც აქვს ღვთისმოსავ ქართველ ერს, განხორციელდეს! განსაკუთრებულად მინდა გისურვოთ, რომ 2017 წელს ქართული მოსახლეობა ერთი მილიონით გაზრდილიყოს. ღმერთმა მოგცეთ ყოველგვარი სიკეთე!"

დეკანოზი სერაფიმე დანელია: „საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ბრძანებს: „ყოველი ადამიანი, რომელიც რაღაცას აკეთებს, ამით საკუთარ ავტოპორტრეტს ქმნის და შინაგანად რა სულიც გააჩნია ადამიანს, ისეთია მისი ნაშრომი“... XX საუკუნის მეორე ნახევარსა და XXI საუკუნის დასაწყისის საქართველოში მრავალი ავტოპორტრეტი შექმნილა, მათ შორის ერთ-ერთი განსაკუთრებულად მშვენიერი და დიდებული ავტოპორტრეტი კი ამ სიტყვების ავტორს, მის უწმინდესობას, საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს, ილია II-ს ეკუთვნის.

და ეს იმიტომ, რომ უწმინდესმა შეძლო და თავისი ავტოპორტრეტი ქართველი კაცის გულის ფიქარზე ამოკვეთა, თავისი სუნთქვა საქართველოს ისტორიის ქარცეცხლს შეაუღლა და უკვდავებასთან გარიგება დადო... თავი დაიმდაბლა, ცრემლით სთესა, თმენით დაითმინა, ერის ჯვარი იტვირთა, ამიტომაც ნაყოფი გამოიღო ათასეული...

ამიტომაც დღეს ის ჩვენი ერის ავტოპორტრეტი...

ვულოცავ მის უწმინდესობას დაბადების დღეს

და დღეგრძელობას, მზეგრძელობას და ავტოპორტრეტის საუკუნო ბრწყინვალეობას ვუსურვებ!"

ჯიხუნ (მუჰამედალი) ნარზალოვი: „მე, როგორც საქართველოს ერთ-ერთმა შვილმა, მინდა ჩემი მუსლიმი ახალგაზრდა სამეგობროს სახელით მივულოცო სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს, უწმინდესსა და უნეტარეს ილია მეორეს დაბადების დღე. მინდა ვუსურვო ჯანმრთელი და ბედნიერი, დღეგრძელი ცხოვრება.

იგი არა მარტო ქრისტიანების, არამედ ჩემი სულიერი მამაცაა. პატრიარქს განსაკუთრებულ მადლობას ვუხდის საქართველოში ერებსა და რელიგიებს შორის ურთიერთგაგებისა და ნამდვილ ტოლერანტობაში მისი უდიდესი წვლილისთვის. იგი ყოველთვის ცდილობს საქართველოში დანერგოს ერთიანობა და ქვეყანა გაამთლიანოს. უფალს ვთხოვ, რომ ეს ოცნება მას მალე აუხდეს. პატრიარქის მუსლიმებთან განსაკუთრებული ურთიერთობები არავისთვისაა საიდუმლო.

არც მე მაზინყდება, როდესაც მას ჩავეხუტე და მის მიმართ ჩემი სიყვარული გავამხილე. ჩვენ უფალი ერთი გვყავს და მხოლოდ უფლის მიმართ მისასვლელი გზები გვაქვს განსხვავებული. ჩვენ უფალთანაც გავერთიანდებით, როგორც აქ ვართ ერთიანნი. უფალი იყოს უწმინდესისა და უნეტარესის ილია მეორის, საქართველოსა და ჩვენი მფარველი, ამინ!"

მომზადდა
ი. ხაზარაძემ

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი ვარლამ ხვითია

„ილოცეთ ღმერთი ერთხელ მაინც... მცირე ღოცვაც ნაადგება ჩვენს ქვეყანას!“

1879 — 1945

მღვდელი ვარლამ (ავქსენტი) როსტომის ძე ხვითია 1879 წელს (მეორე ვერსიით — 1882 წელს) ქუთაისის გუბერნიაში, ზუგდიდის მაზრის სოფ. კორცხელში, საეკლესიო აზნაურ როსტომ ქაიხოსროს ძე ხვითიასა და მარიამ აფაქიძის ღრმად მორწმუნე ოჯახში დაიბადა. მისი მშობლები საქართველოში წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების აქტიური წევრები იყვნენ და ბევრს ზრუნავდნენ სამეგრელოში ქართული წერა-კითხვის გავრცელების საქმეში.

1897 წელს ვარლამმა სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელი დაამთავრა. 1898 წლის 31 იანვარს ნება დართეს სამრევლო-საეკლესიო სკოლებში მასწავლებლად ემუშავა. 1898 წლის 28 მარტს ნარაზენის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძრის მედავითნედ დაინიშნა. 1902 წლის 6 მარტს ნიქოზიის წმ. ნიკოლოზის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1903 წლის 17 აპრილს კორცხელის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძრის პირველ მედავითნედ დაინიშნა. 1906

წლის 10 ივნისს ზუგდიდის სულიწმინდის სახ. ტაძრის პირველ მედავითნედ დაადგინეს. 1989 წლის 15 მარტიდან 1906 წლამდე ამ ტაძრებთან არსებულ სამრევლო-საეკლესიო სკოლებში პედაგოგად მუშაობდა. 1907 წლის 17 იანვარს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გიორგიმ (ალადაშვილი) დიაკვნად აკურთხა. 1907 წლის 15 ივლისს ზუგდიდის ქალთა ორკლასიანი სამინისტრო სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. 1912 წლის 22 იანვარს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ლეონიდემ (ოქროპირიძე) მღვდლად დაასხა ხელი და ახალი აბასთუმნის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა. 1913 წლის 1 სექტემბერს ახალი აბასთუმნის სამინისტრო სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. 1922 წლის ივნისში კომუნისტების მიერ ეკლესიებში არსებული ქონების საყოველთაო აღწერის დროს ზუგდიდ-კახათის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის წინამძღვრად იხსენიება და ხელს აწერს ეკ

ლესიის ქონების ჩაბარების აქტს. 1900 წელს ჯვარი დაინერა ზუგდიდის მაზრის უფროსის მდივნის, ანტონ ჯგუშუას ასულ ანაზე (დაბ. 1879წ.) და ჰყავდა ორი შვილი: ვლადიმერი (დაბ. 30.03.1902წ.), ეფროსინე/ოლღა (დაბ. 25.09.1903წ., რომელმაც დაამთავრა თეკლათის ორკლასიანი ქალთა სკოლა).

შემორჩენილია მამა ვარლამის შთამომავლების მოგონებები, რომლებშიც აღწერილია, თუ როგორ ტრაგიკულად წარიმართა კომუნისტების შემოსვლის შემდეგ მისი ცხოვრება: დაახლოებით 1922 ან 1923 წელს ტაძართან ახლოს მამა ვარლამს დახვდნენ ჩეკისტების ჯგუფი, რომელშიც ერია მისივე ნათლული. ისინი ფიზიკურად გაუსწორდნენ მამა ვარლამს, ნათლულმა წვერში წაავლო ხელი და ძირში წააჭრა. მოძღვარი წამომდგარა, ღმერთისთვის მადლობა შეუწირავს, ცარიელ ტაძარში შესულა და წირვის დაწყება უცდია, მაგრამ იქიდანაც ძალით გამოუყვანიათ და დაუპატიმრებიათ. აპირებდნენ მის იქვე დახვრეტას და კედელთანაც დაუყენებიათ. ბოლო მომენტში შემთხვევით მოუსწრეს მაღალი რანგის ჩეკისტებმა. მათ იცნეს მღვდელი, რომელმაც შეიფარა მათი ბოლშევიკური რაზმი, რომელიც მენშევიკებს ალყაში ჰყავდათ მომწყვდეული და მხოლოდ იარაღის ჩაბარებით გადარჩნენ. მოძღვარი იმუშადა გადაურჩა დახვრეტას, თუმცა მას აუკრძალეს მსახურება და სასულიერო თემაზე საუბარიც კი. რესპრესიები მისი ოჯახის მიმართ არ

შეწყვეტილა. 1924 წელს აჯანყებაში მონაწილეობის ბრალდებით დააპატიმრეს მისი ორივე შვილი. 1937 წელს ისევ დააპატიმრეს ვლადიმერი, რომელიც სასწაულებრივად გადაურჩა სიკვდილს. როცა ვერანაირი წამებით ვერ აიძულეს ხელი მოეწერა ქალაქდზე, სადაც ვითომ ანტისაბჭოთა ორგანიზაციის სია იყო ჩამოწერილი, დასახვრეტად სარდაფში ჩაიყვანეს. შემდგომში ვლადიმერი იგონებდა, როგორ დაუმიზნეს იარაღი და ამ დროს გარეთ სარკმელთან საშინელი გრუხუნი გაისმა, იფიქრეს გარედან თავს დაგვესხნენო, მკვლელს იარაღი შიშისგან ხელიდან გაუვარდა, ხოლო პატიმარი სასწრაფოდ მოაშორეს იქაურებას. როგორც შემდეგ გაირკვა, ამ დროს გარეთ ხეს მეხი დასცემია.

ვლადიმერმა ჯერ ზუგდიდის უმაღლესი დაწყებითი სკოლა დაამთავრა, შემდეგ კი თბილისის სათავადაზნაურო გიმნაზიაში სწავლობდა, მაგრამ როგორც მღვდლის შვილს არც მუშაობის და არც სწავლის გაგრძელების საშუალებას არ აძლევდნენ. ნათესავების დახმარებით ძლივს მოეწყო ხე-ტყის მჭრელად სვანეთში. სამი-ოთხი წლის მძიმე შრომის შემდეგ, 1930 წელს მისცეს უფლება გაეგრძელებინა სწავლა, რომელიც 1935 წელს დაამთავრა.

მიუხედავად უმკაცრესი თვალთვალისა და საკმაოდ მძიმე ავადმყოფობისა, მამა ვარლამს ჰქონდა კავშირი სხვა სასულიერო პირებთან, რომლებიც ასევე გადაურჩნენ რეპრესიებს. ერთ-ერთ ნა-



დინკვანი ვარლამი ზუგდიდის ორკლასიან ქალთა სკოლის მონაწილეთან ერთად



მღვდელი ვარლამი ოჯახთან ერთად

თესავ მღვდელთან, პლატონ საჯაიასთან ერთად იგი ღამლამობით ჩუმად აღასრულებდა ნათლობის საიდუმლოს საკუთარ სახლში. მარანში ჰქონდა პატარა ქვევრი, რომელსაც საბარძიმეს ეძახდნენ, იქ აყენებდა შავ ღვინოს. გადამალული ჰქონდა პირადი

პატარა ბარძიმი და კოვზი. თუ ვინმე სთხოვდა, სიხარულით მიდიოდა გვიან ღამით საზიარებლად.

მუდამ ლოცულობდა თურმე. მის შვილიშვილს დიმიტრის სიცოცხლის ბოლომდე ახსოვდა ლოცვის სიტყვები, რომელსაც ბაბუამისი გამუდმებით იმეორებდა: **„ღმერთო, მრავალმონყალო, გადაარჩინე შენ მიერ შექმნილი ქვეყანაო!“** მისი გარდაცვალებიდან მრავალი წლის შემდეგაც იგრძნობოდა სახლში სანთელ-საკმეველის სურნელი და ლოცვის მადლი.

იგი არავის უნახავს აღელვებული, მუდამ მშვიდი და განონასწორებული, ღმერთს მინდობილი, ყველანაირ განსაცდელს მშვიდად ხვდებოდა, იჯდა აივანზე გარინდული, ამქვეყნიური სიავისაგან გათიშული, მისჩერებოდა აღმოსავლეთის მხარეს და ტუჩებს ძლივს შესამჩნევად ამოძრავებდა. ლოცულობდა თავისი სამშობლოსთვის. ამბობდა: **„არ შეიძლება ასეთი უღმერთობა დიდხანს გაგრძელდესო“**. ახლობლებს ხშირად ეუბნებოდა: **„ილოცეთ დღეში ერთხელ მაინც. გულით რომ სთქვათ, ის მცირე ლოცვაც ნაადგება ჩვენს ქვეყანასო“**. იგი უხმოდ იტანდა უმძიმეს ფიზიკურ ტკივილებს. უფლებანართმეული მოძღვარი 1945 წელს ჯერ კიდევ ახალგაზრდა გარდაიცვალა.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 57632; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე 48; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს უწყებანი“ 1912წ. 5; მღვდელ ვარლამ ხეიტიას საოჯახო არქივი.

რეიტინგის თვალსაზრისით, ამ აღმოჩენების შეფასება და შედარება რთულია, მაგრამ ერთი უდავოა: ისინი გვეხმარება, გავიგოთ ათასწლეულის წინათ წმინდა მინაზე არსებული ცხოვრების შესახებ.

ისლამური რადიკალიზმის გავრცელება ათასწლეულთა მუსლიმი ქრისტიანება

ახლო აღმოსავლეთში იზრდება იმ ადამიანთა რაოდენობა, ვინც ისლამიდან ქრისტიანულ რწმენაზე გადადის. მათ ამ ნაბიჯისკენ უბიძგებს რადიკალური ისლამი, რომელიც ბოლო პერიოდში გაძლიერდა რეგიონში. „ჩვენ ვმუშაობთ ადგილობრივ რადიოსადგურებთან ერთად, ვეკონტაქტებით

უამრავ ადამიანს, რომლებიც ცხოვრობენ ახლო აღმოსავლეთში. მსმენელები ხშირად მოგვმართავენ ქრისტიანად მონათვლასთან დაკავშირებით“, — აცხადებს კანადური რადიოსამაუწყებლო კომპანია Voice Of the Martyrs-ის წარმომადგენელი.

ერაყში ქრისტიანთა რაოდენობა დაახლოებით 360 ათასს აღწევს. „მოსალოდნელია, რომ რამდენიმე წელიწადში ქრისტიანთა რიცხვმა რამდენიმე მილიონს მიაღწიოს, რადგან სულიერი შიმშილი რადიკალური ისლამის მმართველობის ფონზე ძალიან მაღალია“, — მიიჩნევენ ექსპერტები.

მომზადდა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი დიმიტრი/ვიტალი ჯანაშვილი

1840-1905

1 ნაწილი

წინაპრები, სწავლის პერიოდი, მსახურების დასაწყისი

ისტორიკოსი, პუბლიცისტი, კრიტიკოსი, საზოგადო მოღვაწე, მღვდელი დიმიტრი (ოფიციალურ საეკლესიო საბუთებში ვიტალის სახელითაც იხსენიება) იოსების ძე ჯანაშვილი 1840 წელს (სხვა ვერსიით — 1844 წელს) საინგილოში, ზაქათალის მაზრაში, სოფ. კახში გლეხის ოჯახში დაიბადა. მის პატარაობაში საინგილოში ჯერ ისევ სულთნობა იყო, ეს კი ინგილოებისათვის მტარვალობას ნიშნავდა. ცოტაოდენი შელავათი ჰქონდათ სულთნებისაგან მხოლოდ დიდ, ძლიერ და შეძლებულ გვარებს და ისიც იმისთვის, რომ მათგან საკმაოდ გამორჩენა ჰქონდათ: წელიწადში ერთხელ ან ორჯერ მათ მთელი სახლობითა და ამალით ეწვეოდნენ-ხოლმე, სჭამდნენ, სვამდნენ, მთვრალდებოდნენ და ძღვენ-საჩუქრებით ბრუნდებოდნენ ელისუს სასულთნოში. შემძლებელ და შეძლებულ ოჯახთაგანი იყო აგრეთვე ბაირამ-ალი (სოლომონ) ჯანაშვილის სახლობაც. ერთხელ სულთანი დიდ უბედურებას უშზადებდა ინგილოებს. ბაირამ-ალი და სხვა წარჩინებული ინგილოები გამოეცხადნენ მრისხანე სულთანს და მოახსენეს: „თუ

შეება არ მოგვეცა შენგან, ჩვენ ავიყრებით დედაბუდიანად, გადავალთ ალაზანზე და შევეურთდებით ჩვენ მოძმე ქართველებსო“. სულთანი თურმე მოლბა და დაპირებული ტანჯვა ააცილა საინგილოს.



მოსე ჯანაშვილი

ისტორიკოსი მოსე ჯანაშვილი თავისი გვარის ისტორიაზე წერდა: „ჯანაშვილები საინგილოში ეკუთვნიან წარჩინებულ გვარეულობას. ეს გვარეულობა თავადიშვილის ღირსებისა იყო. პაპაჩვენის ბაირამ-ალის სიტყვით, ჯანაშვილები აქეთ გადმოსახლებულან ლორისა თუ ბორჩალოს მხრიდან. ძნელია კაცმა სთქვას, იგინი ვისი ნატამალები არიან: ლორის მელიქიშვილების განაყოფის მელიქ-ჯანაშვილისა თუ გორელ აზნაურ გიორგი ჯანაშვილისა. აღსანიშნავია, რომ ჯანაშვილები მოსახლეობენ საინგილოს სხვა სოფლებშიაც — ქოთუქლოს, სოსკანს და ალიბეგლოს და საინგილოს გარეთაც ქიზიყში და ქართლში, საცა ებრაელობენ ტფილელ ებრაელ ჯანაშვილებითურთ. კახის ჯანაშვილების საგვარეულო ოქრობეჭდული სიგელი, როგორც მოგვითხრობენ მამა-ბიძანი, დაიწვაო სოსკანში მის დარბევის დროს ლეკებისაგან. გადმოცემამე იუწყება, რომ კახის

ჯანაშვილების წინაპარი მათე, რომელსაც სასახლე ჰქონია აგრედ-წოდებულს მათეი-ყალაში, ფრიად მდიდარი კაცი ყოფილა. ჰქონია მფლობელობაში თვით მათეი-ყალას (მათეს ციხეს) მინდორ-ველი, აგრეთვე ფანცაურის გაყოლება მიწები ყუმის ბოლოდგან სოსკანამდე, საცა ჰქონია აგრეთვე საბინაო მამულ-დედული. შაჰაბაზი რომ შემოესიაო საქართველოს (1611წ.), განაგრძობს გადმოცემას, მის ლაშქარს გაუმასპინძლდაო ვინმე შარმაზან ჯანაშვილი: ყველა მოლაშქრეს მიართვაო გაძღომამდის ახალნაცხოზი ლავაში და კილანით (ჭიქით) თაფლი. ამისთანა უხვი სტუმრობა სათნო იჩინაო ყაენმა და ეს ქვეყანა არ დაარბევინაო თავის ლაშქარს: ასე მოგვითხრობდა ამ ამბავს ლეკი კამაზოლლი: ჩვენს საგვარეულო წიგნებში ასე სწერიაო. სამწუხაროდ, ხსენებულ კამაზოლლისაგან ვერ გამოვიტანეთ მისი წიგნი, რომ გაგვეგო, მართლა რა და როგორ ეწერა. მალე თვითონაც მოკვდა და თუმცა დიმიტრი ნახურშიაც იყო მის ავან-ჩავანის გასაგებად, მაინც ვერას გახდა, ვერ გაიგო, ვის დარჩა კამაზოლლის სახსოვრის წიგნი. პაპაჩვენს, ბაირამალის, რომელმაც იცხოვრა ას წლამდე და რომელსაც, როგორც თვითონ ამბობდა, ახსოვდა მეფე ერეკლეს ვაჟკაცობა, ჰყვანდა სამი ძმა და ხუთი შვილი, უმცროსი მათგანი იყო იოსები, მამა ჩვენის დიმიტრისა. პაპის ბიძაშვილი იყო ის ზილფი ჯანაშვილი, რომელიც თავის ვაჟკაცობით თავზარს სცემდა აქაურ მტარვლებს და რომელიც ბოლოს შეიპყრეს და ქარში აწამეს ლეკების ცოლებმა: შამფურებით დაჩხვლიტესო, სანამ სისხლით არ დაიცლებოდაო და ნელის, მაგრამ საშინელის ტანჯვით სულს არ მიაბარებდაო ღმერთს. გაყრამდის ყველანი სცხოვრობდნენ ზემო მამულში, კობალას პირად. შემდეგ კი მანსური და მისი მომდევნო ძმა გადასახლდნენ სოფლის ქვემო ნაწილში, აგრედ წოდებულ თოფ-ბარში. ან გიორგის სახელობაც ცხოვრობს ამ თოფ-ბალის მომიჯნავედ და მათეი-ყალას ბოლოში ორ ხევს შუა, საოლქო დიდ შარას პირად“.

დიმიტრის მამას ჰყავდა ორი ვაჟი და ოთხი ქალი. დედამისი — არზი, ოთარაშვილის ქალი გახლდათ. ამ გვარში შთამომავლობითგანვე დარჩენილი იყო სამკურნალო ხელოვნება, რომელიც მამით შვილზე გადადიოდა. დიმიტრის მკურნალი ბიძის, ჯალილას, სახელი შორს გაეარდნილიყო, რადგან დაუცადებლად არჩენდა ჭრილობას და სხვა ავადმყოფობას. იოსები, თავის სახლობით, ღარიბად ცხოვრობდა. იგი, როგორც უმცროსი შვილი, ნებიერად იყო გაზრდილი და დიდად არ უყვარდა მუშაობა; იზიდავდა მას ჩონგურის დაკვრა და გართობა, რადგან უფრო მგოსნური სულისკვეთების კაცი იყო. მამას სოფლურ საქმეში შველოდა მისი შვილი დიმიტრი, რომელიც თუმცა ჯერ ნორჩი იყო, მაგრამ მაინც მთიდა მზურგით ზიდავდა შეშას, მწყემსს მიჰყვებოდა მინდ-

ვრად ძროხის საძოვებლად, ანდა ულაყებს საძოვარზე მიელალებოდა და სხვ.

1850 წელს პატარა დიმიტრი ბიძამისმა გიორგიმ თბილისში ჩამოიყვანა და მონათლა. ნათლობამდე მას ერქვა — ალაჟანა. შემდეგ იგი, ათიოდე სხვა ინგილო ყმანვილთან ერთად, ქიზიყში, დედოფლისწყაროს სამხედრო სასწავლებელში ჩაიყვანეს, საიდანაც მალე თბილისის სასულიერო სემინარიაში გადაიყვანეს. სწავლაში ძალიან ნიჭიერი იყო, ისე — გულადი, გამბედავი, დაურიდებელი, სიმართლის მოყვარე. ამისთანა თვისებამ ერთხელ ლამის დაღუპა იგი. გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ წერდა: „ყმანვილობაში დ. ჯანაშვილმა, როგორც ღარიბი კაცის შვილმა, მრავალი გაჭირვება და ვაი-ვაგლაზი გამოსცადა. საინგილოდან ტფილისამდე 227 ვერსია და ამ მ. ნძილს ხშირად ფეხით გაივლიდა ხოლმე, ოღონდ სწავლას არ დაჰკლებოდა აქაურს სემინარიაში. ამ სემინარიაში ბევრი უწესობა და უსამართლოება სუფევდა, და ეს უწესობა-უსამართლობა იყო მიზეზი, რომ მოსწავლე ჯანაშვილმა თავი გამოიღო და გალაბა მაშინდელი რექტორი, არქიმანდრიტი ვიკტორინი (ლუბიშოვი). იმდენად მართალი იყო ჯანაშვილი, რომ მთავრობამ მოსწავლე ვერ დაითხოვა სასწავლებლიდან თვით რექტორის გალაზვისთვისაც“.

1865 წელს დიმიტრიმ სემინარია დაასრულა და რუსეთში, აკადემიაში ფიქრობდა სწავლის გაგრძელებას, თუმცა უსახსრობისა და კიდეც იმიტომ, რომ თბილისის მოწინავე საზოგადოებამ მას საინგილოში სამღვდელო მსახურებისაკენ მოუწოდა, მორჩილება გამოიჩინა და სამშობლოში დარჩა სა მოღვაწეოდ. მალე მან ცოლად შეირთო ქიზიყელი ქალი — ელენე ბეგიაშვილი. 1865 წლის 24 ნოემბერს იგი დიაკვნად აკურთხეს, ამავე წლის 26 ნოემბერს მღვდლად დაასხეს ხელი და საინგილოში, სოფ. ყორალანის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძრის წინამძღვრად განამწესეს.

დიდი შემართებით დაიწყო საეკლესიო მსახურება ახალგაზრდა მღვდელმა. იგი იყო მხნე, ფრიად მკვირცხლი, გამბედავად მთქმელი, მჭერმეტყველი მქადაგებელი, საქართველოს ისტორიის ზედმიწევნით მცოდნე. იმ პერიოდში საინგილოში დიდი მღვდლვარება სუფევდა: გამაჰმადიანებული ქართველები ნელ-ნელა ქრისტიანდებოდნენ და ეს გარემოება დიდად აწუხებდათ შაქისა და საინგილოს თათრებს, მეტადრე მოლებს. ისინი ყოველ ღონეს ხმარობდნენ, რომ ქრისტიანობის გავრცელები-სათვის როგორმე ხელი შეეშალათ და თვით გაქრისტიანებულნიც კი ისევე მაჰმადის სჯულზე გადაეყვანათ. მაგრამ მამა დიმიტრი მტკიცედ და შეურყეველად იდგა ქრისტეს ეკლესიის სადარაჯოზე. იგი უშიშრად ქადაგებდა, რომ მაჰმადიანი ინგილოები ქართველები არიანო. მაჰმადიანთ, მოლების



ყორაგანის ღვთისმშობლის მიძ. აკლასია

რჩევით, ისლა დარჩენოდით, ეს ქართველობისა და ქრისტიანობის უშიშარი და მოუსვენარი მქადაგებელი როგორმე თავიდან მოშორებინათ! ამ განზრახვით ერთხელ ერთმა მაჰმადიანმა ინგილომ მამა დიმიტრის, დღესასწაულის გამო, ძღვენი მიართვა. აღმოჩნდა, რომ „ჰალვაში“ (თაფლში მოხარშული დანაყილი ბრინჯის სქელი ფაფა) წვრილად დაჭრილი ტყვია ერია. მოძღვარი შემთხვევით გადაურჩა სიკვდილს.

ერთ ღამეს მღვდელ დიმიტრის თანასოფლელებმა კაცმა შეატყობინა, რომ მახლობელ ტყეში რომ მინდორია, იქ შეყრილან ყორაღნელი და სხვა სოფელი მაჰმადიანი ქართველები და სჯა-ბაასი აქვთ, თუ როგორ შეუშალონ ხელი ქრისტიანობის გავრცელებასო. მოძღვარი, როგორც ფიცხი და აღტაცებული კაცი, იმწამსვე გაიჭრა იმ ტყეში, სადაც შეთქმულება ჰქონდათ. ღამე მთვარიანი იყო. ხალხი საშინლად შეკრთა. დიდხანს იყვნენ ხმაჩანყვეტილნი. ბოლოს სიჩუმე უშიშრად დაარღვია თვითონ მამა დიმიტრიმ, რომელიც ქუდმოხდილი იდგა: „მე კვლავ გეუბნებით, რომ თქვენ ქართველები ხართ, ჩემი ძმები. ძველადვე ჩვენი რჯული ქრისტიანული იყო. თქვენს საქციელს დაუკვირდით. ვერას გახდებით და ღმერთსაცა და მთავრობასაც გააჯავრებთ. როგორც ძმა, გირჩევთ, დაიშალონითო“. ამ დროს ერთმა ფანატიკოსმა მაჰმადიანმა, ამ უშიშარის ლაპარაკით გაშმაგებულმა, უეცრად უკანიდან მამაოს ჯოხი დაარტყა,

ხუცესი არც კი შეიძრა, მხოლოდ ესლა სთქვა ყავარჯნებზედ დაყრდნობილმან: „**დამკარ, ბრალი ჩემი იყოს, მაგრამ იცოდეთ, რომ ქართველები ხართ!** რამდენიმე მაჰმადიანმა წამოიწია... ამ დროს სოფლის მამასახლისი და სხვა ქრისტიანები მოვიდნენ... ხალხი დაიშალა...

ამ ამბავმა მთავრობის ყურამდეც მიაღწია. რამდენიმე იმ ყრილობის მოთავე ციმბირში გააგზავნეს...

შემორჩენილია მამა დიმიტრის საკმაოდ ვრცელი ქადაგება, რომელიც 1867 წელს ჟურნალ „საქართველოს სასულიერო მახარებელში“ დაიბეჭდა. ეს სიტყვები მან საინგილოში, ახლადმოქცეული ინგილოებისათვის წარმოსთქვა, გთავაზობთ ამონარიდებს ამ ქადაგებიდან:

„გამჩენ ღმერთს ყოველი ფერი ქვეყანაზედ ისე გაურიგებია, რომ თითქმის არა საგნებს და არსებებს არ შეუძლიან მოუვლელათ, თვალ-ყურის მიუგდებლათ არსებობდეს, იზრდებოდეს და იყოს უპატრონო. ყველას მოვლა უნდა, ყველას თავისი პატრონი ჰყავს და ყველა პატრონს ეძებს. ერთი მიხედვით ფრინველებსაო, ბრძანებს ქრისტე ღმერთი სახარებაში: „არა სთესვენ, არცა შეიკრებენ საუნჯესა, და მამა თქვენი ზეცისა ზრდის მათ“. მეორე ალაგს სახარებისასა კიდევ სწერია: „ღმერთი შეამკობს მინდვრის ბალახებს მშვენიერის ყვავილებითა“. სჩანს, ძმანო და მეგობარნო, რომ ყოველი საგანი და არსება უპატრონო არ ყოფილა და განგებისაგან დამყარებულ შეუცვლელ კანონს მისდევს. უამისოთ ქვეყანაზედ რიგიანობა არ არის, არა არსება რიგიანად არ იზრდება — მახინჯდება. აი, მაგალითებო: ეხლა რომ თქვენ თქვენს საქონელს არ მოუაროთ, მაშინ, უეჭველია, რომ ერთს მტერი ან ქურდი მოიპარავს, მეორეს მგელი ან ნადირი მოიტაცებს, მესამე გზას აცდება და ისე დაიკარგება, და ამგუარათ აღსრულდება ის ქართული ანდაზა: რომ უპატრონო ხაზინას ეშმაკი დაპატრონდებაო“. გარდა ამისა: თქვენ ვაზები რომ არ გასხლათ, სარები არ შეუდგათ, როგორ გონებთ, ვენახს რა დაემართება? ვაზები გაუსხლელობისა გამო მეტად შეიბურვიან, და მაშინ იმათ ის ძალა აღარ ექმნებათ, როგორიც მათ ქონდათ მაშინ, როდესაც იმათზედ ორი თუ სამი რქის მეტი არ ება. რათა? ამისთვის რომ ამ უკანასკნელ შემთხვევაში ის დაიჩაგრება, დაიკოდვის და უკანასკნელ უნაყოფოდ გახდება. ეს, რასაკვირველია, თქვენ გრწამს, ამისთვის რომ თქვენ თვითონ იცით საკუთარის გამოცდილებით; ამასთანავე ჰხედავთ ცხოვრებაში, რომ თვითონ თქვენი შვილებიც დედ-მამის მიუხედნელათ, მოუვლელათ რიგიანად არ იზრდებიან.

როგორათაც ყოველი არსება ქვეყანაზედ მოითხოვს ზრუნვას და პატრონობას, აგრეთვე კაცი-

ცა. მართალია, კაცი თავისუფალი არსება არის, მაგრამ არც იმასა ჰსურს უპატრონოდ იყოს. ისიც ეძიებს პატრონს და მოვლას. უთუოდ იმასაც უნდა ჰყავდეს პატრონი და მომვლელი, ჭკუაზედ და კეთილს გზაზედ დამყენებელი და დამრიგებელი. თქვე დალოცვილებო! ყველანი ერთი ჭკუისანი ხომ არ იქმნებიან. რამდენიც ქვეყანაზედ კაცია, იმდენი ჭკუაა. მთა და ბარი ვის გაუსწორებია; მჯობს — მჯობნი არ დაეღუვაო, ნათქვამია. მაგრამ, ჩვენდა საუბედუროდ, ჩვენ, ინგილოები, აქამდე უპატრონოდ ვიყავით: დამრიგებელი და კეთილს გზაზედ დამყენებელი არავინა გყვანდა. აი, მას აქეთ, რაც ჩვენ საქართველოს ეს ჩვენი საყვარელი ქვეყანა ალექსანდრეს, კახეთის მეფეს, წაართვა სპარსეთის მეფემ, შახ-აბასმა, მას აქეთ, ჩვენი ქვეყნის რუსების ხელში ჩაგვარდნამდე, ყველანი ჩვენ გვცემდნენ და გვჩაგვრიდნენ — ვინ იყო პატრონი და დამმლელი? ამისა გამო ბევრი შავი დღე გამოიარა ჩვენმა მამა-პაპამა. ჩვენ სწორეთ ისე დაგვემართა, როგორაც ბრძანა იესო ქრისტემა: „მოველა მწყემსი და განიბნივნენ ცხოვარნი“. ეს სწორეთ ჩვენ, ინგილოებს, დაგვემართა! ბევრია ეხლა ჩვენ ინგილოთაგანი ამ ჭარის ქვეყანაში გადასახლებული სხვადასხვა სოფლებში, სადაც განსაკუთრებით მაჰმადიანები ცხოვრობენ და იქ დაუვინებიათ მამა-პაპის ენაც და ქრისტიანობრივი სარწმუნოებაცა. ამის მიზეზი, რასაკვირველია, სულ უპატრონობაა. უეჭველია, რომ ამათ პატრონი ჰყოლოდათ მაჰმადიანების მფლობელობის დროს, ასე არ დაემართებოდათ.

მაგრამ აქამდე გვეპატიებოდა, რომ პირით მუსურმანები ვიყავით, გულით კი ისევ ქრისტიანები, ახლა კი არა. ნულარ ვმალავთ ჩვენს ვინაობას და ქრისტიანობას მაჰმადიანებთან, გავახაროთ ჩვენი დახოცილნი მამა-პაპანი საფლავში და გამოვაცხადოთ ჩვენი ქართველობა და ქრისტიანობა, რათა შეიტყოს ქვეყანამ, რომ ჩვენ, ინგილოებმა, სამაგალითო საქმე მოვახდინეთ. სამასი



მღვდელი დიმიტრი ჯანაშვილი

ნელინადი მაჰმადიანების ხელში ვიყავით და ჩვენი სარწმუნოება, ხალხობა და ენა არ დავკარგეთ. ქართულად ერთი ანდაზა არის ნათქვამი: „ნუ იქავსა და ნურც ავისა გეშინიანო“. შევაფურთხოთ ეშმაკსა და გამოუცხადოთ ჩვენ მთავრობას, რომ ჩვენ, ყველანი, მამაპაპითაც ქრისტიანები ვყოფილვართ და კიდევაც ვართ. საღმრთო წერილში სწერია რომ ხარიც კი იცნობს თავის პატრონის ბოსელსაო, და კაცმა როგორ არ უნდა იცოდესო. ჰსჯობს ვიცნათ ჩვენი სარწმუნოება: მოვინათლნეთ ყველანი და ვიყვნეთ მტკიცედ ჩვენს სარწმუნოებაზედ. მარტო ამით შეგვიძლიან მაჰმადიანების ჯავრი ამოვიყაროთ და მტრობა უყოთ.

რა რიგად? ისე რომ იმათ აქამდე გვანჯალეს, დატანჯეს ჩვენი მამა-პაპა და ეხლა იმას ცდილობენ, რომ ყველანი მაჰმადიანები გავხდეთ, მერე იმ დროს, როდესაც ყველგან ქრისტიანობა მრავლდება. ამ შემთხვევაში, რასაკვირველია, რომ ჩვენ იმათ წინააღმდეგ უნდა მოვექცეთ, მოვინათლნეთ და ამითი მოვკლათ ეშმაკი და მისი ორგანონი. ეს კი იმათ ძლიერ ეწყინებათ. სახარებაში სწერია, რომ როდესაც ქვეყანაზედ ერთი ცოდვილი მოიქცევაო, ცაში ანგელოზებს უხარიათო. გარდა ამისა, აი, კიდევ რას ბრძანებს იესო ქრისტეს: „უკეთუ ვისმე უყვარდე მე სიტყვანი ჩემნი დაიმარხნეს, და მამამანცა ჩემმან შეიყვაროს იგი, და მოვიდეთ მისსა, და მისთანა დავადგრეთ“. ხედავთ, რასა ბრძანებს ქრისტე ღმერთი? რომ ვინც მოინათლებო, ქრისტიანი გახდებო, იმის სახლში მე და მამაჩემი ფარულად მოვალთო და სახლის პატრონს ვაკურთხებთო. ახ, რა დიდი ბედნიერება იქმნება იმ კაცისათვის, ვის სახლშიაც მოვა ღმერთი!

აგრე, ჩემო ძმებო და მეგობარნო! შეისმინეთ ნაამბობი, რომ რა არის უნაყოფოთ არ დარჩეს, და ხმა ჩემი არ მიემსგავოს ხმასა უდაბნოისასა, რომ რა არის თქვენზედ არ ასრულდეს ქრისტე ღმერთის სიტყვები, რომელნიც არიან შემდეგნი: „ნუ გადაუყრით ღორებს წინ მარგალიტსა“.

გთხოვთ, გაჯათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაჟდნილ მასალასს გამო

გთხოვთ, დაგვლიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

(მთანმიწნა-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22.

ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს სამატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო ვაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბდონებელი: ვალერიან ჯუღელი

მუშაოების ორი მესამედი. გეგმის მიხედვით, ტაძრის სრული რესტავრაცია 2019 წელს უნდა დასრულდეს

ისრაელის უზენაესი სასამართლო მზადაა, ქალაქს გოდების კედელთან ლოცვის ნაგარტვა დართოს

ისრაელის უზენაესი სასამართლო მზადაა, ქალებს გოდების კედელთან ლოცვის ნებართვა დართოს. მთავრობას 30 დღე აქვს იმისთვის, რომ სასამართლოში წარადგინოს ამ გადაწყვეტილების საწინააღმდეგო მნიშვნელოვანი არგუმენტი. თუ მთავრობა ვერ მოიძიებს ასეთ არგუმენტს, ეს იქნება ისრაელის ისტორიაში ყველაზე უპრეცედენტო ამბავი.

უზენაესმა სასამართლომ ოფიციალური მიმართვა გაუგზავნა რაბინ სამუილ რაბინოვიჩს, რომელიც გოდების კედლის მთავარი ადმინისტრატორია. სასამართლომ ასევე გაუგზავნა სპეციალური მიმართვა სამთავრობო დაწესებულებებს,

მათ შორის, პრემიერ-მინისტრის კანცელარიასაც. სწორედ ამ უწყებებმა უნდა მოიფიქრონ არგუმენტი იმისთვის, თუ რატომ არ შეიძლება ქალმა ილოცოს გოდების კედელთან.

ბოლო დრომდე ქალებს არ ჰქონდათ გოდების კედელთან ლოცვის უფლება. 2010 წელს სამუილ რაბინოვიჩმა გამოსცა სპეციალური დადგენილება. ამ დადგენილებით, მკაცრად უნდა გაკონტროლებულიყო ყველა მომლოცველი. ქალებს კედლის მახლობლად თორავს შეტანის უფლებაც კი არ ჰქონდათ. მათ განსაკუთრებით აკონტროლებდა გოდების კედლის დაცვის სამსახური.

პეტიცია სასამართლოში ქალთა ორმა ორგანიზაციამ შეიტანა. ეს ორგანიზაციები ქვეყანაში ქალთა უფლებების დასაცავად იბრძვიან. მათ წარმომადგენელთა განცხადებით, სასამართლოს გადაწყვეტილება თავისუფლებისაკენ კიდევ ერთი წინ გადადგმული ნაბიჯი იქნება.

მომზადა თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი დიმიტრი/ვიტალი ჯანაშვილი

1840-1905

II ნაწილი (პადაგოგიური საქმიანობა, აკადემია, თბილისში მოღვაწეობა)

„ანჩისხატის სობოროში ხალხი ბლომად დადის...

რადგან მისი სიტყვა ცოცხალია და გრძნობით სავსე“

1867 წლის 19 თებერვალს მამა დიმიტრის გარდაეცვალა მეუღლე, რაც დიდი დანაკლისი იყო მისთვის. დარჩა ერთი ქალიშვილი — მარიამი (შემდეგში

გათხოვდა ინგილო მღვდელ აპოლონ ივანიცკზე).

1870 წელს მამა დიმიტრიმ ქ. ზაქათალის სამაზრო სკოლაში საღვთო სჯულის პედაგოგობა შეიტავსა. აი, რას წერდა ამის შესახებ მ. ჯანაშვილი: „1868 წლის აპრილის 4-დან მე ვსწავლობდი ზაქათალის სამაზრო სკოლაში. საღმრთო წერილს გვასწავლიდა დეკ. გრიგოლიევი. 1870 წელს იმან დამავალა, მიმეწერა დიმიტრისთვის, რომ გრიგოლიევი თავს ანებებს საღმრთო სჯულის მასწავლებლობას და თუ ინებებს, მას გაამწესებენ. დიმიტრი დათანხმდა. ჯამაგირი მცირე ჰქონდა. თუმცა მოხუცი გრიგოლიევი აწირვინებდა ხოლმე თავის მაგიერ სამხედრო ეკლესიაში და იქიდანაც ცოტა-



მოსკოვის სასულიერო აკადემია

ოდენი შემოსდიოდა. მე ჩინებულად ვსწავლობდი და ნიშნების უპირატესობით ვითვლებოდი „სტარშოით“ სასწავლებლის მოსწავლეებისა. 1872 წელს დავასრულე და დიმიტრიმ ჩამომიყვანა ტფილისს და სემინარიაში მიმაბარა, თვითონ კი უკანვე, ზაქათალას დაბრუნდა. მაშინ იგი უკვე განთქმული მწერალი იყო“.

ამ პერიოდში ქრისტიანობის უკეთ საქადაგებლად მამა დიმიტრიმ გადანყვიტა სწავლა უმაღლეს სასწავლებელში გაეგრძელებინა და მისიონერობა ზედმინევით შეესწავლა. იგი აკადემიაში აპირებდა შესვლას, მაგრამ 1873 წლის 15 თებერვალს გათავისუფლდა აღმოსავლეთ საქართველოს ეპარქიიდან და იმავე წლის 30 მარტს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში ქართული ენის პედაგოგად დანიშნა. წირვა-ლოცვის ჩასატარებლად კი ქუთაისის საკათედრო ტაძრის კრებულში დაადგინა. მოძღვარი ნეტარხსენებული ეპისკოპოს გაბრიელის სურვილს წინ არ აღუდგა და ქუთაისში გადავიდა, მაგრამ სამშობლოში მისიონერობის სურვილი გულიდან არ ამოურეცხავს. 1873 წლის 17 ივლისს 25 მანეთითა და საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1874 წელს 34 მანეთი გადაეცა. იმავე წელს წესრიგში მოიყვანა სასწავლებლის ბიბლიოთეკა და კიდევ 25 მანეთით დაჯილდოვდა. იმავე წლიდან სასწავლებლის ყველა განყოფილების I კლასებში ძველი და ახალი აღთქმის ისტორიის სწავლება დაეწყო. 1875 წლის 12 ნოემბერს დაინიშნა წევრად კომისიისა, რომელსაც დაევალა ბიბლიოთეკიდან გასაყიდი წიგნების შემოწმება. იმავე წლის ბოლოდან III და IV კლასებში რუსულ ენას ასწავლიდა. 1875 წლის 8 თებერვალს იმერეთისა და სამეგრელოს ეპარქიალური სარევიზიო კომიტეტის წევრად აირჩიეს. 1875 წელს ბიბლიოთეკაში არსებული იმ კომისიის თავმჯდომარედ დაინიშნა, რომელსაც ევალებოდა გამოემუშავებინა წესები სტუდენტებისთვის ნასაკითხი წიგნების შერჩევისა ქართულ ენაზე და საქმის წარმატებით დასრულებისთვის 30 მან. გადაეცა. 1876 წლის ოქტომბერს კლასის დამრიგებლად დაინიშნა. 1877 წელს საღვთო სჯულის კარგად სწავლებისათვის 34 მან. გადაეცა. 1877 წელს სკუფია უბოძეს. 1878 წლის 28 იანვარს მეუფე გაბრიელის ლოცვა-კურთხევით, მამა დიმიტრიმ მოსკოვის სასულიერო აკადემიაში ჩააბარა. ქუთაისში პედაგოგიური მოღვაწეობის დროს მან დაიწყო „შემოკლებული ქართული გრამატიკის“ შედგენა, რაც შემდგომში მოსკოვში სწავლის დროს გააგრძელა, თუმცა მისი ამ ნაშრომით ადრევე ხელმძღვანელობდნენ ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში. აი, რას წერდა გაზეთი „დროება“ ამასთან დაკავშირებით: „დროების

#213-ში ინერებოდით, სხვათა შორის, ვითომც ამ უამად მღვდელ დიმიტრი ჯანაშვილს უკვე შედგენილი ჰქონდეს შემოკლებული ქართული გრამატიკა. ჰკვირობდით ამასთანავე, თუ რად არ აბეჭდინებს ის ამ სახელმძღვანელოს, თუკი სრულიად მზად აქვსო. აი, რასა მწერს მოსკოვის აკადემიიდან ამ საგნის შესახებ თვით მღვდელი დიმიტრი ჯანაშვილი: „ღრამატიკა ჯერ არ მაქვს დასრულებული. ვცდილობ კი, რომ მალე შევასრულო. მაგრამ მე ჩემის ხარჯით მისი დაბეჭვდინება არ შემძლიან. თუ ვინმე იკისრებს, დავასრულებ და გამოვგზავნი დასაბეჭდათ; ასერა საქმე. ამ ღრამატიკაზე მხოლოდ იმას ვიტყვი, რომ ქუთაისის გიმნაზიაში მატარაძე ამ ჩემს ღრამატიკით ასწავლიდა და გიმნაზიელებს, ბოვშევებს, ძალიან კარგად ესმოდათ, რადგან რუსული ენის პროგრამისათვის შეყოლებით — შეფარდებით არის შედგენილი“.

1881 წლის 20 ნოემბერს სწავლა ნამდვილი სტუდენტის მოწმობით დაასრულა და თბილისის სასულიერო სემინარიის ინსპექტორის თანაშემწედ დაინიშნა. 1882 წლის 12 ოქტომბერს გათავისუფლდა სემინარიიდან და მეორე დღეს თბილისის სათავადაზნაურო სკოლაში საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. ამ დროსვე აირჩიეს ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წევრად. 1883 წლის 13 თებერვალს სიონის საკათედრო ტაძარში, 1884 წლის 26 იანვარს — ანჩისხატის ტაძარში, ხოლო 1885 წლის 10 თებერვალს ქაშვეთის ტაძარში დიდი მარხვის დაწყებისთანავე ქადაგებების წარმოთქმა დაეწყო. მამა დიმიტრი ქადაგებები იზიდავდა მსმენელს. მის პირად საქმეში ეწერა, რომ იგი გახლდათ საუკეთესო მქადაგებელი. ამასთან დაკავშირებით გაზ. „დროება“ წერდა: „29 იანვარს, მეზვერისა და ფარისევლის კვირას, მღვდელმა დიმიტრი ჯანაშვილმა დაიწყო ქადაგებების თქმა ანჩისხატის სობოროში. ხალხი ბლომად დადის და დიდის სიხარულით უგდებს ყურს, რადგან მისი სიტყვა ცოცხალია და გრძნობით სავსე. იგი დაჰპირდა ხალხს, რომ მოძღვრებას იტყვის ყოველ კვირას და დღესასწაულს დღეს ანჩისხატის სობოროში. თებერვლის ორს, უფლის მირქმის დღეს, მამა ჯანაშვილმა მეორე მოძღვრება უთხრა ხალხს. ღმერთმა ჰქნას, რომ ამისთანა მხნე და განათლებული მღვდლები ბევრი ჰყოლოდეს საქართველოს“.

1886 წლის 20 მაისს საქართველოს ეგზარქოსი პავლე (ლებედევი) მამა დიმიტრის კვლავ საინგილოში, ზაქათალის მაზრაში მისიონერად აგზავნის. ამასთან დაკავშირებით გაზეთი „ივერია“ წერდა: „როგორც გავიგეთ, ტფილისის სათავადაზნაუ-



ალიგაზლოს წმ. ნინოს ტაძარი

რო სკოლის სამღვთო წერილის მასწავლებელი მღვდელი დიმიტრი ჯანაშვილი მისიონერად დაინიშნა საინგილოში...“ ჩასვლისთანავე ძველებური შემართებით შეუდგა გამოცდილი მოძღვარი ქრისტიანობის ქადაგებას. 1886 წლის აგვისტოში ისევე გაზეთი „ივერია“ წერდა: „სოფელ კაკიდან (იგივე სოფ. კახი — გ. მ.) გვატყობინებენ, რომ 20 ივლისს მღვდელ-მისიონერ დიმიტრი ჯანაშვილს მოუნათლავს ერთი მაჰმადიანი ინგილო, ხალილ პოპიაშვილი, რომლისთვისაც სვიმეონი დაურქმევია. ნათლობა ყოფილა ეკლესიაში და დიდძალი ხალხი შეყრილა თავის ახალის მოძმის გაქრისტიანების სანახავად. მონათვლის შემდეგ ეკლესიიდან რომ გამოვიდა მონათლული, მრავალნი მიეხვივნენ და ჰკოცნიდნენ სიხარულითაო“. სამწუხაროდ, მამა დიმიტრის მოღვაწეობა დიდხანს არ გაგრძელებულა. კვლავ მ. ჯანაშვილს მოუსმინოთ: „კახში მაშინ იყო იქაურ მისადევრის უფროსი ვინმე მერკულოვი. გვემეგობრებოდა ვითომ ისე, ვით უგულითადესი ძმა, გვპატიჟებდა, გვიდარბაზებდა. გველაპარაკებოდა საქართველოს კეთილდღეობაზე, დიმიტრის და სხვების უმეტეს წარჩინებაზე. ამასობაში ტფილისიდან მოვიდა ქალაქი შესახებ დიმიტრის გადაყენებისა მისიონერობიდან. სახტად დავრჩით. უმეტეს გაკვირვებას იჩენდა ზემოხსენებული მერკულოვი. პაპანაქება ზაფხული იყო. დიმიტრი გაემართა ტფილისისკენ და რომ დაბრუნდა ცარიელ-ტარიელი, გვითხრა: „მერკულოვს დავუბეზღებოვარ, თუმცა ნამდვილად ვერა გავიგერაო“. გული დაგვწყდა, მით უმეტეს, რომ მას წინადადებას აძლევდნენ ეპისკოპოსად ეკურთხეო და არ ინება: „წმიდა მაკურთხეველობას ვერ შევასრულებ, რადგან მე მიყვარს მოძრაობა, თა-

ვისუფალი ცხოვრება და ეპისკოპოსი კი უნდა იყოსო მდაბალი, მონა უფლისა და წმინდა ყოველი მხრივ“. თუმცა ცილწამებულმა მოძღვარმაც არ დათმო და საქმე საქართველო-იმერეთის სინოდალურ კანტორაში აღძრა, და მართლაც, ხუთი წლის შემდეგ მიიღო ცნობა, რომ იგი გამართლებულია, თუმცა, სამწუხაროდ, უნდა ითქვას, რომ მისიონერად აღარ დააბრუნეს.

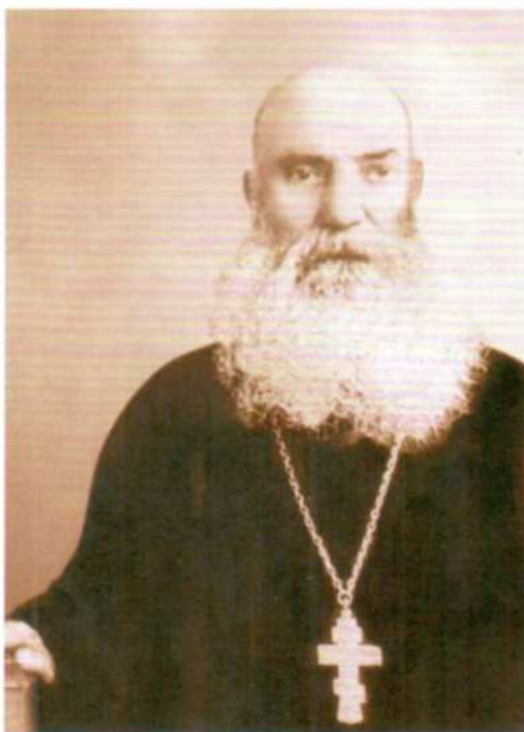
1888 წლის 8 თებერვალს მისიონერობიდან მოხსნილი მღვდელი დიმიტრი ელიზავეტოპოლის გუბერნიაში, მეორე სამთავარხუცესო ოლქში, ქ. ნუხის სამი მღვდელმთავრის (წმ. ბასილი დიდი, წმ. გრ. ღვთისმეტყველისა და წმ. იოანე ოქროპირის) სახ. ტაძარში გადაიყვანეს და იმავე წელს ნუხის საქალაქო სასწავლებელში საღვთო სჯულის სწავლება დაეწალა. თუმცა აქვე უნდა ითქვას, რომ საინგილოში მის ორწლიან სამისიონერო მოღვაწეობას უკვალოდ არ ჩაუვლია. ამასთან დაკავშირებით ისევე გაზ. „ივერია“ წერდა: „მღ. დ. ჯანაშვილი, რომელიც აქ მისიონერად იყო გამწესებული, მისმა მაღალყოვლადუსამღვდელოესობამ პალადიმ, თებერვლის დამდეგს გაამწესა მღვდლის ადგილას ქალაქ ნუხაში. მამა ჯანაშვილის მოღვაწეობას აქ უნაყოფოდ არ ჩაუვლია. სოფ. თასმალოს ინგილოები, რომლებიც ამ ორიოდ წლის წინად წინანდელმა ბლალოჩინმა, დ. უთიაშვილმა მოაქრისტიანა და რომელნიც ისევე განდგომას აპირებდნენ, მ. დ. ჯანაშვილის მეცადინეობისა და ზეგავლენისა გამო, აღარ გადაუდგნენ სარწმუნოებას. მისიონერმა მიჰმართა კავკასიაში მართლმადიდებელ ქრისტიანობის აღმდგენელ საზოგადოებას და სთხოვა, აეგოთ თასმალოში ახალ ქრისტიანებისათვის ეკლესია და გაემწესებინათ საკუთარი მოძღვარი. აქამდის ეს ქრისტიანები მიწერილნი იყვნენ სოფ. ყორალანის ეკლესიაზედ, რომელიც თასმალოს შორავს თითქმის ათი ვერსით. ეს სიშორე დიდად აბრკოლებდა თასმალოელების დრო-დროზედ წირვალოცვის მოსმენას კვირა-უქმე დღეებში. ხსენებულმა საზოგადოებამ შეიწყნარა მისიონერის მოხსენება და გადასწყვიტა როგორც ეკლესიის აგება, ისე მღვდლის დანიშვნა სოფ. თასმალოში. ამ ორსავე გარემოებას დიდი მნიშვნელობა აქვს აქაურ ქრისტიანებისათვის, რადგან ამათ გარეშე მო სცხოვრობენ გამაჰმადიანებული ინგილოები, რომლებსაც აქვთ მრავალი მეჩეთები სამრევლო სკოლებითურთ. ამ სკოლებში არაბულს ენაზე, რომელიც არა თუ მოწაფეთ, არამედ მასწავლე-

ბელში საღვთო სჯულის სწავლება დაეწალა. თუმცა აქვე უნდა ითქვას, რომ საინგილოში მის ორწლიან სამისიონერო მოღვაწეობას უკვალოდ არ ჩაუვლია. ამასთან დაკავშირებით ისევე გაზ. „ივერია“ წერდა: „მღ. დ. ჯანაშვილი, რომელიც აქ მისიონერად იყო გამწესებული, მისმა მაღალყოვლადუსამღვდელოესობამ პალადიმ, თებერვლის დამდეგს გაამწესა მღვდლის ადგილას ქალაქ ნუხაში. მამა ჯანაშვილის მოღვაწეობას აქ უნაყოფოდ არ ჩაუვლია. სოფ. თასმალოს ინგილოები, რომლებიც ამ ორიოდ წლის წინად წინანდელმა ბლალოჩინმა, დ. უთიაშვილმა მოაქრისტიანა და რომელნიც ისევე განდგომას აპირებდნენ, მ. დ. ჯანაშვილის მეცადინეობისა და ზეგავლენისა გამო, აღარ გადაუდგნენ სარწმუნოებას. მისიონერმა მიჰმართა კავკასიაში მართლმადიდებელ ქრისტიანობის აღმდგენელ საზოგადოებას და სთხოვა, აეგოთ თასმალოში ახალ ქრისტიანებისათვის ეკლესია და გაემწესებინათ საკუთარი მოძღვარი. აქამდის ეს ქრისტიანები მიწერილნი იყვნენ სოფ. ყორალანის ეკლესიაზედ, რომელიც თასმალოს შორავს თითქმის ათი ვერსით. ეს სიშორე დიდად აბრკოლებდა თასმალოელების დრო-დროზედ წირვალოცვის მოსმენას კვირა-უქმე დღეებში. ხსენებულმა საზოგადოებამ შეიწყნარა მისიონერის მოხსენება და გადასწყვიტა როგორც ეკლესიის აგება, ისე მღვდლის დანიშვნა სოფ. თასმალოში. ამ ორსავე გარემოებას დიდი მნიშვნელობა აქვს აქაურ ქრისტიანებისათვის, რადგან ამათ გარეშე მო სცხოვრობენ გამაჰმადიანებული ინგილოები, რომლებსაც აქვთ მრავალი მეჩეთები სამრევლო სკოლებითურთ. ამ სკოლებში არაბულს ენაზე, რომელიც არა თუ მოწაფეთ, არამედ მასწავლე-

ბელთაც არ ესმით, რადგან ინგილოები ოჯახობაში, ვითარცა ქართველნი, ქართულად ლაპარაკობენ. დღეს ჩვენ აღარ გავაგრძელებთ სიტყვას მღ. დ. ჯანაშვილის მისიონერობის ავ-კარგიანობაზე. ეხლა მღ. ჯანაშვილის თხოვნით სწარმოებს გამოძიება. ამ გამოძიებამ უნდა აღმოაჩინოს და გამოაქვეყნოს საბუთნი იმ კაცთა, რომელთა საიდუმლო მეცადინეობით და მიწერ-მოწერით დიმიტრი გადაყენებულ იქმნა მისიონერობის თანამდებობიდან. დასასრულ, უნდა შევნიშნოთ, რომ მღ. ჯანაშვილს მისიონერად მყოფობის დროს შეუდგენია ვრცელი წერილი შესახებ ქრისტიანობის მდგომარეობისა საინგილოში და წარუდგენია იგი ეგზარხოსისათვის განსახილველად და აღსაბეჭდავად ნება-დართვისათვის. როგორც შევითქვით, ეგზარხოსს მოუწონებია ეს წერილი და ნება დაურთავს აღიბეჭდოს ზოგიერთის ალაგების გამოკლებით“.

1890 წლის 2 იანვარს მამა დიმიტრი აღიბეგლოს წმ. ნინოს სახ. ტაძარში გადაიყვანეს, რასაც კვლავ გამოეხმაურა გაზ. „ივერია“: „ჩვენ შევითქვით, რომ ნუხის მღვდელი დიმიტრი ჯანაშვილი მისისავე თხოვნით გაუმწესებიათ საინგილოს სოფ. აღიბეგლოს მღვდლად და ამასთანავე იქაურ სამრევლო სკოლის სამღვთო სჯულის მასწავლებლად“.

როგორც ჟურნალ „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო მოამბის“ ოფიციალური განცხადებით, 1899 წლის 5 ოქტომბერს მამა დიმიტრის არაკანონიკური ქმედებების გამო მღვდლობის ხარისხი ჩამოართვეს საქმის განხილვამდე. სამწუხაროდ, არ არის მითითებული, თუ რა დააშავა მოძღვარმა. როგორც ჩანს, მისი საქმე კვლავ დადებითად გადაწყდა და 1900 წლის 3 იანვარს თბილისის სანთლის ქარხანაში საქმის მწარმოებლად დანიშნეს, ხოლო იმავე



მღვდელი დიმიტრი ჯანაშვილი

წლის 20 თებერვალს დროებით ხარფუხის წმ. ნიკოლოზის სახ. ტაძარში დაევალა წირვა-ლოცვების შესრულება.

აი, რას წერდა გაზ. „ივერიაში“ 1899 წელს ვინმე „კახელი“ მამა დიმიტრი ჯანაშვილის მოღვაწეობისა და ბედისა თუ უბედობის შესახებ: „იგი მხნეა, ფრიად მკვირცხლი, გამბედავად მთქმელი, მჭერმეტყველი მქადაგებელი, საქართველოს ისტორიის ზედმინვენით მცოდნე. უმაღლესი განათლება მან მიიღო მოსკოვის სასულიერო აკადემიაში მაშინ, როდესაც უკვე ქალარა შერეოდა. ჩვენს მწერლობაში იგი მოღვაწეობს 1864 წლიდან. მისი მკვირცხლის კალმის

ნაწარმოები იბეჭდებოდა „ცისკარში“, „მნათობში“, „სასულიერო მახარებელში“, რომელიც დეკანოზ გიორგი ხელაძის რედაქტორობით გამოდიოდა, „ივერიაში“, „დროებაში“ და სხვაგან. მისი პოლემიკური წერილები ისტორიული და ღვთისმეტყველური თხზულებანი თვისის თავისებურობით მიიზიდავდნენ მკითხველს და უღვიძებდნენ მას კეთილშობილურ მისწრაფებას“. აი, ასეთი კაცი დღეს, როდესაც „სამკალი მრავალ არს და მუშაკი ყოვლად არა“, გამოჰკლებია ქვეყნიერებას და ყრუ სოფელში „ულმობელ ბედისაგან“ გატყორცილა... „ბედი მომე და სანეხვეზედ გადამაგდო“... ჩვენი ხუცესი კი არც ყრუა და არც უენო, გარნა, როგორც ჰხედავთ, მიუხედავად მისის მრავალგვარ ღირსებისა, მიუგდია იგი ხაშმიანს სოფელში, სადაც ზაფხულობით ისმენს ბაყაყთა მუსიკას და ზამთრობით კი იყინება სიცივის სუსხით. გარემოებათა ამით გამო ფუჭად იღევა სიცოცხლე მოღვაწისა და ულმობელ ბედისაგან მრავალგვარად დაჩაგრულ კაცისა. უკეთესს გარემოებაში მას შეეძლო კიდევ ბევრი სარგებლობა მოეტანა ეკლესიისა და მამული-სათვის“.

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაჟდნილი მასალების გამოგთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გავრამაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუღიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ასუფთაონ. ორგანიზაციის წარმომადგენლების თქმით, საჭიროა 2 წელი, რათა სრულად დასუფთავდეს 100 ჰექტარი. ტერიტორიაზე არსებული „ეკლესია-მოჩვენებები“ ეკუთვნის როგორც რომაულ-კათოლიკურ, ასევე მართლმადიდებელ ეკლესიებს. სპეციალისტების თქმით, ნაღმები დამონტაჟებულია ეკლესიებში, რაც ართულებს სამუშაოებს.

აშშ-ში მართლმადიდებლური შობა, სავარაუდოდ, უკვე დღედ გამოცხადდება

აშშ-ის მართლმადიდებელი ქრისტიანები აგროვებენ ხელმოწერებს, რათა მხარი დაუჭირონ კანონს, რომლის მიხედვითაც მართლმადიდებლური შობა უკვე დღედ გამოცხადდება. პეტიციის ავტორები ამტკიცებენ, რომ ყოველ წელს, 7 იანვარს, მართლმადიდებელი ქრისტიანები იძულებული არიან ან გაეთავისუფლონ სამსახურიდან, ან ბიულეტენი აიღონ. მხოლოდ ასე შეუძლიათ მათ შობას ტაძარში მისვლა.

ამ ინიციატივის ხელისმომწერი შეიძლება იყოს ნებისმიერი მსურველი. ამისთვის საჭიროა მიუთი-

თოს პირადი მონაცემი, სახელი, გვარი და ელფოსტის მისამართი.

აშშ-ის ღვთისმეტყველება მიიღეს რეკომენდაციად, არ მიუთითონ ღმერთის სქესი

აშშ-ის ღვთისმეტყველების ორ სკოლაში, რომლებიც ამერიკის ყველაზე ძლიერი სასულიერო სკოლის ოცეულს მიეკუთვნებიან, გაიცა რეკომენდაცია, არ მიუთითონ ღმერთის სქესი. ეს განპირობებულია იმით, რომ ღვთის მიმართ გენდერულ-ნეიტრალური ტერმინები გამოიყენონ.

დიუკის უნივერსიტეტის ღვთისმეტყველების სკოლის სტუდენტებმა მიიღეს მეთოდოლოგიური რეკომენდაციები უფლის მიმართ წარმოთქმული ლექსიკის გამო. რეკომენდაციების თანახმად, მათ აუცილებლად უნდა აარიდონ თავი ღვთის მისამართით მამრობითი ან მდედრობითი სქესის ეპითეტის გამოყენებას. გამოყენებულ ლექსიკაში ასევე აუცილებლად უნდა ფიგურირებდეს გენდერულ-ნეიტრალური ტერმინები.

მომზადდა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი დიმიტრი/ვიტალი ჯანაშვილი

1840-1905

III ნაწილი

სიცოცხლის უკანასკნელი წლები, აღსასრული, მოქალაქის ნაპრობები

1902 წლის 17 ივლისს მღვდელი დიმიტრი ქიზიყში, სოფ. ბოდბისხევის წმ. კვირიკესა და ივლიტას სახ. ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა. ეს იყო მისი ბოლო ნავსაყუდელი ამ მღვდლვარე და ბოხოქარ წუთისოფელში. 1903 წლის 16 ნოემბერს გარდაიცვალა ქართველი მწერალი და პუბლიცისტი დიმიტრი ნადირაძე (მაჩხანელი), რომლის დაკრძალვაზეც შესანიშნავი ქადაგება წარმოთქვა მღვდელმა დიმიტრი ჯანაშვილმა: „ქართველნო, რად შეყრილყართ აქ? ნუთუგონიათ, რომ დიმიტრი მაჩხანელი მოკვდაო; ის მაჩხანელი, რომელმაც ძლიერად გაჰკიცხა „ძმურ სიტყვაში“ ქიზიყის ავი ზნე-ჩვეულება და ცრუმორწმუნეობა; რომელიც მხნედ,



დიმიტრი მაჩხანელი

უშიშრად და მედგრად ებრძოდა ბოროტებას, არ დასტოვებდა არც კარგი, არც ავი ქიზიყისა, რომ არ აღენიშნოს მწერლობაში. განა ეს მამულიშვილი მოკვდა?! არა, იგი არ მოკვდა. სიკვდილი ორგვარია. ზოგი კაცი მოკვდება თუ არა, მაშინვე დავიწყებულ იქმნება, როგორც ცოდვილი, როგორც ქვეყნისთვის უსარგებლო კაცი, ხოლო ვისაც უშრომნია სიცოცხლეში ქვეყნის კეთილდღეობისათვის, იგი კაცი დაუვინყარია ერისათვის. „კეთილის მოქმედნი აღდგებიან მკვდრეთით ცხოვრებად, ხოლო ბოროტის მოქმედნი — სასჯელად“. დიმიტრი ეკუთვნის სამშობლო ქვეყნის კეთილ მოღვაწეთ. იგი არ კი მოკვდა, არამედ „გარდაიც-

ვალა სიკვდილისაგან ცხოვრებად“. იგი თავდადებული იყო სამშობლო ქვეყნისათვის. ასეთი კაცნი უკვდავნი არიან ხალხის მეხსიერებაში. მკვდარი არის ის კაცი, ვინც არაფერს აკეთებს: ზის და სჭამს სხვის მონაგარს და ამბობს: „მე თუ არ ვიქნები, თუნდა ქვა-ქვაზედაც ნუ დარჩენილაო“. მკვდარი ის არის, ვინ მშიერ მგელივით აქეთ-იქით იცქირება და ჰპარავს თავის მეზობელს: ხარს, კამეჩს, ცხვარს, ქათამს, ბატს და სხვ., და ამ ხელობით უწყვეტავს მოყვასს ლუკმა-პურს, არღევს მის ოჯახის კეთილცხოვრებას, და თუ დაჩაგრულმა უჩივლა, სახლ-კარსა და საბძელსაც უწევს, რომ შიმშილით საქონელიც ამოუწყვიტოს. ვინც არ ქურდობს, შრომობს, იგებს ფულს, იმას კიდევ შინარ მოაქვს მონაგარი, შედის დუქანში და იქა ჰფლანგავს ნაშრომ-ნადავს მთვრალობაში. მრავალ არიან ამისთანა მავნე კაცნი ქიზიყში და აი, ესენი ბრძანდებიან მკვდარნი და არა დიმიტრი მაჩხანელი. იგი იყო კეთილი მუშაკი ქვეყნისა, იგი იყო მშრომელი დაულალავი, გულ-შემატკივარი ობლებისა და დავრდომილთა. ამისათვის იგი ღირსია ხსოვნისა და ღირსია ძეგლისა, რომ დაუვინყარი იყოს მისი სამარე. ცოდვილს კაცს საფლავის ქვაც არ ესაჭიროება, რომ მალე დავინყებულნი შეიქმნას იგი ერისაგან. სამწუხაროდ ჩვენდა, ცოდვილნი სიკვდილამდე იმზადებენ ქვას და ზედ აწერენ: „ნამკითხველნი, შენდობა მითხარიით“. სანყალმა, რად გაიხადა საქმე ისე, რომ სიკვდილის შემდეგაც იხვენება — მაპატივეთ დანაშაულიო. დიმიტრი მაჩხანელს არა აქვს რა საბოდიშო. მართალია, დიმიტრისაც ფეხი ნაუბორძიკდა ცხოვრებაში, მაგრამ ვინაა ქვეყანაზე უცოდველი? ამ ბორძიკშია მრავალთა სხვათაც წილი უძევთ. ქვეყნის გამგებელს თუ ჭკუიანნი მოხელენი არ ახვევიან გარშემო, რა გინდ დიდი ჭკუის პატრონი იყოს და კეთილის მოსურნე, მარტოდ ვერ მისწვდება თავის სანადელს. მაგრამ დიმიტრის იმოდენა სიკეთე მიუძღვის, რომ ღირსია, ძმანო, თქვენის ცხარე ცრემლისა. ხოლო თქვენი ცრემლი მის სულისათვის არის მალამო, — მორონია, გუნდრუკია, საკმეველია, რომელიც წინაშე უფლისა აღვალს და „სუნნად სუნნელად მიუძღვის ზეცისა საკურთხეველში“ მის სულსა. სამართალი მოითხოვს ვსთქვათ, რომ მის სულის საცხოვრებლად არც ცრემლია საჭირო. დიმიტრიმ თითონვე შესძინა თავის სულს საუნჯე. მან დააარსა სოფ. ქვემო მაჩხანში სკოლა, თვის მიერ შეწირულს სახლში. ამ მის სკოლიდგან პანანა ქალებს შეაქვთ ოჯახში სხივი განათლებისა. როგო-



მღვდელი დიმიტრი ჯანაშვილი

რათაც ბნელი ღამე თენდება და დილით მზე ამოაშუქებს და მოჰფენს ხოლმე დედამიწას შუქსა და სინათლესა, სწორედ ასრე ნათელი სწავლისა და მეცნიერებისა შეაქვთ პანანინა ქართველებს მზე-დაბნელებულ საქართველოში. დიმიტრის სულის სახსენებლად ესეც საკმარისია. აი, ამისთანა კაცი ღირსია ქებისა, როცა იგი განვალს ამა სოფლიდგან. ღირსია რომ მის ძეგლზე ეწეროს: „სიკვდილო გესლიანო! მართალია, შენ მომკალ, მაგრამ სული ჩემი საქმეთა ჩემთაგან შეიქმნა უკვდავი; ხოლო შენ კი, ადამიანის მტერო, მოჰკვდები, ოდეს ქრისტეს მეორედ მოსვლა იქნება და ქვეყნი-

ერება განქარდება“.

1904 წლის 6 მაისს მამა დიმიტრი კამილავკით დაჯილდოვდა. დამაშვრალი მოძღვარი 1905 წლის 6 ოქტომბერს აღესრულა. გაზ. „ცნობის ფურცელში“ ჯერ გამოქვეყნდა ნეკროლოგი, სადაც ვკითხულობთ: „მღვდელი დიმიტრი ჯანაშვილი გარდაიცვალა სოფ. ბოდბისხევში, რასაც აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ ქალი მისი მარიამ დიმიტრის ასული ივანიცკისა, ქმრითა და შვილებითურთ, მ. გ. ჯანაშვილი მეუღლითა და შვილებითურთ. განსვენებულის გვამს ნაასვენებენ საინგილოს და დაკრძალავენ სოფ. კახის ეკლესიაში“, ხოლო შემდეგ იგივე გაზეთი წერდა: „როგორც უკვე იციან მკითხველებმა, 6 ოქტომბერს გარდაიცვალა მღვდელი დიმიტრი ჯანაშვილი. განსვენებული საინგილოდან იყო. იგი პირველი ინგილო იყო, რომელმაც სწავლა მიიღო (სემინარიასა და აკადემიაში) და საინგილო გაააცნო ქართველობას. ინგილოთა შესახებ მღვდ. ჯანაშვილი სწერდა „დროებასა“, „კრებულსა“, „მნათობში“ და სხვაგან. ამასთან, პირველმა მან დაიწყო საისტორიო წერილების ბეჭდვა ადვილ გასაგებ ენით და ამ წერილებით არა ერთს ქართველს გაუღვიძა ხალხის სამშობლო ქვეყნის წარსულის შესწავლისა. ამ წერილებს იგი ბეჭდავდა ჟურნალ „ივერიაში“, აგრეთვე „დროებასა“ და სხვა გამოცემებში. განსვენებულს დიდი გავლენა ჰქონდა ინგილოებზე და მთელი თაობაც გამოზარდა“.

მღვდელ დიმიტრი ჯანაშვილის დევიზი იყო: „ქართველობას ქართული, დანარჩენ თესლ-მოდგმას — ყველას თავიანთი; ნუ შემეცილები, არც გეცილები“. ამის გამო იგი უყვარდა ყველას ერთნაირად და აკი ამიტომაც უკვე მკვდარი დიდის ამბით მიასვენეს ქ. კახში, ერთად დაიტირეს ქართველებმა, ლეკებმა, თათრებმა, სომხებმა. დამარხეს კრძალვით და მის საფლავს დააფრქვიეს თბილი და ტკბილი ცრემლები.

მისი მახვილი სიტყვები და გამო-
ნათქვამები კი ანდაზად დარჩება
საშვილთაშვილოდ.

მისი გარდაცვალების მიზე-
ზი თავიდანვე არ დაინერა გა-
ზეთებში, იგი შემდგომში გახდა
ცნობილი. 1906 წელს გაზეთი
„ცნობის ფურცელი“ წერდა: „14
მარტს კახის ნაწილის უფროსს,
ლ. რ. ყანჩელს, შეუტყვიან, რომ
ალიაბაძის საბოქაულოდან იმის
ნაწილში გადმოსულა ექვსი ავა-
ზაკი და გამვლელ-გამომვლელთ
ელოდებო. მაშინვე გაქანებულა,
სროლის დროს სამი ავაზაკი იქ-
ვე მოუკლავთ, ხოლო სამი გაქ-
ცეულა, მათგან ერთი დაჭრილა.
ამავე დღეს, როგორც გავრცელ-
და ხმა, მოუკლავთ ბელაქნის სა-
ბოქაულოში სამი ყაჩაღი ბელად
უსუფითურთ. ამ უსუფამ წარსულს ზაფხულს გა-
ძარცვა მღ. დიმ. ჯანაშვილი, რომელიც მას შემდეგ
ჩანვა ლოგინში და განუტევა სული“.

1914 წელს, მამა დიმიტრის გარდაცვალებიდან
ცხრა წლის თავზე გაზეთი „თემი“ წერდა: „ბ. იასონ
კერესელიძემ ერთი კარგი საჩუქარი უძღვნა ქარ-
თველ საზოგადოებას: გამოსცა წიგნი, რომელიც
შეიცავს ნაწერებს ერთი ძველი ჩვენი მოღვაწისას,
სახელდობრ, მ. დიმიტრი ჯანაშვილისას. დიმ. ჯა-
ნაშვილი თვალსაჩინო მოღვაწე და მწერალი იყო.
დაუვინყარ სერგი მესხის დროს მან დაიწყო თანამ-
შრომლობა გაზ. „დროებაში“. ჰბეჭდავდა წერილებს
საქართველოს ისტორიიდან. რადგან განსვენებუ-
ლი მწერალი კარგი სახალხო ენით სწერდა ქართუ-
ლად, ამიტომ მის ნაწერებს ბევრი მკითხველი ჰყავ-
და ხოლმე. ლიტერატურული მოღვაწეობის გარდა,
დიმ. ჯანაშვილი იღებდა მონაწილეობას თითქმის
ყველა ქართულ საზოგადო საქმეში. და აი, ამისთა-
ნა ადამიანის საფლავზე თურმე ძველი არ ყოფილა
ალმართული. „ქართველი საზოგადოება მოვალეა
მოიგონოს თავისი განაპირა კუთხის შვილიც“, —
პბრძანებს ბ. მოსე ჯანაშვილი. ჩვენ დარწმუნებული
ვართ, თუ ეთნოგრაფიულმა და ისტორიულმა საზო-
გადოებამ ითავა, ქართველი საზოგადოება გაიღებს



კახის წმ. გიორგის ტაძარი

ფულს და ძველი დაედგმება ჩვე-
ნი მოღვაწის საფლავს“.

როგორც ზემოთ ვახსენეთ,
1864 წლიდან იწყება მოძღვრის
სამწერლობო მოღვაწეობა. მი-
სი ფსევდონიმი იყო „ინგილო
ჯანაშვილი“. წერდა ისტორიულ
და ეთნოგრაფიულ წერილებს,
კრიტიკულ სტატიებს, ჰქონდა
მეცნიერული გამოკვლევები, სა-
ბავშვო თხზულებები. უმეტესად
ეხებოდა საქართველოს ისტო-
რიის საკითხებს, განსაკუთრე-
ბით — საინგილოს ისტორიას და
მის მდგომარეობას. თანამშრომ-
ლობდა ჟურნალ-გაზეთებთან:
„ცისკარი“, „მნათობი“, „სასუ-
ლიერო მახარობელში“, „ივერი-
აში“, „დროებაში“, „მოგზაურში“
Кавказში, Тифлиский Вестникში

და სხვ., სადაც უამრავი წერილი და საინტერესო
სტატია აქვს გამოქვეყნებული. მის ნაშრომთაგან
თვალსაჩინოა: „ქართველი ხალხის მწერლები და გა-
ნათლება მე-6 საუკუნეში“; „წარსული და მომავალი
ცხოვრება ინგილოებისა“; „ქართველი ქალის ისტო-
რია“, „ამბროსი ნეკრესელის ქადაგებანი“, „ჰერეთის
აღწერა“ და სხვა. ავტორია სახელმძღვანელო წიგნე-
ბისა: „ძველი აღთქმის საღმრთო ისტორია“ (1876წ.);
„საღმრთო ისტორია ახალი აღთქმისა“ (1886წ.);
ცალკე წიგნებად გამოიცა მისი „შაჰ-აბაზის შემოსე-
ვა საქართველოში და საინგილო“ (1907წ.) და „ისტო-
რიული სურათები“ (1914წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრა-
ლური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე
№48014; გაზ. „დროება“ 1878წ. №225, გვ. 2; 1884წ.
№26, გვ. 2; გაზეთი „ივერია“ 1886წ. №68, გვ. 2; №168,
გვ. 2; 1888წ. №53, გვ. 2; 1890წ. №7, გვ. 2; 1899წ. №26,
გვ. 4; №49, გვ. 4; 1903წ. №233, გვ. 2; ჟურნალი „სა-
ქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო მოამბე“
1899წ. №22; 1902წ. №17; გაზეთი „ცნობის ფურცე-
ლი“ 1905წ. №2928, გვ. 1; №2932, გვ. 3; 1906წ. №3033,
გვ. 4; გაზეთი „თემი“ 1914წ. №169, გვ. 2.

ლიტ: „ქართული მწერლობა“ ლექსიკონ-ცნობა-
რი წიგნი I, ქ. თბილისი 1984წ. გვ. 444-445.

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალის გამო-
გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“
ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: № GE57LB0115123530407000.
სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მოილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი,
თამარ ახათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარა-
ძე, სერგო კერესელიძე, ბულალტერი: ვლასი ჯიბლაძე;
გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;
დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

ისტორიის ფურცელი

არქიმანდრიტი ექვთიმე (მჭედლიშვილი)

„სოფელსა შინა მყოფსა, მომხვდა მე სოფლისა მათრახი, ღმერთო ჩემო!
ნუ მიმცემ მე უმეტესსა სასჯელსა“

არქიმანდრიტი, ღირსი მამა, ექვთიმე — XVIII ს-ის I ნახევარში კახეთში სათავადო გლეხის ოჯახში დაიბადა. იგი იყო თავად გარსევან ჭავჭავაძის თუ მისი ძმის, სულხანის ნაყმევი. პლატონ იოსელიანი მას მჭედელაშვილად მოიხსენიებს: „ექვთიმე მჭედელაშვილი, ჭავჭავაძეთა ყმა, მდაბალთა გვართავანი, გარნა მაღლად მაღალთა ზედა გვაროვანთა მდგომარე მონაზონების სინმინდითა და ღირსებითა“. უცნობია სად მიიღო საეკლესიო განათლება (სავარაუდოდ ეს უნდა ყოფილიყო გარეჯის ნათლისმცემლის მონასტერი — გ. მ.). ბერად ერეკლე II-ის დროს აღიკვეცა. 1776 წლის 9 ივნისს ოფიციალურ საბუთებში უკვე გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. მამათა მონასტრის წინამძღვრად იხსენიება: „ნათლისმცემლის მონასტრის მეურნე წინამძღვარი უღირსი არქიმანდრიტი ევთიმე/ევთიმი“.

იოანე ბატონიშვილი თავის ნაშრომში არქიმანდრიტ ექვთიმეს ასე ახასიათებს: „ევთიმი წინამძღვარი წმიდის ნათლისმცემლის მონასტრისა, კაცი ფილოსოფოსი და ღმრთისმეტყველი, სათნოებათა ზედა უცხო მოქადაგე. ამან ფრიად იღვანა მონასტრისათვის და აღაშენა სოფელი ხაშმი, რომელიც იყო ქსნის ერისთავთა ლეკთა მოყვანის მიზეზით დამწვარი. აღუშენა უცხო ვენახი და წისქვილნი, რომელნიც ან განუყიდა თეოფილაქტემ, თქვენგან დადგინებულმან. ამან მრავალი შემატამონასტერსა, ვითარცა ნივთნი, ეგრეთვე მამულნიცა. და ესე იყო ფრიად მემარსულე და მლოცავი და თითქმის სასწაულისა მოქმედებასა შინაცა მიწვენილი და სხვებრ სტუმართმოყვარე. და ესრეთ დაასრულა ცხოვრება თვისი. და ამანცა ასწავა რაოდენთამე მონაფეთა ფილოსოფია და ღმრთისმეტყველება“.

პლატონ იოსელიანი მის შესახებ წერდა: „ევთიმი, არქიმანდრიტი წინამძღვარი ნათლისმცემლის უდაბნოსი, მოძღვარი მეფისა. მისი იყო ხშირად საუბარში თქმა: „ქრისტეს ღვთის მადლითა“. ესე თქმა მიიღო თვით მეფემან გიორგი მისგან და ხშირად ხმარობდა საუბართა შინა და წერილთა-ცა თვისთა და თვით მიწერმოწერასაცა შინა სამეფოისა საქმეთა გამო“. ევთიმი იყო დიდი მოღვაწე



ქართლ-კახეთის მეფე გიორგი XII

მეუდაბნოე, სინმინდითა სავსე. გამოსრული მონასტრით მისასვლელად ხაშმისა სოფელსა, წარიტაცეს ლეკთა ტყვედ. მასთანავე წარიყვანეს სხვაცა ბერი ამფილოქე. ესე ამფილოქე ტანით მაღალი, გრძელწვერა და მხნე სხეულითა, ლეკთა მიიღეს პატივითა: ჰგონებდნენ მას თავად მონასტერისა და ძვირფასად საგონებელად. ამისთვის შესვეს იგი ცხენსა და პატივითა მიჰყვანდათ, ევთიმი ტანით მცირედი, არა სახიერი და სუსტი, მიჰყვანდათ ქვეითად და იტყოდნენ მისთვის უპატიოდ: მაგისათვის რას მოგვცემენო? შემდგომად ერთისა თთვისა სცნეს ლეკთა, რომელ ევთიმის გამოსახსნელად წარუვლინა მეფემან გიორგი ოც-

დაათი თუმანი და მეორისა ბერისათვის ოთხი თუმანი. ლეკთა მოიხადეს ბოდიში და ესრეთ პატივით მოიყვანეს თვისსა უდაბნოსა“. არქიმანდრიტ ექვთიმეს მოტაცების ამბავი 1778 წელს მოხდა. თ. ჟორდანიას „ქრონიკების“ III ტომში ვკითხულობთ: „ქ. ნათლისმცემლის მონასტრის არხიმანდრიტი ღირსი მამა კაცი ღვთისა ევთიმი დაიკარგა ივნისის 8, დღესა პარასკევსა, ქკს, 368-სა“.

არქიმანდრიტ ექვთიმეს ღირს მამად მოიხსენიებს ასევე ცნობილი საეკლესიო მოღვაწე არქიმანდრიტი ტარასი (ალექსი-მესხიშვილი): „ევთიმი წინამძღვარი, კაცი ღირსი და მოღვაწეობით განკაფული“, და ქართული მართლმადიდებელი ეკლესიის მიერ წმინდანად შერაცხული წმ. გაბრიელ მცირე (+1802წ.): „არხიმანდრიტი ამის მონასტრისა კაცი ღმრთისა და ყოვლად ღირსი ევთიმი“. „კალმასობაში“ იგი გამოყვანილია „ხაშმზე მყოფ წინამძღვრის“ სახით.

მისი წინამძღვრად დანიშვნის დროს ნათლისმცემლის მონასტერი დაუძლურებული იყო, ხოლო მამული მისი მოხრებული ჯამთა ვითარების გამო. ერეკლე II-ისა და საბა წინწმინდელის დასტურით სხვა მონასტრები დაეხმარნენ ნათლისმცემლის სავანეს, რის შემდეგაც იგი დაწინაურდა და გაუსწრო მრავალმთის სხვა მონასტრებს. არქიმანდრიტ ექვთიმეს სულიერი შვილი გახდა ტახტის მემკვიდრე გიორგი ბატონიშვილი, რამაც მოძღვარი სამეფო კართან დაახლოებულ პიროვნებად აქცია. არქიმანდრიტი ექვთიმეს სისტემატურმა ბრძოლამ მამულებს აღდგენა-შეძე-



რუსეთის ჯარის შემოსვლა თბილისში 1799 წ. 26 ნოემბერი

ნისათვის, დიდად შეუწყო ხელი მონასტრის ეკონომიურ წინსვლას. იგი ყიდულობდა გლეხებსაც. იმატა შეწირულობებმაც. ამ პერიოდიდან ნათლისმცემლის მონასტრის განკარგულებაშია: სოფ. სამაჩხეთის მესამედი (1784წ.), სოფ. ვეფხვისციხიდან სამეფო კოდიშპურის ნახევარი (60 კოდი, 1798წ.). 1778 წელს მონასტრის მამულებს ემატება გაუქმებული კანარეთის ეპარქიის ყმა-მამულები (1791 წელს არქიმანდრიტი ექვთიმე მოხსენიებულია „კანარეთის ეპარქიის მეურნედ“). სოფ. ხოდაშენის მონასტერი მისი ყმა-მამულით და სამღებროები: ხაშში, მანავსა და მაშრაანში.

არქიმანდრიტი ექვთიმე წიგნიერი კაცი ყოფილა. მას წინონმდელი მიტროპოლიტ საბას (ტუსიშვილი) ლოცვა-კურთხევითა და დავალებით გადაუწერია წმ. ნინოს საგალობლები: „ათორთა უდაბნოთა მაკურთხეველმან, ყოვლად სამღვდელმან, წინონმდელ მიტროპოლიტმან საბა მიბრძანა მე ნათლისმცემლის მონასტრის არქიმანდრიტს უღირს ექვთიმეს აღწერად მუხლედნი „გიხაროდენ“ საქართველოს განმანათლებლისა, მოციქულთა სწორისა, დედისა წინოსი“. გარდა ამისა, მამა ექვთიმეს მონასტერში შეუკრებია წიგნები. ის ზოგჯერ საერო პირებსაც კი აძლევდა მონასტრის ბიბლიოთეკით სარგებლობის უფლებას. ასეთი ვარაუდის საფუძველს გვაძლევს „ქართლის ცხოვრების“ ერთი საყურადღებო ხელნაწერის საცავ ფურცელზე მკრთალად შესრულებული კრიპტოგრამა, რომელიც ასე იკითხება: „ქ. ამაღლებულის მეფის გიორგის ძემან თეიმურაზ ვინათხოვრე წიგნი ესე ქართველთ ცხოვრება მაღალ ღირსის წინამძღვრის ევთიმიისაგან ჟამსა მას, რაჟამს ვიყავ ათწვიდმეტისა წლისა“.

მან აღზარდა შემდგომი პერიოდის მოღვაწე არაერთი სასულიერო პირი, რომელთაც ღირსეული კვალი დატოვეს XVIII ს-ის ბოლოსა და XIX ს-ის დასაწყისის ქართული ეკლესიის ისტორიაში.

1794 წელს არქიმანდრიტმა ექვთიმემ ერეკლე მეფის დასტურით სოფ. მანავში ააშენა ღვთისმშობ-

ლის მიძინების სახ. ტაძარი. 1796 წლის 15 მარტს არქიმანდრიტი ექვთიმე რუსეთში მყოფ გარსევან ჭავჭავაძეს წერდა: „ვახტანგ ყაფლანისშვილს თეკლა მისცეს. ეს საქმე მე გამარიგებინეს სანატრელ მეფესთან“.

1797 წლის სექტემბერში თბილისში შავი ჭირის ეპიდემიამ იფეთქა. მცხოვრებლები გაიხიზნენ და ტყეებსა და ხეობებს შეეკედლნენ. სამეფო კარი კახეთში გადავიდა. ატყდა ტყე და ვაება დიდთა და მცირეთა, ობოლთა და ქვრივთა. უდაბნო-მონასტრებიდან გამოსული მოღვაწე ბერები მფარველ ანგელოზებად მოეწოდებოდნენ ავადმყოფობისა და შიმშილისაგან ღონემიხდელ ხალხს; ეხმარებოდნენ, ემსახურებოდნენ და ნუგეშს სცემდნენ მათ. ამ საქმეში თავი გამოიჩინა არქიმანდრიტმა ექვთიმემ: „წინა უძლოდა მათ

ვეთიმი, მოძღვარი მეფისა და მოეშველნენ განზრუნულთა პურიტა და ღვინითა, საქმლითა და საქონლითა“ — წერდა პლატონ იოსელიანი.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, იგი იყო ქართლ-კახეთის უკანასკნელი მეფის გიორგი XII-ის სულიერი მოძღვარი და მისი პოლიტიკის აქტიური მხარდამჭერი. განსაკუთრებით მხარს უჭერდა რუსეთის მფარველობის ქვეშ საქართველოს შესვლას. მეფეს და მის მოძღვარს გულწრფელად სჯეროდათ ერთმონაზვნე რუსეთის და მისი იმპერატორის, თუმცა მეფის გარემოცვაში ყველა არ ფიქრობდა ასე. კათოლიკე ექიმმა პატრმა ნიკოლა და რუტილიანომ (1801 წლის 22 ნოემბერს გააძევეს აღმოსავლეთ საქართველოდან რუსეთის იმპერიის მოხელეებმა) ურჩია მეფეს არ შესულიყო რუსეთის მფარველობაში, რადგან „უცხო ნათესავი, პატრონად ქვეყანისა მოყვანილი, შეექმნება ერსა მტერად და მღვწელად, და მანუხებელად“. იგივეს ურჩევდა გიორგი XII-ს ჯვარის მამა ათანასე (შემდგომში — იერუსალიმის პატრიარქი), რომელმაც მოატანინა ბიბლია და წაუკითხა მეფეს ამონარიდი ისაია წინასწარმეტყველის მე-3 თავიდან, სადაც წერია: „აჰა, მეუფე უფალი საბაოთ მოსპოვას იერუსალემისაგან და იუდეასაგან შემძლებელსა მამაკაცსა და შემძლებელსა დედაკაცსა, ძალსა პურისასა და ძალსა წყლისასა, გმირსა და შემძლებელსა, კაცსა მბრძოლსა და მსაჯულსა, და წინასწარმეტყველსა და მოჰაზრესა და მოხუცებულსა, და ერგასისთავსა და საკვირველსა თანამზრახვალსა და ბრძენსა ხუროთმოძღვარსა და გულისხმის-მყოფელსა მსმენელსა. და დავადგინე ჭაბუკნი მთავრად მათდა და მემღერენი ეუფლებოდნან მათ... რამეთუ შეიპყრეს კაცმან ძმამი თვისი, ანუ სახლეული მამისა თვისისა მეტყუელმან: შესამოსელი გაქუს, წინამძღვარ ჩვენდა იქმენ და ჭამადი ჩვენი შენ ქუეშე იყოს. და მიმგებელმან მას დღესა შინა თქვას: არა ვიყო მე თქვენდა

წინამძღვარ, რამეთუ არა არს სახლსა შინა ჩემსა პური, არცა სამოსელი. არა ვიყო მე წინამძღვარ ერისა ამის. რამეთუ დატევებულ იქმნა იერუსალემი, და იუდეაი დაეცა და ენანი მათნი უშჯულოებით უფლისა მიმართ ურწმუნოებენ... ერო ჩემო, მნეტარებელნი თქვენნი გაცთუნებენ თქვენ და კუალებსა ფერხთა თქვენთასა აღაშფოთებენ... მას დღესა შინა და მოსპობს უფალი დიდებასა შემოსილებისა მათისასა და შეწყობილებასა მათსა... და იყოს ნაცვლად საყნოსისა ტკბილისა მტუერი და ნაცვლად სარტყლისა საბელი მოირტყა და ნაცვლად თავისსამკაულისა ოქროანისა სიმტიერე გაქუნდეს საქმეთათვის შენთა. და ნაცვლად შესამოსლისა შუა პორფირისასა გარემოირტყა ძაძაი. და ძე შენი უკეთესი, რომელი გიყვარს, მახვილითა დაეცეს და შემძლებელნი თქვენნი მახვილითა დაეცნენ. და დამბალბდენ და გოდებდენ შთასადებელნი სამკაულისა თქვენისანი და დაშთე მხოლოი და ქვეყანად მიმართ დაიატაკდე". ეს რომ მეფემ მოისმინა ფრიად დამწუხრდა და საფიქრალს მიეცა. მოახსენეს ეს ამბავი მამა ექვთიმეს. იგი სასწრაფოდ ჩამოვიდა მონასტრიდან და გაამხნევა მეფე და არწმუნა, არ შეეცვალა თავისი პირველი აზრი. დაწყნარდა გიორგი XII და სთქვა: „სხვა პატრონი არა გყავს ჩვენ გარდა რუსთა ხელმწიფეთა". აქედან ჩანს, რომ არქიმანდრიტი ექვთიმე დიდ იმედებს ამყარებდა ერთმორწმუნე რუსეთზე, რის გამოც, მან უამრავი მტერი გაიჩინა და სიცოცხლის უკანასკნელი წლებიც ჩაიშწარა.

ამასთან დაკავშირებით, მას საიდუმლო მიმოწერაც ჰქონდა რუსეთის იმპერიის მოხელეებთან, რაც კარგად ჩანს მისი წერილიდან გენერალ კარლ კნორინგისადმი, რომელიც 1802 წლის 23 აპრილით თარიღდება: „უმდაბლეს პატივისცემას და ლოცვას მოვასხენებ: 30 წელიწადია გლახა მონასტერი მომბარდა იძულებით მეფისა, კათალიკოზისა, მეფის-ძეთ და სხვათა ყოვლადსამღვდელოთაგან. ან ყოველთ იციან, ნათლისმცემლის მონასტერი ვითარ დიდად ამაღლებულა საქართველოს ეკლესიაში: ამდენ წელს არავის გაუგონია მონასტრის ბერთ ჩემთან ხმის ამოღება შესძლებიყო — რუს ხელმწიფეს საქართველო ამან მიართვაო. ბერები ამიტყებეს და ამ მიზეზით მტანჯავენ. ჭეშმარიტია, საქართველოს ტყვეობის გამოხსნისათვის მე გიორგი ვანუხე, დიდხანს დავეშვერ სამღთოს მადლითა საქართველო მისის დიდებულებისათვის მივართმევინე. ჭეშმარიტება მოწამეა, თუ არა ჩემის დიდის შრომით ეს საქმე არ მოხდებოდა. ახლა ამის მიზეზით ვიტანჯები. ყოველთ კიდეთ იპყრობთ, თქვენთვის



კნორინგი

დევნილი არ შემინყალოთ — სამართალია მისის დიდებულების თქვენის ხელმწიფის ჯვარი ხომ მკიდია, ამას აღარ პატივისცემთ? ჩემი საქმე აღექსანდრე ჭავჭავაძისაგან, მაიორ სააკაძისაგან და იოსებ პროთაპოპისაგან მოიხსენეთ. ჩემი მოხსენება საიდუმლო იყოს, უარესს მიყოფენ".

სამწუხაროდ, გიორგი მეფის გარდაცვალების შემდეგ რუსებმა დაივიწყეს მამა ექვთიმეს სამსახური და ამაგი და დევნიდნენ მას. ქალაქიდან გაგზავნილმა იმპერიის მოხელემ შეურაცხყოფა მიაცენა მოხუცებულ წინამძღვარს, უშვერი სიტყვებით მოიხსენია და მისი წინამძღვრობიდან გადაყე-

ნება მოითხოვა. შემდგომში მამა ექვთიმე იხსენებდა პატრი ნიკოლასა და ათანასეს სიტყვებს და იტყოდა: „ჭეშმარიტად ღირსი არს მუშაკი სასყიდლისა; მომეგო მე ჯერისაებრ. სოფელსა შინა მყოფსა, მომხვდა მე სოფლისა მათრახი, ღმერთო ჩემო! ნუ მიმცემ მე უმეტესსა სასჯელსა; მოქმედება ჩემი და მეცადინეობა რუსთა მოყვანისა არა იყო ორგულება ქვეყნისა". რუსეთის ხელისუფლება მას რომ აღარ ენდობოდა, დასტურდება ქართლ-კახეთში რუსეთის იმპერიის წარმომადგენლის პეტრე კოვალენსკის წერილით გენერალ კ. კნორინგისადმი, რომელიც 1802 წლის 15 ნოემბრით თარიღდება: „თავადი ჭავჭავაძე და მისი მეუღლე ძმებით ავალოვებით... და განსაკუთრებით არქიმანდრიტი ექვთიმე იყვნენ და არიან ხალხის მერყეობის მიზეზიო".

გიორგი XII-ის გარდაცვალების დროს არქიმანდრიტი ექვთიმე ერთი წუთით არ მოშორებია თავის სულიერ შვილს და ამხნევებდა მას. პლატონ იოსელიანი წერდა: „27 დეკემბერს დილით მეფესა დაეკარგა მადა. არღა ინება არცა წვნიანი, არცა ჩაი პატრისაგან მომზადებული, არცლა მიიღებდა წამალსა თათულა ექიმისაგან და იოსება აქიმბაშისაგან (ყარაევისა). წყალმანკი გაძლიერდა, მოაწვა გულსა და დაანყებინა ქშენა, დროთი-დროდ მოითხოვდა ალიბუხტარის წყალსა. მაშინ მოუწოდა მოძღვარსა თვისსა წინამძღვარსა ევფთიმის; სთხოვა უკითხოს ლოცვანი ანგელოზისა მფარველისა. ავედრებდა სულსა მოძღვარსა თვისსა, რომელსაცა ესავდა დიდად, ვითარცა კაცსა წმინდასა და ქვეყნიერად ანგელოზად ხმობილსა მეფისაგან და ესრეთვე ცნობილსა ყოველთაგან. დილითვე 8 საათსა უბრძანა წაუკითხოს დაუჯდომელი, ღვთისა დედისა ქებანი. 9 საათსა დილით დასდევს კარავი და სწირა თვით ევთიმემან და კვალად ეზიარა მეფე დიდითა ცრემლითა დენითა და ვედრებითა". 28 დეკემბერს მეფე კიდევ ერთხელ ეზიარა და დილის 11 სა-

ათზე განუტევა სული. იმავე დღეს მამა ექვთიმემ წაიკითხა მეფის ანდერძი, რომელიც შენახული იყო გარეჯის ნათლისმცემლის მონასტერში წმ. იოანე ნათლისმცემლის ხატის წინ დაკიდებულ კანდელში. ანდერძში მეფე ითხოვდა ნათლისმცემლის მონასტერში დასაფლავებას, სადაც წინდანინვე განემზადებინა ადგილი, მაგრამ იმ ჟამად სამეფოში არსებული დაძაბული ვითარების გამო მისი დამარხვა სვეტიცხოველში მოხდა და ისიც 22 თებერვალს. მანამდე მისი სხეული სიონის ტაძარში ესვენა. შემდგომში მის გამზადებულ ადგილას მისი მოძღვარი, არქიმანდრიტი ექვთიმე დაიკრძალა. კვლავ პლატონ იოსელიანს მოვუხსმინოთ:

„ზედ წარწერა თვით ვერცხლისა კანდელისა ოქროთ დაფერილისა, დღემდე კიდულისა წინაშე ნათლისმცემლის ხატისა არის შემდეგი: „ქ. წინამძღვრობასა ევთიმისასა, ჩვენ ყოვლად უღირსმან საქართველოსა მეფის ძემ გიორგიმ, შემოგწირე მცირე ესე შესანიშნავი კანდელი ვეცხლისა, შენ, სასოსა და მეოხსა ჩვენსა, ნათლისმცემლის მონასტერს, მრავალმთისასა, რათა მფარველ მექმნა მრჩობლსავე ცხოვრებასა შინა მეუღლით ჩემით, ძეებითა და ასულებითა. წელსა ჩლპპ (1782)“.

1802 წლის 12 აპრილს გენერალმა კ. კნორინგმა სიონის საკათედრო ტაძარში შეკრებილ ქართლ-კახეთის თავადებსა და სამღვდელოებას ალყა შემოარტყა, სადაც „საზეიმოდ“ წაიკითხეს საქართველოს სამეფოს რუსეთთან შეერთების (ანექსიის) აქტი. შემდეგ მან თავადებს რუსეთის იმპერატორის ერთგულებაზე ფიცის დადება აიძულა. თავადების ნაწილმა მოახერხა ალყის გარღვევა, ხოლო დანარჩენებმა ფიცი იძულებით თქვეს, ვინც უარი განაცხადა, დააპატიმრეს. ფიცის ფურცელზე ხელი მოაწერეს: კათოლიკოსმა ანტონმა, მთავარეპისკოპოსმა იუსტინემ, თბილელმა არსენმა, ბოდბელმა იოანემ, რუსთველმა სტეფანემ, სამთავნელმა გერვასიმ, ნეკრესელმა ამბროსიმ, ნიქოზელმა ათანასემ, ნათლისმცემლის წინამძღვარმა ექვთიმემ,



გარეჯის ნათლისმცემლის მონასტარი 1917 წ.

ეკლესიამ წმიდანად შერაცხა ეკლესიისა და ერისათვის დამაშვრალი, გაჭირვებულთა იმედი და ნუგეში, „მრავალღვანულშემოსილი“ ფილოსოფოსი და ღვთისმეტყველი არქიმანდრიტი ექვთიმე. მისი ხსენების დღეა — 21 აგვისტო (ძვ. სტ. — 8 აგვისტო).

წყარო: საქართველოს ეროვნული საისტორიო ცენტრალური არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე 521; „აქტები“ ტ. II, გვ. 268; ჟურნალი „სასულიერო მახარებელი“ 1864 წ. სექტემბერი, გვ. 74.

ლიტ: მენაბდე ლ. „ძველი ქართული მწერლობის კერები“ ქ. თბილისი, 1962 წ. გვ. 296; გვ. 313; ჟორდანიას თ. „ქრონიკები“ წიგნი მესამე, ქ. თბილისი. 1967 წ. გვ. 362; ლომინაძე ბ. „ქართული ფეოდალური ურთიერთობის ისტორიიდან. სენიორები“ ქ. თბილისი, 1966 წ., გვ. 55; გვ. 160-161; იოსელიანი პლ. „ცხოვრება გიორგი მეცამეტისა“ ქ. თბილისი, 1978 წ. გვ. 119; გვ. 152-154; გვ. 209-211; გვ. 241; გვ. 252; ბერძინიშვილი მაქს. „მასალები XVIII-XIX საუკუნის პირველი ნახევრის ქართული საზოგადოებრიობის ისტორიისათვის“. ქ. თბილისი, 1980 წ., ტ. I, გვ. 241; ბაგრატიონი ი. „მცირე უწყება ქართველთა მწერალთათვის“, ქ. თბილისი 1982 წ. გვ. 138; გვ. 188; გონიკაშვილი მ. „ბაგრატიონთა გადასახლება და მოღვაწეობა რუსეთში“ ქ. თბილისი, 2002 წ. გვ. 97.

ათხოვთ, გახათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაძილი მასალავის გამო
გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“
ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: № GE57LB0115123530407000.
სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი,
თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუყიშვილი, ია ხაზარაძე,
სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე;
გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;
დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

პირებმა, რომელთაც ერის კაცობაშია არ ჰქონიათ ნდობა დამსახურებული, ერის კაცობაშია არ ეკითხებოდნენ ჭკუას და ზნეობრივის მხრივაც ათვალწუნებულნი იყვნენ; — თვით სოფლის უსწავლელი გლეხიც კი ამჩნევს, რომ უსწავლელი და მოუშადადებელი მღვდლობას მხოლოდ მოხერხებით და შუაქაცების დახმარებით აღწევს და ან თითონ ასეთმა მღვდელმა როგორ უნდა შეხედოს სამღვდლო ასპარეზს, თუ არა როგორც თავის რჩენისა და დანახარჯის ასანაზღაურებელს წყაროს! ამ გარემოებამ დასცა სამღვდელოების ავტორიტეტი, ნდობა, ზედგავლენა. მან შეუწყო ხელი სამღვდელოებასა და სამწყსოს შორის განხეთქილების ზრდას, და დააჩქარა იგი.

რა ექნათ მაშინ, თუ ადგილი დაიცალა, ხოლო შეგნებული მთხოვნელი არ არის, ან არ ნდომობს მღვდლობას? პირველად სამღვდელოებამ უნდა ყოველი ღონე იხმაროს და მოსპოს ის დაბრკოლება, რის გამოც აღარ ნდომობენ მღვდლობას. ამის გარდა, ყოველს ათს სამრევლოში მოიპოვება სამი ან ოთხი შტატის გარეთ მყოფი მღვდელი, რომელთაც თავისუფლად შეუძლიათ მღვდლის თანამდებობის ასრულება. მაშასადამე, შესაძლებელია კარგახანს გავაჩეროთ დაცლილი ადგილი ღირსეულ კანდიდატის მონახევამდის. დასასრულ, შეიძლება ზოგი შტატის ეკლესიები სრულიადაც გავაუქმოთ, მაგრამ ამაზედ შემდეგ მოვილაპარაკებთ სხვა საკითხებთან ერთად“.

1906-1907 წლებში იყო ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებლის მმართველი საბჭოს წევრი. 1907 წლის 16 აგვისტოდან ოზურგეთის მაზრისა და ბათუმის ოლქის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მეთვალყურეა. 1908 წლის 1 იანვარს ისევ აირჩიეს დეპუტატად ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებელში. 1908 წლის 11 იანვრიდან აკეთის ორკლასიანი სახალხო-სამინისტრო სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგია. 1913 წლის 1 იანვრიდან ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებლის ახალი შენობის ამშენებელი



მღვდელი დიომიდე ჩხაიძე

ლი კომიტეტის თავმჯდომარეა. 1910-1913 წლებში იყო აკეთის მაცხოვრის, ძიმითის წმ. კვირიკესა და ივლიტას, ზემო აკეთისა და ქვემო აკეთის წმ. გიორგის ეკლესიების ახალი კანკელის ამშენებელი კომიტეტის თავმჯდომარე.

წლების მანძილზე დედაეკლესიაში ერთგული და დამსახურებული მოღვაწეობისთვის დაჯილდოებული იყო: 1896 წლის 10 აპრილს — საგვერდულით; 1900 წლის 4 მარტს — სკუფით; 1904 წლის 14 მაისს — კამილაკით; 1909 წლის 14 მაისს — სამკერდე ოქროს ჯვრით; 1914 წლის 3 თებერვალს — წმ. ანას III ხარისხის ორდენით.

მღვდელი დიომიდე სიცოცხლის უკანასკნელი წლები ქ. ბათუმის ქალთა გიმნაზიის საღვთო სჯულის მასწავლებლად და ამავე გიმნაზიის კარის ეკლესიის წინამძღვრად გაატარა, სადაც დაასრულა თავისი ამქვეყნიური მოღვაწეობა. გარდაიცვალა 1918 წლის 12 ივლისს, ჯერ კიდევ ახალგაზრდა, 52 წლის ასაკში. დაკრძალულია აკეთში, საგვარეულო სასაფლაოზე. დარჩა მეუღლე — ელისაბედ ნიკოლოზის ასული (დაბ. 1877წ.) და შვილები: პისტი (24.01.1894-1958წ., მეუღლე დომენტი ჯაყელი), ელეონორა (დაბ. 19.11.1896წ.), ლეონიდე (დაბ. 2.12.1900წ.), ალექსანდრე (დაბ. 4.11.1904წ.), ვახტანგი (10.10.1907-1967წ., მეუღლეს ერქვა ლამარა).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 57594; ჟურნალი „საქართველოს საგვარეულოს სასულიერო მოამბე“ 1892წ. 7-8, გვ. 41; 12, გვ. 10; 1900წ. 10, გვ. 11; 1904წ. 10, გვ. 5; 1906წ. 9-10, გვ. 14-16; გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ 1896წ. 12, გვ. 3; 20, გვ. 4; 1901წ. 1646, გვ. 4; ჟურნალი „მწყემსი“ 1897წ. 3, გვ. 6-7; გაზეთი „სახალხო საქმე“ 1919წ. 571, გვ. 1; გაზეთი „თბილისი“ 1958წ. 250, გვ. 4; 1967წ. 112; გვ. 4.

ლიტ: „ჩხაიძეთა საგვარეულო“ ქ. თბილისი, 2002წ. გვ. 16.

გთხოვთ, გაუზიაროთ ბუკუჩავანანაძის მასპინძელს დაგვიხმადოთ ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“
ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: N: GE57LB0115123530407000.
სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავაძე T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუყიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი დიომიდე ჩხაიძე

1866-1918

„პროპაგანდა პრინციპიალურად შეეხო სარწმუნოებას...“

მღვდელი დიომიდე შევარდენის ძე ჩხაიძე 1866 წელს ქუთაისის გუბერნიაში, ოზურგეთის მაზრის სოფ. აკეთში სასულიერო წოდების ოჯახში დაიბადა. ბაბუა მღვდელი ჰყავდა. სწავლობდა ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებელში. 1886 წელს თბილისის სასულიერო სემინარიაში ჩააბარა. 1892 წლის 22 მარტს სიონის საკათედრო ტაძარში საქართველოს ეგზარქოსმა პალადიმ (რავეი) სტიქარი უკურთხა. 1892 წელს წარმატებით დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია და მშობლიურ კუთხეს დაუბრუნდა. 1893 წლის 25 მარტს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა (დადიანი) დიაკვნად აკურთხა, იმავე წლის 27 მარტს მღვდლად დაასხა ხელი და ზემო აკეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის წინამძღვრად დანიშნა. 1894 წელს აკეთის ოლქის სამღვდელოების მხრიდან წარიგზავნა დეპუტატად ქუთაისის სასულიერო სემინარიის საქმეებზე. 1894 წლის 20 ნოემბრიდან 1895 წლის 20 ივნისამდე იყო აკეთისა და ლანჩხუთის ოლქის სასულიერო გამომძიებელი. 1894 წლის 1 ოქტომბრიდან 1895 წლის 1 ოქტომბრამდე აკეთის ოლქის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების ზედამხედველია. 1895 წლის 1 სექტემბრიდან 1898 წლის 1 სექტემბრამდე იყო თავისი დაარსებული

ზემო აკეთის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგი.

მღვდელ დიომიდე ჩხაიძის აქტიური საეკლესიო და პედაგოგიური მოღვაწეობა შეუმჩნეველი არ დარჩენილა იმუამინდელი ქართული პრესისათვის. 1895 წელს გაზეთი „ივერია“ წერდა: „აგერ უკვე ორი წელიწადია, რაც ზედა აკეთში გაამწესეს მღვდელი დ. ჩხაიძე, რომელმაც 1892 წ. დაასრულა ტფილისის სასულიერო სემინარია... მ. დ. ჩხაიძე მოსვლიდგანვე მხნედ შეუდგა მკვიდრთა შეგნების გაუმჯობესებას და წინ წაწევას; მეტად ღარიბი და უპატივცემულოდ მიგდებული აქაური ეკლესია დღეს ეკლესიას დაემსგავსა... საკუთარის მეცადინეობით დ. ჩხაიძემ შესძინა ამ ეკლესიას დაფარნები, ხატები და სხვა საეკლესიო ნივთები, კერძო შემოწირულობანი, ღირებული არანაკლებ 150 მანეთისა. დ. ჩხაიძე პირველი ინიციატორი იყო დ. ლანჩხუთს მიმავალის გზის გაყვანისა, რომელიც ფრიად საჭირო აღმოჩნდა არა მარტო ამ სოფლისათვის, არამედ რვა საზოგადოებისათვის... არანაკლები მნიშვნელობა ექნება ამ სოფლისათვის მის მიერ ახლად დაარსებულ სამრევლო სკოლას... აქ თვით მ. დ. ჩხაიძის ჩვენებით, 7 წლიდან 11 წლამდის 120 ყმაწვილი ყოფილა და მათში წერა-კითხვა მხოლოდ 25-ს სცოდნია. მ. დ. ჩხაიძემ თითქმის მუქთად სწავლება აღუთქვა ყმაწვილების მშობელთ“.

1896 წელს გაზეთი „ევალი“ მისი მოღვაწეობის შესახებ წერდა: „მღვდელ დიომიდე ჩხაიძეს საკუთარი შრომით და ხარჯით დაუარსებია სკოლა და უსასყიდლოდ ასწავლის ყმაწვილებს; უქმე დღეს ეკლესიაში და მის მიერ დაარსებულ საკვირაო სკოლაში ის უსასყიდლოდ ასწავლის მოზარდებსაც“.

1896 წელს მამა დიომიდემ ქართველ საზოგადოებას დახმარება სთხოვა მის მიერ დაარსებული საკვირაო სკოლისა



ზემო აკეთის წმ. გიორგის ეკლესია დღეს

და სახალხო სამკითხველოს ფულით, წიგნებით და დროგამოშვებით გამოცემებით მომარაგებაზე. გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ წერდა: „სრული იმედი გვაქვს, რომ ქართველი საზოგადოება ჩვეულებრივის გულშემატკივრობით დახვდება ზემოდ ხსენებულ მოწოდებას მამა ჩხაიძისა და ვისაც რით შეეძლება, დაეხმარება ამ კეთილ საქმეს“.

1897 წლის 1 იანვრიდან 1899 წლის 19 იანვრამდე იყო აკეთის ოლქის სამღვდელოების მხრიდან დეპუტატი ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებელში, ხოლო 1900-1903 წლებში ერკეთის ოლქის სამღვდელოების მხრიდან. 1898 წლის 1 იანვარს ჩოხატაურის ოლქის მთავარხუცესის თანაშემწედ აირჩიეს. 1898 წლის 20 მარტს ერკეთის ოლქის მთავარხუცესის მოვალეობის შემსრულებლად დაადგინეს. 1899, 1900, 1903, 1906, 1909, 1910 და 1912 წლებში ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებელში არსებული დეპუტატების შეკრებებზე სხდომების თავჯდომარედ იყო. 1900 წლის 10 მაისს დაამტკიცეს მთავარხუცესად. 1901 წელს მღვდელი დიომიდე გაზ. „ცნობის ფურცელის“ მეშვეობით მადლობას უცხადებს ვინმე ეგნატე სიმონის ძე ჯინჭარაძეს, რომელმაც მოაგროვა შემონირულება და აკეთში დაარსებულ უფასო სამკითხველოს შესწირა. იქვე გაზეთში მოცემულია სია ყველა იმ პიროვნების, ვინც აღნიშნული თანხა გაიღო. სულ იყო 14 მანეთი. საინტერესოა მღვდელ დიომიდე ჩხაიძის მოსაზრება სწავლა-განათლებლასა და პედაგოგიურ მიდგომასთან დაკავშირებით. იგი წერდა: „გარდა სამღვდელოების დაულალავი, უანგარო და ენერგიული მოღვაწეობისა ხალხის ზნეობის ამამაღლებელი, გამაფაქიზებელი, დიდსულოვნების, ჭირთათმენის საღსარი სოფლის სკოლები და მასწავლებლებია. პირველზე კიდევ უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვთ ამათ, ვინაიდან ნორჩ, ჯერ კიდევ დაუმახინჯებელ თაობასთან აქვთ საქმე. სიღარიბის გამოა თუ შეუგნებლობისა, სოფელი თავის შვილს ვერ გააცილებს სოფლის სკოლას, მაშასადამე, ეს არის ერთადერთი წყარო სინათლისა, ნაბერნკალის შემტანი ბურუსით მოცულ სოფელთა ზნეობა-გონებაში... რასაც სწავლობს ბავშვი, ის უთუოდ მის შინაგან არსებაზე, გრძნობებზე, სულსა და გულზე უნდა მოქმედებდეს. არც ერთ საგნის სწავლებას არ შეუძლია ყმანვილის ზნეობაზე კვალი დაარჩინოს, აღიბეჭდოს, უკეთუ ყმანვილს არ აქვს შეგნებული, შეთვისებული და ნაგრძნობი მისი შინაარსი სავსებით... და ბოლოს, თვითონ მასწავლებელიც უნდა იყვეს თვისი ცხოვრებით წარმომადგენელი ღვთის მორწმუნეობისა, სიყვარულისა, სამღვთო მცნებების, ეკლესიურ ჩვეულებათა ასრულებისა. ბევრს ვერ ვხედავთ ისეთებს, რომელთაც კვირა-უქმე დღეობით ეკლესიაში დაჰყავდეს ბავშვები,

თვითონაც თან დაჰყავებოდეს და მაგალითს აძლევდეს ღვთის ვედრებისას, ბავშობიდანვე აჩვევდეს ღვთისმსახურებას... არიან ჩვენში მართლა ზოგი მხნე და შეგნებული პედაგოგები, მაგრამ როგორ ეპყრობიან ამათ სხვები, რა მხარს აძლევენ, რა დამოკიდებულება აქვთ მათთან, ამაზედ შემდეგ მოგახსენებთ“. მღვდელი დიომიდე აქტიურად თანამშრომლობდა ქართულ ჟურნალ-გაზეთებთან, ხშირად აქვეყნებდა იქ სასულიერო შინაარსის, ისტორიული ჟანრის, პედაგოგიური და აღმზრდელითი ხასიათის წერილებს. რუსულიდან თარგმნიდა სტატიებს.

1903 წლის 8 იანვარს ზემო აკეთის ახალი ეკლესიის აშენებისთვის, რომელიც მისი ინიციატივით დაიწყო, მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1903 წლის 10 თებერვალს ქვედა აკეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1904 წლის 19 ნოემბერს აკეთის ოლქის მთავარხუცესად დანიშნეს. 1904 წლის 16 დეკემბერს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა დიმიტრიმ (აბაშიძე) ზედა აკეთის ტაძრის სასარგებლოდ თანხის შეწირვისათვის მწყემსმთავრული მადლობა გამოუცხადა. 1906 წელს მამა დიომიდე საინტერესო სტატიას აქვეყნებს ჟურნალ „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო მახარებელში“ სათაურით — „რა გვეჭირება?“ (შენიშვნები სოფლის მღვდლისა). წერილი მეტად აქტუალურია და ჩვენს ეკლესიაში დღევანდელ სატკივარს კარგად ეხმიანება:

„რა მდგომარეობაში იმყოფება ამ უკანასკნელ დროს ჩვენი სამღვდელოება, ცოტად-თუ-ბევრად ყველასათვის ცხადია. ის ხალხი, რომელიც თქვესმეტი საუკუნის განმავლობაში სულის სამაგალითო სიძლიერით და თავდადებით იბრძოდა თვისი სარწმუნოების დასაცველად და რომელიც დიდის ხნის განმავლობაში თანაგრძნობით ეპყრობოდა სარწმუნოებრივ სინმიდეთა და სამღვდლო წესებს, დღეს ყოველსავე ამაზე გულაცრუებულია. რამ მოუშადა ნიადაგი ამ მოვლენას, რა ნამალი დაედება მას ნორმალურ კალაპოტში ჩასაყენებლად? აი ის საკითხი, რომელიც ითხოვს მიუდგომელს, ღრმად ჩახედულს და გულწრფელ ანგარიშს. შევეხებით ამ საკითხის გამორკვევას, რამდენადაც ეს შეგვიძლია, — მხოლოდ მოკლედ ვილაპარაკებთ.

მართალია, პროპაგანდა პრინციპიალურად შეეხო სარწმუნოებას, უარყო სამღვდლო წესები, მაგრამ ხალხის უმრავლესობას რომ სარწმუნოებრივ ზნეობრივი წარმოდგენა განვითარებული ჰქონოდა, სცოდნოდა ქრისტიანობრივი სარწმუნოების შინაარსი, სული და გული, მაშინ სხვა იქნებოდა. მაშინ ხალხი ადვილად მიხვდებოდა ნამდვილ საჭიროებას ნამდვილ აზრს სარწმუნოებრივი მოძრაობისას, სტიქიურ ძალასაც არ მი-



ბათუმის ქალთა გიმნაზია, სადაც მუშაობდა გოლოს მამა დიმიტრი

მართავდა, და სარწმუნოების წინააღმდეგი პროპაგანდაც ფეხს ვერ მოიკიდებდა. ზოგნი ამბობენ, „ხალხმა შეიგნო და ამიტომაც უარყოფს სარწმუნოებრივ-ზნეობრივს მოთხოვნილებას, საეკლესიო და სამღვდლო წესებსო“. მაგრამ ეს ასე არ არის. პირიქით, ხალხს ეს სარწმუნოებრივი უცოდინრობით მოდის. განათლების რომელ საფეხურზედაც უნდა იყვეს ხალხი, მისი უმრავლესობა სარწმუნოებას ვერ შეელევა: ამას გვიმტკიცებს ისტორიული მეცნიერება...

წინედ ხალხს აკმაყოფილებდა სარწმუნოების მარტო გარეგანი მხარე, წირვა-ლოცვა, სამღვდლო წესების ასრულება. მაგრამ ის დროს წავიდა. ცხოვრება გართულდა, მრავალმხრივ გადიშალა, ხალხს წინ წამოუყენა მრავალგვარი სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი საკითხი, გაუჩინა ახალი მოთხოვნილება. ამიტომაც აღარ ეყო მარტო წესების ასრულება. ხალხი კარგი ხანია საჭიროებს სარწმუნოების შინაარსის ქრისტიანობრივი მოძღვრების შეგნება-განვითარებას. სამღვდლოებაც წინადაც უნდა მიმხვდარიყო ხალხის ამ საჭიროებას და დაეკმაყოფილებია იგი, თორემ ახლა ყურის მოყრუება მაინც აღარ შეიძლება. საქმე ის არის, რა პირობებში მოახერხებს ამას? — მაშინ, როდესაც თითონ არის განვითარებული, ესმის იდეალური თავისი დანიშნულებისა, გათვალისწინებული აქვს მიზანი თავის სამსახურისა, თვალყურს ადევნებს თანამედროვე ცხოვრებას, ესმის მისი სიავ-კარგე და შეუძლია პასუხი გასცეს მათ.

ამიტომაც ჩვენ წინდანინ უნდა გველონა რამე, რომ ამგვარი მღვდლები გვყოლოდა, არა მარტო ქალაქის სამრევლოებში, არამედ სოფლებშიაც. დღევანდელს პირობებში კი, როდესაც ასე გამწ-

ვავებულია მდგომარეობა, როდესაც თითონ ცხოვრება ითხოვს სამღვდლო ასპარეზზე განვითარებულს, მტკიცე რწმენისა და ზნეობის, იდეალური მიმართულების კაცებს, კიდევ უსწავლელს პირთა კურთხევა მღვდლებად, სრული წინდაუხედაობა იქნება, და დიდი დანაშაულიც საქართველოს ერისა და ეკლესიის წინაშე. განა, როდესაც ასეთ ცოდნას და უფლებას მოკლებული პირები მეცადინეობენ მღვდლობა იშოვონ, სამსახურის მაღალ იდეალებით არიან გამსჭვალული?

— „ლარიბი კაცი ვარ, წვრილი ცოლ-შვილის პატრონი, თავის რჩენის სხვა წყარო არა მაქვსო“, და სხვა ამგვარი საფუძვლებით ასაბუთებენ თავიანთ თხოვნას ეს პირნი. ხალხიც დღეს სამღვდლოებას ჰკიცხავს იმისთვის, რომ ის მეტად გატაცებულია ნივთიერი მხრით და დავიწყებია მაცხოვრის სიტყვები: „არა პურითა ხოლო ცხოვნების კაცი“...

ეჭვს გარეშეა იგიც, რომ დღევანდელს ჩვენს სასულიერო სკოლებს დიდი ნაკლი აქვს — მათში სწავლა მიღებულითაც აკლიათ იდეალური მიმართულება, მათაც ვერ უსახელებიათ თავი, მაგრამ, სანამ ჩვენი ეკლესია დამოუკიდებლობას მოიპოვებდეს, სანამ ეროვნულ სკოლებს დაიარსებდეს და თანამედროვე ცხოვრების მოთხოვნილებათა თანახმად მოაწყობდეს სწავლებას, მანამდე მთლად უსწავლელს ის უნდა დაუყენოთ წინ, ვისაც არსებულ სკოლებში მიუღია სწავლა. სწორედ ასე იქცეოდა განყენებული ყოვლადსამღვდლო იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელი.

მაგრამ რა ხდებოდა მის მახლობლად ამ ათიოდე წლის წინად, ჩვენ ამ ამბავს აღარ გამოუდგებით ახლა, ვინაიდან სავსებით მისი დასურათება რომ შევიძლოთ, ბეჭდვითი სიტყვის ვითომდა თავისუფლება დღესაც არ მოგვცემს ნებას. სულ ათიოდე წლის განმავლობაში იმდენი მღვდლის ადგილი დაიცალა, რომ ცხოვრების ნორმალური მსვლელობის დროს ერის საუკუნეშიაც არ მოხერხდებოდა. ყველა ამ ადგილებზე ეკურთხნენ უღირსი კანდიდატები, საშუალო სასწავლებელში სწავლა-მიღებულებს კი უარს ეუბნებოდნენ.

საქმე იმაშია, რა ზედგავლენა უნდა მოიპოვონ მრევლზე მღვდლობის ხარისხის მიღებით ისეთმა

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი ფილიპე შარვაშიძე

1850-1914

„კვალადცა გაძლიერდეს ქართული გალობა ათონზედ“

მღვდელი ფილიპე გიორგის ძე შარვაშიძე 1850 წლის 15 დეკემბერს ქუთაისის გუბერნიაში, ოზურგეთის მაზრაში, სოფ. ასკანაში მღვდლის ოჯახში დაიბადა. შემდგომი პერიოდის საბუთებში იგი ზოგან შერვაშიძის, ზოგან შარაშიძის გვარიითაც იხსენიება. მამამისი, მღვდელი გიორგი, 1809 წელს სახელმწიფო აზნაურის ოჯახში დაიბადა. ეკუთვნოდა საერო წოდებას. საღმრთო და საეკლესიო წიგნები, წერა, კითხვა, გალობა და საეკლესიო ტიპიკონი ქვენობანის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძრის მღვდელ იოანე მეგრელაძესთან ისწავლა. 1825 წლის დეკემბერში ჯუმათელმა მიტროპოლიტმა ნიკოლოზმა (შარვაშიძე) დიაკვნად აკურთხა და ასკანის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესა. XIX ს-ის 40-იან წლებში მღვდლად დაასახეს ხელი და იმავე ტაძარში დაადგინეს. ჰყავდა სამი ძე: დავითი (დაბ. 1832წ.), ბესარიონი (დაბ. 1838წ.) და მღვდელი ფილიპე.

ფილიპე ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებელში სწავლობდა და დახურა ორი კურსი. 1899 წელს დეკანოზმა პეტრე კონჭოშვილმა (შემდომში — ეპისკოპოსი) მოილოცა იერუსალიმში და ათონის მთა. მოინახულა ათონის ქართველთა სავანე და ქართველი ბერები. 1901 წელს თბილისში წიგნად გამოცემულ „მოგზაურობაში“ მან ცალკე თავი მიუძღვნა ათონზე ქართული გალობის მდგომარეობას, სადაც აღნიშნავს: „ათონის ქართველთა სავანეში ყოფილა კეთილ განწყობილი მწყობრი ტკბილად მგალობელთა 1880 წლამდე, ვიდრემდის ყოფილან ათონზედ მგალობელთა შორის; თავ. მელქისედეკ ნაკაშიძე, მ. გიორგი მოლარიძე (უნდა იყოს მოლარიშვილი — გ. მ.), ღირსეულად მოღვაწე შემოქმედის მონასტერში გურიაში. მ. მ. კონტრიძე, ჭინჭარაძე და მ. ფილიპე შარაშიძე. ქართველთა მგალობელთა გუნდსა აღტაცებაში მოჰყვანდა ყოველი მსმენელი რუსნი და ბერძენიცა. ამ ზემოხსენებულ პირთა შეუსწავლიათ ქართული გალობა საფუძვლიანად რვა ხმაზედ ბ. ანტონ დუმბაძის ხელმძღვანელობის ქვეშ. ხოლო ან ქართველთა სავანე ვე-



მღვდელი
ფილიპე შარვაშიძე

ლარ იქების ამ გვარის კეთილგანწყობილის გალობითა. ამისათვის ფრიად სასურველია, კვალადცა გაძლიერდეს ქართული გალობა ათონზედ აღსადგენელად ჩვენის ეროვნულის ღირსებისა, დიდებისა და პატივისა სხვათა ეროვნობათა წარმომადგენელთა მოღვაწეთა შორის ათონის მთაზედ. ოდესმე ათონზედ დროშა პირველობისა ეპყრათ ივერიის კარისა ღვთისმშობლის მონასტრისა ქართველთა ძმათა“. როგორც ამ ჩანაწერიდან ირკვევა, ხელდასხმამდე ფილიპე ათონის წმ. მთაზე ქართველთა სავანეში ცხოვრობდა და გალობდა, სადაც იმ პერიოდში არაერთი მგალობელი აღიზარდა.

1880 წლის 7 ნოემბერს ფილიპე თბილისში არსებული ქართული გალობის აღმდგენელი კომიტეტის წევრად დაინიშნა. 1882 წლის 8 დეკემბრიდან ჩუღურეთის წმ. ნიკოლოზის სახ. ტაძრის მედავითნეა. ამ ტაძარში მან 26 წელი გაატარა. 1883 წლის 6 მაისს სამზრუნველო კომიტეტმა დაჭრილებზე ზრუნვისათვის წითელი ჯვრით დააჯილდოვა. 1887 წლის 1 სექტემბერს დიაკვნად აკურთხეს. მამა ფილიპე ითვლებოდა ქართული გალობის კარგ მცოდნედ. 1881 წლის 18 ივლისს გორის ეპისკოპოსი წმ. ალექსანდრე (ოქროპირიძე) მამა ფილიპეს შესახებ წერდა: „ერთი ჩვენი მგალობელთაგანი, გურული, ფილიპე შარვაშიძე (რომელიც აწ ექსარხოვის მგალობლებში ირაცხვის და რუსთა მგალობლების ხოროში გალობს) ამბობს ქართული გალობის ხმების შესახებ, და მასთანავე ქართულის და რუსული გალობის ხმების შედარებისა პირობაზედ შემდეგს: ქართულ გალობას აქვს სამი ხმა: 1) პირველი თქმა, ესე იგი პირველი ტენორი; 2) მეორე მაღალი ბანი, ანუ მოძახილი, ესე იგი მეორე ტენორი; 3) მესამე ბანი, ესე იგი ბასი. ძველ დროშიდაც, როდესაც ქართული კათალიკოზობა იყო, და მათ ქართული გალობის ხორა ჰყვანდათ, სამი ხმა იყო გალობისა: 1) კრინი, ესე იგი პირველი დისკანტი; 2) სტვინი, ალტი; 3) დვრდვინი, აკტავა. ამასთანავე დაუმატა მგალობელმა ფილიპემ: ძველებურად მგალობლების სრული ხორა რომ იყოს

ქართულ ენაზე, მაშინ ქართული გალობა სწორედ უმფრო მშვენიერი მოსასმენი იქნებაო. ამ ზემოთ რაიცა დაწერილ არს მგალობლების ხმების პირობაზე, მე წაუკითხე ამ გურული მგალობლების უფროს მგალობელს, თ. მელქისედეკ ნაკაშიძეს, და იმანაც დაგვიმონმა ზემოთ დაწერილი „ყოველივე კარგათ და სისწორით არის დაწერილი“ და მასთან დაუმატა, ძველად როდესაც საქართველოში ხორა იყო ქართული მგალობლებისა, მაშინ მგალობლებს ჰყვანდათ თავიანთ უფროსი, გალობის ხმის დამწყობი, გალობის წინამძღვარი ანუ „ლოტბარი“, რომელ არს რუსულად — რეგენტი. მე ამას ყოველსავე ამ მიზეზის გამო ვაბეჭდებ ასე, რომ რადგან ახლა ხორა აღარ არის ქართული მგალობლებისა და მხოლოდ ძველთაგან გალობის ლექსები დაგვრჩა, ვითარცა: ლოტბარი, კრინი, სტვინი, დერდვინი და სხვანი, გაიგონ ახალმა რუსულ ენაზე აღზრდილმა ყმაწვილებმა, თუ ეს სიტყვები რუსულად გალობის პირობაზე რას ნიშნენ და მასთან ესეც უწყოდენ, რომ ჩვენც, ქართველებს, ერთ დროს მშვენიერი ხორული განწყობილი გალობა გვქონია“.

დიაკვანი ფილიპე შემდეგშიც აქტიურად მონაწილეობდა ქართული გალობის აღდგენისა და გავრცელების საქმეში. 1893 წელს ქართული პრესაში მის შესახებ ვკითხულობთ: „ქართული საეკლესიო გალობის საქმე ნელ-ნელა წინ მიდის. ამჟამად ერთი ხორო ქართველ მგალობელთა აგერ თვეზე მეტია ყოველ კვირა დღეს გალობს წმ. ნიკოლოზის ეკლესიაში ქორიძის ხელობით. ხოროს აქვს ფ. ქორიძის მიერ გადაღებული ნოტები წირვის საგალობლებისა და საკმაოდ მწყობრად და სასიამოვნოდ გალობს. ნოტების წყალობით აღარ ისმის ის კრიმანჭული ხმები, რომელიც ზეპირად გალობის დროს მოისმოდა. როგორც შევიტყუთ, ქორიძის ხოროს ლოტბარ მ. შარაშიძისათვის გადაუცია მთელი წლის საჭირო საგალობლები, ნოტებად დაწყობილი, და ამასთანავე აღუთქვამს დახმარება და ხელმძღვანელობა საგალობელთა შესწავლის საქმეში“.

1908 წლის 12 ივლისს დიაკვანი ფილიპე ფცის წმ. ნიკოლოზის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. ოცდამეათე წლის სადიაკვნო მსახურების შემდეგ, 1909 წლის 1 ოქტომბერს ალავერდელმა ეპისკოპოსმა დავითმა (კაჭახიძე) მას მღვდლად დაასხა ხელი და კახეთ-



მღვდელი ფილიპე სამღვდლოების შაქრაბაზე, ღვას შუაში

ში, გრემის მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს სახ. ტაძრის წინამძღვრად დანიშნა. იგი 1913 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. ჰქონდა ჯილდო — რუსეთის იმპერატორ ალექსანდრე III-ის სახ. ვერცხლის მედალი. მღვდელი ფილიპე 1914 წლის 9 ოქტომბერს გარდაიცვალა და მის მეუღლესა და მცირეწლოვან შვილებს — ლევანს და ვახტანგს — მოძღვრის დედაეკლესიაში 31-წლიანი ერთგული სამსახურისათვის წელიწადში 250 მან. პენსია დაენიშნათ.

დარჩა მეუღლე — სოფიო ნიკოლოზის ასული კერვალიშვილი (დაბ. 1869წ.) და შვილები: კონსტანტინე (მეუღლე — გრეტა ანდრიას ასული), ელენე (გათხოვილი იუსტინე სერაპიონის ძე კალანდაძეზე), ნიკოლოზი, ქეთევანი, ლევანი, ვახტანგი, პოლიკო.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 6731; საქმე 7127; საქმე 39701; საქმე 53096; გაზეთი „დროება“ 1881წ. 156, გვ. 3; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს უწყებანი“ 1913წ. 8, გვ. 5; 1914წ. 23, გვ. 327; 1916წ. 3, გვ. 60.

ლიტ: ქართული გალობის ქრონიკები“ მთავარი რედაქტორი დ. შულღიაშვილი, ქ. თბილისი 2015წ. გვ. 226.

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამოგზავნას, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“
ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: № GE57LB0115123530407000.
სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ ვაგუა, ნინო გავოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჭუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კეჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

ისტორიის ფურცელი

ჩვენი გაზეთის საშუალებით რამდენჯერმე გიაშბეთ იმ სასულიერო პირთა შესახებ, რომელთა წინაპრები საუკუნეების განმავლობაში ერთგულად და თავდადებით ემსახურებოდნენ დედაეკლესიას. ამჯერად, კიდევ ერთი ასეთი ოჯახი გვინდა გაგაცნოთ, რომელთა გვარიდან ეკლესიის წიაღში რამდენიმე ღირსეული სასულიერო პირი აღიზარდა. მინდელის ეს გვარი რაჭიდან, ონის მუნიციპალიტეტის სოფ. სორიდან მომდინარეობს, სადაც დღემდე ცხოვრობენ მათი შთამომავლები. მათ თავიანთი მსახურებითა და მოღვაწეობით მნიშვნელოვანი ადგილი დაიჭირეს ქართულ საეკლესიო ისტორიაში.

სორელი მინდელის სასულიერო ოჯახი

1 ნაწილი

სოფ. სორი რაჭაში, ონის მუნიციპალიტეტში მდებარეობს. არის თემის ცენტრი (სოფლები: გადაში, ჭვებარი), მდებარეობს მდ. რიონის მარჯვენა მხარეს. ამბროლაური-ონის საავტომობილო გზაზე. ზღვის დონიდან 720 მეტრი, ონიდან 14 კმ-ზე.

ექვთიმე თაყაიშვილი, რომელმაც 1919-1920 წლებში რაჭაში იმოგზაურა, სოფ. სორზე წერდა: „სორში სამი ჩვეულებრივი ერთნაფიანი ეკლესია ყოფილა. ერთი წმ. გიორგისა, ხეობაშია აშენებული, მეორე — მთავარანგელოზისა, მახლობელ გორაკზე. ისინი ეხლა გაუქმებულია; მათი ნივთები გადმოტანილია ჯვარცმის ეკლესიაში, რომელიც ჩვეულებრივი რიგის ერთნაფიანი ნაგებობაა, ქვითკირით ნაშენი, 13,8/8,5 მ., ორი სართავი კამარით და გოდრული თალით, საკურთხეველი ერთია, მაგრამ მას ახლავს სარკმლის აქეთ-იქით თითო ვიწრო და მაღალი ნიში, მათ შორის მარცხენა სამკვეთლოს შეიცავს, სარკმლის ქვემოთ ეპისკოპოსის საჯდომია, მას ახლავს კიდევ ორივე მხრით საჯდომები — სხვა მღვდელმსახურთათვის. სარკმელი რვაა, სამ-სამი დასავლეთით და სამხრეთით, თითო აღმოსავლეთითა და ჩრდილოეთით. კარი სამია, თითო ყოველ მხრით, გარდა აღმოსავლეთისა. ეკლესია განუახლებიათ 70-იან წლებში გასული საუკუნისა და მაშინ მოუშლიათ სამხრეთისა და ჩრდილოეთის ეკვდრები და გაუფართოებიათ დასავლეთი ნაწილი ტაძრისა. გადმოცემით ეკლესია აშენებული და მოხატულია საპყარ ერისთვის ქარელიძის ქველის მიერ, რომლის სურათი წარმოდგენილია ჩრდილოეთის კედელზე. ეს უნდა მომხდარიყო XV-XVI სს-ში, ხოლო XVIII ს-ში ეკლესია განუახლებია შოშიტა III რაჭის ერისთავს, რომლის სურათი დაცულია სამხრეთ კედელზე. კედლები ეკლესიის შიგნიდან სულ მოხატულია ფრესკებით, ასომთავრული წარწერებით, რომელნიც უმეტეს შემთხვევაში ნაბღალულია“.

1833 წლის ეკლესიის აღწერილობაში ვკითხუ-



სორის მაცხოვრის ჯვარცმის ეკლესია

ლობთ: „სორის მაცხოვრის ჯვარცმის სახ. ქვის ეკლესია, აშენების ზუსტი წელი უცნობია, ჰყავს სამრევლო 37 კომლი, მდებარეობს საბატონო სოფელში, მინა აქვს 4 ქვევა, ვენახი — 3 ქვევა“.

ტაძარში მსახურობდა მინდელთა გვარის წარმომადგენელი, როგორც თეთრი, ისე შავი სამღვდლოება.

შავი სამღვდლოების მხრიდან — მღვდელ-მონაზონი იოანე ქაიხოსროს/ქრისტეფორეს ძე 1765 წელს მღვდლის ოჯახში დაიბადა. წერა-კითხვა, წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიბიკონი წინამძღვარ ანდრეასთან სორის მონასტერში ისწავლა. 1790 წელს ყოფილმა კათალიკოსმა გერმანემ (წულუკიძე) დიაცენად აკურთხა და სორის ეკლესიაში განამწესა. დაქვრივების შემდეგ, 1796 წელს, ნიკორწმინდელმა მთავარეპისკოპოსმა სოფრონმა (წულუკიძე) ბერად აღკვეცა. იმავე წელს მღვდლად დაასხა ხელი. მღვდელ-მონაზონი იოანე სორის ტაძარში ჩანს XIX ს-ის 30-იან წლებშიც.

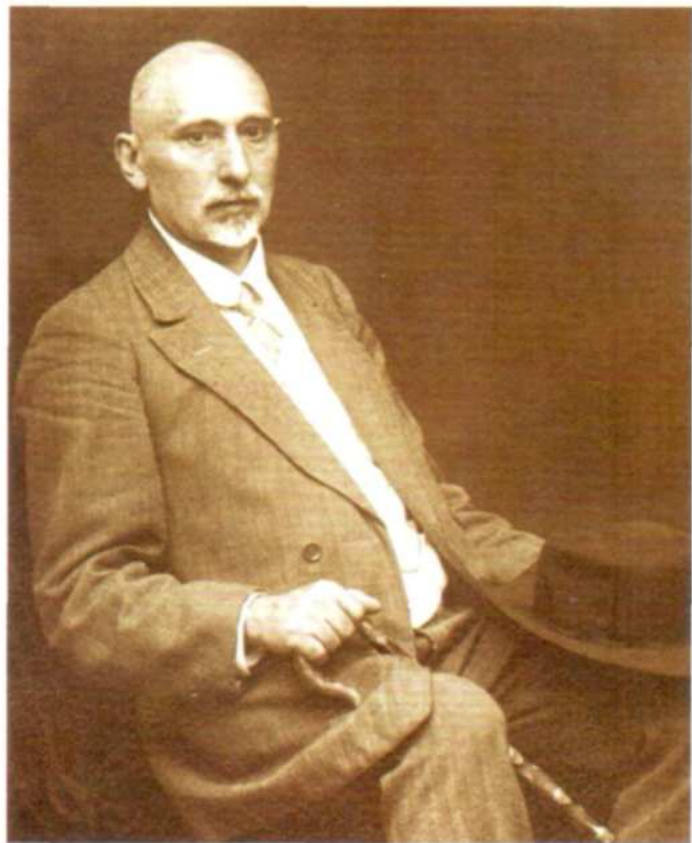
თეთრი სამღვდლოების მხრიდან — მღვდელი დავით შიოს ძე მინდელი 1779 წელს საეკლესიო

ყმის ოჯახში დაიბადა. ეკუთვნოდა სასულიერო ნოდებას. წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიპიკონი სორის მონასტრის წინამძღვარ ანდრეასთან ისწავლა. 1800 წელს ნიკორწმინდელმა მთავარეპისკოპოსმა სოფრონმა (წულუკიძე) მღვდლად დაასხა ხელი და სორის მაცხოვრის ჯვარცმის სახ. ტაძარში განამწესა. 1812 წელს ბრინჯაოს ჯვარი მიიღო. 1849 წლის ივლისში იმერეთის მიტროპოლიტმა დავითმა (წერეთელი) მიმოიხილა რაჭის მაზრის ეკლესიები და შესაბამისი ჩანაწერებიც გააკეთა. სორის ეკლესიაში ვკითხულობთ: „სორის ჯვარცმის ეკლესია ქვისა ხატები არიან ნაკლებნი და კანკელი სრულიად არ არის, საბუთები საეკლესიო სჩანან მხოლოდ ჩყლთ (1839) წლიდამ. მღვდელი მოხუცი დავით მინდელი, ფული აქუს 12 მანეთი და 50 მანეთი, დაუხარჯავსთ ქვის კანკლის გამომგრევისათვის და ნაცვლად მისსა ხის კანკლის გაკეთებისათვის“.

მღვდელი დავითი 1850 წლის დეკემბერში გარდაიცვალა. ადრე დაქვრივდა. ჰყავდა შვილები: მედავითნე ტრიფონი (დაბ. 1809წ.) და გრიგოლი.

მედავითნე ტრიფონის ვაჟები იყვნენ: მღვდელი თადეოზი, მღვდელი ონისიმე, მედავითნე სოფრონი, მედავითნე გერასიმე.

მინდელეების გვარში შემდეგი სასულიერო პირი ტრიფონის ვაჟი — **მღვდელი თადეოზი** გახლდათ. იგი 1828 წელს დაიბადა. წერა-კითხვა, წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიპიკონი გელათის მონასტერში ისწავლა. 1853 წლის 25 ოქტომბერს იმერეთის ეპისკოპოსმა ექვთიმემ (წულუკიძე) დიაკვნად აკურთხა და სორის მაცხოვრის ჯვარცმის სახ. ტაძარში განამწესა. 1857 წლის 12 იანვარს იმერეთის ეპისკოპოსმა გერმანემ (გოგოლაშვილი) მღვდლად დაასხა ხელი და სორის ტაძრის წინამძღვრად დაადგინა. 1873 წელს საეპარქიო კანცელარიაში საეკლესიო მეტრიკული საბუთების დაგვიანებისათვის 3 მანეთით დაჯარიმდა. 1878-1882 წლებში იყო სასულიერო დეპუტატი. 1878 წლის 20 აგვისტოს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1893 წლის 12 სექტემბერს სორის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგედ დაინიშნა. 1897 წელს მამა თადეოზს უსიამოვნება შეემთხა. ამის შესახებ იმჟამინდელი ქართული პრესიდან ვგებულობთ: „24 აგვისტოს, კვირას, დილის რვა საათი იქნებოდა, როცა წკრიალა ზარმა სოფელთ ამცნო: დღეს ღვთის დღეა, შეიკრიბეთ ეკლესიაში და უფალს ევედრეთო. ზარების რაკუნმა სოფელი ფეხზე დააყენა და ცხრა საათზე მთლად გაივსო ეკლესია მლოცველთა გუნდით. მღვდელი და მედავითნეც შეუდგნენ წირვის შესრულებას. მღვდელი საკურთხეველ-



ავთიშა თაყაიშვილი

ზე მდგარ ბარძიმის წინ ხელ-აპყრობილი უფალს ევედრებოდა და საიდუმლოს მისაღებად ემზადებოდა, როდესაც ტრაპეზიდან გამოიძახა „სუთ! ესე არს სისხლი ჩემი ახლისა აღთქმისა“. თქვენთვის და მრავალთათვის დათხეული მისატევებელად ცოდვათას“ თქმა აღარ დასცალდა, ეკლესიაში უცებ შემოიჭრა გლეხი გრიგოლ ხმალაძე და ხელში ჯოხით ქუდმოუხდელი შეიჭრა ტრაპეზში. ხმალაძემ შესვლისთანავე შეჭყივლა მღვდელს: „შე ურჯულო, შენ რა ღირსი ხარ ტრაპეზში წირვისო“. ამის თქმისთანავე იშიშვლა ხანჯალი და მამა თადეოზს ბეჭებზე დაჰკრა, მღვდელი განზე გაუსხლტა და საკურთხეველს ამოეფარა, გამხეცებულმა გლეხმა ხელახლა მოუქნია ხანჯალი და მკლავზე დაჭრა მამა თადეოზი. ამ დროს მედავითნე გიორგი ელბაქიძე შეიჭრა ტრაპეზში და ხელი უტაცა გლეხს ხანჯალზე. მღვდელმა ახლა კი იდროვა და გავარდა გარეთ. მედავითნე ბევრს ეწვალა, მაგრამ ხანჯალზე ხელი ვერ გააშვებინა გაბრაზებულ გლეხს. ბოლოს, როგორც იქნა, დაიბერტყა გლეხმა ხელი და გააშვებინა მედავითნეს, რომელსაც ხელის გაშვებისთანავე გაუქნია ხანჯალი წვერით და კინალამ წუთისოფელს გამოასალმა სანყალი მედავითნე. გლეხმა მედავითნეს თავი დაანება და ისევ მღვდელს გამოუდგა, რომელსაც ის იყო, წამოენია და ხანჯლის წვერს უპირებდა მუცელში ტაკებას. აქაც მედავითნემ დიდი სიმხნე გამოიჩინა, გადაელობა გლეხს წინ და მღვდელი ეკლესიაში შეაგდო, შიგნიდან კი

კარები გადაუკეტა. ამის მა-
 ყურებელი ხალხი ზოგი საით
 გარბოდა და ზოგი საით, ვინ
 იცის? გლეხს ტრაპეზში სა-
 ხარება რამდენიმე ადგილს
 დაეჭრა ხანჯლით; ბევრი იშ-
 ფოთა და რომ ველარას გახ-
 და, გაუდგა სახლისკენ გზას.
 მღვდელმა და მედავითნემ კი
 კარ-ჩაკეტილ ეკლესიაში შე-
 ასრულეს წირვა. ამის მეორე
 დღეს ე. ი. 25 აგვისტოს ჩამო-
 რძანდა ონიდან ბოქაული, და-
 იბარა გლეხი და ჰკითხა მიზე-
 ზი მისი მხეცური საქციელის
 ჩადენისა.

გლეხმა მიუგო: „მაგისმა
 ხარებმა მჭადი შემიჭამეს და
 მისთვის შეუხტი ეკლესიაშიო“. არ იცი, მაგ ბო-
 როტებისათვის საშინლად დაგსჯიან? თუ რამე
 წაგიხდინა მღვდელმა, მოსულიყავი და გეჩივლა,
 ის არა ჯობდა მაგ ბოროტებას?

გლეხმა მიუგო: „ბატონო, რასა ბრძანებ! მე
 სადა მქონდა ას-ასი მანეთიანი თქვენთვის, გი-
 ნა სხვა მოსამართლესთვის, რომ სამართალი
 გამომეტანოს. ისევ მკლავ-ძალობას მივმარ-
 თე და, რაც მომივა, არ დავდეvo, თუ გამომიშ-
 ვეს, მაგ მღვდელს მაინც არ ვაცოცხლებო; არა
 მართო მჭადის შეჭმისთვის მიქნია ეს, არამედ
 მრავალი სხვა სიმწარეც მახსოვს მაგისგანო.
 ბოქაულმა დამნაშავე შეიპყრო და გამოძიება
 წარმოებს“.

1898 წლის 20 თებერვალს მამა თადეოზს სკუფია
 უბოძეს. 1902 წლის 8 იანვარს სასწავლო დარგში ნა-
 ყოფიერი და კეთილსინდისიერი სამსახურისათვის
 იმერეთის საეპარქიო სასწავლო საბჭომ მადლობა
 გამოუცხადა. მღვდელი თადეოზი 1908 წლის ოქ-
 ტომბერში გარდაიცვალა. დაკრძალულია სორის
 საგვარეულო სასაფლაოზე. მისი საფლავი ამჟამად
 დაკარგულია. მეუღლე — ბარბარე გიორგის ასული
 (დაბ. 1835წ.) და შვილები: მღვდელი ნესტორი (დაბ.
 1854წ.), ქიონია (დაბ. 1866წ.), მედავითნე სილოვანი
 (დაბ. 1872წ.), იროდიონი (დაბ. 1876წ., დაამთავრა
 ტომსკის ტექნიკური ინსტიტუტი).



მღვდელი თადეოზ მინდალი

მღვდელი თეოფილე სოფ-
 რონის ძე მინდელი 1871 წელს
 მედავითნის ოჯახში დაიბადა.
 დაამთავრა ქუთაისის სასული-
 ერო სასწავლებელი. საღმრთო
 ისტორია, გალობა და საეკლე-
 სიო ტიპიკონი გელათის მონას-
 ტერში ისწავლა. 1888 წლის 20
 დეკემბერს სორის მაცხოვრის
 ჯვარცმის სახ. ტაძრის მედა-
 ვითნედ დაინიშნა. 1890 წლის
 2 მაისს სომინოს წმ. გიორგის
 სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1897
 წლის 17 დეკემბერს ფარახეთის
 მთავარანგელოზთა სახ. ტა-
 ძარში დაადგინეს. 1900 წლის 6
 სექტემბერს შარდომეთის წმ.
 გიორგის სახ. ტაძარში დაინიშ-
 ნა. 1908 წლის 6 დეკემბერს იმერეთის ეპისკოპოსმა

გიორგიმ (ალადაშვილი) დიაკვნად აკურთხა, ამავე
 წლის 21 დეკემბერს მღვდლად დაასხა ხელი და 1909
 წლის 1 იანვარს სორის ტაძარში დანიშნა. 1909 წლის
 27 იანვარს სორის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის
 გამგედ და საღვთო სჯულის პედაგოგად დაადგი-
 ნეს. 1913 წლის 19 სექტემბერს მუხლის წმ. გიორ-
 გის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს, სადაც 1914 წლამდე
 ჩანს. 1922 წლის ივნისში კომუნისტების მიერ ეკლე-
 სიებში არსებული ქონების საყოველთაო აღწერის
 დროს ისევ სორის ტაძრის წინამძღვრად იხსენიება.
 მისი შემდგომი ბედი უცნობია. მეუღლე — ანა ას-
 ლანის ასული (დაბ. 1879წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრა-
 ლური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე
 4105; საქმე 7127; საქმე 39382; საქმე 40396; საქმე
 42044; საქმე 57660; საქართველოს უახლესი ისტო-
 რიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284,
 აღწერა 1, საქმე 51; გაზეთი „კვალი“ 1897წ. 41, გვ.
 737-738.

ლიტ: თაყაიშვილი ექვთიმე „არქეოლოგიური
 მოგზაურობა რაჭაში 1919 და 1920 წწ.“ ქ. თბილისი
 1963წ. გვ. 24-25; კეზევაძე მ. „ეგზარქოსობისდრო-
 ინდელი რაჭის ეკლესიები და მღვდლები“, ქ. ქუთაი-
 სი, 2014წ. გვ. 24; გვ. 28; გვ. 96.

გთხოვთ, გაუზიაროთ გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქმდები მასწავლებლის გამო
 გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“
 ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: № GE57LB0115123530407000.
 სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.
 მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
 ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
 რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
 სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
 (მიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი,
 თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუკრიშვილი, ია ხაზარა-
 ძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე;
 გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;
 დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

მოიმატა 11 წლით. Barna Grouia-s სოციოლოგიური კვლევის შედეგების თანახმად, იმ ახალგაზრდათა რიცხოვნობა, რომლებმაც სასულიერო გზა აირჩიეს, მნიშვნელოვნად შემცირდა 80-90-იან წლებთან შედარებით.

იყო დრო, როდესაც სასულიერო სამსახური უდიდეს პატივად ითვლებოდა საზოგადოებაში. დღეს კი ახალგაზრდა ამერიკელებისთვის ეს ნაკლებად მომხიბვლელია. გამოკვლევის თანახმად, მოძღვართა საშუალო ასაკი გაზრდილია 55 წლამდე. მსგავსი მონაცემები აიხსნება რწმენისადმი გულგრილი დამოკიდებულებით, რაც ბოლო დროს სულ უფრო შესამჩნევი ხდება.

აღსანიშნავია, რომ 1992 წლისთვის ეკლესიის მსახურთა 33%-ის საშუალო ასაკი 40 წელზე დაბალი იყო. დღეს კი ამის მაჩვენებელი სულ რაღაც 15%-ია. ამის გამო, გაზრდილია ასაკიანი მღვდლების რიცხოვნობა. საკუთრივ ასაკიანი მოძღვრების

წილიც გაზრდილია 6 პუნქტით, რაც იმას ნიშნავს, რომ იმ მოძღვართა წილი, რომელთა ასაკიც შედგენს 56-64 წელს, 18%-იდან 33%-მდე გაიზარდა. ეს მონაცემები კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ მთლიანობაში აშშ-ში ახალგაზრდა მოძღვართა რაოდენობა მნიშვნელოვნად შემცირებულია.

მრავალი მათგანი საუბრობს სასულიერო სფეროში არსებული პრობლემების შესახებ. ეს პრობლემები ბოლო ათწლეულებში განსაკუთრებით მომძლავრდა. სოციოლოგების დასკვნით, აღნიშნულ პრობლემებში შეინიშნება გარკვეული პოზიტიური ტენდენციები. კერძოდ, ასაკიანი მღვდლები უდიდესი ავტორიტეტით სარგებლობენ საზოგადოებაში. მათ შეუძლიათ გარკვეული ავტორიტეტით ახალგაზრდებში, რათა ისინი სულიერი ცხოვრებისკენ მოექცნენ.

მომზადდა

თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

სორელი მინდელის სასულიერო ოჯახი

II ნაწილი

მინდელი ნესტორ თადეოზის ძე (1854, სოფ. სორი, რაჭის მაზრა, ქუთაისის გუბერნია — 16.03.1911, რაჭის მაზრა, ქ. მნი) — მღვდელი. დაიბადა მღვდლის ოჯახში. 1875 წელს დაამთავრა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელი, ხოლო 1879 წელს კი გორის საოსტატო სემინარია. 1879 წლის 1 ივნისს ჯავახეთში, ახალქალაქის მაზრაში, სოფ. ქილდის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მასწავლებლად დაინიშნა. 1880 წლის 1 ოქტომბერს ონის მიხაილოვის ორკლასიანი სასწავლებლის ზედამხედველის თანაშემწედ დაინიშნა. 1882 წლის 1 იანვრიდან იმავე სასწავლებლის ზედამხედველის მოვალეობის შემსრულებელია. 1884 წლის 15 აგვისტოს კულაშის სასწავლებლის ზედამხედველად გადაიყვანეს. 1884 წლის 1 ოქტომბერს „კოლეფსკი სეკრეტარის“, ხოლო 1887 წლის 1 ოქტომბერს „გუბერნსკი სეკრეტარის“ ნოდება მიენიჭა. 1890 წლის 15 თებერვალს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) დიაკვნად აკურთხა, ამავე წლის 22 თებერვალს მღვდლად დაასხა ხელი და ონის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის მეორე მღვდლად დაადგინა. 1890 წლის 1 ივნისს ონის სასამართლოში მსჯავრდებულებისაგან აღსარებების ჩაბარება დაევალა. ამავე წლის 1 სექტემბერიდან ონის მიხაილოვის სასწავლებლის საღვთო სჯულის მასწავლებელია. 1895 წლის 15 მარტს კავკასიის საარქეოლოგიო საზოგადოებამ სოფ. სორის უძველესი ეკლესიების გამოკვლევაში გაწეული დახმარების

სათვის მადლობა გადაუხადა. 1895 წლის 16 მაისს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1896 წლის 19 დეკემბერს იმერეთის ეპარქიალური სასწავლო საბჭოს რაჭის მაზრის განყოფილების წევრად აირჩიეს. 1897 წლის 31 იანვარს ამავე განყოფილების საქმის მწარმოებლად დაადგინეს. 1899 წლის 2 აგვისტოს სკუფია უბოძეს. ონში მამა ნესტორს გახსნილი ჰქონდა სამკითხველო, რომლის გამგეც თავადვე იყო. 1900 წელს გაზ. „ივერიაში“ იგი წერდა: „უგულითადეს მადლობას ვუცხადებ ონის უფასო სამკითხველოს მზრუნველს ქ-ნ ანა ხარაძისას, რომელმაც ამ წარსულს ზაფხულს წარმოდგენების გამართვითა და სამკითხველოს სასარგებლოდ ფულების შეგროვებით მრავალი ღვაწლი დასდვა სამკითხველოს; აგრეთვე პარმენ დავითის ძე გამყრელიძეს და ყველა იმათ, რომელთაც დიდად იზრუნეს ონის სამკითხველოს წარმატებისათვის“. გარდა ამისა, იგი გვერდით ედგა თავისი მშობლიური სოფლის, სორის სამრევლო-საეკლესიო სკოლას, სადაც პედაგოგად მისი ნათესავი ონისიმე მინდელი (შემდგომში მღვდელი) მუშაობდა. 1896 წელს ონისიმეს 30 მან. შემოწირულება შეუგროვდა და ამ ფულით მან მამა ნესტორის დახმარებით შეიძინა: 21 მანეთად — ქართული და რუსული წიგნები, 5 მანეთად — რვეულები, კალმები, ქაღალდი და ფანქრები და 4 მანეთად — საღმრთო სჯულის სურათებიანი წიგნი და 15 რვეული.

1905 წელს ღარის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1908 წლის 6 მაისს კამილაჟკა ეწყალობა.

მღვდელი ნესტორი 1911 წლის 16 მარტს ტრაგიკულად აღესრულა. აი, რას წერდა ქართული პრესა ამასთან დაკავშირებით: „დიდი უბედურება დატრიალდა 16 მარტს ონის საფოსტო გზაზე. სოფ. წესიდან მომავალი დილიჯანი, რომელშიაც იჯდა ოთხი მგზავრი, ონის ახლოს ღამის 10 საათზედ გადასცდა გზას და გადავარდა კლდეზე. მგზავრებში ერთის მეტმა ვერ მოასწრო გადმოხტომა. გადარჩენილი გამოიქცა ონში და შეატყობინა ეს უბედურება ხალხს. მაშინვე წავიდნენ საშველად. დიდის გაჭირვებით ჩაეშვენ კლდის ძირას და ამოიტანეს იქიდან სამი დასახიჩრებული ადამიანი: ცოლ-ქმარი კაკერიაშვილები და ონის ორკლასიანი სამოქალაქო სასწავლებლის მასწავლებელი მღ. ნესტორ მინდელი, რომელმაც იქვე განუტევა სული. კაკერიაშვილები კი წაიყვანეს ჯერ კიდევ ცოცხლები საავადმყოფოში. ყველას განურჩევლად თავზარი დასცა მღ. ნესტორ მინდელის ასე უეცარმა სიკვდილმა. ნესტორი ხალხს ძალიან უყვარდა; მას დიდი ნდობა და პატივისცემა ჰქონდა დამსახურებული. სადაც კი საზოგადო საქმე გამოჩნდებოდა, ყველგან ნესტორი მხურვალე მონაწილეობას ღებულობდა. იმის მეოხებით დაარსდა ონში სახალხო უფასო სამკითხველო, საქალებო სკოლა და ბევრი სხვა. მთელმა საზოგადოებამ დიდი ამბით და პატივისცემით დაასაფლავა ნესტორი. ბევრი გრძნობით სავსე სიტყვა იყო წარმოთქმული მის საფლავზე. ილაპარაკა აგრეთვე ებრაელების რაბინმა ბაზოვმა. გრძნობიერი სიტყვა წარმოსთქვა სხვათა შორის ამ. გამყრელიძემ, რომელმაც მშვენივრად დაახასიათა განსვენებულის უანგარო პიროვნება“. გაზეთი „კოლხიდა“ ოდნავ სხვანაირად გადმოგვცემს ამ ამბავს: „... ზოგი წყალში იყო ჩაცვნილი და ზოგიც წყლის პირათ ეყარენ. მღვდელი მინდელი „ლინეიკის“ ქვეშ იყო თურმე მოტენული. ეს სამი ადამიანი ონის საავადმყოფოში მოათავსეს, მაგრამ მინდელი ერთი საათის განმავლობაში გარდაიცვალა: კისრის ძვლები ჰქონებოდა დამსხვრეული. საბრალო მღვდელი ჯერ კიდევ ახალგაზრდა იყო, ცოლ-შვილით დატვირთული. მსახურობდა ონის ახლო სოფელში — ღარში და თვით ონის სასწავლებელში საღვთო სჯულსაც ასწავლიდა“.

დარჩა მეუღლე — ეფროსინე ყაფლანის ასული (დაბ. 1866წ.) და შვილები: ნადეჟდა (გარდ. 1962წ., გათხოვილი იყო ჩიკვაიძეზე), ვლადიმერ, ვალერი-



მღვდელი ნესტორ მინდელი

ანი, კონსტანტინე, მარიამი. მა მა ნესტორის გარდაცვალები შემდეგ ოჯახს მისი პედაგოგიკა მუშაობის 5 წლის, 9 თვისა და 1 დღის და მღვდლობის 24 წლის, თვისა და 2 დღის სამსახურისათვის ნელინადში 300 მან. პენსია დაენიშნა.

მინდელი ონისიძე ტროფონის ძე (1859, სოფ. სორი რაჭის მაზრა, ქუთაისის გუბარნია — 19.03.1931, ქ. თბილისი) — მღვდელი. დაიბად მედავითნის ოჯახში. 1872 წელ დაამთავრა გორის სასულიერო სასწავლებელი. 1875 წელს ჩააბა

რა თბილისის სასულიერო სემინარიაში. 1876 წელ მეორე კურსიდან მიატოვა სწავლა. 1880 წელს ქუთაისის ვაჟთა გიმნაზიაში ჩააბარა გამოცდები და მიიღო პედაგოგის დიპლომი. ამავე წელს ქუთაისი საქალაქო სასწავლებელში მასწავლებლად დაიწყო მუშაობა, სადაც 1885 წლის 1 სექტემბრამდე დაჰყო ადგილი ავადმყოფობის გამო დატოვა. 1893 წლი 4 სექტემბერს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმ (ქიქოძე) სორის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მასწავლებლად დანიშნა, სადაც აქტიური პედაგოგიური მოღვაწეობა გააჩაღა. ამასთან დაკავშირებით ქართულ პრესაში ვანო ჭიჭინაძე წერდა: „სოფელ სორი დაბა ონიდან დასავლეთის მხარეზე ძველ ათი ვერსის მანძილით მოშორებული, მღ. რიონი ქალაში. ამ სოფელში დგას ძველისძველი ეკლესია, რომელსაც სახელათ ჯვარი მონასტერი ეწოდება... ამ სოფლის უანგარო მოღვაწე დღეს ონი სიმე მინდელია. მან მიანება ქ. ქუთაისში ცხოვრებას თავი და მოუახლოვდა ისევ თავის სოფელს ეს პატიოსანი ადამიანი დროზე მიხვდა, რომ მი სოფელში სამკალი კაი ხნის შემოსული იყო, მხოლოდ მომკალი კი არავინ ჰყავდათ. მოვიდა თ არა, ჩააგონა გლეხებს, რომ აეშენებინათ სკოლა. დიდი ხვეწნის შემდეგ გლეხებმა ააშენეს ორ ოთახი. თითონ ონისიმე თავისი ხარჯით გააკეთა შეგირდებისათვის სტოლები, სკამები და სკოლი ყოველი იარაღი. მოაგროვა რამდენიმე მოსწავლე და დაუწყო უსასყიდლოთ სწავლება. ონისიმე ცდას ამაოდ არ ჩაუვლია. რაკი გაიგეს გლეხებმ სწავლის გემო, ერთმანეთს ჩააგონეს, სკოლამ შვილებს თუ შევიყვანთ, სოფელი აღარც ჭირში და აღარც ლხინში აღარ მიგიკარებთო. ასე და ამ რგათ, ორ-სამ წელიწადში სკოლა სულ მთლად გაივსო შეგირდებით და მას აქეთ ისევ უსასყიდლო შრომობს ეს პატიოსანი ადამიანი“.

მიუხედავად ონისიმეს პირადი შრომისა და მცდელობისა, მას არ გააჩნდა სახსრები ხანგრძლივად შეენახა სკოლა, რადგან ამ საქმეს ჭირდებოდა გარ

კვეული ფინანსები, რაც ხელმოკლე პედაგოგს არ მოეპოვებოდა. 1895 წელს მან გაზეთ „ივერიაში“ ქართველ საზოგადოებას დახმარება და თანადგომა სთხოვა: „მე ვიმყოფები სამრევლო სკოლის მასწავლებლად რაჭის მაზრის ერთს მიყრუებულს სოფელს სორში და არავითარი საშუალება არა მაქვს, რომ სამრევლო სკოლის მოწაფეების და საზოგადოდ მცხოვრებლების სულიერის საზრდოს მასალა მოვიპოვი და მით დავაკმაყოფილო იგინი. ხშირად მოდიან ჩემთან და მოხოვენ საკითხავს წიგნებს, მაგრამ, ჩემდა საუბედუროდ, ჩემის საშუალებით ვერ მოვიპოვე რიგიანი სახალხო წიგნაკები და წიგნები და სხვა მხრით არავინ მანვდის ძმურად ხელს. ამისთვის თქვენის პატივცემულის გაზეთის საშუალებით ვთხოვ ყოველს მოძმეს, საზოგადოების მოთხოვნილების გულშემატიკივარს და თანამგრძნობელს, რომ არ დაიშურონ თითო-ოროლა წიგნი რწმუნებულის ჩემდამო სკოლის წიგნთ-საცავისათვის და მით მომცენ საშუალება ხალხში წერა-კითხვის გავრცელებისათვის. უმეტესად ვთხოვ ტფილისის მოძმეთ, ქუთაისის სათავადაზნაურო და საურთიერთო ნდობის ბანკების წარმომადგენელთ და მოსამსახურეთ, სათავადაზნაურო, სამოქალაქო და სასულიერო სასწავლებლებისა და სხვების ამხანაგთ-მასწავლებელთ, წიგნის გამომცემელთ საზოგადოებებს და საზოგადოდ ყოველს განათლებულს პირს, რომ არ დაიშურონ თითო-ოროლა წიგნი სკოლისათვის.“

მასთან ვთხოვ ბ. ბესარიონ ვასილის ძე ლოსაბერიძეს, საქმის მწარმოებელს ქუთაისის მიხეილის ბანკისას, ამ საქმის მოთავეობას.

თქვენის გაზეთის საშუალებით გულითადს მადლობას ვუძღვნი ბ. „ნოვოე ობოზრენიეს“ რედაქტორს და ტფილისის საიმპერატორო მეურნეობის საზოგადოებას თავისის პატივცემულ გაზეთების სკოლისათვის მუქთად დათმობისათვის“.

1903 წლის 5 იანვარს იმერეთის ეპისკოპოსმა ლეონიდემ (ოქროპირიძე) დიაკვნად აკურთხა, მეორე დღეს მღვდლად დაასხა ხელი და მუხლის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესა. 1904 წლის 13 იანვარს მუხლის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგედ დაინიშნა. 1904 წლის 26 მაისს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1905 წელს მისი თაოსნობით სორში გაიხსნა სკოლა, სადაც 1910 წლის 13 ოქტომბრიდან ბავშვებს თავადვე ასწავლიდა. 1905 წლის 20 მაისს იმერეთის ეპარქიალური სასწავლო საბჭოს რაჭის მაზრის განყოფილების წევრად აირჩიეს. 1904-1906 წლებში იყო სასულიერო დეპუტატი. 1908 წლის 8 ოქტომბერს მუხლის სკოლაში საღვთო სჯულის სწავლება დაეწალა.



განმოსილი მღვდელი ონისიმე ნათესავებთან ერთად 20 ს-ის 20-იანი წლები

1912 წლის აგვისტოში ყველასათვის საყვარელმა და პატივცემულმა ქართველმა მგოსანმა აკ. წერეთელმა რაჭა-ლეჩხუმში იმოგზაურა. იგი სოფ. სორსაც ესტუმრა. ქართული პრესა დეტალურად აშუქებდა ამ ისტორიულ მოვლენას. გაზ. „სახალხო გაზეთი“ თავის ფურცლებზე წერდა: „ცხრა საათზე შევედით სოფ. სორში, წვიმდა, ბნელი ღამე იყო, მაგრამ სოფელი კი მთლად განათებული იყო ფარნებით, ჭრაქებით და მაშხალებით. მისავალში მდ. „სანტარულის“ ხიდთან, ყვავილებიანი კამარებით მორთულ-მოკაზმულთან, მოეყარა თავი სორის საზოგადოებას განურჩევლად წოდებისა და სქესისა. ჩამწკრივებულიყვნენ ორსავემხრით გზის პირად და მოუთმენლად ელოდებოდნენ ძვირფასს სტუმარს. დაინახეს თუ არა ეტლები, შეიქმნა ერთი ტაშის ცემა, „გაუმარჯოს“ და „ვაშას“ ძახილი. მისავალში ხიდზე კამარაზე ჩამოკიდებული იყო მგოსნის სურათი, წავიკითხეთ შემდეგი წარწერა: „ჩვენს მგოსანს აკაკის სალამს უძღვნის სოფ. სორი“.

მოართვეს პურმარილი და მისასალმებელი სიტყვა უთხრა მღვდელმა ონისიმე მინდელმა. შემდეგ მგოსანი მიიწვიეს ხალიჩებით მოფენილ დარბაზში მ. გოცირიძისას, სადაც გამართული იყო დიდებული ვახშამი.

მგოსანმა ნახევარი საათი დაისვენა ოთახში, იმუსაიფა, მოისმინა პატარა ბავშვების ლექსები და შემდეგ ისურვეს ვახშამზე საზოგადოებასთან გამოსვლა. მიუხედავად იმისა, რომ ამ დღეს წვიმა შეგვესწრო და 25 ვერსი გამოვიარეთ, აკაკი დაღლილობას არ გრძნობდა და მხიარულ ხასიათზე იყო. ვახშამზე ას სულზე მეტნი ვიყავით. თამადობა მიულოცეს მღვდელს ონისიმე მინდელს, რომელმაც გრძნობიერი სიტყვით ადღეგრძელა მგოსანი, ქართველი ერი, მგოსნის მხლებლები, პრესის წარმომადგენლები, მანდილოსნები, მოზარდი თაობა და სხვა... ვახშამი გაგრძელდა ღამის პირველ საათამდე“.

1912 წელს მამა ონისიმეს სკუფია უბოძეს. 1913 წლის 25 მაისს ქ. თბილისში ტრაგიკულად დაიღუპა (დაინვა თავისივე დუქანში — გ. მ.) რაჭველი კაცი, სოფ. ბარის ყოფილი მამასახლისი და დაუზარელი მშრომელი, სოფ. მუხლის მკვიდრი იობ სოფრომის ძე ისაკაძე. განსვენებული 30 მაისს თბილისიდან წამოასვენეს და 31 მაისს სალამოს 9 საათი იყო, როცა სოფ. მუხლს სამი ვერსის მანძილზე მოუახლოვნენ, სადაც აუარებელ ხალხს მოეყარა თავი. ცხედარი ჯერ კიდევ არ იყო ეტლიდან გადმოსვენებული, როცა მას პატარა სიტყვა მამა ონისიმემ წარმოსთქვა: „ძვირფასო ძმაო იობ, შენი რჩევით ჩავიცვი ანაფორა! შენ მეუბნებოდი, რომ მღვდელს ბევრი რამის გაკეთება შეუძლია სოფლადო. შენ შემაყვარე ეკლესია, შენ შემაყვარე საზოგადო საქმე, შენი წერილები მამხნევებდენ ყოველ დაწყებულ სახალხო საქმეში, შენ ააღორძინე ჩვენი სოფლის სკოლა, შენ განაახლე და გააფართოვე ჩვენი სასოფლო გზები. ახლა კი შენს მოღვაწეობას მოკლებული ვიქნებით ჩვენ და შენი კუთხის საზოგადოებაც. დაგვტოვე შენ ობლათ, ჩვენო ძვირფასო, დაუვინყარო იობ!“ ამის შემდეგ ცხედარი სოფ. მუხლამდე ხელით წაასვენა ხალხმა. სკოდრის ხიდთან ხალხი შეჩერდა და მამა ონისიმემ პანაშვიდი გადაიხადა.

1913 წლის 19 სექტემბერს მღვდელი ონისიმე სორის მაცხოვრის ჯვარცმის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1913 წლის 15 ოქტომბერს სორის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგედ და საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაადგინეს. 1922 წლის ივნისში კომუნისტების მიერ ეკლესიებში არსებული ქონების საყოველთაო აღწერის დროს მუხლისა და ლიხეთის წმ. გიორგის ტაძრების წინამძღვრად იხსენიება. სავარაუდოდ, 1923/1924 წლებში მამა ონისიმემ ანაფორა გაიხადა. მისის შთამომავალი, ქალბატონი იზა მინდელი იხსენებს: „ჩვენს ოჯახში შემონახულია მამა ონისიმეს ერთ-ერთი წერილი, სადაც გულისტკივილით ამბობს, ანაფორა გამხადეს ბოლშევიკებმა და ამას შვილების გამო დავთანხმდით. ვინ ჩივა ანაფორას, წვერიც არ გამპარსონო“. ყოფილი მოძღვარი 1930 წლის მარტში გარდაიცვალა. დაკრძალულია სორის საგვარეულო სასაფლაოზე. მეუღლე — ოლღა ქაიხოსროს ასული (დაბ. 2.02.1872წ.) და შვილები: ნინო, შალვა (დაბ. 3.01.1899წ.), შუშანიკი (დაბ. 12.01.1900წ.), ლიდა (დაბ. 5.01.1905წ.), ბიძინა (დაბ. 12.06.1907წ.), ელიზბარი (დაბ. 1.02.1909წ.), ანასტასია (დაბ. 1.02.1910წ.), აშოტი (დაბ. 19.01.1912წ.).



მღვდელი ონისიმე მინდელი

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 57660; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე 51; გაზეთი „ივერია“ 1895წ. 231, გვ. 4; გაზეთი „ივერია“ 1900წ. 219, გვ. 4; გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ 1896წ. 68, გვ. 3; გაზეთი „კვალი“ 1897წ. 11, გვ. 221; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო მოამბე“ 1899წ. 16; ჟურნალი „მწყემსი“ 1908წ. 10, გვ. 2; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს მოამბე“ 1912წ. 14; 22; გაზეთი „კოლხიდა“ 1911წ. 5, გვ. 3-4; გაზეთი „სახალხო გაზეთი“ 1912წ. 685, გვ. 2; გაზეთი „თემი“ 1911წ. 12, გვ. 4; 1913წ. 128, გვ. 3; გაზეთი „კომუნისტი“ 1931წ. 64, გვ. 4; გაზეთი „რაეო“ 1997წ. , გვ.

ლიტ: კეზევაძე მ. „ეგზარქოსობისდროინდელი რაჭის ეკლესიები და მღვდლები“, ქ. ქუთაისი, 2014წ. გვ. 24; გვ. 25; გვ. 28; გვ. 32.

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: N GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავერცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დიზაინერი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ნიკოლოზ მიქაძე

1720-1789

დეკანოზი ნიკოლოზ გაბრიელის ძე მიქაძე 1720 წელს ქ. თბილისში, დეკანოზის ოჯახში დაიბადა. ამ გვარმა XVIII ს-ში ქართულ კულტურას რამდენიმე თვალსაჩინო მოღვაწე მისცა. მათი შორეული წინაპრები სამეგრელოდან გადმოვიდნენ ქართლში. აქ ისინი სასულიერო ნოდებაში შესულან. XVI ს-ის II ნახ. მიქაძეების ოჯახში მემკვიდრეობით გადადიოდა თბილისის სიონის დეკანოზობა და ჯვარისმტვირთველობა. მოგვყავს ამის დამადასტურებელი სიგელი: „ესე განაჩენი განუახლეთ ჩვენ მეფედ მეფემან ლუარსაბ ამას ზედა, რომელი ჯვარის მტვირთველი კარის ჩვენისა შეისარჩლენ მიქაძე ამბროსი და თორელი ქაბულ. თორელმა იჩივლა, ბოლნისთა სახასადრო და მემალეობის სარგო საერთო არისო. ამაზე მიქაძემ ძველ მეფეთა სიგელნი წარმოადგინა, რომელ საკუთარი მისი იყო. აგრეთვე დიდმა მნათობმა კათალიკოსმა ზებედეშ უნაშა გუჯართა გარჩევით და გამოძიებით. ამისათვის ჩვენც ესრეთ დაუმტკიცეთ ყოველი საჯვარის მტვირთველო სარგო საერთოდ ედვასთ და ბოლნისთა ათეული საკუთრად მიქაძე ამბროსი დეკანოზისათვის დაგვიც, რადგან ძველთაგანვე ესრედ განწესებულა, ჩვენც ეგრეთვე დაგვიმტკიცებია და ეგრედმცა ჰგვიან უცვალებელად ყოველთა შემდგომთა მეფეთა და მეპატრონეთაგან. დამტკიცდა აპრილის 3, ქკს სვმ, 1558წ.“.

საარქივო დოკუმენტებით ირკვევა, რომ ამ ამბროსის შვილს რქმევია ხარიტონი, შვილიშვილს კი იესე. ისინი სიონის საყდრის დეკანოზებად და სამეფო კარზე მემკვიდრეობით ჯვარის მტვირთველებად იწოდებიან. XVII ს-ში მოღვაწე დეკანოზ იესეს ხუთი ვაჟი ჰყავდა: მიქელი (ცნობილი მესტამბე, 1712 წელს „ვეფხისტყაოსნის გამმართველი, +1740წ.) ზაზა (შემდგომში — თბილელი მიტროპოლიტი ექვთიმე, 1684-22.05.1740წ.), დეკანოზი გაბრიელი (დაბ. 1687წ.), დავითი, მღვდელი ოსე (1698-1758წ.). იმავე დროს, ამ ოჯახის წარმომადგენლები ლიტერატურულ მოღვაწეობას ეწეოდნენ და თავი გამოიჩინეს, როგორც შესანიშნავმა კალიგრაფებმა და მწიგნობრებმა.

დეკანოზ გაბრიელის გადანერვილია, მაგალითად, „გულანი“ (ხელნაწ. ინსტ. A — 910); დეკანოზ ოსეს ვაჟები იყვნენ საინტერესო მემუარების („ცხოვრება-ანდერძის“) ავტორი იესე ოსეს ძე (1728-1786წწ.) და მთარგმნელი, რედაქტორი, ორიგინალური შრომების ავტორი და გადამწერი, დეკანოზი იოანე ოსეს ძე (1750-1802წწ.). მიქელი, ექვთიმე და დავითი უშვილოები იყვნენ და შთამომავლები არ დარჩენიათ.

სასულიერო პირები იყვნენ გაბრიელის ვაჟები: არქიმანდრიტი კირილე, დეკანოზი ნიკოლოზი და ნეკრესელი მღვდელმთავარი ამბროსი (ერისკაცობაში — ზაქარია), ცნობილი მქადაგებელი და კალიგრაფი. კირილე არქიმანდრიტი თავის თავს უწოდებს ამირანის ძეს, ხოლო ამბროსი ზოგან მიქაძე-ამბროსოვის გვარით იხსენიება. ძმათა გვარების სხვაობა საქმეში ჩაუხედავ ადამიანს გაუგებრობას უქმნის, მაგრამ უნდა გავითვალისწინოთ, რომ ამ ღვიძლ ძმათა წინაპარი იყო ამირან ამბროსაშვილი. ამირანი და მისი შვილები იყვნენ „სიონის საყდრის ყმები“, ხოლო ერთი მათგანი, ამბროსაშვილი იესე, რომელიც ზემოთაც ვახსენეთ, 1684 წელს უკვე სიონის საკათედრო ტაძრის დეკანოზია. მისი შთამომავლებიდან იესე ოსეს ძე 1764 წლის 25 ივნისს თავადობას და ბარათაშვილის გვარს იღებს, ხოლო გაბრიელის შტომ მამაპაპისეული გვარი შეინარჩუნა და მას მიქაძის გვარიც წაუმატა.

იოანე ბატონიშვილის მამა ნიკოლოზის შესახებ წერდა: „სიონის დეკანოზი ყოინის ძე იყო საღმრ-“



სიონის საპატრიარქო ტაძარი

თო წერილში გამოცდილი, ხუცურის ხელის მწერლობაში პირველი, რომელ ჯერეთ არვინ ყოფილა ამისთანა მშვენიერის ხელის მწერალი, ვითარცა ესე, და აგრეთვე ხელჩამომრთმელი მშვენიერად. ამან გარდასწერა მრავალნი საღმრთონი წერილნი. და ამან აღწერა ერთისა კალმითა მთელი კონდაკი, სამღვდელო მსახურებაში სახმარი, რომელსა მეორე კალამი წერაში არ უხმარია და არცა იგი კალამი ხელმეორე გამოუჭრია. ამან დია პატიოსნებით იცხოვრა და უყვარდათ მეფეთაცა. და ესრეთ დაასრულნა წელნი თვისნი“.

ნიკოლოზის უადრესი დარჩენილი ხელნაწერი „კონდაკი“ 1731 წელს მიეკუთვნება, როცა იგი, მინაწერის თანახმად, ყოფილა „წლისა ათერთმეტისა“: „ღმერთო, შეიწყალე ამის მჩხაბავი დეკანოზის-შვილი ნიკოლოზი... ვინც იხილვიდეთ და წარიკითხავდეთ, გაზრდას მიბრძანებდეთ ამისათვის რომე ყრმა ვიყავ ამის წერაში და არც ჯერ სხვა წიგნი დამწერა. ამის სრულყოფასა ვიქმენ წლისა ათერთმეტისა დეკემბრის 6, ქკს უით“. ჩანს, რომ მწერლის ხელობა მას სულ პატარაობიდანვე შეესწავლეს. დღემდე დარჩენილია დეკანოზ ნიკოლოზის მიერ ნუსხურით გადწერილი ბევრი წიგნი, უმეტესად სასულიერო შინაარსისა, რომლებიც მოწმობს მის ძალიან დიდ დახელოვნებას ამ საქმეში; უკვე 23-26 წლის ქაბუკი სახელმოხვეჭილი კალიგრაფია, რომელსაც უკვეთავენ გადწერას: მეფე თეიმურაზ II — „დოგმატიკონს“; ვახტანგ VI-ის სიძე, ანუკა ბატონიშვილის მეუღლე ვახუშტი აბაშიძე — „სადღესასწაულოს“; ანტონ I — „ლოცვებსა და საგალობლებს“; დოდოს რქის მონასტრის წინამძღვარი, არქიმანდრიტი სვიმონი — „სადღესასწაულოს“; ბოდბელი მიტროპოლიტი იოანე (ჯორჯაძე) — „ორტიბიკონს“; იოსებ ურბნელი — „საგალობლებს“; გერმანოზ მროველი — „კრებულს“; დარეჯან დედოფალი — „ანტონ I-ის თვენს“; გიორგი ბატონიშვილი — „კონდაკს“. დარჩენილია მისი მხედრულად ნაწერი კრებულებიც; მისი გადწერილი წიგნები აღწერილი აქვთ თედო ჟორდანიას და მოსე ჯანაშიელს. გარდა ამისა, იგი საბუთებსაც წერდა.

დეკანოზ ნიკოლოზს სხვადასხვაგვარ შეკვეთათა შესრულება უხდებოდა: შედარებით მცირე ზომის წიგნებს წერდა (დაახლ. 15/20 სმ. ფორმატისა), საშუალოს (დაახლ. 21/16 სმ.) და ფრიად დიდსაც (დაახლ. 42/29, 32/21 სმ. და სხვ.); ზოგი წიგნი (უმეტესობა) მარტივად გაფორმებული, შედარებით უპრეტენზიოდ, ზოგი კი საგანგებოდ იყო შეკვეთილი მაღალი არისტოკრატიის წარმომადგენელთა მიერ და მდიდრულად, საზეიმოდ მორთული. ასეთი წიგნებია „სადღესასწაულო“ ვახუშტი აბაშიძისა და ანტონ კათოლიკოსისათვის გადწერილ „საგალობელთა კრებული“ — ფერადი, მდიდრული თავსამკაულით, საზედაო ასოებით, ჩარჩოებში ჩასმული გვერდე-



მოსკოვის ღოგოიავლენსკის მონასტარი. 196.

ბით, ხლართული მთავრული სათაურებით, მონოგრამებით, რომლებიც შეჯვარდინებული ასოებითაა გამოყვანილი. „სადღესასწაულოში“ წმინდანთა მრავალრიცხოვანი სურათებიცაა ჩართული და სხვ.

ხელი, განსაკუთრებით ნუსხური, დეკანოზ ნიკოლოზს მართლაც დიდად განაფული ჰქონდა. წერდა მკაფიოდ, კალმის ძლიერი დაჭირებით, ყოველგვარი სიტლანქის გარეშე, გამოჰყავდა ასოების მსხვილ-ხაზოვანი ნაწილები; ნაწერი იმდენად თანაბარი და ზუსტია, თითქოს მანქანით შესრულებული იყოს, რადგან ძნელი წარმოსადგენია ადამიანის ხელის ასეთი ავტომატიზაცია (ასეთი რამ დამახასიათებელია XVII-XVIII სს-თა საუკეთესო კალიგრაფების ნაწერისათვის). მიუხედავად ამისა, ნაწერი მშრალ, „მანქანურ“ შთაბეჭდილებას არ ტოვებს, მით უფრო, რომ ნიკოლოზს ყოველთვის გააზრებული აქვს ფურცლის გაფორმების დეკორაციული ეფექტი.

დეკანოზ ნიკოლოზის გადწერილ ხელნაწერებში დიდი ადგილი უჭირავს ანდერძ-მინაწერებს. ჩვეულებრივ, წიგნის გადწერისას იგი რამდენჯერმე ახსენებს თავის თავს, აღნიშნავს თავის ნოდებას (ადრე დეკანოზის შვილად იწოდება, მერე სიონის დეკანოზად, ერთგან კი — სიონის ეკლესიის პროტოპრესვიტერადაც მოიხსენიებს თავის თავს). როგორც ზემოთ დავინახეთ, იგი არ ერიდება თავისი განწყობილებისა და მდგომარეობის გადმოსაცემად ლექსის ჩართვასაც; ანტონ კათოლიკოსის ლოცვათა კრებულში მისი სახელი ყოველ ნაბიჯზე გვხვდება, თანაც არა უბრალო ნუსხურ მინაწერებში, არამედ ხლართული მთავრულით ნაწერ ტექსტსა და მონოგრამებში, რომელთაც მთელი გვერდები უჭირავთ. ეს უეჭველად მოწმობს, რომ „მწერლის“ შრომა მაშინ ჩვენში დიდად ფასობდა.

1748 წელს იგი უკვე მღვდელია. დეკანოზობა მან,



ქველი ქართული ხელნაწერი

თუ მის მიერ გადანიჭილ წიგნთა ანდერძებს შევაჯერებთ, 1748-1752 წლებში მიიღო, რადგან 1752 წელს მოსკოვში გაგზავნილ თბილელ მიტროპოლიტ ათანასეს (ამილახვარი) ამაღლაში დეკანოზი ნიკოლოზი იხსენიება. მოსკოვში ის დარჩა 1754 წლის აგვისტომდე. იქ ყოფნისას 1753 წელს მან გადანიჭა ხელნაწერი **A — 20** (ჟორდანი, ხელნაწერთა აღწერილობა I, 18), ამავე დროს, მოსკოვში იგი იყო სვიმონ ბატონიშვილის მეუღლის — ანა პაატას ასულის მოძღვარი. სხვადასხვა სასულიერო ავტორთა თხზულებების კრებულს, სახელწოდებით „მარგალიტა“, ასეთი მინაწერი აქვს: „მოსკოს ვიყავ, წიგნსა ვწერდი, მარგალიტსა ობოლსა მე, ნაღვლისაგან შეიწრებულს, ხელი მივყავ ჩხაბასა მე, როდეს მესმა ხმა წასვლისა, ტფილისს წავალ ძმას თანა მე, და იესო მიძღოდეს სლვად ნიკოლოზ მწერალსა მე, მშვიდობით თქვენ, მოსკოელნო, ველარ მოვალ თქვენთანა, მე შენდობა ყავთ ჩემ ცოდვილის, დეკანოზის მგზავრისა მე“.

დეკანოზი ნიკოლოზი სიონის საკათედრო ტაძრის დეკანოზად მსახურობდა 1746-1752 და 1754-1767 წლებში. როგორც ჩანს, 1767 წლის შემდეგ

დეკანოზი ნიკოლოზი ისევ რუსეთში წასულა. იგი მიიწვალა 1789 წლის იანვარში, ბოგოიავლენსკის მონასტერში — როგორც ამას წერს მისი ძმა, მიტროპოლიტი ამბროსი ნეკრესელი (**H — 983**).

დეკანოზი ნიკოლოზი უშვილო იყო, ამიტომ მან იშვილა და აღზარდა იოსებ გიორგის ძე ფალავანდიშვილი, რომელმაც ცოლად შეირთო ნიკოლოზის ძმისშვილი, ამბროსი ნეკრესელის ერთადერთი ასული თინათინი და შემდეგში იგი გახდა სიონის ტაძრის დეკანოზი.

ლიტ: ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა 1967წ. V ტომი; ბერიძე ვ. ძველი ქართველი ოსტატები ქ. თბილისი 1967წ. გვ. 174-182; ბერძნობილი მაქსიმე „მასალები XVIII-XIX საუკუნის პირველი ნახევრის ქართული საზოგადოებრიობის ისტორიისათვის“. ქ. თბილისი, 1980წ., ტ. II, გვ. 211; ბაგრატიონი იოანე: „მცირე უწყება ქართველთა მწერალთათვის“, ქ. თბილისი 1982წ., გვ. 189; იოსელიანი ავტ. „ქართული მწიგნობრობის წიგნისა და სტამბის ისტორიის საკითხები“ ქ. თბილისი 1990წ. გვ. 200-204; გვ. 374.

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაჟდელი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით მარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მარუნიშვილი, ია ხაჩარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დიზაინერი: ვალერიან ჯუღელი

სულტაციის შემდეგ ჩამოყალიბდება. საინტერესოა, რომ ჰოლანდიაში ევთანაზია 2002 წლიდან ლეგალიზებულია და განუკურნებელი სენით დაავადებულთათვის დაიშვება. 2015 წლისთვის ნიდერლანდების სამეფოში დაახლოებით 5,5 ათასი ევთანაზიის შემთხვევა დაფიქსირდა. ეს პრაქტიკა ამჟამად რიგ ევროპულ სახელმწიფოებშიც გამოიყენება.

„თუმცა დღეს საკითხი სხვაგვარად დგას. სასონარკვეთილი ადამიანები, რომლებიც არ არიან დაავადებული მძიმე სენით, ასევე გამოთქვამენ სურვილს, ჰქონდეთ ევთანაზიის უფლება“, — აცხადებს დუსბურგი. მისი თქმით, ევთანაზიის ფილოსოფიური

საფუძველია ის, რომ ადამიანს უნდა ჰქონდეს უფლება, თავად განკარგოს საკუთარი სიცოცხლე. ამასთან, მეცნიერი ყურადღებას ამახვილებს იმ ზენოლაზე, რომელის მსხვერპლიც არიან ევთანაზიისა და აბორტის მოწინააღმდეგე ექიმები. „დღეს ევროპაში განიხილავენ საკითხს, აიკრძალოს თუ არა რელიგიური ნიადაგზე ევთანაზია და აბორტი. ექიმები აცხადებენ, რომ ორივე მათგანი არღვევს ჰიპოკრატეს ფიცს, რომლის მიხედვითაც ექიმმა უნდა დაიცვას ადამიანის სიცოცხლე და არასოდეს წაართვას მას იგი“.

მომზადდა თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი პარმენ ებანოძე

1870-1952

დეკანოზი პარმენ ბეჟანის ძე ებანოძე 1870 წელს ქუთაისის გუბერნიის ქ. ქუთაისში დაიბადა. დაამთავრა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელი და სწავლა სტავროპოლის სასულიერო სემინარიაში განაგრძო, რომელიც 1894 წლის 23 ივნისს დაამთავრა. 1895 წლის 16 იანვრიდან სოფ. ბანოჯის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მასწავლებელია. 1895 წლის 29 ივლისიდან ქუთაისის მოციქულთა თავთა — პეტრესა და პავლეს სახ. ტაძართან არსებული სამრევლო-საეკლესიო სკოლის პედაგოგია. 1895 წლის 4 დეკემბრიდან საკვირაო სკოლის საღვთო სჯულს ასწავლის. 1897 წლის 21 დეკემბერს ალავერდის ეპისკოპოსმა



მღვდელი პარმენი 1917წ.

ბესარიონმა (დადიანი), რომელიც იმ პერიოდში იმერეთის ეპარქიასაც მართავდა, პარმენი დიაკვნად აკურთხა და ლეჩხუმში, სოფ. დერჩის მაცხოვრის ამალეების სახ. ტაძარში განამწესა. 1898 წლის 21 იანვარს მღვდლად დაასხა ხელი და იმავე ტაძარში დაადგინა. 1898 წლის 1 სექტემბრიდან დერჩის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგე და საღვთო სჯულის მასწავლებელია. 1900 წლის 10 მაისიდან იმერეთის ეპარქიალური სასწავლო საბჭოს ლეჩხუმის მაზრის განყოფილების წევრია. იმავე დღეს დერჩის სახალხო სამინისტრო სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. 1902 წლის 13 თებერვალს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1902 წლის 19 ივლისს ლაილაშის ოლქის სამღვდელოებამ საეპარქიო კრე-

ბაზე დამსწრე სასულიერო დეპუტატად აირჩია. 1906 წლის 4 სექტემბერს სოფ. გუმათის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1907 წლის 7 ივლისს ქ. ქუთაისის მთავარხუცესის კანდიდატად აირჩიეს. 1908 წლის 3 ივლისს ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის მმართველი საბჭოს წევრია. 1909 წლის 2 მარტს სკუფია უბოძეს. 1910 წლის 13 მარტიდან ქუთაისის სასოფლო სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგია. 1917 წლის 8-17 სექტემბერს, როგორც იმერეთის ეპარქიის დელეგატი, ესწრებოდა საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის პირველ საეკლესიო კრებას. 1927 წლის

7 დეკემბერს ქ. ქუთაისში გაიმართა ქუთაის-გაენათის ეპარქიის საეპარქიო კრება, რომელმაც იმსჯელა ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტ დავითის (კაჭახიძე) ღირსეულ მოღვაწეობასთან დაკავშირებით და დაადგინა: „დღეს, როცა თქვენ შეგისრულდათ ოცი წელი მღვდელმთავრად სამსახურში ყოფნისა, გულწრფელად აცხადებს თავის სიხარულს, რომ თქვენ ხართ მათი მწყემსმთავარი, და გისურვებთ ხანგრძლივ და კეთილდღეობით სიცოცხლეს და მუშაობას სასიკეთოდ ჩვენი ეკლესიისა და კერძოდ, ქუთაისის ეპარქიისა“. საბუთს ხელს აწერს სამღვდელოება და, მათ შორის, მღვდელი პარმენ ებანოძე. 1936 წლის 6 ნოემბერს ქუთაისის სამღვდელოებამ საკათალიკოსო სინოდს სამო-

ქალაქო ტანსაცმლით სიარულის უფლება სთხოვა. ამ საბუთს ხელს აწერდა ქალაქის სამღვდლოება, რომელთა შორის იყო დეკანოზი პარმენი. როგორც ამ ორი საბუთიდან ირკვევა, მამა პარმენი 1928-1936 წლებში დეკანოზის წოდება მიიღო. 1938 წლის 30 დეკემბერს საკათოლიკოსო კანცელარიის მმართველი, დეკანოზი მიხეილ მახათაძე წერილს უგზავნის ქუთაის-გაენათის ეპარქიის კანცელარიის მმართველს, დეკანოზ ნაუმ შავიანიძეს: „პატივცემულო მამაო ნაუმ, გიგზავნით ორ მანდატს და ორ რეზოლუციას. რომელი მღვდლებიც აღარ ასრულებენ მსახურებას, მანდატები უკან გამოგზავნეთ. ეპარქიის მანდატი გამოიწერება მაშინ, როდესაც ის მიეწერება რომელიმე ეკლესიას. მამა კუციას ცალკე ეგზავნება მანდატი. მღვდელი დიმიტრი ლომიძე ცოცხალია და მუშაობს. მამა შავიანიძეს ცნობა გადაეცით მაშინ, როდესაც ისინი შეასრულებენ რეზოლუციას. მღვდელ ამბაკო ჩიკვაიძეს და მღვდელი ბიქტორ ბარბაქაძის შესახებ ცნობები არ გვაქვს, რადგან თქვენს მიერ უკანასკნელად გამოგზავნილ სიას ვეღარ ვპოულობთ. გთხოვთ სასწრაფოდ გამოგზავნოთ ახალი სია“. როგორც ამ წერილიდან ირკვევა, დეკანოზ პარმენი 1938 წელს არც ერთ სამრევლოში არ მსახურობდა და არ ჰქონდა სპეციალური მანდატი, რომლის ძალითაც მაშინ სამღვდლოებას უფლება ეძლეოდა ღვთისმსახურება აღესრულებინა. 1945 წლის 28 მარტს და 1946 წლის 1 ივლისს საქართველოს საკათალიკოსოში არსებულ მოქმედ ეკლესიათა და ღვთისმსახურთა ჩამონათვალში ქუთაისის მწვანეყვავილას მთავარანგელოზთა სახ. ტაძარზე მიწერილ მღვდელმსახურად ითვლება და წერია, რომ ცხოვრებს ქ. ქუთაისში, გოჭოურაზე. 1946 წელს ქუთათელი ეფრემი უწმინდეს კალისტრატეს ქუთაის-გაენათის ეპარქიის სამღვდლოების სიას უგზავნის, სადაც ჩამოთვლილია მათი წლიური შემოსავალი და რამდენი მანეთით არიან ისინი დაბეგრელები.



დეკანოზი პარმენი 1947წ.

თით არიან ისინი დაბეგრელები. დეკანოზ პარმენის შემოსავალი იმ წელს 8400 მანეთი ყოფილა და იგი 1192 მანეთით დაუბეგრავთ. 1947 წლის სექტემბერში თბილისში გაგზავნილ ოფიციალურ ჩამონათვალში იგი უკვე ქუთაისის პეტრესა და პავლეს სახ. ტაძარზე მიწერილ მოძღვრთა სიაში იხსებიან. 1947 წლის ნოემბერში ქუთაისის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის მეორე მღვდლად დაადგინეს. 1950 წელს აღარ იხსენიება მოქმედი სამღვდლოების რიგებში. სავარაუდოდ, იგი ამ დროს პენსიაზე გასული. დეკანოზი პარმენი 1952 წლის 25 თებერვალს გარდაიცვალა. დაკრძალეს 2 მარტს ქუთაისის ერთ-ერთ სასაფლაოზე. ჰყავდა მეუღლე — მინადორა მაქსიმეს ასული ფხაკაძე (დაბ. 10.09.1894წ.) და შვილები: ანასტასია/ანიკო (დაბ. 1898წ., მეუღლე ა. ჭყონია), ალექსანდრა (დაბ. 1899წ., მეუღლე ვ. ჩუბინიძე), კონსტანტინე (დაბ. 1904წ., მეუღლე ფეფუცა ჯაფარიძე), მარიამი (დაბ. 1905წ.), დავითი (დაბ. 1906წ.), არიანა (დაბ. 1907წ., მეუღლე თ. რუსაძე).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 57633; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1879, აღწერა 1, საქმე 3; ფ. 1880, აღწერა 3, საქმე 3; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 2216, გვ. 20; საქმე 2312, გვ. 25; გვ. 52-54; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო მოამბე“ 1894წ. 15, გვ. 3; გაზეთი „კომუნისტი“ 1952წ. , გვ. 4; ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტ დავითის (კაჭახიძე) პირადი არქივი.

ლიტ: კეზევაძე მ. „ეგზარქოსობისდროინდელი ლეჩხუმისა და სვანეთის ეკლესიები და მღვდლები“, ქ. ქუთაისი, 2007წ. გვ. 11; კეზევაძე მ. „ეგზარქოსობისდროინდელი იმერეთის ეკლესიები და მღვდლები“, ქ. ქუთაისი, 2008წ. გვ. 58.

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეგრელები მასალის გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბდონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ქრისტესია თხინვალელი 1879-1942

დეკანოზი ქრისტესია 1879 წლის 19 თებერვალს თბილისის გუბერნიაში, გორის მაზრის სოფ. კავთისხევში ნიკოლოზ ქრისტეფორეს ძისა და სოფიო გიორგის ასულ თხინვალელის მრავალშვილიან ოჯახში დაიბადა. მამამისი, მღვდელი ნიკოლოზი, ნოდებით გლეხი გახლდათ. მიღებული ჰქონდა შინაური განათლება. 1870 წლის 3 ივლისს ჭვარების წმ. გიორგის სახ. ტაძრის მედავითნედ დაინიშნა. 1872 წლის 3 ივლისს დოესის ღვთისმშობლის შობის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1875 წლის 3 აპრილს ხოვლეს წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. ტაძარში განამწესეს. 1876 წლის 17 მაისიდან კავთისხევის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძრის მედავითნეა. 1879 წლის 23 დეკემბერს დიაკვნად აკურთხეს. 1886 წლის 8 ოქტომბერს კავთისხევის ტაძრის განახლებისათვის მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1892 წლის 4 ივლისს საკრამულის წმ. ილია წინასწარმეტყველის სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1906 წლის 1 ივლისს ნილკნის ღვთისმშობლის შობის სახ. ტაძარში დაადგინეს. 1915 წლის 23 აპრილს მღვდლად დაასხა ხელი და ღვთისმშობლის წმ. თეოდორე ტირონის სახ. ტაძარში დაინიშნა. დეკანოზ ქრისტესიას გარდა მას კიდევ ექვსი შვილი ჰყავდა: დანიელი (დაბ. 1886წ.), მელეტი (დაბ. 1888წ., გარდაიცვალა ადრეულ ასაკში), მარიამი (დაბ. 1891წ.), ზინობი (დაბ. 1893წ.), არჩილი (დაბ. 1898წ.), ალექსი (დაბ. 1900წ.).

1900 წლის 31 მაისს ქრისტესიამ თბილისის სასულიერო სემინარია დაამთავრა. 1901 წლის 21 იანვარს საქართველოს ეგზარქოსმა ფლაბიანემ (გორო-

დეცი) დიაკვნად აკურთხა, იმავე წლის 26 იანვარს მღვდლად დაასხა ხელი და მჭადიჯვრის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძარში განამწესა. 1903 წლის იანვრიდან საქართველოს სასწავლო ეპარქიალური საბჭოს დუშეთის მაზრის განყოფილების წევრია. 1903 წლის 20 დეკემბერს მჭადიჯვრის სამინისტრო სკოლის საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაინიშნა. 1904 წლის 21 აპრილს დიდი გომარეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1905 წლის 16 მაისს, პირადი თხოვნის საფუძველზე, თბილისის მამადავითის წმ. დავით გარეჯელის სახ. ტაძარში გადმოიყვანეს და მედავითნის შტატში აიყვანეს. სავარაუდოდ, მისი გომარეთიდან წასვლა უკავშირდება კონკრეტულ შემთხვევას, რომელიც მას გადახდა. ამასთან დაკავშირებით მოძღვარი ქართულ პრესაში წერდა: „ბატონო რედაქტორო! უმორჩილესად გთხოვთ, თქვენს პატივცემულ გაზეთს „ივერიაში“ ადგილი დაუთმოთ ამ ჩემს მცირე შენიშვნას იმ ცნობისა, რომელიც ჩემზედ იყო დაბეჭდილი 73-ე ნომერში (რადგანაც ამგვარმა ცნობამ შეიძლება ვისმე ეჭვი შეატანოს ჩემს პიროვნებაზედ). კავკასიაში გაძლიერებულ დაცვის წესების შემოღებამდე კერძო პირთა შექმლოთ ადმინისტრაციის ნებადაურთველად ყოველწლიურ სისტემის თოფების ყიდვა და ტარება სოფლად, გარდა იმ სისტემის თოფებისა, რომელიც იხმარება ჯარისკაცთა მიერ. ამიტომ მივიღე რა მხედველობაში ჩემდამო რწმუნებულ მრევლის აუცილებელი საჭიროება იარაღის შეძენისა, რომელიც (საჭიროება) გამოწვეულია, სხვათა შორის, ეთნოგრაფიული პირობებით, წინადადება მივეცი ხალხს, გამოენერათ კანონით აუკრძალველი თოფები რომელიმე რუსეთში არსებულ თოფ-იარაღის ქარხნიდან. რამდენისამე პირთა სურვილითა და ხარჯით, წარსულს იანვრის ნახევარში, მთავრობის ნებადაურთველად (და არა ნებართვით) გამოვიწერე ქ. იფევსკის ა. ნ. ევდოკიმოვის თოფ-იარაღის ქარხნიდან (და არა საზღვარგარეთიდან) რვა ცალი სხვადასხვა სისტემის თოფი (გარდა ახალი სისტემისა), რომელიც მაისის პირველს მივიღე და ჩემს დიაკვანს ა. ი — ძეს გავატანე სოფ. დიდ გომარეთში პატრონთათვის ჩასაბარებლად, მაგრამ გზაზედ საეროებო დარაჯებს დაუპატიმრებიათ, გადაუციათ ადმინისტრაციისთვის გამოწერილ თოფებითურთ და ჩამოუყვანიათ ტფილისში, სადაც ამჟამად იმყოფება დაპატიმრებული“.

1905 წლის 5 სექტემბერს მღვდელი ქრისტესია მა-



თბილისის კარის წმ. გიორგის ეკლესია

მა დავითის ტაძართან არსებული სამრევლო-საეკლესიო სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგად დაადგინეს. იმავე წლის 7 სექტემბერს ასევე დაეწალა თბილისის პეტრე-პავლეს გერმანულ სკოლაში მართლმადიდებელთათვის საღვთო სჯულის სწავლება. 1909 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1909 წლის 30 სექტემბერს კუკიის ქალთა სკოლის საქველმოქმედო საზოგადოების წევრად დაინიშნა. 1909 წლის 27 ოქტომბრიდან ვერის საქალაქო სასწავლებლის საღვთო სჯულის პედაგოგია. 1913 წლის 7 ოქტომბერს თავად არლუთინსკი-დოლგორუკის კერძო სკოლის პედაგოგად დაადგინეს. იმავე წლის 14 დეკემბერს ვაზიანის დაწყებითი საქალაქო სასწავლებლის საღვთო სჯულის პედაგოგად მუშაობს. 1914 წელს სკუფია უბოძეს. 1916 წელს იხსენიება ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ნამდვილ წევრად. 1916 წლის 23 დეკემბერს კამილავკით დაჯილდოვდა და ამ დროს ქაშვეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის კრებულში ჩანს. 1917 წლის 11 ივლისის ცნობით თბილისის კარის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის მღვდელმსახურია. 1917 წლის 22 აგვისტოს გაიმართა საქართველოს ეკლესიის დროებითი მმართველობის მორიგი სხდომა, სადაც მე-10 პუნქტში მოისმინეს მმართველობის მდივნის, დავით დავითაშვილის, ზეპირი მოხსენება, რომელშიც ვკითხულობთ: „ყოვლადსამღვდელო თავჯდომარის და ზოგიერთ წევრთა თანხმობით, წარსულ მკათათვის 20 რიცხვიდან მოვიწვიე თანამშრომლად მღვდელი ქ. თხინვალელი, თვეში 60 მან., მხოლოდ ამ ფულიდან თხინვალელმა სურვილი გამოაცხადა, ნახევარი მიიღოს და მეორე ნახევარი კი მმართველობის საჭიროებათათვის შეიწიროს“. კრებამ ეს განჩინება დაამტკიცა და მღვდელ თხინვალელს ნახევარი ჯამაგირის შემოწირვისათვის მადლობა უძღვნეს. როგორც ამ საბუთიდან ვგებულობთ, მამა ქრისტესია თბილისის საეპარქიო კანცელარიის საბჭოს მდივნის დავით დავითაშვილის თანაშემწედ დაინიშნა. ამ პოსტზე იგი 1919 წლის 9 დეკემბერსაც ჩანს.

1918 წლის 6 დეკემბერს მღვდელი ქრისტესია სრულიად საქართველოს საკათალიკოზო საბჭოს წევრდა: „სარწმუნო წყაროებიდან გავიგე, რომ საკათალიკოზო საბჭოს სამწერლოში განთავისუფლებულია ადგილი ბლანკების განყოფილების გამგისა. ვინაიდან ჩემი ეხლანდელი ჯამაგირი, როგორც სამიტროპოლიტო საბჭოს მდივნის თანაშემწისა, მეტად მცირეა, ამისთვის უმორჩილესად ვსთხოვ



ქრისტესია თხინვალელი
გორის სასწავლებელში

სრულიად საქართველოს საკათალიკოზო საბჭოს, ეს განთავისუფლებული ადგილი მომცეს მე, როგორც თითქმის უმრევლო მღვდელს“.

1921 წელს ურბნისის ეპარქიაში, სოფ. ქვემო გომის ტაძარში განამწესეს. 1921 წლის 1-5 სექტემბერს, როგორც ურბნისის ეპარქიის დელეგატი, ესწრებოდა გელათში გამართულ საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის მესამე საეკლესიო კრებას და ამ დროს დეკანოზის წოდება აქვს. 1923 წლის 2 თებერვალს დეკანოზი ქრისტესია ქართლ-კახეთის ეპარქიის დროებით მმართველს, ურბნელ ეპისკოპოს ქრისტეფორეს (ციცქიშვილი) სოფ. პრიუტის სამრევლოში განწესებას სთხოვდა, მაგრამ მეუფე ქრისტეფორემ იგი 6 თებერვალს დროებით ქაშვეთის წმ. გიორგის სახ.

ტაძრის წინამძღვრად განამწესა. 1923 წლის 6 მარტს დეკანოზი ქრისტესია ეპისკოპოს ქრისტეფორეს სწერდა: „თქვენი განკარგულების თანახმად, წარსულის თვის ექვსიდან მე ვასრულებდი ქაშვეთის წმ. გიორგის ეკლესიაში ორი მღვდლის მოვალეობას იმ პირობით, რომ ჯილდოთ მეძლიოს ეკლესიის თანხიდან ერთი მღვდლის ნაწილის ნახევარი. რადგან ეს ჯილდო იმდენად მცირეა, რომ პურის ფულადაც არ მყოფნის და არც სხვა რაიმე საშვალეა მაქვს ცხოვრებისა, ამიტომ გთხოვთ, მოახდინოთ განკარგულება, რათა ამიერიდან მომეცეს მე იმავე წყაროდან ერთი მღვდლის ნაწილი“. მისი თხოვნა დააკმაყოფილეს.

1923 წელს დეკანოზი ქრისტესია გაზეთ „კომუნისტში“ წერდა: „პატივცემულო რედაქტორო, გთხოვთ მოათავსოთ თქვენს გაზეთში: მე, მღვდელი ქაშვეთის ეკლესიის, ქრისტესია თხინვალელი, ამით საყოველთაოდ ვაცხადებ, რომ რევოლუციის მსვლელობამ დიდი გარდატეხა მოახდინა ჩემს მსოფლმხედველობაში და მიმიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ ჩემი ამდენი ხნის სამსახური არ იყო მშრომელთა კლასისათვის საკეთილდღეო. დღეის რიცხვიდან მე ვსწყვეტ ყოველივე კავშირს სამღვდელოებასთან და მსურს გავხდე სრული მოქალაქე. მთელი ჩემი ენერგიით ვეცდები მომავალში მაინც მშრომელთა სასარგებლოდ ვიმუშაო. ქ. თბილისი. 1923წ. 10 ივლისი“.

უნმინდესი კალისტრატეს (ცინცაძე) ცნობით, დეკანოზმა ქრისტესიამ 1923 წელს ანაფორა გაიხადა, თუმცა, სხვა ცნობით, 1925 წელს იგი ისევ კარის ეკლესიის მღვდელმსახურად ჩანს.

1928 წლის 19 მაისს ყოფილი დეკანოზი ქრისტესია ბოდბელ ეპისკოპოს სტეფანეს (კარბელაშვილი) სწერდა: „თქვენი წერილი, დათარიღებული ა. წ. 29 აპრილით, ჩემთვის გაუგებარი მიზეზით მივიღე 10 მაისს და მეორე დღესვე გადავეცი რედაქციის მდივანს თხოვნით, რომ მოეთავსებინა მახლობელი №-ის გაზეთში. მან, წაიკითხა თუ არა, მაშინვე მითხრა, რომ აღძრულმა საკითხმა იმდენი წერილები გამოიწვია, რომ რედაქცია იძულებულია შესწყვიტოს კამათი მასზეო. მაინც წაიღო თქვენი კორესპონდენცია რედაქტორთან და რამდენიმე დღის შემდეგ დამიბრუნა უკან პასუხით, რომ იგი ვერ სცნობს შესაძლებლად ადგილი დაუთმოს ამ წერილსაო. ასე რომ, ეს წერილი, როგორც თქვენ მწერდით, ამჟამად ჩემთან ინახება და შევინახავთ მოკითხვამდე. იოსებ იმედაშვილის მისამართი კი ასეთია: თბილისი, პრიუტის ქ. №29. თქვენი მარადის პატივისცემელი ქ. თხინვალელი“. სამწუხაროდ უცნობია, თუ რა კორესპონდენციაზეა საუბარი. ყოფილი დეკანოზი 1942 წლის 1 ივლისს გარდაიცვალა. დაკრძალეს 5 ივლისს კუკიის წმ. ნინოს სახ. ტაძრის სასაფლაოზე. მეუღლე მარიამ აბრაამის ასული მაჭარაშვილი (1878-13.11.1907წწ., დაკრძალულია მამა დავითის ეკლესიის ეზოში) და შვილები: ნინო (დაბ. 1901წ.), გიორგი (1904-1992წწ., პროფესორი, მუშაობდა საქენერგოში ინჟინრად). ოჯახი ცხოვრობდა ქ. თბილისში, კალანდაძის ქ. 15-ში.

გიორგი (1904-1992წწ.) 1935 წლიდან მუშაობდა ხრამჭესმშენის სამმართველოში ინჟინრის, ელექტრომექანიკური განყოფილების უფროსი ინჟინრის თანამდებობაზე. 1945-1947წწ. ქ. თბილისის 26 კომისრის სახ. ქარხნის ჰიდროტურბინების საკონსტრუქტორო ბიუროს უფროსია, სადაც მისი ხელმძღვანელობით, პირველად საქართველოში, განხორციელდა მის მიერ შემოთავაზებული მცირე სიმძლავრის რეაქტიული კლასის ტურბინების წარმოება და ექსპლუატაციაში შეყვანა. 1947-1967წწ. იყო საქართველოს ნაგებობათა და ჰიდროენერგე-



ქრისტესია თხინვალელი
 სამინარიაში სწავლის დროს

ტიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომელი, უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი და ლაბორატორიის გამგეა. 1951წ. ლენინგრადში დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია. 1967-1988 წლებში შრომით მოღვაწეობას ეწეოდა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის ჰიდრავლიკისა და ჰიდრომანქანების კათედრაზე, სადაც 1967-1982წწ. ეკავა დოცენტის, 1982-1988წწ. პროფესორის თანამდებობები. პროფესორი გიორგი 60-ზე მეტი მეცნიერული ნაშრომის ავტორია, მათ შორისაა ორი სახელმძღვანელო და 2 დამხმარე სახელმძღვანელო. იყო აღიარებული ჰიდროტექნიკოსი ყოფილ საბჭოთა ქვეყნებში). თხინვალების ოჯახი ცხოვრობდა ქ. თბილისში, კალანდაძის ქ. 15-ში.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №1516; საქმე №44401; საქმე №47992; საქმე №53128; საქმე №57616; ფ. 1699, აღწერა 1, საქმე №50, გვ. 41; ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, ვ. კარბელაშვილის ფონდი საქმე №54, ფურც. 204; საქმე №416, ფურც. 1; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1505, გვ. 23; გვ. 29; საქმე №6478; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1900წ. №12-13; 1901წ. №17-18; 1904წ. №9; 1905წ. №13-14; გაზეთი „ივერია“ 1905წ. №75, გვ. 4; გაზეთი „ისარი“ 1907წ. 253, გვ. 1; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1915წ. №9; 1917წ. №1-2; გაზეთი „კომუნისტი“ 1923წ. №158, გვ. 4; 1942წ. №, გვ. 4.

ლიტ: ცინცაძე კ. „ქვაშვეთის წმიდის გიორგის ეკლესია ტფილისში“ თბ. 1994წ. გვ. 218; „საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის დროებითი მმართველობის სხდომის ჟურნალები 1917 წლის 13 მარტი-14 სექტემბერი“ (გამოსაცემად მოამზადეს, წინასიტყვაობა, კომენტარები და ბიოგრაფიული ცნობები დაურთეს ისტორიის დოქტორებმა ნ. შიოლაშვილმა და ირ. არაბიძემ) ქ. თბილისი, 2016წ. გვ. 240; გვ. 325.

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
 რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
 სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოძაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუკრიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბულალტყერი: ვლასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

დაიყოფიან შემდეგ ჯგუფებად — რეფორმისტი, ორ-
თოდოქსულ და კონსერვატორ იუდეველებად და არა
უბრალოდ იუდეველებად. როგორც პროექტის მეს-
ვეურები აცხადებენ, ამდგომი მიდგომა გაამარ-
ტივებს აშშ-ის ჯარში დასაქმებულთა რელიგიურ
დღესასწაულებზე სამსახურიდან დროებით გათა-
ვისუფლების შესაძლებლობებს, ასევე ეს პროექტი
ითვალისწინებს, რომ მცირე რელიგიურ მიმდინარე-
ობათა წარმომადგენლებმა არ იგრძნონ თავი დის-
კრედიტებულად მსხვილი რელიგიური ჯგუფების
წარმომადგენლებთან შედარებით.

ვატიკანმა ბუდისტებსა და კათოლიკებს ერთობლივი თანამშრომლობისკენ მოუწოდა

ცოტა ხნის წინ ვატიკანმა ბუდისტურ თემს გაუგ-
ზაწა წერილი, რომელიც მომზადებული იყო რომის
პაპის საბჭოს, კერძოდ კი, ინტერრელიგიური დია-
ლოგის საბჭოს ხელმძღვანელის, კარდინალ ჟან ლუი
ტორანის მიერ. წერილის თანახმად, „კათოლიკური
და ბუდისტური თემები ერთმანეთისგან მნიშვნე-
ლოვნად განსხვავდებიან თავიანთი ფუნდამენტური
პრინციპებით. ბუდისტების რწმენა დაკავშირებუ-
ლია მათი რელიგიის შემქმნელ ბუდასთან. კათო-
ლიკების რწმენა კი — იესო ქრისტეს სახელთან.
კათოლიკური ეკლესია აცნობიერებს მათ შორის
განსხვავებებს. მიუხედავად ამისა, ორივე რწმენას
აქვთ საერთო ღირებულებები. მათ შორისაა არაძა-
ლადობრივი ცხოვრების რწმენა. ორივე რელიგიური
მოდერნობა აღიარებს, რომ ძალადობა არ შეიძლება
მიიჩნეოდეს რაიმე საკითხის გადაჭრის საშუალებად
საზოგადოებაში. როგორც ბუდისტურ, ისე კათოლი-
კურ თემში მშვიდობა უმნიშვნელოვანესი ღირებუ-
ლებაა“. წერილის გზით ვატიკანმა გარკვეულწილად
შეახსენა ბუდისტურ თემს, რომ საჭიროა ინდივიდე-
ბის, თითოეული ადამიანის ცვლილება, რადგან „თუ
ადამიანი ბოროტი ან მოძულეა, ამით ის გავლენას
ახდენს მთელ საზოგადოებაზე. აქედან გამომდინ-

ნარე, ორივე თემმა ძალა არ უნდა დაიშუროს, რომ
მსოფლიოში მშვიდობა დამყარდეს. როგორც კათო-
ლიკურმა, ისე ბუდისტურმა თემმა უნდა გამოიჩი-
ნოს კეთილგონიერება და გააცნობიეროს მსოფლიო
მშვიდობის მნიშვნელობა. ერთ-ერთი გზა, რომე-
ლიც საწყის ეტაპზე განსახორციელებელია, მსოფ-
ლიო ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლაა, ძალადობის
მსხვერპლთა რეაბილიტაციაზე ზრუნვა და გარკვეუ-
ლი რეფორმების მომზადება. ძალადობრივი ფაქტე-
ბის შემცირება ასევე შესაძლებელია ბავშვთა და მო-
ზარდი თაობის მეტი ჩართულობით საერთაშორისო
გაცვლით პროგრამებში“, — ნათქვამია წერილში.

ყველაზე რელიგიური ქვეყნები მსოფლიოში

2017 წლის ქვეყნების რეიტინგის მიხედვით, რო-
მელიც სხვადასხვა ქვეყანაში ჩატარებულ კვლევებს
დაეფუძნა, საუდის არაბეთი მსოფლიოში ყველაზე
რელიგიურ ქვეყნად ჩაითვა. საინტერესოა, რომ
საუდის არაბეთი ერთ-ერთი დიდი მონარქისტული
ქვეყანაა ახლო აღმოსავლეთში. ამ ქვეყანაში მონარ-
ქია მჭიდროდაა დაკავშირებული რელიგიასთან და
გაბატონებულია შარიათის კანონი. საბოლოო ჯამში,
კვლევის შედეგების თანახმად, ცალსახად ჩანს, რომ
ისლამური ქვეყნები ყველაზე რელიგიური სახელმ-
წიფოები არიან. ისლამმა მორწმუნეთა რაოდენობით
ჩამოიტოვა ქრისტიანობა — მსოფლიოში ყველა-
ზე დიდი რელიგიური კონფესია. მიიჩნევა, რომ 2060
წლისთვის ისლამის მიმდევართა რიცხოვნობა 1.8 მი-
ლიარდიდან 3 მილიარდამდე გაიზრდება. აქვე უნდა
აღნიშნოს, რომ რელიგიური ქვეყნების რეიტინგში
მეორე ადგილზეა ისრაელი. რაც შეეხება სხვა ქვეყ-
ნებს, საუდის არაბეთისა და ისრაელის შემდეგ რეი-
ტინგში ყველაზე რელიგიური სახელმწიფოებია —
ირანი, ინდოეთი, არაბთა გაერთიანებული საამირო,
პაკისტანი, იორდანია, ეგვიპტე, ომანი და თურქეთი.

მომზადა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი დეკანოზი ილია შუბლაძე

დეკანოზი ილია თეოდორეს ძე შუბლაძე 1877
წლის 3 აპრილს ქ. თბილისში, მეორე გილდიის ვაჭ-
რის ოჯახში დაიბადა. ნოდებით იყო გლეხი. 1900
წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია.
1900-1901 წლებში გახლდათ გურია-სამეგრელოს
ეპარქიის. სოფ. ახუთის ორკლასიანი სამრევლო-სა-
ეკლესიო სკოლის მასწავლებელი. 1901 წლის 23 აგ-
ვისტოს ახალციხის მაზრის, სოფ. დვირის მიქაელ
მთავარანგელოზის სახ. ტაძრის წინამძღვრად გამო-
არჩიეს. 1901 წლის 14 სექტემბერს დიაკვნად აკურ-
თხეს, იმავე წლის 16 სექტემბერს მღვდლად დაას-
ხეს ხელი. 1901 წლის 16 სექტემბრიდან 1902 წლის

15 დეკემბრამდე იყო დვირის ერთკლასიანი სკოლის
გამგე და საღვთო სჯულის პედაგოგი. მისი ხელმ-
ძღვანელობის დროს სოფ. დვირის ახლადგასხნილ
სკოლას წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგა-
დოების გამგეობამ შესწირა 30 ცალი „დედაენა“ და
100 ცალი ქართული საწერი რვეული, ხოლო თავად
ი. გოგებაშვილმა სკოლას შესწირა 10 ცალი „დედა-
ენა“ და 50 რვეული. ამ ყველაფრისთვის მამა ილიამ
საზოგადოებას დიდი მადლობა გამოუცხადა გაზე-
თის მეშვეობით.

1902 წლის 13 დეკემბერს შულავერის წმ. გიორ-
გის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს და თბილისის მაზრის

VI ოლქის მთავარხუცესად დაინიშნა. იმავე წლის 18 დეკემბერს ბორჩალოს მაზრის მისიონერად აირჩიეს. მის დანიშვნასთან დაკავშირებით ქართულ პრესაში, ფსევდონიმით „ქვეშელი“, უცნობი ავტორი წერდა: „ქვეში (ბორჩ. მაზრა). 3 თებერვალს მოვიდა ახლად გამწესებული ბლალოჩინი მამა ილია შუბლაძე სოფ. ქვეშს, სადაც იყო შეყრილი მთელი სამრევლო. მამა შუბლაძემ საგულისხმიერო დარიგება მისცა მრევლს საეკლესიო სკოლის დაარსების შესახებ. რამდენიმე სოფელმა უარი გამოუცხადა, შეუძლებლობისა გამო, სკოლის დაარსებაზედ, მაგრამ როცა ბლალოჩინმა აღუთქვა სახელმწიფო დახმარება, სოფელ ხატის (ბოლნისი) მცხოვრებლებმა განაცხადეს სურვილი, თავიანთ ხარჯზე სკოლა დაარსონ. ამის თაობაზე 25 მარტს დაადგინეს საზოგადო განაჩენი და წარუდგინეს მამა ბლალოჩინს. მთელ მაშვრის ხეობის ქართველთათვის ეს პირველი სკოლა იქნება. აქ მოიყრიან თავს შეგირდები რატევნის, აკურთის, ქვეშის, ტანძიის, კიანეთის და სამწევრისის სოფლებიდან. განაჩენის მიღებისთანავე მამა შუბლაძემ აღუთქვა ხალხს, მომავალ ენკენისთვის სკოლა გაგეხსნებათო. არანაკლები ყურადღება მიაქცია აქაურ ადგილობრივ სამღვდელოებას ახლად გამწესებულმა ბლალოჩინმა. თვითველი სამრევლო, რომელიც შესდგებოდა რამდენიმე გაფანტულ პატარ-პატარა სოფლებისაგან, წარადგინა სახელმწიფო ჯამაგირის დასანიშნად. მამა შუბლაძემ აგრეთვე პირველ და საბუთიანად წარადგინა მოხსენება მთავრობის წინაშე სომხებისაგან ჩვენს ძველ ნაშთებზე სომხურის წარწერების ამოჭრის შესახებ. ღმერთმა პქმნას, რომ კეთილ მოღვაწეს მამა შუბლაძეს, დიდი ხნის სანატრელი საქმე განხორციელებინოს ჩვენ საკეთილდღეოდ და თავის სახელის სამუდამო სახსოვრად“.

1903 წლის 14 თებერვალს იგი ბორჩალოს მაზრის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მეთვალყურედ აირჩიეს. 1904 წლის 11 თებერვალს მღვდელი ილია გაზ. „ივერიაში“ წერდა: „წავიკითხე ქართულ ლექსიკონის შესადგენად მოწვეული კრების დადგენილობა იმის შესახებ, რომ დაევალოს საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებში მცხოვრებთ დაეხმარონ კრებისაგან არჩეულ კომისიას ისეთი ქართული სიტყვების მოგროვებაში, რომელიც დარჩენილა ხალხში, მაგრამ ლექსიკონში ჯერ არ არის შეტანილი. რადგანაც ხსენებულ კომისიის ადრესი არ ვიცი, რომ პირდაპირ მივმართო, ამიტომ უმორჩილესად ვთხოვ „ივერიის“ რედაქციას, აცნობოს ამ კომისიას, რომ მე დიდის სიამოვნებით (და, რასაკვირველია, სრულიად უსასყიდლოდ) ვიკისრებ ზემოხსენებულ სიტყვების შეკრებას ბორჩალოს მაზრაში, სადაც არის ისეთი ძველი და ძველებურის ენით მოლაპარაკე ქართუ-

ლი სოფლები, როგორც არის გომარეთი, ბალიჭა, ყალამშა, დუმანისი, ქვეში და სხვანი. ეს ჩემთვის განსაკუთრებით შრომას არ შეადგენს, რადგანაც სამსახურის საქმეებისა გამო მაინც ხშირად დავიარები ამ სოფლებში. მხოლოდ ამას ვთხოვ კომისიას, რომ დროებით მათხოვოს ჩუბინაშვილის სრული ლექსიკონი (აქ მხოლოდ შემოკლებული მოიპოვება), რომ ჩაუნერავ სიტყვების რიცხვში ისეთი სიტყვები არ შევიტანო შეცდომით, რომელიც უკვე ჩაუტანია ჩუბინაშვილსა“.

1905 წელს მამა ილიას საეკლესიო მუზეუმის გამგეობის დადგენილებით მუზეუმის საქმეთა ხელშეწყობისათვის მადლობა გამოეცხადა. 1905 წლის 21 ოქტომბერს, საკუთარი თხოვნის საფუძველზე, თბილისში კუკიის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახ. ტაძრის მესამე მღვდლად გადაიყვანეს. იმავე დღიდან იყო ტაძართან არსებული სამრევლო-საეკლესიო სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგი. 1906 წლის 6 აპრილს თბილისში მოხდა ბორჩალოს მაზრის სამღვდელოების კრება მამა ილიას თავმჯდომარეობით. კრებას უნდა აერჩია სახელმწიფო საბჭოს წევრთა ამომრჩეველი. კანდიდატებად დასახელდნენ დეკ. სერგი გოროდცევი და დეკ. ნ. პოკროვსკი. რადგან სამღვდელოება სრულად არ დაესწრო კრებას და კენჭისყრა არ შედგა, ამიტომ მთავარხუცესის რჩევით აირჩიეს დეკ. ნ. პოკროვსკი.

1906 წლის 1 იანვარს, მამა ილია საკუთარი თხოვნის საფუძველზე, გადადგა სკოლების მეთვალყურისა და მისიონერის მოვალეობიდან. 1906 წლის 31 დეკემბერს გათავისუფლდა თბილისის მაზრის VI ოლქის მთავარხუცესის პოსტიდან და იმავე დღეს თბილისის მაზრის II ოლქის მთავარხუცესად დაინიშნა, სადაც 1907 წლის 1 ივლისამდე დაჰყო. 1908 წლის იანვრიდან კუკიის მეორე საქალაქო სასწავლებელში საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. გარდა ამისა, შემდგომ წლებში მამა ილია იყო თბილისის საეპარქიო საქალაქო სასწავლებლის საწინამუშო სკოლის საღვთო სჯულის მასწავლებელი; ჟურნალ „Вестник Грузинского Экаrchата“-ს საგამომცემლო კომისიის წევრი; სამარხი საღვთის ნესდების გამომცემელი კომისიის წევრი; სარწმუნოებრივი წიგნების ქართულად თარგმნის კომისიის წევრი; სიონის საკათედრო ტაძრის ძმობის წევრი და მდივანი; თბილისის საქალაქო საფერწლო კურსების საღვთო სჯულის მასწავლებელი; თბილისის საეპარქიო სასწავლებლის საქმის მწარმოებელი; ქართლ-კახეთის ეპარქიის საეკლესიო სკოლების საეპარქიო საბჭოს საქმის მწარმოებლის თანამემწე;

1911-1916 წლებში იგი იყო სოფ. ალექსანდრე ნეველის (თეთრი-წყაროს რაიონი) წმ. ალექსანდრე ნეველის სახ. ტაძრის სამრევლოს გამგე. 1914-1916 წლებში მღვდელი ილია იყო 394-ე საველე სამხედრო ჰოსპიტლის, 249-ე სამარის დრუჟინის მღვდელია თბი-

ლისა და კავკასიის ფრონტზე; 1915-1917 წლებში იყო ქალაქთა კავშირის თბილისის 11 ლაზარეთის მღვდელი, მსახურობდა უსასყიდლოდ. 1902-1917 წლებში მამა ილიამ თბილისისა და ერევნის გუბერნიებში სისხლის სამართლის 13 საქმის გამოძიება ჩაატარა. 1908-1918 წლებში იყო კუკიის მეორე სამოქალაქო სასწავლებლის მოძღვარი. 1916 წლის 7 აგვისტოს თბილისის მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს სახ. ტაძრის წინამძღვრად გადაიყვანეს.

დეკანოზი ილია დაჯილდოებული იყო: 1903 წელს საგვერდულით; 1904 წლის 20 მაისს სკუფიით; 1909 წლის 6 მაისს კამილავკით; 1913 წლის 6 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვრით.

1918 წლის 26 იანვარს თბილისში ქართული გიმნაზიის შენობაში გაიხსნა სახელმწიფო უნივერსიტეტი, სადაც მღვდელი ილია თავისუფალ მსმენელად ჩაირიცხა. 1918 წლის 25 თებერვალს გამოვიდა გაზეთ „ახალი სიტყვის“ პირველი ნომერი, რომლის რედაქტორ-გამომცემლები მღვდელი ქრისტეფორე ციციქიშვილი და მღვდელი ილია შუბლაძე იყვნენ. კათოლიკოს-პატრიარქი კალისტრატე თავის მოგონებებში მამა ილიასა და ამ ჟურნალის შესახებ წერდა: „სვეტიცხოვლის“ უსიცოცხლო არსებობამ დაბადა აზრი „ახალი სიტყვის“ გამოცემისა, რაც თავს იდევს მ. მ. ქრისტ. ციციქიშვილმა და ილია შუბლაძემ, რომელთაგან პირველს შესწევს დიდი გამბედაობა, ხოლო მეორეს კალმის მარჯვედ ხმარება. ამ გაზეთის გამოცემის აზრი ფრიად მოეწონა ყ-დ სამღვდლო ლეონიდეს და მან ტფილისის სამღვდლოებისა და სამრევლო საბჭოთა კრებაზე აიძულა ეკლესიები, გაეღოთ გაზეთისათვის საჭირო თანხა. რედაქტორებმა თანამშრომელთა შორის გამოაცხადეს ყველა, ვისაც კი როდესმე კალამი აუღია ხელში, რასაკვირველია მათდა დაუკითხავად. სხვათა შორის, მეც თანამშრომლად გამომაცხადეს, თუმცა არავითარი კავშირი ამ გაზეთთან არ მქონია და როცა მეორე ნომერში წავიკითხე ჩემი გვარი, გამოუცხადე რედაქტორებს საყვედური: ეს გაზეთი კი არა პასკვილთა კრებულია-მეთქი. აღმითქვეს, თუ იკისრებ შინაურ „ცენზორობას“, არცერთ ნომერს შენ „ნებადაურთველად“ არ გამოუშვებთო, ოღონდ ეხლა გაჩუმდიო. მართლაც, მესამე ნომერი გამომიგზავნეს უკვე აწყობილი, იძულებული გავხდი, ნახევარზე მეტი გადამეკეთებია, რამაც



თბილისის პატრია-პავლეს ეკლესია

ბოლო მოუღო ჩემს „ცენზორობას“: ნომერი „სუსხიანი“ არ არისო. შემდეგ ნომერებში იბეჭდებოდა პასკვილები, განსაკუთრებით „ჭინჭარის“ ხელმოწერით. ილია შუბლაძემ, რომელიც ჭინჭარის წერილებისა გამო მოვიწვიე ჩემს ბინაზე, მიპასუხა მით, რომ მაგიდიდან ჩემდა შეუმჩნევლად „ამაცალა“ ი. გობეჩიას ანდერძის აგების დროს წარმოთქმული ჩემი სიტყვა და მოათავსა იგი გაზეთის ერთ-ერთ ბოლო ნომერში.

უწმიდესი კალისტრატეს სიტყვებს ასევე ადასტურებს დეკანოზი ნიკიტა თალაკვაძე თავის მოგონებებში, რომელიც წერდა: „...ის ქრისტეფორე ნამდვილად კი იყო „რედაქტორის“ სახელით სათამაშო

კოჭი აღნიშნული კომპანიისა; ფაქტიური „მწერალი“, „პუბლიცისტი“, მექანიზატორი, ინტრიგანი იყო დეკ. ილია შუბლაძე, პეტრე-პავლეს სასაფლაოს მღვდელი. ეს შუბლაძე ძველი რეჟიმის დროს — ტფილისში სემინარიის მონაწილის დროს დახელოვნდა ჯაშუშობა-დაბეზღებაში სემინარიის ინსპექტორის — დიმიტრი აბაშიძის წინაშე! შემდეგ მღვდლობაში იყო ცნობილი ჯაშუში დეკ. იოანე ვოსტორგოვისა, ეგზარქოსებისა და სინოდალურ კანტორის პროკურორის პოპოვისა! ამ შუბლაძემ დიდი როლი ითამაშა ... ამ სტრიქონების ავტორის დიდუბიდან გამოგდებაში 1912წ. ამდენი რამ საქმეების ჩამდენი შუბლაძე ავტოკეფალური ეკლესიის დღეებშიაც დიდი როლით მოგვევლინა, ლეონიდმა ის აიყვანა თავის მფარველობაში და „ახალ სიტყვაში“ გაალაშქრა ის კირიონის წინააღმდეგ და ჩემს წინააღმდეგაც. ის თავხედი შუბლაძე იმ ზომამდე გაკადნიერდა, რომ „ახალი სიტყვის“ მე-7 ნომერში, 1918 წელს მან მოათავსა „ჯაჭვადის“ ფსევდონიმით ასეთი სათაურის წერილი: „კათალიკოსი კირიონის წირვა და სიონის წაპილწვა“.

1917 წლის 22 ოქტომბერს მღვდელი ილია თბილისის სამიტროპოლიტო სასამართლოს წევრად დაინიშნა. 1918 წლის 25 მარტს დეკანოზის წოდება მიენიჭა. 1921 წლის 10 თებერვალს საკათალიკოსო საბჭოს კანცელარიის ბუღალტრად დაინიშნა. 1922 წლის 10 ნოემბერს საკათალიკოსო საბჭოს კანცელარიის გამგის თანამდებობაზე გადაიყვანეს. 1923 წლის იანვარში დეკ. ილია საკათალიკოსო საბჭოს სხვა წევრებთან ერთად დააპატიმრეს. პირველ და-

კითხვაზე მან განაცხადა, რომ 1923 წლის 10 იანვრის სხდომას, სადაც სამხედრო ტაძრის საკითხი განიხილებოდა, შემთხვევით დავესწარიო. 1923 წლის 18 აპრილს გამასწორებელ სახლთა ცენტრალურ სააგადმოფოში მყოფი დეკანოზი ილია სახალხო კომისართა საბჭოს სწერდა:

„უკიდურესი ავადყოფობის გამო და ხანგრძლივი პატიმრობისა გამო, გთხოვთ გაათავისუფლოთ ციხიდან, რადგან ჩემი დაპატიმრება მოხდა გაუგებრობის ნიადაგზე. მე არავითარი წილი პოლიტიკაში არ მიმიძღვოდა და არც ეხლა მიმიძღვის“. მისი თხოვნა არ შეინყნარეს, რადგან საქმე ჯერ ისევ ძიებაში იყო. 1923 წლის 2 მაისს განმეორებით დაკითხვაზე დეკანოზმა ილიამ კათოლიკოს-პატრიარქის მიერ შემორანდუმის გაგზავნას პოლიტიკური აქტი უწოდა და განაცხადა, რომ მის მოქმედებას არ ამართლებს. იმავე წლის 27 ივნისს ჩატარებულ დაკითხვაზე გამომძიებელს მიაწოდა ინფორმაცია, რომ გასაბჭოების შემდეგ დახურული ეკლესიების (სხვადასხვა სასწავლებლის, სამხედრო ნაწილებში არსებული ეკლესიების და ა. შ.). ძვირფასეულობები ინახებოდა საკათალიკოსო საბჭოში, რითაც დაადასტურა დეკ. დ. ლაზარიშვილის ჩვენება. 1923 წლის 12 ივლისს გ. მიკმა მიიღო გადაწყვეტილება ავადყოფობის გამო დეკ. ილიას დროებით პატიმრობიდან გათავისუფლების შესახებ, თბილისიდან გაუსვლელობის ხელწერილის ჩამორთმევით. საბოლოოდ იგი გამართლდა სხვა სასულიერო პირებთან ერთად.

1925 წლის 20 იანვარს დეკანოზი ილია საქართველოს ეკლესიის დროებით მმართველს და ურბნელ ეპისკოპოს ქრისტეფორეს (ციციქიშვილი) სწერდა: „დამატებით ჩემის პირადი მოხსენებისა, გიცხადებთ რა, რომ მე დავტოვე პეტრე-პავლეს ეკლესიის წინამძღვრის თანამდებობა. გთხოვთ დამისახელოთ, თუ ვის ჩავაბარო წინამძღვრობა და მასთან დაკავშირებული საკულტო ქონება და



დეკანოზი
ილია შუალაძე

საქმეები“. მეორე დღეს, ეპისკოპოსმა ქრისტეფორემ იგი ოფიციალურად გაათავისუფლა წინამძღვრობიდან.

ეკლესიიდან წასვლის შემდეგ ანაფორაგახდილი მოძღვარი საქართველოს უზენაეს დაწესებულებაში ბულალტრად მუშაობდა. XX ს-ის 30-იან წლებში იგი ცოცხალი ჩანს. გარდაცვალების ზუსტი წელი უცნობია. ჰყავდა მეუღლე, მღვდელისააქ მენტეშაშვილის ასული სოფიო და შვილები: ვერა/ვენერა (დაბ. 1.01.1906წ.) და ლუარსაბი (დაბ. 23.11.1908წ., რომელიც ადრეულ ასაკში გარდაიცვალა). ყველანი დაკრძალული არიან თბილისის პეტრე-პავლეს ეკლესიის გვერდით.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ.

489, აღწერა 1, საქმე 50823; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 516, აღწერა ა, საქმე 1, გვ. 242; გვ. 296; ფ. 516, აღწერა 2, საქმე 2, გვ. 12; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 1505, გვ. 167; გაზეთი „ივერია“ 1903წ. 78, გვ. 3; 1904წ. 197, გვ. 3; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1900წ. 12-13; 1903წ. 4; 9; გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ 1902წ. 1701, გვ. 4; გაზეთი „შრომა“ 1906წ. 5, გვ. 3; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1913წ. 10; 1916წ. 16.

ლიტ: ცინცაძე კ. „რაც გამახსენდა“ ქ. თბილისი 2007წ. გვ. 328; დეკანოზი ნიკიტა თალაქვაძე „მოქალაქე-მღვდლის დღიურიდან“ 2013წ. გვ. 733; გვ. 680; გამახარია ჯ. „წმინდა აღმსარებელი ამბროსი (ხელაია)“, ქ. თბილისი 2012წ. გვ. 175; „საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის დროებითი მმართველობის სხდომის ჟურნალები 1917 წლის 13 მარტი-14 სექტემბერი“ (გამოსაცემად მოამზადეს, წინასიტყვაობა, კომენტარები და ბიოგრაფიული ცნობები დაურთეს ისტორიის დოქტორებმა ნ. შიოლაშვილმა და ირ. არაბიძემ) ქ. თბილისი, 2016წ. გვ. 390-392.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაუზიაროთ ჩვენს მასალას დაგვიწეროთ მასალის გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავაძე. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგუაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაჩარაძე, სერგო კერესელიძე. ბულალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

და კოსმოლოგს, ჟან ლემერტს, რომელიც ითვლება „დიდი აფეთქების“ თეორიის ერთ-ერთ უმთავრეს ფუძემდებლად. ლემერტი იყო პაპის მეცნიერებათა აკადემიის ხელმძღვანელი 1960-1966 წლებში. კონფერენციის პარტნიორია იტალიის ასტროფიზიკის ინსტიტუტი. ვატიკანის ობსერვატორიის დირექტორი, იეზუიტი ბერი გაი კონსოლმანო განსაკუთრებით აღნიშნავს იმ ფაქტს, რომ „ეკლესია მხარს უჭერს კეთილსინდისიერ მეცნიერებას“. მისი თქმით, ვატიკანი იმედოვნებს, რომ კონფერენცია ხელს შეუწყობს ადამიანებს, რომელთაც აქვთ სხვადასხვა შეხედულება, განავითარონ თავიანთი ცოდნა სამყაროს შესახებ.

კონფერენციის ერთ-ერთი მიზანია თანამედროვე კოსმოლოგიის საზღვრების გამოკვლევა და უახლოესი მომავლის სამეცნიერო პრობლემების განსაზღვრა. „**ლემერტმა შექმნა სამყარო, ხოლო მეცნიერებამ უნდა აგვისხნან, თუ როგორ მოხდა ეს**“, — დასძინა ობსერვატორიის დირექტორმა.

აშშ-ის ქრისტიანების ნაწილისთვის

„ბიბლიური მსოფლმხედველობა“ უცხოა

აშშ-ში მცხოვრები ქრისტიანების უმეტესობისთვის „ბიბლიური მსოფლმხედველობა“ უცხოა. ამასთან, მათი უმეტესობა იხრება ისლამური, მარქსისტული, პოსტმოდერნისტული და სეკულარული იდეებისკენ, — აცხადებენ ცნობილი სოფიოლოგიური ცენტრის არნა როუპ-ის მკვლევარები. გამოკვლევა ჩატარდა აშშ-ში მცხოვრებ აქტიურ ქრისტიანებს შორის. გამოკვლევის შედეგების მიხედვით, რესპონდენტები უფრო იხრებიან „არაბიბლიური მსოფლმხედველობისკენ“. მათგან მხოლოდ 17% აღიარებს „ბიბლიურ მსოფლმხედველობას“. ამასთან, მათი 38% მიიჩნევს, რომ ისინი გარკვეულწილად ემხრობიან ისლამის პოსტულატებსაც. დაფიქსირებული ტენდენციები უფრო ახალგაზრდებისთვისაა დამახასიათებელი.

მოამზადა

თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ტროფიმე ჯოხთაბერიძე

1873 — 1947

დეკანოზი ტროფიმე გიორგის ძე ჯოხთაბერიძე 1873 წელს ქუთაისის გუბერნიაში, ზუგდიდის მაზრაში, სოფ. ახუთში, აზნაურის ოჯახში დაიბადა. 1896 წლის 30 მაისს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1896 წლის 17 აგვისტოს ბანძის ორკლასიანი სასწავლებლის უფროს მასწავლებლად დაინიშნა. 1897 წლის 1 სექტემბერს სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელში მოსამზადებელი კლასების მასწავლებლად გადაიყვანეს. 1898 წლის 15 სექტემბერს იმავე სასწავლებლის ზედამხედველად დაინიშნა. 1899 წლის 6 ივნისს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ალექსანდრემ (ოქროპირიძე) დიაკვნად აკურთხა, იმავე წლის 8 ივნისს მღვდლად დაასხა ხელი და კირცხის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესა. 1899 წლის 30 ივლისიდან 1903 წლის 16 მაისამდე ოლქის სამღვდელოების მხრიდან წარგზავნილი იყო საეპარქიო და საოლქო შეკრებებზე დეპუტატად. 1901 წლის 18 ივლისს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1901 წლის 1 სექტემბერს ზუგდიდის მაზრის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მეთვალყურედ დაინიშნა. 1902 წლის 1 სექტემბერს კირცხის ქალთა სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგედ და საღვთო სჯულის პედაგოგად დაადგინეს. 1903 წლის 16 მაისს ცაიშის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ორშტატიანი ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა. 1903 წლის 8 ოქტომბერს ცაიშის ორკლასიანი სამიწისტრო სასწავლებლის საღვთო სჯულის

პედაგოგად დაადგინეს. 1904 წლის 20 თებერვალს კორცხელის ოლქის მთავარზუცესად აირჩიეს. 1904 წლის 25 მაისს გურია-სამეგრელოს ეპარქიის სანთლის ქარხნის სარევიზიო კომიტეტის წევრად აირჩიეს. 1905 წლის 1 მარტს სკუფია უბოძეს. 1906 წლის 28 აგვისტოს სოხუმის ეპისკოპოს კირიონის (საძაგლიშვილი) ლოცვა-კურთხევით სოხუმის ეპარქიაში გადავიდა და ქ. სოხუმის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახ. საკათედრო ტაძარში დიაკვნის შტატში დაინიშნა. მღვდელი ტროფიმე გვერდით ამოუდგა ეპისკოპოს კირიონს და აფხაზეთში ქართული საქმის ასაღორძინებლად შეკავშირდნენ. მათ დაუპირისპირდათ ცნობილი რუსი დეკანოზი ი. ვოსტორგოვი, თავისი ორი წერილით. მის 20 ბრალდებას შესაბამისი პასუხი გასცა ეპისკოპოსმა კირიონმა 20 პუნქტისგან შემდგარი დამაჯერებელი პასუხით. კირიონის მიმართ წაყენებულ ბრალდებათა უმეტესობა ი. ვოსტორგოვმა გაიმეორა თავის მოხსენებაში „**К вопросу об автокефалии Грузинской церкви**“. მღვდელმა ტროფიმემ ეს მოხსენება დეტალურად გააანალიზა თავის სტატიაში „**Правда об епископе Кирионе и положений дел в Сухумской епархии**“ და ამხილა მისი სიცრუითა და ცილისწამებებით აღსავსე სული. მეუფე კირიონისა და მამა ტროფიმეს წერილები დიდწილად ერთი და იმავე ბრალდების გაბათილებას ეხება და მკაფიოდ წარმოაჩენენ სოხუმის ეპარქიაში იმჟამად შექმნილ

უმძიმეს ვითარებას.

1906 წლის 12 სექტემბრიდან 1907 წლის 18 ოქტომბრამდე მღვდელი ტროფიმე სოხუმის ოლქის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მეთვალყურე იყო. 1906 წლის 30 ოქტომბრიდან 1907 წლის 27 თებერვლამდე სოხუმის ეპარქიალური სასწავლო საბჭოს სოხუმის მაზრის განყოფილების თავჯდომარე გახლდათ. 1906 წლის 27 ოქტომბერს სოხუმის ეპარქიალური სპეციალური კომისიის წევრია. მას ევალებოდა უადგილო სასულიერო პირთა და მედავითნეთათვის ადგილის გამოძიება. 1906 წლის 10 ნოემბერს სოხუმის პირველი დაწყებითი საქალაქო სასწავლებლის საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. 1907 წლის 20 იანვრიდან 1907 წლის 14 აპრილამდე სოხუმის ოლქის III სამთავარხუცესო ოლქის კეთილმოწესება. 1907 წლის 20 იანვარს სოხუმის ეპარქიალური სამზრუნველოს წევრად აირჩიეს. 1907 წლის იანვარში რუსეთის წმ. სინოდმა ეპისკოპოსი კირიონი აფხაზეთს მოაცილა და ლიტვაში გადაიყვანა. იგივე ხვედრი არგუნეს მამა ტროფიმესაც მომდევნო წელს. 1908 წლის 5 იანვრიდან იგი დაითხოვეს სოხუმის ეპარქიიდან და თითქმის ერთ წელიწადზე მეტი უადგილოდ იყო. 1909 წლის 12 იანვარს ისევ გურიისამეგრელოს ეპარქიაში გადავიდა და ეპარქიალური სანთლის ქარხნის მმართველად და ფოთის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახ. საკათედრო ტაძრის უშტატო მღვდლად დაინიშნა. 1909 წლის 12 აპრილს გურიისამეგრელოს ეპარქიის სამზრუნველოს სარევიზიო კომიტეტის თავმჯდომარედ დანიშნეს, ხოლო 1909 წლის 23 ნოემბერს ბათუმის ბარცხანო-ცივის ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძრის წინამძღვრად (1914 წლის 24 ოქტომბერს ეს სამრევლო ბათუმის სასაფლაოდ გადაკეთდა). 1910 წლის 6 თებერვლიდან 1913 წლის 13 მარტამდე ბარცხანო-ცივის სამინისტრო სასწავლებლის საღვთო სჯულის პედაგოგი იყო. 1910 წლის 28 ივნისს ბათუმის ეკლესიების მთავარხუცესის თანაშემწედ დაადგინეს. 1911 წლის 19 მარტს ცივის სლობოდის ორკლასიანი ნორმალური სასწავლებლის საღვთო სჯულის პედაგოგად დაადგინეს. 1914 წლის 11 სექტემბერს ბათუმის მიხაილოვის ციხესიმაგრეში მდგარი ჯარისთვის საეკლესიო წესების შესრულება დაევალა. 1917 წლის 12 მარტს ავტოკეფალიის გამოცხადების დროს იგი ისევ ბათუმში მსახურობდა, მაგრამ მჭიდრო კავშირები ჰქონდა აფხაზეთის სამღვდელოებასთან. მღვდელი ტროფიმე მღვდელ კ. მანჯგანაძესთან ერთად ამზადებდა სოხუმში დანიშნულ



ტროფიმა ჯოხთაბარიძე
პედაგოგობაში

1917 წლის 12 აპრილს სამღვდელოებისა და ერისკაცთა წარმომადგენლების კრებას და მონაწილეობდა კრებაზე მისაღები დადგენილების პროექტის შედგენაში. ამასთან დაკავშირებით მამა ტროფიმე თედო სახოკიას, როგორც სოხუმელსა და ეკლესიის დროებითი მმართველობის წევრს, სთხოვდა 9 აპრილს სოხუმში ჩამოსვლას: „მანამ ამბროსიც მოვა და შეიძლება კირიონიც და რჩევას მოგვცემენ“ — წერდა მწერალს 1917 წლის 29 მარტს მღვდელი ტროფიმე.

მცხეთაში გამოცხადებულ ავტოკეფალიას მღვდელი ტროფიმე დიდი სიხარულით შეეგება და ახალი სენაკიდან წერილიც გამოგზავნა გაზ. „საქართველოს“ რედაქციაში: „განუსაზღვრელის სიხარულით და აღფრთოვანებით ვეგებებით სრულიად საქართველოს თავისუფალ ეკლესიის ავტოკეფალიის წარმომადგენელს,

რომელმაც შეუდრეკელად და გაბედულად გაანთავისუფლა დიდებული ივერიის ეკლესია სინოდის გახრწნილ და ზნეობით დაცემულ ბორკილისაგან, იმ სინოდისა, რომელიც მხოლოდ და მარტო ურწმუნოებას, შურს, სიძულვილს და შხამსა სთესდა მთელი ერთი საუკუნის განმავლობაში. გილოცავთ თქვენ და ივერიის სამღვდელოებას მონობის ბორკილების დამსხვრევას და მტარვალის ბრჭყალებიდან განთავისუფლებას, იმ მტარვალისა, რომელიც ჰკლავდა ჩვენ თავისუფალ შემოქმედებას და ჩვენს სამშობლო ენას მიწასთან ასწორებდა. სამეგრელოს სამღვდელოების ყრილობის თავჯდომარე ჯოხთაბარიძე“.

მამა ტროფიმე იმავე პერიოდში იყო საქართველოს ეკლესიის დროებითი მმართველობის გურიისამეგრელოს განყოფილების მმართველობის წევრი და 1917 წლის 8-17 სექტემბერში მონაწილეობდა საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის პირველ საეკლესიო კრებაზე. 1919 წლის თებერვალში ქართულ პრესაში გამოქვეყნდა მღ. ტროფიმეს წერილი, სადაც ვკითხულობთ: „ზუგდიდიდან შინაგან საქმეთა მინისტრმა მიიღო შემდეგი დეკრეტი: ვაცხადებ პროტესტს ლეონიდის კათოლიკოსად არა კანონიერ და არა-დემოკრატიულ არჩევნებისა გამო. მოვითხოვ პროტესტის დადგენილების ასრულებას“. მამა ტროფიმეს ამ წერილს მოჰყვა გამოხმაურება იმავე პრესის ფურცლებზე. ფსევდონიმით „კახელი“ (ეს ფსევდონიმი დეკლარირებულია ეკუთვნის — გ. მ.) გამოქვეყნებული სტატიაში „მღვდ. ტროფ. ჯოხთაბარიძის პროტეს-

ტის გამო“ ვკითხულობთ: „გამოვთქვამ მწუხარებას იმ პროტესტის გამო, რომლითაც პატივცემულ მღ. ტროფიმე ჯოხთაბერიძეს ზუგდიდიდან მიუმართავს შინაგან საქმეთა მინისტრისათვის მიტროპოლიტ ლეონიდის კათოლიკოს-პატრიარქად არჩევის გამო: მწუხარებას, რადგანაც ბევრმა ისე გაიგო ეს პროტესტი, თითქოს მამა ტროფიმე ლეონიდეზე შურს იძიებდეს ბათუმიდან ზუგდიდში გადაყვანისა გამო და გუშინ, 18 თებერვალს, რამოდენიმე პირმა მომმართა მე, როგორც მ. ტროფიმეს ნაცნობს, თხოვნით, განმეშარტა, თუ რად იქმნა გადაყვანილი მ. ტროფიმე ქალაქიდან დაბაში ლეონიდეს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსად ყოფნის დროს, — და განცვიფრებას, რადგანაც ამ დროებით, როცა ანარქია ჯერ კიდევ არ დამცხრალა ასეთი გამოსვლა უხერხული და უტაქტოა. ყოველმა ერმა თუ მღვდელმა თავისი „მე“ გამოფინოს საჯაროდ და მისგან არჩეულ საეპარქიო საბჭოს არ დაემორჩილოს, საეპარქიო საბჭო კიდევ — სრულიად საქართველოს მიერ არჩეულ საკათალიკოზო საბჭოს და ეს უკანასკნელი კი ყველა საბჭოთა საერთო და თანხმობიან დადგენილებას, მაშინ არამც თუ კათოლიკოს-პატრიარქს, სოფლის უბრალო მედავითნესაც ვერ ავირჩევთ და გამეფდება ქაოსი, რაც ასე დამლუპველია განსაკუთრებით ჩვენს საეკლესიო საქმეებში.

მე მრწამს მ. ტროფიმეს დამოუკიდებლობა, რომ მან „ჯოჯოხეთის მოციქულების“ ზეგავლენით არ შეანუხა ბ. მინისტრი, ამ პროტესტს მე ვხსნი მხოლოდ იმით, რომ მ. ტროფიმემ, როგორც პროვინციის მოქალაქემ, როცა კიდევ საეკლესიო ორგანოც არ მოგვეპოვება, არ იცოდა ის განსაკუთრებითი პირობები, რამაც მიტრ. ლეონიდეს კათოლიკოს-პატრიარქად არჩევა გამოიწვია.

დარწმუნებული ვარ, რომ მამა ტროფიმეს კარგად რომ სცოდნოდა ეს „განსაკუთრებული პირობები“, ის, როგორც მიუდგომელი მღვდელი-მოქალაქე და პატივცემული საზოგადო მოღვაწე, პირველი უკუ აგდებდა არჩევნების ფორმალურ მხარეს და თვით იქადაგებდა მის პატივცემულ საზოგადოებაში, რომ ყოველი ქართველი ვალდებულია მოწინებით ქედი მოიხაროს არჩევნების მომხდარ ფაქტის წინაშე მიტრ. ლეონიდის კათოლიკოს-პატრიარქად ხელდასხმის შესახებ და რითაც შეუძლია ხელი შეუწყოს საქართველოს ეროვნულ ზეიმს“.

1919 წლის 11 სექტემბერს ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქიის მართვა დროებით მიენდო ჭყონდიდელ მიტროპოლიტ ამბროსის (ხელაია). იგი 16 სექტემბერს ჩაბრძანდა სოხუმში და მეორე დღეს ეპარქიის მართვას შეუდგა. იმავე წლის 23 სექტემბერს სოხუმის რუსული სამღვდელოების კრებამ არ ცნო მიტრ. ამბროსის უფლებები. 1919 წლის 7 ოქტომბერს გაიმართა აფხაზეთის სამღვდელოებისა და ერისკაცთა სრულუფლებიანი წარმომადგენლების საგანგებო

კრება, რომელზეც 350 დელეგატი მონაწილეობდა. კრების განჩინების მეორე მუხლის თანახმად საქართველოს ავტოკეფალური ეკლესიის იურისდიქცია მთელ აფხაზეთზე გავრცელდა. ეს ეხებოდა სოხუმის საკათედრო ტაძარსაც, რომლის წინამძღვარი, დეკ. გ. გოლუბცოვი, გათავისუფლდა წინამძღვრობიდან. მიტროპოლიტ ამბროსის ლოცვა-კურთხევით საკათედრო ტაძრის წინამძღვრად მღვდელი ტროფიმე ჯოხთაბერიძე დაინიშნა და დეკანოზის ნოდება მიენიჭა. 1919 წლის 9 ოქტომბერს გოლუბცოვს ეთხოვა საკათედრო ტაძრის გადაბარება, მაგრამ ის არ გამოცხადდა, ამიტომ ეს მის გარეშე განხორციელდა. დეკანოზი ტროფიმე ასევე იყო ცხუმ-აფხაზეთის საეპარქიო საბჭოს წევრი და მდივანი, სოხუმის რეალური სასწავლებლის ქართული ენის მასწავლებელი. იმ პერიოდში სოხუმის სასწავლებლებში კვლავ უმძიმესი ვითარება იყო. არ იყვნენ ქართველი პედაგოგები. 1920 წლის 2 ივლისს დეკ. ტროფიმე განათლების სამინისტროს წერდა, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ მესამე წელი გავიდა და სოხუმის სასწავლებელში, ქალთა გიმნაზიასა და სემინარიაში იგივე სიტუაციაა, რაც ნიკოლოზის თვითმპყრობელობის დროს იყო. ამ სამივე სასწავლებელში, გარდა ქართული ენის მასწავლებლისა, ყველა არაქართველია. ეს მაშინ, როდესაც ქართველ მონაფეთა რიცხვი სოხუმის სემინარიაში ორი მესამედია, რეალურ სასწავლებელში — დაახლოებით ნახევარი, ხოლო ქალთა გიმნაზიის შესახებ ცნობები არ მაქვსო. შემდეგ აგრძელებს, რომ არც აფხაზეთის სოფლის სკოლებშია კარგი მდგომარეობა. მაგ.: გუმისთის მაზრაში, სადაც ნახევარი მოსახლეობა ქართველია, სკოლების ინსტრუქტორად ბერძენია. შარშან ოქტომბერში სოხუმიდან ზუგდიდში დილითანსით მივემგზავრებოდი. კოდორის მაზრის, სოფ. ტამიში დილითანს მონაფე შემოახტა. იგი მეგრელი აღმოჩნდა, ტამიშის სკოლის მოსწავლე. ბავშვმა მიპასუხა, რომ სკოლაში სწავლობს მხოლოდ აფხაზურსა და რუსულს. ამისთანა არანორმალური ფაქტები უამრავია. მან განათლების სამინისტროს ხუთ პუნქტისაგან შემდგარი გეგმა წარუდგინა და სთხოვა, სასწრაფოდ მიექციათ ყურადღება, რომ მომავალი სექტემბრიდან დაწყებული აფხაზეთის სასწავლებლების გაეროვნება.

1920 წელს დეკანოზი ტროფიმე, როგორც ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქიის დელეგატი, ესწრებოდა საქართველოს ეკლესიის მეორე საეკლესიო კრებას. 1922 წლის 6 ოქტომბერს მამა ტროფიმე საქართველოს საკათალიკოსო საბჭოს წერდა: „1921 წლის დეკემბერში მე მივატოვე სამსახური სოხუმის საკათედრო ტაძარში და გადაყვანილ ვიქენი მღვდლის ადგილზე, თანახმად თხოვნისა, იმავე ეპარქიის სოფ. ვარჩეში. ამის შემდეგ ვარჩეში შემოიჭრა იმავე ეპარქიის მღ. ალექს. გრიგოლაია, აუმხედრებია მრევლი ჩემს საწინააღმდეგოდ და მე, კანონიერად

დანიშნულს, მრევლმა უარი გამოცხადა. ამაზე დან-
ვრილებით მოვახსენე ყოვლადსამღვდელო იოანეს
(მარლიშვილი), რომელმაც დანიშნა გამოძიება,
მანამდე კი მე იძულებული გავხდი წავსულიყა-
ვი ზუგდიდში, სადაც დროებით დამნიშნეს ტეხ-
ნიკუმის მასწავლებლად, თუმცა ჩემთვის უფრო
სასურველი იყო მრევლი, მით უმეტეს, რომ დღეს
თუ ხვალ წინადადებას მომცემდნენ მღვდლო-
ბის ხარისხის მიტოვებაზე, რაზედაც მე არ დაე-
თანხმებოდი, როგორც ეს კიდევ მოხდა. მე კვლავ
ვითხოვე აფხაზეთის ეპარქიის მრევლი სოფ. დიხა-
ზურგაში. რადგან მონერილობა მივიღე 20 ივნისს,
როდესაც მე აყვანილი მყავდა კერძოდ მოსამზა-
დებლად ბევრი მონაფეხი, რომელთაგან შრომის
ფასი წინადაწინ მქონდა აღებული, ყ-დსამღვდელო
იოანეს ვსთხოვე, შეენახა დროებით ჩემთვის ად-
გილი და რადგან ამაზე უარი არ მიმიღია, ა. წ. 30
სექტემბერს გავემგზავრე დიხაზურგაში. სანამ იქ
მივიდოდი, როგორც კანონი ითხოვს, წარვუდექი
ადგილობრივ მთავარსუცესს, დეკ. ნიკოლოზ ჭე-
დიას, რომელიც ცხოვრობს სოფ. ჭუბურხინჯში.
რადგან მან მეორე დღეს ვერ მოიცალა, რომ წა-
მომყოლოდა მრევლში, მეც გავჩერდი ჭუბურხინ-
ჯში. იმ დღეს, ნაწირვეს, ასაფლავებდნენ მამა
ჭედიას ერთს მეგობარს მისივე სამრევლოდან და
ანდერძის აგებაზე მეც მიმიწვიეს. აქ მოჰყვა დი-
ხაზურგელ მრევლს მღ. ავქსენტი ძაძუა, რომელიც
თავის ნებით ჩამდგარა დიხაზურგაში. მან შარშან
ამ დროს მიატოვა ხსენებული სამრევლო, რადგან
აპირებდა ანაფორის გახდას. მის ადგილზე დრო-
ებით მსახურობდა დეკ. კ. მანჯგანაძე, შემდეგ კი
თავად მთავარსუცესი ჭედია ასრულებდა წესებს.
აქვე გავიგე, რომ 2 ოქტომბერს ზემოთ ნახსენები
მღ. გრიგოლაია დაუნიშნავთ ვარჩეს სამრევლოში.
რასაკვირველია, მას მიბაძა ძაძუამაც და ისიც შე-
იჭრა ჭუბურხინჯის მრევლში. ეს ყველაფერი აღ-
ბათ ხდება ყოვლადსამღვდელო იოანეს გულკეთი-
ლობით, მაგრამ ცუდი მაგალითი კი ეძლევათ სხვა
მღვდელმსახურებსაც. მესამე საეკლესიო კრების
თანახმად, არჩევნები მოსპობილია სამრევლოებ-
ში და ამასთანავე, არავითარი აგიტაციის განევა
არ შეიძლება და ის პირი, ვინც ამას მოახდენს, სას-
ტიკად უნდა იქნეს დასჯილი“. როგორც შემდგომში
ნაწარმოები საბუთებიდან ირკვევა, დეკ. ტროფიმე
უკმაყოფილო დარჩა ამ ყველაფრით და აღარც დიხა-
ზურგაში დარჩა. საბოლოოდ მან პედაგოგიურ ასპა-
რეზზე განაგრძო მოღვაწეობა. 1922 წლის 1 მარტიდან
იმავე წლის 1 ოქტომბრამდე ქ. ზუგდიდის ჰუმანიტა-
რულ ტექნიკუმში ასწავლიდა. 1923 წლის 15 აპრილი-
დან იმავე წლის 1 ოქტომბრამდე ცაიშის შვიდწლედ-
ში, ხოლო 1923 წლის 1 ოქტომბრიდან 1924 წლის 1
ოქტომბრამდე ახუთის შვიდწლედში მუშაობდა გამ-
გედ. ამავე დროს იყო ახუთის რაიონულ სკოლათა
გამგე. 1924 წლის 1 ოქტომბრიდან 1927 წლის 15 სექ-



ვაისახვაშვილი კირილი (საქაგლიშვილი)

ტემბრამდე ლესიჭინეს შვიდწლედის გამგეა, ხოლო
1927 წლის 15 სექტემბრიდან 1928 წლის 7 იანვრამდე
ახალ ხიბულის შვიდწლედში მასწავლებლად მუშაობ-
და. როგორც მისი სახელფასო ბარათიდან ჩანს, 1927
წლის ოქტომბერ-დეკემბერში იგი ყოველთვიურად
იღებდა ჯამაგირს 59 მანეთსა და 11 კაპიკს. მაზრის
აღმასკომში არსებული საბუთებიდან ირკვევა, რომ
1923 წლის აპრილიდან მან ანაფორა გაიხადა, რასაც
ასევე ადასტურებს ახუთის თემის კომუჯრედის პა-
სუხისმგებელი მდივანი, რომელიც აღნიშნავდა, რომ
ტროფიმე ჯოხთაბერიძემ დაამტკიცა ლოიალობა
საბჭოთა ხელისუფლების მიმართ და მასთან, არავი-
თარი მტარვალის განწყობილება ხელისუფლებისად-
მი არ შეგვიმჩნევიაო. 1928 წლის მარტში ყოფილი
მოძღვარი ახუთის თემის აღმასკომს წერდა: „1923
წლიდან 1927 წლამდე მე, როგორც განათლების
მუშაკთა პროფკავშირის წევრი, ვსარგებლობდი
ყოველწლიურ სამოქალაქო უფლებებით და, სხვა-
თა შორის, ვღებულობდი მონაწილეობას საბჭოთა
არჩევნებში. 1927 წ. გამოვიდა კანონი, რომლით
ყოფ. მღვდლები უნდა აღდგენილი ყოფილიყვნენ
უფლებებში ცენტრის მიერ. ზუგდიდის მაზრის სა-
არჩევნო კომისიამ 1927 წ. 5 მარტს №6754-ით აღ-
რა შუამდგომლობა სსსრ ცენტრალურ საარჩევნო
კომისიის წინაშე, რათა მე აღდგენილ ვყოფილიყა-
ვი მოქალაქეობრივ უფლებებში, მაგრამ დღემდის
ცენტრიდან პასუხი არაა. არაა პასუხი არც სხვა

პირების უფლებებში აღდგენის შესახებ. ვადგენ რა ამასთანავე: 1) ზუგდიდის მაზრის განათლების განყოფილების მიერ 10 თებ. ა. წ. №1518-ით მოცემულ მონმობას (ასლს); 2) ახუთის თემის კომუჯრედის მიერ 22 თებ. ა. წ. №2-ით მოცემულ მონმობას; 3) ზუგდიდის მაზრის განათლების მუშაკთა პროფკავშირის გამგეობის მიერ 23 თებ. ა. წ. №170-ით მოცემულ მონმობას (ასლს), რომლიდანაც სჩანს, რომ მე საბჭოთა ხელისუფლების დროს ვმსახურობდი პედაგოგიურ ასპარეზზე და, მაშასადამე, ვენოდი სარგო და ზოგად სასარგებლო შრომას ხუთ წელიწადს და ოთხ თვეს. 1923 წლიდან არ ვენევი რელიგიურ ფარგლებში მუშაობას. დავამტკიცე ლოიალობა საბჭოთა ხელისუფლების მიმართ და ვარ განათლების მუშაკთა პროფკავშირის წევრი, ვთხოვ თემის აღმასკომს თემის საბჭოს საშუალებით იშუამდგომლოს მაზრის აღმასკომის წინაშე, რათა მე აღდგენილ ვიქნე სამოქალაქო უფლებებში". მართლაც, ტროფიმეს საკითხი განიხილეს ჯერ მაზრაში და შემდეგ ცენტრალურ კომიტეტში, რის შემდეგაც, 1928 წლის 31 ოქტომბრის ცაკის პრეზიდიუმის სხდომაზე იგი აღდგენილ იქნა საარჩევნო უფლებებში. დარჩენილი წლები მან პედაგოგიურ ასპარეზზე გაატარა. გარდაიცვალა 1947 წლის 17 სექტემბერს. ჰყავდა მეუღლე პროკლე დავითის ასული გოშუა (დაბ. 1878წ.) და შვილები: ელიზბარი (18.08.1902-1967წ.), შუშანიკი (20.08.1903წ.), შალვა (დაბ. 20.07.1906წ.), ვახტანგი (დაბ. 1.09.1908წ.), არჩილი (დაბ. 4.09.1909წ.), თამარი (დაბ. 5.08.1911წ.), ლუარსაბი (დაბ. 5.03.1913წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №57615; ფ. 1935, აღწერა 1, საქმე №988; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე №1042; საქმე №1044; საქმე №1046; საქმე №1053; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 1411;



სენაკის სასულიერო სასწავლებლის პედაგოგები.
მარცხნიდან სხადან - დეკ. ანტონე კაკელია და
მლ. ტროფიმი ჯოსთაგარიძე

Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1896წ. №13; 1904წ. №9; 1905წ. №8; გაზეთი „საქართველო“ 1917წ. №, გვ. 3; 1919წ. №37, გვ. 2; გაზეთი „კომუნისტი“ 1947წ. №187, გვ. 4.

ლიტ: გამახარია ჯ. „აფხაზეთი და მართლმადიდებლობა“, ქ. თბილისი 2005წ. გვ. 650; გამახარია ჯ. „წმინდა აღმსარებელი ამბროსი (ხელაია)“, ქ. თბილისი 2012წ. გვ. 97-98; გვ. 117; „საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის დროებითი მმართველობის სხდომის ჟურნალები 1917 წლის 13 მარტი-14 სექტემბერი“ (გამოსაცემად მოამზადეს, წინასიტყვაობა, კომენტარები და ბიოგრაფიული ცნობები დაურთეს ისტორიის დოქტორებმა ნ. შიოლაშვილმა და ირ. არაბიძემ) ქ. თბილისი, 2016წ. გვ. 410.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტრთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა ვინაა ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაუზიაროთ გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქმნილი მასალების გამოცხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“
ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.
სახაზინო კოდი — 45 01 56.
რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanani@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გაერცელება: ცარი ვარდიშელი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

**რომის პაპ ფრანცისკსა და აშშ-ის
პრეზიდენტ ტრამპს
განსხვავებული მოსაზრებები აქვთ**

რომის პაპ ფრანცისკის განცხადებით, ის აპირებს „ლიად“ განუცხადოს აშშ-ის პრეზიდენტს დონალდ ტრამპს თავისი შეხედულებები უახლოეს პერიოდში დაგეგმილი შეხვედრის დროს. ეს შეხედულებები ეხება ემიგრაციასა და კლიმატურ ცვლილებებს. პონტიფიკმა განაცხადა, რომ წინასწარი დასკვნების გაკეთებისგან თავს შეიკავებს. ის ჯერ გულისყურით მოუსმენს პრეზიდენტს: „თუ ჩვენ შორის რომელიმეს განსხვავებული მოსაზრება ექნება, მაინც გულახდილნი უნდა ვიყოთ და დაუფარავად გამოვხატოთ ჩვენი მოსაზრებები“, — დასძინა პაპმა.

საინტერესოა, რომ გასულ წელს ტრამპი სამიგრაციო გეგმებთან დაკავშირებით აცხადებდა, რომ მექსიკის საზღვარზე კედლის აშენებას აპირებ-

და. მაშინ რომის პაპმა განაცხადა, რომ ასეთი შეხედულებების მქონე ადამიანი „არ შეიძლება იყოს ქრისტიანი“. ტრამპმა, რომელიც პრესვიტერიანულ ოჯახში აღიზარდა, თავის მხრივ დასძინა, რომ პაპმა მისი რწმენა კითხვის ნიშნის ქვეშ არ უნდა დააყენოს. რომის პაპისა და აშშ-ის პრეზიდენტის შეხედულებები ასევე რადიკალურად განსხვავებულია ისეთ საკითხთან დაკავშირებით, როგორცაა კლიმატის ცვლილება. ტრამპი არ იზიარებს მოსაზრებას, რომ კლიმატური ცვლილებები ადამიანის ქმედებებიდან მომდინარეობს. რაც შეეხება რომის პაპს, მისი თქმით, კლიმატური ცვლილებების საკითხი მეტად მნიშვნელოვანია და მის შესასწავლად მეცნიერული მიდგომაა საჭირო. მიუხედავად ამ ყველაფრისა, რომის პაპის თქმით, ის მზად არის, გამოეხატოს საერთო ენა დონალდ ტრამპთან.

მოამზადა თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი იასონ აბესაძე

დეკანოზი იასონ სპირიდონის ძე აბესაძე 1866 წელს ქუთაისის გუბერნიაში მღვდლის ოჯახში დაიბადა. ეკუთვნოდა აზნაურთა წოდებას. მისი წინაპრები მთელი XIX საუკუნე დედაეკლესიას ემსახურებოდნენ. ბაბუა — მღვდელი იოანე ბეჟანის ძე აბესაძე 1793 წელს საბატონო აზნაურის ოჯახში დაიბადა. ქართულ ენაზე საღმრთო და საეკლესიო წიგნების კითხვა, ტიბიკონი, გალობა და წერა გოგნის მონასტერში ისწავლა. 1819 წელს გენათელმა მიტროპოლიტმა ექვთიმემ (შერვაშიძე) მღვდლად დაასხა ხელი და მუხურის წმ. გიორგის (აბესაძეების) სახ. ტაძარში განამწესა. ჰყავდა შვილები: ალფეზი (დაბ. 1823წ.), მღვდელი სპირიდონი (1832-1904წ.). მამამისი, მღვდელი სპირიდონი, 1832 წელს დაიბადა. ქართულ ენაზე საღმრთო და საეკლესიო წიგნების კითხვა, ტიბიკონი და გალობა მონასტერში ისწავლა. 1865 წელს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) მღვდლად დაასხა ხელი და მუხურის (აბესაძეების) წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესა. 1902-1904 წლებში მსახურებისთვის ადგილი არ ჰქონდა გამოყოფილი. 1904 წლის 21 აპრილს ქალასთავის ღვთისმშობლის შობის სახ. ტაძარში დაინიშნა. გარდაიცვალა 1904 წლის 18 სექტემბერს. 1905 წლის 12 აპრილს მის ავადმყოფ შვილს, ოლღას, წელიწადში 50 მან. პენსია დაენიშნა. სპირიდონის ვაჟი გახლდათ დეკანოზი იასონი, რომელმაც პირველდაწყებითი განათლება ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში მიიღო. 1892 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1892 წლის 31 ივლისს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) დიაკვნად აკურთხა, იმავე წლის 6 აგვისტოს მღვდლად დაასხა ხელი და თავისი ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძარში განამწესა. 1897 წლის 8 მაისს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1897



მღვდელი
იასონ აბესაძე.
1894წ. 21 ნოემბერი

წელს მონაწილეობა მიიღო რუსეთის იმპერიის მოსახლეობის საყოველთაო აღწერაში, რის გამოც ბრინჯაოს მედლით დაჯილდოვდა. 1893-1903 წლებში იყო სასულიერო დეპუტატი. 1899 წლის 30 მარტიდან 1907 წლის 20 სექტემბრამდე გახლდათ ჩხარის ოლქის მთავარზუცესი. 1901 წლის 30 აგვისტოს სკუფია უბოძეს. 1905 წლის 6 მაისს კამილაკვა ეწყალობა. 1906 წელს ჩხარის მაცხოვრის ამალეების სახ. ტაძრის წინამძღვრად გადაიყვანეს. 1906 წლის 7 დეკემბერს ჩხარის სამოქალაქო სასამართლოში მოწმეთა დაფიცება დაევალა. 1906 წლის 20 დეკემბრიდან ჩხარის სკოლის გამგე და საღვთო სჯულის მასწავლებელია. 1907 წლის 20 სექტემბრიდან ჩხარის ოლქის მთავარზუცესის თანაშემწეა. 1907-1909 წლებში იყო ჩხარის ოლქის სამღვდლოების სულიერი მოძღვარი. 1909 წელს კიდევ აირჩიეს დეპუტატად. 1911 წლის 15 მაისიდან ჩხარის სამინისტრო სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგია. მღვდელი იასონი ქართულ პრესაში თავის პედაგოგიურ მოღვაწეობასთან დაკავშირებით წერდა: „შინაური საქმეების“ 34-ე ნომერში მოთავსებულია მასწავლებლის, იონა გაბეხაძის, საპასუხო წერილი ამავე გაზეთის №18-19 ნომერში დასტამბულია ბ. მონათის წერილზე ჩხარში გალობის დამაბინჯების შესახებ. ჩემი მხრივ, როგორც ადგილობრივი მღვდელი და შკოლების გამგე, ორთავს ვუპასუხებ შემდეგს:

მე ყოველი ღონე ვიხმარე, რომ ჩხარის შკოლებში და ეკლესიაში ქართული გალობის საქმე კარგად დაწყებული და კიდევაც მოვახერხე, უვარგისი გამოვაცვლევი და ქართული გალობის კარგად მცოდნე მასწავლებელი დავანიშნე. მაგრამ, სამწუხაროდ, დიდხანს არ შეარჩინეს ჩხარის შკოლას ეს მასწავლებელი. საეპარქიო საბჭოს დადგენილებით, იგი გადაყვანილ

იქმნა ბაღდადის შკოლაში, რადგან, როგორც საბჭოს დადგენილებაში სწერია — „ბაღდადის შკოლას გალობის კარგათ მცოდნე მასწავლებელი ესაჭიროება“.

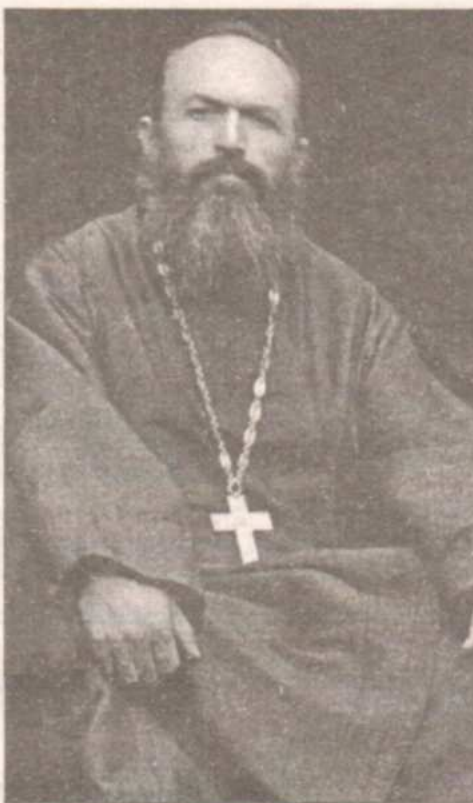
ჩემი მხრით, არც სიტყვა და არც კალამი არ დამიზოგავს, რათა გაეუქმებიათ ეს შეუფერებელი დადგენილება; ან იგივე მასწავლებელი დაეტოვებიათ ჩხარის შკოლაში და ან სხვა საგნის მცოდნე პირი გამოეგზავნათ. ვარწმუნებდი, თუ ბაღდადის შკოლას ესაჭიროება კარგი მასწავლებელი, ჩხარის შკოლასაც კარგი სჭირია-თქო, მაგრამ ამაოთ! რაც დასწერეს, აღარ ნაშაღეს და მით ერთ შკოლას დედობა გაუნიეს და მეორეს დედინაცვლობა. აქ საჭიროთ მიმაჩნია აღვნიშნო, რომ მოხსენებულ დადგენილებაში არავითარი წილი არ უდევს მეთვალყურეთ: ბ. ავერკიევს და მ. გველესიანს.

გადაყვანილი მასწავლებლის მაგივრათ გალობის მასწავლებელათ დანიშნეს ი. გაბეხაძე, მაგრამ უნდა მოგახსენოთ, რომ იგი ძლიერ ნაკლები გალობის მასწავლებელი გამოდგა. ბ. გაბეხაძის გალობა არ შეეფუება ქართული გალობის არც ერთ კილოს. იგი არის უშნო, უსიცოცხლო, მშრალი და წარმოადგენს ულაზათო ხმის გავრძელებას და ანეგ-დანეგას. ეს ნაკლი მეთვალყურე მ. გველესიანმაც შენიშნა და თავის სარევიზიო წარწერაში კიდევ გააფრთხილა, რომ ნაკლი გაასწოროს. ურიგო არ იქნება, რომ ბ. გაბეხაძე შეეცდებოდეს ამ ნაკლის შევსებას, თორემ თავის თავის ქებით მარტო თავის თავს მოატყუებს და სხვას ვერავის.

რაც შეეხება ეკლესიაში რუსულ გალობას, ამაზე მოგახსენებთ შემდეგს: გაზეთში აღნიშნულ დროს, წირვის წინ, ჩემთან საკურთხეველში შემოვიდა ბ. გაბეხაძე და მთხოვა, რაც მონაფე ქალებმა ქართულად არ იციან წირვის წესში, რუსულად გაგალობებო. მეც ნება დავრთე და რაც ქართულად არ იცოდნენ, რუსულად იგალობეს, როგორც ქალებმა, ისე სამინისტრო შკოლის მონაფე ვაჟებმა.

რომ ეს ასე იყო, ამას ბ. გაბეხაძეც აღნიშნავს თავის საპასუხო წერილში, მაგრამ ძლიერ მიკვირს, რომ ამასთანავე ბ. გაბეხაძე იმავე წერილში ამბობს, ვითომც მთავრობა ავალებდეს მას რუსულ გალობას. ადგილობრივი ეკლესიის უმახლობელესი უფროსი მე ვარ და თუ მთავრობა რაიმე ამგვარ განკარგულებას იწებდა, უსათუოდ მე მომივიდოდა იგი, მაგრამ არც საეპარქიო მთავრობისაგან, არც საეპარქიო საბჭოსაგან და არც მეთვალყურეთაგან ამის მსგავსი არა მიმიღია, არც წერილობითი და არც სიტყვიერი. ამის შემდეგ კარგი იქნება, რომ ბ. გაბეხაძე გვიპასუხებდეს, რომელმა მთავრობამ უბრძანა მას ქართულ ეკლესიაში რუსული გალობა?

ყოველივე აქ დაწერილს შემდეგ შეიძლება კიდევ ვინმე შიშობდეს, რომ ჩხარი გადაგვარების ვზაზე იყოს დამდგარი. თუ ამის შიში ვისმეს გაქვსთ მაშინ „ნუ შეძრწუნდებიან გულნი თქვენნი, ნუცა ეშინინ!“ გრწმენინ, რამეთუ ის იყო ის შემთხვევა, რაც გაზეთში დაინერა



ილია I-ის პორტრეტი 1917 წ.
17 სექტემბერს პირველი
საეპარქიო კრების დროს

და შემდეგ კი ჩხარის ეკლესიაში მონაფე ქალების გალობა აღარ გვესმენია, მაგრამ მარტო რუსული კი არა, არამედ ქართული გალობაც აღარ გავგონილა. რატომ? მიტომ, რომ ბ. გაბეხაძემ კარგათ იგრძნო, თუ რა უკმაყოფილო დარჩა მლოცველი საზოგადოება მისი დამახინჯებული გალობით; კარგათ იგრძნო, რომ იგი თავის ადგილზე არ არის და დადუმება არჩია. რატომ დამახინჯებულია ჩხარის შკოლაში გალობა, ყოველივე ეს ნათლათ დაინახა უკანასკნელი რევიზიის დროს მაზრის მეთვალყურე მ. იაკობ გველესიანმა და აღგვითქვა ამ ნაკლის ახლო მამვალში გამოკეთება, რითაც დიდად ვნუგეშობთ და იმედიც გვაქვს, რომ სიტყვა საქმეთ იქცევა.

ბ. მონაფეს საიდანლაც გაუგია, ვითომც ბ. გაბეხაძეს მთავრობასთან დაბეზლებით დავეშინებო. ქუჩაში აკრეფილი სიტყვების დაჯერებას, ბ. მონაფეც, ისა სჯობდა, ჩემთვის გეკითხათ და მეც ვიპასუხებდით, რომ გაბეხაძეს მე დაბეზლებით არ დაუბეზლებია, მაგრამ კიდევ რომ

დავებეზლები, თუ რამე სიმართლეს იტყოდა, რაღას ვემართლებოდი და თუ დაბეზლებას ცრუ ფაქტებზედ ააშენებდა, მაშინ ხომ იცით, სიცრუეს მოკლე ფეხები აბია, შორს ვერ წავა კაცი სიცრუით, მალე დაიჭერენ და მერე მართალსაც აღარ დაუჯერებენ. ამნაირად, ცრუ მამბეზლარა თავის თავს უფრო ავენებს, ვინმე სხვას“.

1912 წლის 6 მაისს მლ. იასონმა სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1916 წლის 6 მაისს წმ. ანას III ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1917 წელს მოძღვარს დიდი უბედურება გადახდა. გარდაიცვალა მისი ერთადერთი ვაჟი — ალექსანდრე, რომელიც ქუთაისის სათავადაზნაურო გიმნაზიის მერვე კლასის მონაფე გახლდათ. მისმა უდროოდ ამქვეყნიდან წასვლამ გული დაწყვიტა როგორც თავის მშობლებს, ისე ქართულ საზოგადოებას. როგორც მისი პედაგოგები აღნიშნავდნენ, იგი განსაკუთრებული მონაფე გახლდათ და კარგი მომავალიც მოელოდა. მის გარდაცვალებასთან დაკავშირებით ქართულ პრესაში ვინმე მ. ფულარია წერდა: „ალექსანდრე (ჭაჭია) არ ჰგავდა სხვა ზოგიერთ მონაფეებს, რომლებიც თავისუფალ დროს ანდომებდნენ სხვადასხვა განცხრომას: დაითხოვდნენ სასწავლებლიდან თუ არა, ის დაუყოვნებლივ მოეშურებოდა თავის დედ-მამისაკენ, ჩხარში, იღებდა მზურვალე მონაწილეობას ყოველივე საზოგადო საქმეში; განსაკუთრებით მან იკისრა დაეარსებინა ჩხარში მუდმივი თეატრი და ამისთვის შეადგინა ჩხარის მომავალი თეატრის სააღმშენებლო კომიტეტი, რასაც სათავეში თვითონ ჩაუდგა და მისი დაულალავი მუშაობით ამ გასულ ზაფხულში კიდევაც შეკრებილი იქნა ათას მანეთამდე. მას ჰქონდა აზრად, იმ თანხაზე დაემატებია კიდევ რამდენიმე (სანამ სათეატრო შენობის გაკეთება არ დაიწყებოდა) და გაეხსნა ჩხარში წიგნის მაღაზია და ამით ეხსნა პატარა მონაფეები ვაჭრების კლანჭებიდან; აგრეთვე ბევრს სხვა სასიკეთო საქმეებს მოელოდა ჩვენი საზოგადოე-

ბა ჭაჭიასაგან მომავალში, მარა ულმობელ სიკვდილმა როდის იცის ავის და კარგის გარჩევა. ჩხარი დიდხანს არ დაივინყვებს ძვირფას ერთგულ მოღვაწეს — ალექსანდრე აბესაძეს. საუკუნოდ იყოს ხსენება შენი, კეთილ სურვილებით აღსავსე და ზნეობის სისპეტაკით ბრწყინავო, ფაქიზო ჭაჭო!"

1917 წლის 12 მარტს მცხეთაში გამოცხადებული ავტოკეფალიის შემდეგ მღ. იასონი იყო იმერეთის საეპარქიო საბჭოს თავჯდომარე (პირველი თავჯდომარე იყო მონამეთას მონასტრის წინამძღვარი, არქიმანდრიტი ნესტორი ყუბანეიშვილი), საქართველოს ეკლესიის დროებითი მმართველობის იმერეთის განყოფილების წევრი და ამავე განყოფილების სიით ესწრებოდა 1917 წლის 8-17 სექტემბერს საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის პირველ საეკლესიო კრებას. იგი იმერეთის ეპარქიის სამღვდელოების ზოგიერთ წარმომადგენელთან (ვ. ფოფხაძე, ა. ფოფხაძე, დ. ჩხაიძე, მ. ბუაჩიძე და ს. შუბლაძე) ერთად დაუპირისპირდა ეპისკოპოს გიორგის (ალადაშვილი), რის შემდეგაც მღვდელმთავარი იძულებული გახდა, დაეტოვებინა სამწყსო. როგორც შემდგომში უწმინდესი კალისტრატე (ცინცაძე) წერდა, ამ ჯგუფს ეპისკოპოსი ლეონიდე (ოქროპირიძე) მფარველობდა.

ავტოკეფალიის გამოცხადების შემდეგ და ეკლესიაში რეორგანიზაციის დაწყებასთან დაკავშირებით მღ. იასონს ჰქონდა საკუთარი მოსაზრება, როგორი განახლება უნდა მომხდარიყო ქართულ ეკლესიაში. მან გაზეთ „ჩვენ ქვეყანაში“ შესაბამისი წერილიც გამოაქვეყნა, სადაც წერდა: „...რაა მოსაწონი, რომ პროფესორმა, რომელსაც ჩვენ დავავალეთ ნორჩ ბავშვებს ანბანი ასწავლოს, უნივერსიტეტის მეოთხე კურსის სავნებზე დაუწყოს ბავშვებს სჯა-ბაასი იმ მოსაზრებით, რომ ბავშვები ერთი წლის განმავლობაში ფილოსოფოსები გახდებიან, ამისთანა მოქმედება მიზანს ვერ მიაღწევს და მხოლოდ არეუ-დარევის გამოიწვევს ნორჩი ბავშვების აზროვნებაში ან რომელ გონიერ დედას არ ენატრება, რომ მისი ძუძუმწოვარა ბავშვი მალე წამოიზარდოს, ძუძუს წოვას თავი მიანებოს, მაგარი საჭმელების მიღებას შეეჩვიოს და შემდეგ კიდეც დავაუყავს. მაგრამ განა გონიერი იქნება ის დედა, რომელიც ორი თვის ბავშვს მაგარ საჭმელებს შეუჩირის პირში იმ მოსაზრებით, რომ ბავშვმა მალე განვლოს ძუძუს წოვის ხანა და მალე წამოიზარდოს? ამგვარი დედა ხომ პირდაპირ დაახრჩობს საცოდავ ნორჩ არსებას?! მაგრამ მეორეს მხრივ, არც ის დედა იქნება გონიერი, რომელიც ძუძუზე არ მოიშორებს იმ ბავშვს, რომელმაც უკვე განვლო ძუძუმწოვრობის ხანა და რომლის ორგანიზმის მომავგრებისა და განვითარებისათვის დაუყოვნებლივ მაგარ საჭმელებზე გადასვლაა საჭირო. ამგვარი დედა დააუძლურებს და დაასნეულებს თავის ბავშვს. გონიერი დედები ასე არ იქცევიან, ივინი ძიმწარეს, ან ნალველს იცხებენ ძუძუებზე, რომ ბავშვმა შეიძლოს ძუძუ და ადვილად მოსცილდეს მას. აი, ამისთანა გონიერ დედებს უნდა მივბაძოთ ჩვენ; რისთვისაც ხალხი ჯერ მზათ არ არის, ამის შემოღებას მოვერიდოთ, ხოლო რაც მომწიფებულია, ამის შემოღებას ნუ დავაყოვნებთ, ცოტაოდენი ძიმწარე და ნალველიც ვიხმაროთ იქ, სადაც ხალხი ძველსა და უფარგისს ვერ სცილდება და ადვილად მოსაცილებელი კი არის. მაშ ასე, სანამ ხალხი ძუძუმწოვარაა, განუვითარებელია, სისტემატიურის თანდათანობით გადავდგათ წინ ნაბიჯი ხალხთან



დეკანოზი იასონი ოჯახთან ერთად

საზიარო სარწმუნოებრივ საქმეში, რომ სარგებლობის მაგიერ ზიანი არ მივაყენოთ საქმეს“.

1918 წელს მღ. იასონს დეკანოზის წოდება მიენიჭა. 1919 წლის იანვარში ისევ აირჩიეს ჩხარის ოლქის მთავარბუცესად. 1921 წლის 1-5 სექტემბერს მონაწილეობდა მესამე საეკლესიო კრებაზე. 1921 წელს აღარ იხსენიება მთავარბუცესად. 1921-1923 წლებში იყო შორაპნის მაზრის მ. მ. ა. ჩ-ის გაყოფილების გამგე. 1923 წლის 3 ნოემბერს ცხრანყაროს წმ. გიორგის სახ. ტაძრის წინამძღვრად იხსენიება. 1925 წლის 8 ივლისს ზესტაფონის სამრევლოში დაინიშნა, სადაც დაპირისპირება მოუვიდა მეორე მოძღვართან, მღ. კონსტანტინე ანთაძესთან, რამაც საბოლოოდ დასცა დეკანოზის პრესტიჟი. მან 1926 წლის გაზეთ „კომუნისტში“ სამარცხვინო წერილი გამოაქვეყნა სათაურით: „ღია ბარათი სრულიად საქართველოს საკათალიკოსო საბჭოს“, სადაც ქვეყანას აუწყა, რომ სახარება სავსეა „ნაგავითო“ და გაბრიელ ეპისკოპოსი (ქიქოძე) მექრთამე იყო. ამასთან დაკავშირებით, 1926 წლის 11 აგვისტოს საკათალიკოსო საბჭომ დეკანოზ იასონს მღვდელმოქმედება შეუჩერა, მაგრამ იგი ამ განაჩენს არ დაემორჩილა. ასე გაგრძელდა თითქმის ერთ წელიწადზე მეტი. 1927 წლის 12 ოქტომბრის საქართველოს ეკლესიის წმ. სინოდმა დეკანოზ იასონ აბესაძეს შესახებ განაჩინა: „1) ხსენებული მოძღვარი, თავის ამა წლის 30 მაისს გაკეთებულ მოხსენებაში, დროებითი მმართველობის სახელზე, უარყოფს მართლმადიდებელი ეკლესიის დოგმატებს. 2) მამა იასონ აბესაძე არ სცნობდა თავის-თავს სავალდებულოდ საქართველოს ეკლესიის უზენაეს დანესებულების დადგენილებათ და სისტემატიურად არ ემორჩილებოდა საეპარქიო მთავრობის კანონიერ განკარგულებად“. კრებამ დაადგინა: „დეკანოზ იასონ აბე-



ჩხარის ქალთა სკოლა, რომელიც გახსნილი იყო გრ. იხსნელის სახლში. ცენტრში სათვალეაბით ზის მღ. იასონი, 1913წ.

საქმეს, როგორც უარყოფილ ქრისტიანულ დოგმატებში, და არაშემსრულებელს საეპარქიო მთავრობის მიერ მღვდელმოქმედებაში აკრძალვისა, აეხადოს სასულიერო ხარისხი. ამ განჩინების სისრულეში მოყვანა დაევალოს მეუფე ვარლამ მარგველს.

1943 წლის 1 ივნისის ცნობით ყოფილი დეკანოზი დაბა სურამში ცხოვრობდა და კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს (ცინცაძე) სთხოვდა საეკლესიო კრების დადგენილების ასლს მღვდლობიდან მისი განკვეთის შესახებ. 1943 წლის 30 აგვისტოს მან ახალი განცხადებით მიმართა კათოლიკოს-პატრიარქს და მღვდელმოქმედების აღდგენა ითხოვა, თუმცა იმასაც დასძენდა, რომ ის რელიგიურ საკითხებში ისევ ისეთი აზრის იყო, როგორც ადრე (მას ჰქონდა შრომა „რელიგიური რეფორმებისაკენ“). 1943 წლის 3 სექტემბერს მის წერილს კათოლიკოს-პატრიარქმა კალისტრატემ შემდეგი რეზოლუცია დაადო: „საკვირველ არიან, უფალო, საქმენი შენნი!“. მისი გარდაცვალების ზუსტი წელი უცნობია.

დეკანოზ იასონს ჰყავდა მეუღლე — ელენე ლუკას ასული (დაბ. 1875წ.) და შვილები: ალექსანდრე (13.02.1895-1917წ.), ქეთევანი (დაბ. 13.09.1898წ.), ლილია (დაბ. 17.08.1901წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №4105; საქმე №7127; საქმე №52919; საქმე №57652; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1823, გვ. 132; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1892წ. 12; 1904წ. 9; 1905წ. №11-12; ჟურნალი „შინაური საქმეები“ 1912წ. №44, გვ. 12-13; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1910წ. №19; 1912წ. №11; 1916წ. 10-11; გაზეთი „ჩვენი ქვეყანა“ 1917წ. №90, გვ. 4; №181, გვ. 3-4; გაზეთი „კომუნისტი“ 1926წ. №203, გვ. 3.

ლიტ: ცინცაძე კ. „რაც გამახსენდა“ ქ. თბილისი 2007წ. გვ. 324; კეზევაძე მ. „ეგზარქოსობის დროინდელი იმერეთის ეკლესიები და მღვდლები“, ქ. ქუთაისი, 2008წ. გვ. 72; გვ. 93; გვ. 140; გვ. 149; „საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის დროებითი მმართველობის სხდომის ჟურნალები 1917 წლის 13 მარტი-14 სექტემბერი“ (გამოსაცემად მოამზადეს, წინასიტყვაობა, კომენტარები და ბიოგრაფიული ცნობები დაურთეს ისტორიის დოქტორებმა ნ. შიოლაშვილმა და ირ. არაბიძემ) ქ. თბილისი, 2016წ. გვ. 283-284.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტრთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს გან ვიხსნათ ისინი.

ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქვდილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მარუნიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავერცელდა: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიას ჯუღელი

ღირსი მამა ბასილი, რომელი იყო ძე ბაგრატ III-ისა 9 ივნისი

ღირსი ბასილი იყო საქართველოს მეფის ბაგრატ III-ის შვილი. ბავშვობიდან მონაზვნური ცხოვრებისაკენ მიდრეკილმა წმიდანმა ღრმად შეისწავლა ფილოსოფია და ღვთისმეტყველება, ფლობდა მრავალ უცხო ენას და მისი დროის ერთ-ერთი თვალსაჩინო ფილოსოფოსი და ღვთისმეტყველი იყო.

წმიდა ბასილი მოღვაწეობდა ხახულის ლავრაში და იქაურ სასულიერო საგანმანათლებლო საქმიანობას ხელმძღვანელობდა. იოანე ბატონიშვილი (1768-1830) „კალმასობაში“ ასე ახასიათებს მას: „ბასილი ბაგრატიონი იყო საფილოსოფოსო და ღვთისმეტყველებასა შინა ზედმინეწილი, მთარგმნელი სხვათა ენათაგან კეთილი და რიტორ-მიმთხრობელი და მაღალ ფრასასა ზედა დამთხზველი, მონაზონებითა სრული და განმანათლებელი ეკლესიათა, რომელსა უწოდეს ქართველთა ეკლესიათა სამკაულად“.

ვახუშტი ბატონიშვილი „საქართველოს ძველი ისტორიაში“ მიმოიხილავს ბაგრატ IV-ის დროინდელ საქართველოს კულტურულ ვითარებას და სხვა საეკლესიო მოღვაწეთა გვერდით მოიხსენი-

ებს ბასილი ბაგრატის ძეს: „მთარგმნელნი ამ ჟამთა იყვნენ: ბასილი ბაგრატის ძე“...

ბასილი ბაგრატის ძის შესახებ ცნობა შემოგვინახა გიორგი მცირემ გიორგი მთაწმინდელის ცხოვრებაშიც: მიიყვანა თუ არა იაკობმა ათი წლის გიორგი ხახულში, ბიძებმა - ღირსმა მამებმა: გიორგი მწერალმა და საბამ ის ლოცვა-კურთხევის მისაღებად მიჰგვარეს ხახულის მაშინდელ წინამძღვარს, ღირს მაკარის და იქაურ მოღვაწეთ: ღმერთშემოსილ ანტონის და „დიდსა მას ბასილის, ბაგრატ მესამის ძესა, რომელი-იგი მას ჟამსა შინა იყო მოძღუარი და განმანათლებელი ქუეყანისა ჩუენისაი...“

შემდგომ ღირსი ბასილი ათონის სავეანეში გადასულა და იქ დაუწერია „გალობანი წმიდისა მამისა ეფთვიმესნი“.

საქართველოს ეკლესიის სამკაული და განმანათლებელი ქვეყნისა ჩუენისა, წმიდა ბასილი ბაგრატიონი ათონის წმიდა მთაზე აღესრულა ივერთა მონასტერში.

„ქართველ წმიდანთა ცხოვრებანი“, თბილისი, 2004 წ.

ისტორიის ფურცელი დეკანოზი სვიმონ ჯაჯანიძე 1858-1914

დეკანოზი სვიმონ გიორგის ძე ჯაჯანიძე 1858 წელს თბილისის გუბერნიაში, თიანეთის მაზრაში, სოფ. ახმეტაში სასულიერო წოდების ოჯახში დაიბადა. 1881 წლის 20 ივნისს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1881 წლის 3 სექტემბერს თელავის სასულიერო სასწავლებელში მაღალი განყოფილების მოსამზადებელი კლასების პედაგოგად დაინიშნა, ხოლო ერთ კვირაში I და II კლასებში საღმრთო ისტორიის სწავლებაც დაევა. იმავე წლის 10 სექტემბერს ასევე დაევა, IV კლასში ლათინური ენა დროებით ესწავლებინა. 1882 წლის 31 აგვისტოს III და IV კლასებში საეკლესიო გალობის პედაგოგად დაინიშნა. იმავე წელს სასწავლებლის ზედამხედველის მოვალეობის შემსრულებლად დაინიშნა. 1884 წლის 20 დეკემბერს დამტკიცდა ზედამხედველად. 1886 წლის 22 მარტს ალავერდის ეპისკოპოსმა ბესარიონმა (დადიანი) დიაკვნად აკურთხა, იმავე წლის 25 მარტს მღვდლად დაასხა ხელი და ზემო თიანეთის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში განამწესა. 1886 წლის 1 ნოემბერს საბუეს წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1889

წლის 1 სექტემბერს საბუეს სასოფლო სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგად დაადგინეს. 1890 წლის 18 დეკემბერს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1891 წლის 18 იანვარს ენისელის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში განამწესეს. 1891 წლის 1 მარტიდან ენისელის სასოფლო სკოლაში საღვთო სჯულის პედაგოგია. 1888, 1893 და 1899 წლებში იყო წარგზავნილი დეპუტატად თბილისში გამართულ საეპარქიო ყრილობაზე. 1888, 1890 და 1891 წლებში იყო არჩეული დეპუტატად თელავის სასულიერო სასწავლებელში. 1892-1893 წლებში იყო საქმის მწარმოებლად ხსენებულ სხდომებზე, ხოლო 1894-1895 წლებში კი თავმჯდომარედ. 1893 წლის 12 მაისს თელავის მაზრის II ოლქში სანთლის წარმოებაზე კონტროლი დაევა. 1894 წლის 25 აპრილს სკუფია უბოძეს. 1896 წლის 26 თებერვალს თელავის სასულიერო სასწავლებლის ძველი შენობის შეკეთებისთვის საქართველოს ეგზარქოსმა ვლადიმერმა (ბოგოიავლენსკი) მწყემსმთავრული მადლობა გამოუცხადა. 1897 წლის 9 აპრილს კამილავკა ეწყალობა. 1897 წლის 29 ივნისს თელავის სასულიერო სას-



დეკანოზი სვიმონ ჯაფარიძე ოჯახით

წავლელში ეკონომიკური საკითხების სარევიზიო კომიტეტის წევრად აირჩიეს.

1897 წელს სოფ. აკურის სასოფლო ყრილობაზე მღვდელ სვიმონ ჯაფარიძის წინადადებით სოფელმა გადაწყვიტა, სამრევლო სკოლის შენობის ასაგებად გამოიღოს 600 მან. მან ასევე ისარგებლა ამ ყრილობით და გლეხობას აუხსნა საჭიროება ვენახის წამლობისა, თუ როგორ უნდა უწამლონ მათ ვენახს და მოიხმარონ ვერმოლერის მანქანა და სხვ. ხალხიც დიდი გულმოდგინებით უსმენდა მოძღვარს და მას მადლობაც გადაუხადა რჩევისათვის.

1899 წლის 23 მაისს თელავისა და თიანეთის მაზრების სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მეთვალყურედ დაინიშნა. 1899 წლის 16 ნოემბერს აირჩიეს, ხოლო 1900 წლის 1 იანვარს დაამტკიცეს თბილისის ეპარქიალური სანთლის ქარხნის მეთვალყურედ და ასევე, თბილისის ბერძნული წმ. ნიკოლოზის სახ. ტაძრის უშტატო მღვდელმსახურადაც დაინიშნა. 1900 წლის 19 აპრილს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. დაჯილდოებული იყო იმპერატორ ალექსანდრე III-ის სახ. სამახსოვრო ვერცხლის მედლით. 1903 წლის 17 ოქტომბერს საქართველოს საეგზარქოსოს საეკლესიო მუზეუმის ხაზინადრად აირჩიეს. 1903 წლის 15 დეკემბერს, წმ. სინოდის ბრძანებით, სიონის საკათედრო ტაძარში დამატებითი მღვდლის შტატი გაიხსნა და მამა სვიმონი 26 დეკემბერს ამ შტატში განამწესეს. 1904 წლის 6 მაისს წმ. ანას III ხარისხის ორდენი უბოძეს. 1906 წლის 16 ივნისს თბილისის ეპარქიალური სანთლის ქარხნის მმართველად დაინიშნა. 1907 წლის 21 მაისს გათავისუფლდა მუზეუმის ხაზინადრის მოვალეობიდან და ამ

თანამდებობაზე კეთილსინდისიერი სამსახურისთვის მადლობა გამოეცხადა. 1908 წლის 14 მაისს დეკანოზის წოდება მიენიჭა. 1911 წელს კიდევ ხუთი წლის ვადით აირჩიეს სანთლის ქარხნის მმართველად და იმავე წლის 6 მაისს წმ. ანას II ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. დეკანოზი სვიმონი 1914 წლის 25 დეკემბერს გარდაიცვალა. დაკრძალეს 30 დეკემბერს. დასაფლავებაზე სიტყვა წარმოსთქვა მისმა სიყრმის მეგობარმა მღ. ვასილ კარბელაშვილმა (შემდგომში — ბოდბელ-ალავერდელი ეპისკოპოსი სტეფანე): „ყოველსა შინა საქმესა ფრთხილ იყავ და საქმე ჰქმენ მახარებელისა“ — აი, ეს სიტყვები საღმრთო წერილისა, რომელნიც წარმომიდგენ მე, ოდეს გავიგე სიკუდილი, უდროოდ გარდაცვალება, დაუვინყარის სიყრმით ამხანაგისა ჩემისა, მამა სვიმონისა. გავითვალისწინე და ერთობით წარმომიდგა მისი სიყმანვილე მოსწავლის ცხოვრებისა, ოდეს იგი სვიმონი, მაშინვე იჩენდა იმ სიფრთხილეს და სიმართლის მოყვარეობასა, რომელთა მეოხებით იგი სულ მუდამ მუყაითი, შრომისმოყვარე, ერთგული ამხანაგი და ჭათნო მოწაფე, სასურველი მეგობარი და ტოლებში არჩამომრჩენი იყო და ყველას გული მოპოებული ჰქონდა. უბრალო სოფლის მღვდლის შვილი, სიღარიბეში ჩვენსავით აღზრდილი, მოსურნე იყო მალე მიჰშველებოდა ოჯახს. აი, სწორედ ეს იყო მიზეზი, რომ როდესაც მას მისცეს წინადადება აკადემიად წასვლისა, უარჰყო, ვერ დასთმო სიყვარული დედ-მამისა და ეს პატივი მან გადაულოცა მეორე ამხანაგს, ბ. ნიკოლოზ მახათაძეს.

ბევრმა უსაყვედურეთ, ბევრი ვაჯერეთ და ვარწმუნეთ, რომ უკეთესი იქნებოდა მისთვის აკადემიად წასვლა, მაგრამ მყარი იყო იმავე თაობით თვის აზრში და მტკიცედ იდგა თავის ნათქვამზე. განცვიფრებას მივეცემოდით ხოლმე, რომ ის მუდამ მომცინარე თვალებით და მოღიმარე სახით უცბად მოიკუმშებოდნენ ხოლმე და იმ მომცინარე თვალებიდან ცეცხლის წინწკლები იწყებდნენ ხოლმე ცვივნასა.

იგი, მახვილი გონებიანი ყმაწვილი, მოსწრებულის სიტყვით და გამბედაობით, არა ერთხელ შეებმებოდა ხოლმე მასწავლებელს, რომელსაც თვალში ჰყვანდა იგი ამოღებული და ათვალისწინებული. მისი მაგალითი სხვასაც ბევრჯერ გააბედვინებდა ხოლმე და ამ უსამართლობასა, შეებმოდა ხოლმე.

განსვენებულმა მამა სვიმონმა გაათავა თბილისის სასულიერო სემინარიაში სწავლა 1881 წლის 16 ივნისს. მერმე დაინიშნა თანაშემწედ ინსპექტორისა თელავის სასულიერო სასწავლებელში, სადაც, პირველსავე წელიწადს, შეეჩეხა იმ საქმეს, რომელიც პატარაობიდანვე სძულდა — უსამართლოება და ძალმომრეობა. აიყარა გული და თუმც მენანებოდა — „ახ, რატომ არ გაგიგონე, ძმაო, და არ წავედი აკადემიადო“ — მაინც არჩია იქ სამსახურის თავის დაწება და დაწება კიდევ, რაკი მცირეწლოვანი ძმა და დები მას ხელზე შერჩნენ და მოხუცი დედაც, მამის გარდაცვალების შემდეგ. დაუფასებელი იყო ახალგაზრდა მღვდელი სვიმონი მრევლისათვის და მამა



თბილისის სანთლის ქარხნის კომპა. მარცხნიდან მეორე ზის - დეკ. სვიმონი

ობოლთათვის. გავიდა მრევლში, ხალხში ქადაგებით, და მოძღვრებით, ვითარცა სულიერი მოძღვარი, შველა-წამლობით თვისის ხარჯით, როგორათაც ხორციელი მკურნალი, რის გამოც დიდი ნდობა და სიყვარული მოიპოვა მრევლისა. სამღვდელოების კრებაზედ ხომ დაუფასებელი მოლაპარაკე, მოპირდაპირე და მხარის დამჭერი იყო! ამის გამო სამღვდელოებაც მთელი კახეთისა ყურს უგდებდა მის მოსაზრებასა და პატიოსან მოცილესთან სასიამოვნო იყო ცილობა.

ამნაირად მან დაიმსახურა ყურადღება საეპარქიო სამღვდელოებისა და ექსარქოსისაც: იყო მეთვალყურედ სამრევლო სკოლებისა და დიდი მუყაითობით ალევდა ჯანსა და ღონესა ჩაბარებულ საქმესა. აქ ნამყოფ ეგზარქოს ფლაბიანემ მისწერა წერილი და ჰკითხა თანხმობა, თუ ჩაიბარებდა სანთლის ქარხნის რომელსაღმე ნაწილსა და ქალაქში თუ გადმოვიდოდა. მან მიიღო სამსახური სანთლის ქარხანაში შვილების გულისათვის. თითქმის 15 წელიწადი ემსახურებოდა უბრალო საქმის მწარმოებლის თანამდებობიდან და გამგებლადაც. ამ საქმეშიც ისევე მუყაითად გამოიჩინა თავი, როგორც სხვა უბრალო საქმეებში. არ იქნება გაზვიადებული სიტყვა თუკი ვიტყვით, რომ ჩვენი სანთლის ქარხანა მის დროს მკვიდრ ნიადაგზე დამყარდა და უზრუნველი იყო მისი ბედი და ილბალი.

ყველა მის დროის ეგზარქოსები ყურადღებით უც-

ქეროდნენ მის მოქმედებას და ანგარიშს უწევდნენ მის სიტყვებს და დაკვირვება-გამოცდილებით აღსავსე შენიშვნებს და მხილებასა. მ. სვიმონი ამხილებდა „ეს იქნება და ბოლოს მე უბრალო ვიყოვ“. ამ სიტყვით არავის არ მოერიდებოდა ხოლმე და საზოგადო ქონებას უფრო მეტის გულდადება-ყურადღებით ეპყრობოდა, ვიდრე საკუთარსა. აი, ამისთვის იყო იგი მიუფერებელი, მამხილებელი მთელი სამღვდელოებისა და ხმამაღლად მლაღადებელი იმ აუარებელი ხარჯებისა, რომელსაც გაიღებდა ხოლმე სამღვდელოება. არ არის ადვილი ამგვარი სამსახური და დიდად მოქმედებს კაცის ჯანმრთელობაზედ. ყველას გულის მოგება, ყოველი ნაბიჯის გადადგმაზე ფიქრი და ჰზრუნვა, მოვალეობა წინაშე მთელი საქართველოს სამღვდელოებისა და მთავრობისა, მომუშავეთა და მოსამსახურეთა გულის დაჯერება, ადვილის არ არის. ეს შეეძლების იმ კაცსა, რომელიც ჯერ თვისის თავისაგან მოითხოვს, რაც სხვისაგან უნდა მიიღოს, და შემდეგ სხვას მოსთხოვოს, ესე იგი ყოველ საქმეში ფრთხილი. შვილების აღზრდაში სამაგალითო, მამა და უფროსი იყო ოჯახისა — ბევრი ვერ აიტანს იმას, რაც მან გამოიარა იმ შავბნელ წლებში. იმისი ნუგეში იყო, რომ ძმა, რომელიც ადრე მოუკვდა მღვდლობაში, მისი დედულ-მამულის დამცველი, მისივე ნამრევლი ხალხი გამოდგა. თუ სხვაგან ცეცხლს უკიდებდნენ, მის მამულს ხალხი ღობედ ევლებოდა.



მარცხნიდან სხედან - მღ. იოსებ კოშკორიძე, მღ. იროდიონ გურგენიძე,
მღ. ვასილ კარგალაშვილი, მღ. სვიმონ ჯაჯანიძე

შვილების მხრივ და ოჯახობისა, ნაცნობ-მეგობრებისა, იგი ბედნიერი კაცი იყო და ჩვენში კარგი ქართველნი მოღვაწეები მისი გულითადი მეგობარნი იყვნენ.

აი, აქნობამდის მიიყვანა იგი, ჩუმი, მშრომელი და უებრო მუშაკი თავისის საქმისა, რომ დღეს ყველა პატივისცემით მუხლს იდრეკს მისის კუბოს წინაშე და ჰგრძნობს მის გამოკლებას და სტირის მის დაკარგვას, როგორათაც მხარის დამჭერისას და საქმის გათვალისწინებულისას.

მშვიდობით, ძმაო სიკო, ღმერთმან კურთხევით დაგიმკვიდროს საუკუნო სასუფეველი! ილოცე ჩვენთვის, შენის მრავალტანჯულის სამშობლოსათვის, რომ ღვთისმშობელმან დაიფაროს ყოველგვარი მანქანება-ბოროტებისაგან გარემომდგომი მტერისა! წარსდეგ წინაშე საყდრისა დიდებისა უფლისასა — ლოცვად და დიდებად იქ, სადაც „დიდი თამარი, ღმრთისა ამარი, ჩვენთვის ვედრებად მარად მზად

არის“. საუკუნოდ იყოს ხსენება შენი კარგო მღვდელო, მამავ და მეგობარო, ძმაო სვიმონ. ამინ“!

დარჩა მეუღლე — ნატალია მიხეილის ასული (დაბ. 1868წ.) და შვილები: გიორგი (დაბ. 1889წ., დაამთავრა თბილისის მეორე ვაჟთა გიმნაზია), მიხეილი (დაბ. 1890წ., დაამთავრა ხარკოვის უნივერსიტეტი). მღ. სვიმონი ასევე ზრდიდა თავისი გარდაცვლილი ძმის, მღვდელ ნიკოლოზის ქალიშვილს — ანას (დაბ. 1900წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №48566; საქმე №53055; ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, ვ. კარბელაშვილის ფონდი, საქმე №252; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1894წ. №10; 1897წ. №11; 1900წ. №2; №11; 1904წ. №10; გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ 1897წ. №185, გვ. 3; ჟურნალი „მწყემსი“ 1908წ. №10, გვ. 1; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1911წ. №10; 1915წ. №1-2.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიარო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაუზიაროთ ჩვენს მასალას დაგაუზიაროთ მასალას ჩვენს გვერდზე

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ახათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტრიაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი დავით იანქოშვილი 1849-1907

მღვდელი დავით მათეს ძე იანქოშვილი 1849 წელს თბილისის გუბერნიაში, მღვდლის ოჯახში დაიბადა. ჰყავდა დედმამიშვილები: აარონი (გარდ. 19.10.1908წ.), ანა (გათხოვილი გაჩეჩილაძეზე), მაგდანა/მაგდალინა (გათხოვილი სამხედრო უწყების დეკანოზ სოლომონ იმერლიშვილზე). დავითმა თბილისის სასულიერო სემინარია წარჩინებით დაამთავრა. რამდენიმე წელიწადი პედაგოგად მუშაობდა თავისსავე გახსნილ სკოლაში. სწავლობდა რუსეთის ერთ-ერთ სასულიერო აკადემიაშიც (თუმცა ამ ეტაპზე უცნობია, რომელში. სავარაუდოდ, ეს უნდა ყოფილიყო ყაზანის სამისიონერო კურსები — გ. მ.). 1886 წლის 6 აგვისტოს დიაკვნად აკურთხეს, იმავე წლის 10 აგვისტოს მღვდლად დაასხეს ხელი და ახალი ბაიანეთის წმ. ნიკოლოზის სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1894 წლის 29 აპრილს გარდაიცვალა მწერალი ეგნატე ნინოშვილი. მამა დავითმა მისი სულის მოსახსენებელი პანაშვიდი გადაიხდა. აი, რას წერდა ამის შესახებ გაზეთი „ივერია“: „ახალი ბაიანეთი. აქ მცხოვრებნი ქართველნი დიდად შევწუხდით ჩვენის საყვარლის ბელეტრისტის, ე. ნინოშვილის, უდროვოდ დაკარგვისა გამო. ამა თვის 18 [რიცხვში] პანაშვიდი გადავიხადეთ აქაურს ეკლესიაში მისის სულის მოსახსენებლად. მღვდელმა იანქოშვილმა წარმოსთქვა შემდეგი სიტყვა: „ყველა აქ მყოფთ ქართველთ შეტყობილი აქვთ, რომ 29 აპრილს გარდაიცვალა ჩვენი საყვარელი და პატივცემული ე. ნინოშვილი, რის გამოც ეხლა ამ ტაძარში ვართ შეყრილნი. თუმცა იგი აღსრულდა ჯერეთ ყმანვილი, მაგრამ იმ დროს შესაფერად, რაც ხანი იცოცხლა, მან ბევრი ნაშრომი დავიტოვა. საცოდავი სცდილობდა გავგრძელებინა თვისნი დღენი, რომ მეტი სამსახური გაენია თავისის სამშობლოს და მოძმისათვის, მაგრამ შეუბრალებელმა სენმა უდროოდ გამოაცალა ხელიდგან იგი ერთსაცა და მეორესაც. ნინოშვილისთანა მშრომელი ეხლა ცოტანი გყვანან. ის ნამდვილი შვილი იყო თავისის მამულისა. ნინოშვილი არ მომკვდარა, ის დაუვინყარი დარჩება თავის მოძმეთა შორის. საუკუნოდ იყოს ხსენება შენი, განსვენებულო ეგნატე!“

1894 წლის 14 მაისს მღვდელი დავითი თბილისში, ავლაბრის მიქაელ მთავარანგელოზის სახ. ტაძარში გადმოიყვანეს. 1895 წლის აგვისტოში თბილისის კუზანოვას კერძო სასწავლებელში საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. 1897 წლის 29 მაისს, მამადა-

ვითობას, საქართველოს ეგზარქოს ვლადიმერის (ბოგოიავლენსკი) ლოცვა-კურთხევით ავლაბრის ტაძრის მრევლმა თავის სულიერ მოძღვარს საჩუქრად ძვირფასი თვლების მორთული გულის ჯვარი მიართვა. მსგავსი ჯვარი იმ პერიოდში თბილისში მხოლოდ სამხედრო უწყების მღვდელ ვინოგრადოვს ჰქონდა. ჯვრის გადაცემას ბლომად ხალხი დაესწრო. ერთმა მრევლის უხუცესმა წევრთაგანმა მას რუსულად მოკლე სიტყვითაც მიმართა, რომელიც გაზეთმა „ცნობის ფურცელმა“ თარგმნა და თავის ფურცლებზე გამოაქვეყნა შემოკლებით: „მამაო დავით! გულით გილოცავთ როგორც მე, აგრეთვე მრევლიც, დღევანდელს თქვენის ანგელოზის დღეს. თქვენმა სამის წლის მოღვაწეობამ ჩვენს შორის გაგვაბედვინა ჩვენ, მრევლთ, მოგართვათ ეს მცირედი სახსოვარი. თუ არა თქვენი მხნე და დაუღალავი მეცადინეობა, ჩვენ კარგა ხნობამდის ეკლესიის აშენებას ვერ ველირსებოდით და ეხლა კი, დღეს თუ ხვალ, იგი სრულებით დამთავრებული იქნება. თუ არა თქვენ, ჩვენ არ გვეყოლებოდა საეკლესიო-სამრევლო სამზრუნველო, თქვენს მოსვლამდის ამ მრევლს არ გაუგონია არც ერთი აღსანილი ღვთის სიტყვა და ქადაგება. თქვენმა მუდმივმა ქადაგებამ ისე შეაჩვია მრევლი ეკლესიას, რომ პატარა ეკლესიაში ველარ ეტევიან და იქნება მომეტებული ეს არის მიზეზი, რომ მრევლმა მოინდომა უეჭველად მოზრდილი ეკლესიის აშენება, თქვენი კეთილი დარიგება, ყურადღება ღარიბებისადმი და თავმდაბლობა, ეკლესიის სიფაქიზე და სისუფთავე — ყველა ეს მრევლისათვის ძვირფასი განძია და ამიტომ ნურავის გაუკვირდება, რომ ჩვენ, ეს მცირედი მრევლი, ვაფასებთ თქვენს შრომას“. წირვის ბოლოს მამა დავითმა მადლობა გადაიხდა მრევლს დაფასებისათვის და თანადგომისათვის და თავის მხრივ დაამატა, რომ ღვთისა და თქვენის დახმარებით მალე ეკლესიას დავამთავრებ და შემდეგ სამრევლო სკოლასაც დავაარსებო. მართლაც, მან თავისი სიტყვა შეასრულა და 1899 წლის ოქტომბრის დასაწყისში გახსნა და აკურთხა სამრევლო სკოლა, რომელიც ჯერჯერობით დაქირავებულ კერძო სახლში მოათავსეს. მიუხედავად ცუდი ამინდისა, იმ დღეს სკოლის კურთხევას დიდძალი მრევლი დაესწრო. წირვისა და პარაკლისის შემდეგ მამა დავითმა სწავლა-განათლების შესახებ ისეთი ძლიერი ქადაგება წარმოსთქვა, რომ სომეხ-გრი-

გოლიანელებმაც კი მიაბარეს თავიანთი შვილები ამ სასწავლებელში. მსურველნი, ორივე სქესისა, 75 ბავშვი აღმოჩნდა, მაგრამ სივინროვის გამო 52 მათგანი მიიღეს. ამათში 28 მართლმადიდებელი და 24 სომეხ-გრიგორიანელი. ამასთან დაკავშირებით გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ წერდა: „არ შეგვიძლიან უყურადღებოდ დავსტოვო ღვანლი და დაულალავი შრომა პატივცემულის მღვდლის დავით იანქოშვილისა. მე მახსოვს, როცა მან სემინარიაში, კურსის დამთავრების შემდეგ, კუკიაში პატარა შინაური სკოლა გახსნა; მეზობლის ბავშვები დიდის ხალისით და სიხარულით მიდიოდნენ მასთან ყოველ დღე, რადგან „ძია-დათიკო“, როგორც მას ბავშვები ეძახდნენ, ძალიან ტკბილად ეკიდებოდა და ეს მისი შინაური სკოლა ბავშვების სათამაშო ზალას უფრო ნააგავდა, ვიდრე სკოლას. შემდეგში, როცა ბატონი იანქოშვილი აკადემიიდან დაბრუნდა, იგი მისიონერად იქნა გამწესებული ერევნის გუბერნიის ქ. ახალ-ბაიაზეთში, სადაც იგი სამოქალაქო სასწავლებელში საღვთო სჯულის მასწავლებლად მიიწვიეს. აქ მისის მოთავეობით და მეცადინეობით ორი წლის განმავლობაში ააშენეს მშვენიერი დიდი ქვიტკირის ეკლესია. მერე ტფილისში გადმოიყვანეს მთავარანგელოზის ეკლესიაში. ძველი პატარა ეკლესია ოც კაცს ვერცკი დაიტევდა და ეხლა კი ამ სამიოდ წლის განმავლობაში ისეთი დიდი, ფართო და ლამაზი ეკლესია ააშენა თავის მეცადინეობით, რომ 500-600 სული

დაეტევა. აი, კვირას კიდევ სკოლა გვიკურთხა და სრული იმედი გვაქვს, რომ ჩვენი დავით მღვდელი კვლავ თავის შრომას არ დაზოგავს და ახლად დაარსებულს სკოლას ეკლესიის უშველებელს გალავანში საკუთარს შენობას აუგებს“.

დედაეკლესიაში ერთგული სამსახურისთვის მღვდელი დავითი დაჯილდოებული იყო: 1888 წლის 14 სექტემბერს — საგვერდულით; 1893 წლის 12 თებერვალს — სკუფიით; 1896 წლის 2 აპრილს — კამილავკით; 1899 წლის 1 მაისს — სამკერდე ოქროს ჯვრით.

მღვდელი დავითი 1907 წლის 13 მაისს გარდაიცვალა. დაკრძალეს 17 მაისს, ავლაბრის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძრის ეზოში. 1908 წლის 6 დეკემბერს მის მეუღლეს და ორ მცირეწლოვან შვილებს წელიწადში 180 მან. პენსია დაენიშნა. ჰყავდა მეუღლე — მარიამ მაქსიმეს ასული (დაბ. 1858წ.) და შვილები: ირაკლი (დაბ. 1886წ.), ვალენტინა (დაბ. 1888წ.), არჩილი (დაბ. 1890წ.), თამარი (დაბ. 1892წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 49982; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო მოამბე“ 1893წ. 10; 1895წ. 19-20; 1896წ. 11; 1899წ. 11; გაზეთი „ივერია“ 1894წ. 107, გვ. 2; გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ 1897წ. 215, გვ. 2; 1899წ. 940, გვ. 2; გაზეთი „ისარი“ 1907წ. 104, გვ. 1; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს მოამბე“ 1913წ. 12.

ისტორიის ფურცელი

დავითი (ჯინჭარაძე)

1860-1965

ილუმენი დავითი, ერისკაცობაში — დავით იესეს ძე ჯინჭარაძე 1860 წელს ქუთაისის გუბერნიაში, ოზურგეთის მაზრაში, სოფ. ბახვში გლეხის ოჯახში დაიბადა. დაამთავრა ოზურგეთის საქალაქო სასწავლებელი. საღვთო წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიპიკონი ქართულ და რუსულ ენაზე საბერძნეთში, ათონის წმ. მთის ქართველთა მონასტერში ისწავლა, სადაც გარკვეული პერიოდი გაატარა. ასევე ქართული გალობის ცოდნა ცნობილ მგალობელ ანტონ დუმბაძესთან განიმტკიცა. 1881 წელს გურიის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ტუსკია) შუა სურების „ლომისის-კარის“ წმ. გიორგის სახ. ტაძრის მედავითნედ დაინიშნა. 1883 წლის იანვრიდან გურიის ეპისკოპოს ალექსანდრეს (ოქროპირიძე) ლოცვა-კურთხევითა და ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებლის მმართველი საბჭოს გადაწყვეტილებით იმავე სასწავლებელში სლავეური და ქართული გალობის მასწავლებლად დაინიშნა. 1886 წლის 1 სექტემბერს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა (დადიანი), როგორც გალობის საუკეთესო მცოდნე, ფოთის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახ. საკათედრო ტაძარში მგალობელთა გუნდის რეგენტად გადაიყვანა. ამავე პერიოდში მან ჯვარი დაინერა წინო მაქსიმეს ასულზე (დაბ. 1868წ.), რომელთანაც სამი შვილი ჰყავდა: მავრა (დაბ. 1891წ.), ელენე (დაბ. 1894წ.), ალექსანდრე (დაბ. 1896წ.). ერთი ვერსიით მისი მეუღლე შემდგომში მათხოჯის დედათა მონასტერში მონაზვნად აღიკვეცა.

1891 წლის 10 თებერვალს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა (დადიანი) დავითი დიაკვნად აკურთხა და იმავე შტატში დატოვა. 1894 წლის 8 სექტემბერს მღვდლად დაასხა ხელი და ფოთის საკათედრო ტაძრის კრებულში დაადგინა. 1896 წლის 1 სექტემბერს ფოთის საკათედრო ტაძართან არსებულ ორკლასიან სამრევლო-საეკლესიო სკოლაში სლავეური და ქართული გალობის პედაგოგად დაინიშნა. 1898 წლის იანვრიდან ფოთის წმ. ოლღას ქალთა სასწავლებელში იგივე თანამდებობაზე განამწესეს. 1898 წლის 4 თებერვალს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1899 წლის 7 ნოემბერს აკეთის მაცხოვრის სახ. ტაძარში დაინიშნა. მასვე დაევალა აკეთის

ტაძართან არსებულ სკოლაში საღვთო სჯულისა და გალობის სწავლება, სადაც ის წლების მანძილზე უსასყიდლოდ ასწავლიდა. 1900 წლის ივლისში გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ალექსანდრემ (ოქროპირიძე) გურიის ტაძრები დაათვალიერა. ამასთან დაკავშირებით ქართული პრესა წერდა: „სოფ. აკეთის მაცხოვრის ეკლესიაში ყოვლადსამღვდელომ მოისმინა ქალებისაგან ქართული გალობა და ამ ამბით მათი მეუფება დიდად აღტაცებული და ნასიამოვნები დარჩა. ამ ეკლესიის წინამძღვრად სულ რამდენიმე თვე იქმნება, რაც მღვდელი დავით ჯინჭარაძე იქმნა დანიშნული. პატივცემულს მოძღვარს, როგორც გალობის კარგად მცოდნესა და გატაცებით მოყვარულს, მოსვლისთანავე უმთავრესი ყურადღება ამ საგნისათვის მიუქცევია. პირველად მისი სურვილი ყოფილა, რომ მგალობელთა გუნდი განსაკუთრებით მამაკაცთაგან შეედგინა, მაგრამ, სამწუხაროდ, მამაკაცებს საკმარის ბეჯითობა და გულმოდგინეობა ვერ გამოუჩინიათ და დაწყებული საქმე სასურველად ვერ მოგ-



ათონის მთა (ბრავიურა)

ვარებულა. მაშინ ქალებს განუცხადებიათ სურვილი გალობის სწავლისა და ეს სურვილი მამა ჯინჭარაძის დაუღალავის შრომის მეოხებით და მათის მუყაითობის წყალობით განუხორციელებიათ კიდევ, ყოვლადსამღვდელომ მადლობა გამოუცხადა მამა ჯინჭარაძეს ასეთის უსასყიდლო და სასარგებლო შრომისათვის და შემდეგისათვის მხნეობა უსურვა“.

1903 წლის 22 ივლისს სკუფია უბოძეს. 1907 წლიდან, თავისი სურვილით, ასრულებდა წირვა-ლოც-

ვებს მათხოჯის წმ. ნინოს სახ. დედათა მონასტერში. 1910 წლის 12 აპრილს მღვდელი დავითი მცხეთა-ში, სამთავროს წმ. ნინოს სახ. დედათა მონასტრის მწირველად და სულიერ მოძღვრად დაინიშნა, სადაც 1911 წლის 22 დეკემბრამდე იმსახურა. 1911 წლის დეკემბრიდან ისევ მათხოჯის დედათა მონასტრის მწირველი და სულიერი მოძღვარია. 1914 წლის 6 მაისს კამილაკა ეწყალობა. მღვდელ დავითის და-ულალავი და ნაყოფიერი სამსახური შეუმჩნეველი არ დარჩენილა ქართველი საზოგადოებისა და პრესისათვის. 1914 წელს ჟურნალ „შინაური საქმეებში“ უცნობი ავტორი ლ. იმერელი მათხოჯის სავანისა და იქ მოღვაწე მოძღვრის შესახებ წერდა: „ათას ცხრა-ას შვიდწლამდე დედათა სავანეს არ ყოლია საკუთარი მღვდელი-მწირველი, ვინაიდგან სასულიერო მთავრობა არავითარ ყურადღებას არ აქცევდა მათ და თითონ მონაზვნებს კი, სად შეეძლოთ მღვდლის დაქირავება. ვისაც კი მიმართავდნენ თხოვნით, ყოველთვის ასეთ პასუხსა ლებულობდნენ: „ბევრი ხარჯი გვაქვს და არ შეგვიძლია მანდ სამსახურიო“. ეს იყო მათი საერთო გასამართლებელი მიზეზი... 1907 წელს, პატიოსანი, კეთილგრძნობებით აღჭურვილი მღ. დავით ჯინჭარაძე, შევიდა მონაზონთა უმწეო მდგომარეობაში და აღუთქვა მათ მუდმივი უფასო დახმარება... გადაუმეტებლად რომ ვსთქვათ, ეს ერთად ერთი ოქროს ხანაა მათხოჯის დედათა სავანის მონაზონთა ცხოვრებაში... აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ პატ. მღ. ჯინჭარაძეს კარგათ მოწყობილი მგალობელთა ხორო ყავს (რომელიც მონაზვნებისგან შესდგება) და თვითონაც იშვიათი ბარიტონი აქვს... ბევრჯერ გამოვლავლავარკებოვარ მონაზვნებს, მსურდა გამეგო, თუ რამდენათ ღრმა და შეგნებული სარწმუნოებისანი იყვნენ და ყოველთვის გაკვირვებულვარ მათი პასუხებით. ყველა ამაში, რასაკვირველია, მადლობის ღირსია პატ. მღ. ჯინჭარაძე, რომელმაც ასე განვრთნა ისინი. წირვა-ლოცვა და საერთოდ ღვთის მსახურება აქ წმიდა ათონის წეს-რიგზეა. დღიდან ჩამოვრძანებისა პატ. მღვდელი ჯინჭარაძე მუდამ ამ დედათა სავანის კეთილდღეობისთვის ფიქრობდა და ცდილობდა“.

ზუსტად უცნობია, თუ რომელ წლამდე ემსახურებოდა მამა დავითი მათხოჯის სავანეს, ან როდის მოხდა მისი ბერად აღკვეცა. 1922 წლის 22 ივნისს ბათუმ-შემოქმედელი ეპისკოპოსი დავითი (კაჭახიძე) სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს, უწმიდესსა და უნეტარეს ამბროსს (ხელაია) სწერდა: „ლანჩხუთში ვიყავი მწირველი და იქ შემთხვევით შევიტყე, რომ ჯუმათის მონასტერი 1921 წლის სექტემბერ-ოქტომბერში სრულიად გაუძარცვავთ ყაჩაღებს, მაგრამ საერო მთავრობამ ეს ამბავი იქაურ



მღვდელი დავით ჯინჭარაძე

მღვდელ-მონაზონს დააბრალეს, დაიჭირეს და ქუთაისში წაიყვანეს, სადაც ციხეში გარდაიცვალა... ამას გარდა, ამას წინად შემოქმედის მონასტერში მისულან ყაჩაღები ღამით. ვინც ყოფილა იქ, ყველა ერთად დაუტუსაღებიათ, მერე წაუყვანიათ ეკლესიაში წინამძღვარი ილუმენი დავითი და მღვდელ-მონაზონი მელეტი. იქ არაფრისათვის ხელი არ უხელიათ, მხოლოდ დაჟინებით მოითხოვდნენ თურმე ოქროს აკვანს და ბრილიანტებს. ბერებს უთქვათ: აქ ამისთანა არაფერიაო (მართლაც არ არის თურმე). კაი ხნის წვალეების შემდეგ (ხანჯლებით) ბერები ცოცხლები გადარჩენილან; ყაჩაღები წასულან ცარიელ-ტარიელნი“.

1923 წლის 23 მარტს უღმერთო ხელისუფლებამ დააპატიმრა ილუმენი დავითი და მასთან მოღვაწე მღვდელ-მონაზონი მელეტი (თოფურია). მათ ბრალად ედებოდათ მონასტრის გაძარცვა. 1926 წლის 8 თებერვალს ქ. ოზურგეთის სახალხო სასამართლოს თავმჯდომარე შემოქმედის სამრევლო საბჭოს შემდეგი შინაარსის მოწმობას აძლევს: „ესე ეძლევის მორწმუნეთა წარმომადგენელს გიორგი ფარსადანის ძე ღუმბაძეს, მას შინა, რომ როგორც რწმუნებულ ჩემდამო სახალხო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სამაგიდო რეესტრიდან 1923 წლისა სჩანს, საქმე #304/23წ. ბრალდებისა გამო წინამძღვრის დავით ჯინჭარაძისა და მღვდელ-მონაზვნის მელეტი თოფურიასა შემოქმედის მონასტრის განძეულობის და ძვირფასი თვლების მოპარვაში. აღნიშნულ პირებს სასამართლოს მიერ მიესაჯათ თითოეულს ექვს-

ექვსი თვით სასჯელი გამასწორებელ სახლში პატიმრობით, რომელიც აღნიშნულმა პირებმა უკვე მოიხადეს“. 1927 წლის 15 მარტს ილუმენმა დავითმა რუსულიდან ქართულზე თარგმნა წმ. ტიხონ ზადონელის დაწერილი „მონოდება სინანულად ცოდვილისა“, რომელიც ამჟამად ჯიხეთის დედათა მონასტერშია დაცული.

ამ ეტაპზე უცნობია, თუ სად მოღვაწეობდა 1927-1952 წლებში ილუმენი დავითი. ასევე უცნობია, ზუსტად რომელი წლიდან მსახურობდა იგი ჯიხეთის დედათა სავანეში. საპატრიარქოს არქივში დაცული საბუთების მიხედვით ჯიხეთში 1951 წლის ჩათვლით მსახურობდნენ დეკანოზი ეპ. ხონელია და მღ. ათანასე გოგუაძე. სავარაუდოდ, მისი იქ დამკვიდრება 1952 წლიდან უნდა ვივარაუდოთ. ჯიხეთის დედათა სავანეში შემორჩენილია წერილის ნაგლეჯი, სადაც ვკითხულობთ: „სულიერო შვილო თეოდორა! მშვიდობა შენდა. მე ღვთით დავბრუნდი ტფილისიდან მოკეთებულ; შეუდექი წირვას შობიდან, რომელიც ღმერთმა მრავალს დაგვასწროს შენიანებით კეთილად სათნოდ ღვთისა. ნინო კარგათ არის. სხვა ამბავს არ გწერ აქ, გეტყვი ყოლაფერს თავად...“ სამწუხაროდ აქ წყდება წერილი, რომელსაც წელიც არ უწერია, მხოლოდ თარიღი აქვს — 26 დეკემბერი.

1981 წლის 21 იანვარს უფროსი ინსპექტორი ო. მ. ჯაში სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებულ რელიგიის საქმეთა საბჭოს რწმუნებულს საქ. სსრ რესპუბლიკაში ამხ. გ. შ. მაისურაძეს სწერდა: „ა. ნ. 19 იანვარს მივლინებით ვიმყოფებოდი ქ. ლანჩხუთში ჯიხეთის მონასტრის საკითხის შესასწავლად... სასოფლო საბჭოს ხელმძღვანელებთან, ძეგლის მცველთან და მონაზვნებთან საუბარში გაირკვა, რომ ხსენებულ ეკლესიაში 1965 წლამდე იყო მღვდელი ჯინჭარაძე, რომლის გარდაცვალების შემდეგ, 1965 წლიდან, შეცვალა მღვდელმა ქვარაიამ“. როგორც ამ წერილიდან ირკვევა, ილუმენი დავითი 1965 წელს აღესრულა. იგი ჯიხეთის დედათა მონასტრის ეზოშია დაკრძალული.



ილუმენი დავითი მონასტრის ეზოში

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №47976; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე №300, გვ. 7-ა; ფ. 1880, აღწერა 1, საქმე №431, გვ. 2; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №944, გვ. 18; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1891წ. №5; გაზეთი „ივერია“ 1900წ. №172, გვ. 1-2; ჟურნალი „შინაური საქმეები“ 1914წ. №2, გვ. 11-12; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1910წ. №5; 1914წ. №10; ჯიხეთის დედათა მონასტრის არქივი.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტრთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავიცვათ ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

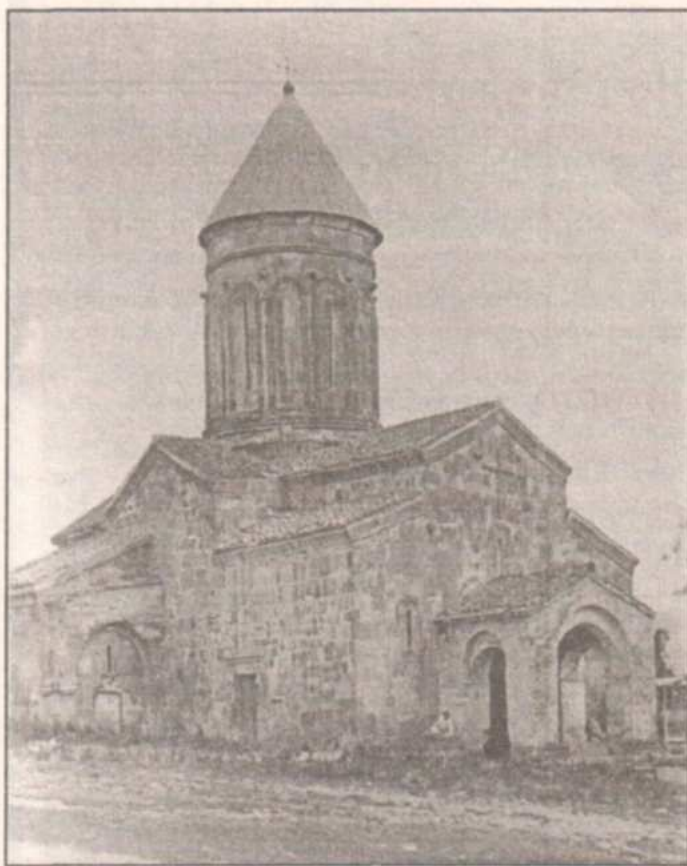
რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შოთაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუკრიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გაერცვლება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

ისტორიის ფურცელი

ჩვენი გაზეთის საშუალებით რამდენჯერმე მოგიტოხრეთ იმ სასულიერო პირთა შესახებ, რომელთა წინაპრები საუკუნეების განმავლობაში ერთგულად და თავდადებით ემსახურებოდა დედაეკლესიას. ამჯერად კიდევ ერთი ასეთი ოჯახი გვინდა გავაცნოთ, რომელთა გვარიდან რამდენიმე ღირსეული სასულიერო პირი აღიზარდა ეკლესიის წიაღში. თურქაძეების ეს გვარი სოფ. მამკოდინდან მომდინარეობს. მათ თავიანთი მსახურებითა და მოღვაწეობით მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავეს ქართულ საეკლესიო ისტორიაში.

მამა-შვილი — იროდიონ და შიო თურქაძეები

„მზად ვართ, მტლად დავედოთ საყვარელ და კოპნია
ივერიის ეკლესიას და მის აღორძინებულს ავტოკეფალიას“



რუისის საკათედრო ტაძარი

მღვდელი იროდიონ შიოს ძე თურქაძე 1864 წელს თბილისის გუბერნიაში, თბილისის მაზრის სოფ. მამკოდაში მღვდლის ოჯახში დაიბადა. ასევე სასულიერო პირები იყვნენ მისი ძმები — გიორგი და გერასიმე. 1888 წელს მან დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია პირველი ხარისხის დიპლომით. 1888 წლის 11 ივლისს დიაკვნად აკურთხეს, იმავე წლის 20 ივლისს მღვდლად დაასხეს ხელი და მამკოდის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1894 წლის 20 თებერვალს ზემო თიანეთის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1898 წლის 26 თებერვლიდან ოკამის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარშია. 1898, 1907 და 1910 წლებში სამი წლის ვადით სამჯერ იყო არჩეული საეპარქიო

კრებაზე დამსწრე დეპუტატად. 1906 წლის 6 სექტემბერს რუისის მაცხოვრის ფერისცვალების სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1906 წელს რუისის სამინისტრო სკოლაში საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაინიშნა. ამავე წელს IV ოლქის სამღვდლოებამ საბლადო-ჩინო საბჭოს წევრად გამოარჩია. 1908 წლის 11 ივლისს გორის ჰოსპიტალმა მამა იროდიონს, როგორც სამედიცინო საქმეებში გარკვეულს, ნებართვა მისცა რუისის მოსახლეობაში ექიმის თანამდებობაზე ემუშავა. 1911 წლის 24 აგვისტოს გორის მაზრის IV ოლქის სამღვდლოებამ მთავარხუცესად აირჩია. 1911 წელს მღ. იროდიონის მოღვაწეობის შესახებ იმჟამინდელი ქართული პრესა წერდა: „წლევანდელმა ფერისცვალობის დღეობამ მშვიდობიანათ ჩაიარა მღვდ. იროდიონ თურქაძის მეოხებით, რომელმაც სთხოვა ადმინისტრაციას, რომ ეკლესიის გალავანში და გარშემო არ გაეშვათ სხვადასხვა მოვაჭრეები, უფრო კი ღვინის ურმები, რომელთაც თან სდევს ლოთობა და ყოველი უნესობა. მართალია. ზოგიერთი დაინტერესებული მოვაჭრეები უკმაყოფილო დარჩა ამ გარემოებით, სამაგიეროდ, მომეტებული ნაწილი საზოგადოებისა სიხარულით მიეგება ამ გადაწყვეტილებას“.

ეკლესიაში ერთგული სამსახურისათვის მღ. იროდიონი დააჯილდოვეს: 1905 წელს საგვერდულით; 1909 წელს — სკუფიით; 1913 წლის 6 მაისს — კამილაკით; 1916 წლის 6 მაისს — სამკერდე ოქროს ჯვრით; ასევე მიღებული ჰქონდა რუსეთის იმპერატორ ალექსანდრე III-ის სახ. სამახსოვრო ვერცხლის მედალი.

მღ. იროდიონი დიდი სიხარულით შეხვდა 1917 წლის 12 მარტს (ძვ. სტ.) მცხეთაში გამოცხადებულ საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიას. ამასთან დაკავშირებით იგი საქართველოს საკათალიკოსოს მმართველობას წერდა: „გულწრფელად და განუსაზღვრელის სიხარულით მივეგებებით მრავალსაუკუნოებით შებოროკილებულ, სიბნელიდან გამოყვანილს თავისუფლებას. ვესალმებით

მკვდრეთით აღდგენილს ივერიის ავტოკეფალიას და მის საუკუნოდ დამკვიდრებას. მზად ვართ, მტლად დავედოთ საყვარელ და კოპნია ივერიის ეკლესიას და მის აღორძინებულს ავტოკეფალიას. მე, ღარიბი სოფლის მღვდელი, ჩემის მედავითნით — გიორგი ბახტაძითურთ, ვწირავთ ოთხ თუმანს ჩვენის საკუთარის ჯიბიდან და ექვს თუმანსაც ეკლესიის თანხიდან, სულ ას მანეთს ჩვენს სასიკადალო საქართველოს საკათალიკოსო მართველობისათვის. იმედი მაქვს, სხვებიც მოგვაბაძვენ და არ დაიშურებენ ხსენებულ დაწესებულებისათვის თავის წვლილს. ჩვენ ყველამ კარგად ვიცით, რომ არავითარი დაწესებულება არ იარსებებს უსახსროდ, უთანხოდ, ამიტომ ჩვენ ყველანი უნდა მივეშველნეთ ჩვენის წვლილით. მის გაძლიერებისათვის საჭიროა, დაუყოვნებლივ დავეხმარნეთ ამ დაწესებულებას საერთო ქონებიდან. ძრიელ კარგი იქნება გორის მაზრის სამღვდელოებამ ხსენებული საქმისთვის გადასდოს გორის სამღვდელოების საკუთარი შენობის ქირა, რომელიც ათას მანეთს აღემატება იმ დრომდის, ვიდრემდის ხსენებული დაწესებულება რიგიანათ განმტკიცდებოდეს“.

მღვდელი იროდიონი 1918 წელს შავი ჭირის ეპიდემიის დროს გარდაიცვალა. ჰყავდა მეუღლე — მღვდლის შვილი მარიამ მაკარის ასული და შვილები: დეკანოზი შიო (1889-1977წწ.), ანა, დავითი (გარდ. 1916წ.), სიმონი, მაქსიმე, ელენე, სარა, ბარბარე, ელიზბარი.

სასულიერო გზა გააგრძელა მისმა უფროსმა ვაჟმა, **დეკანოზმა შიომ**, რომელიც 1889 წელს სოფ. ნილკანში დაიბადა. 1900-1904 წლებში გორის სასულიერო სასწავლებელში სწავლობდა. 1910 წლის 6 აგვისტოს ხიდისთავის „წედისის“ ახალგვრის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის მედავითნედ დაინიშნა. 1911 წლის 1 ნოემბერს, თავისი თხოვნის საფუძველზე, შტატიდან გადადგა და დუშეთის მაზრის სოფ. სიონის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მასწავლებლად დაინიშნა. 1914 წლის 25 სექტემბერს მღვდლად დაასხეს ხელი და ყანოზის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძარში განამწესეს. 1915 წლის 19 აპრილს ახალდაბის წმ. კვირიკესა და ივლიტას სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1916 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1918 წლის 6 თებერვალს გომეწრის წმ. გიორგის სახ. ტა-



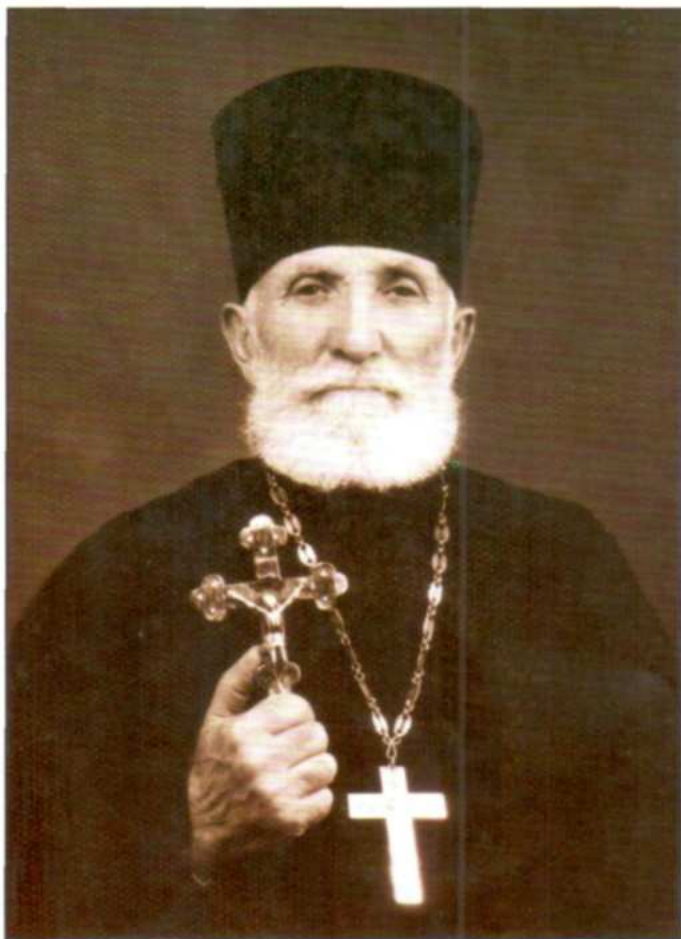
მღ. იროდიონე
თურქაძე

ძარში ჩანს. 1924-1925 წლებში ახადო-ნოჯიხეთის ეკლესიაში მსახურობს.

1925 წელს მღ. შიომ მღვდელმსახურება შეწყვიტა და თბილისის ერთ-ერთ რაიონში მასწავლებლად დაინიშნა მუშაობა. 1927 წლის 24 იანვარს ცხვარიჭამიაში ცხოვრობდა და შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატს საარჩევნო ხმის უფლების აღდგენა სთხოვა. იმავე წლის 29 იანვარს შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარი სრ. საქართველოს ცენტრალურ აღმასრულებელ კომიტეტს წერდა: „ა/წ. იანვრის 24-ს, #85, 31, 13 მომართვის საპასუხოდ შ.ს.ს. კომისარიატი გაცნობებთ, რომ თურქაძე ვერ აკმაყოფილებს იმ მოთხოვნილებებს, რომელსაც საარჩევნო ინსტრუქციის მე-8 მუხლი საჭიროდ სთვლის მოქალაქეობრივი უფლების აღდგენისათვის: იმისათვის, რომ მოქალაქეს, რომელიც წინათ რელიგიურ

კულტის სამსახურისაგან მიღებული შემოსავლით ცხოვრობდა, კერძო ვაჭრობას ეწეოდა და სხვა, მიენიჭოს უფლება არჩევნებში მონაწილეობისა, სხვათა შორის, საჭიროა, რომ ის არანაკლებ ხუთი წლისა ეწეოდეს სარგო და ზოგად-სასარგებლო შრომას; მოქ. თურქაძე კი თითონ აცხადებს, რომ მან მღვდლობას თავი დაანება 1923 წელში, ე. ი. მხოლოდ სამი წლის წინეთ, რის გამოც ცენტრალური საარჩევნო კომისიის დადგენილებით (ოქმი #2 მუხლი მე-8) მოქალაქე თურქაძეს უარი უნდა ეთქვას მის განცხადებაზე საბჭოთა არჩევნებში მონაწილეობის მიღების შესახებ“. მღ. შიო 1930-1935 წლებში ქ. თბილისის ფოსტის თანამშრომელია. 1935-1937 წლებში ქ. თბილისის მეოთხე საფოსტო განყოფილებაშია. 1937-1939 წლებში ტრამვაიში კონტროლიორად მუშაობდა. 1939-1948 წლებში სადაზღვეო აგენტია. 1948-1952 წლებში ისევ ფოსტალიონად მუშაობდა.

1953 წელს სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა მელქისედეკ III-მ (ფხალაძე) სასულიერო ხარისხში აღადგინა და თბილისის მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს სახ. ტაძრის მღვდელმსახურად დანიშნა. 1955 წლის 10 იანვარს დიდუბის ღვთისმშობლის შობის სახ. ტაძრის მღვდელმსახურად გადაიყვანეს. 1956 წელს კუკიის წმ. ნინოს სახ. სასაფლაოს ტაძარში განამწესეს. 1961 წლიდან თბილისის მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს სახ. ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა და დეკანოზის



დეკანოზი შიო თურქაძე

წოდება მიენიჭა. 1966 წლის 1 სექტემბერს დეკანოზი შიო სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებულ რელიგიის საქმეთა საბჭოს რწმუნებულს საქართველოს სსრ რესპუბლიკაში დ. ა. შალუტაშვილს სწერდა: „მე ვთხოვე პატრიარქ ეფრემ II-ს გადაყვანა ველისციხეში ან კიდე სადმე გადაკარგულ ალაგას კახეთის მხრივ, ან კიდე მოხსნა სულ და აღრიცხვიდანაც მოხსნა. მის უწმინდესობას არ სურს. ახლა თქვენ გთხოვთ, რათა თქვენ იქონიოთ მის უწმინდესობასთან, რათა მომხსნას აღნიშნულ ეკლესიის მრევლიდან და აგრეთვე მომხსნას აღრიცხვიდან, რითაც მე დიდი მადლობელი ვიქნები, წინააღმდეგ შემთხვევაში დემონსტრაციულად ვტოვებ ჩემს მრევლს და დღეიდან აღარ ვცხადდები“. უწმინდესმა ეფრემმა გაითვალისწინა რა ეკლესიის უმძიმესი ვითარება, რაც გამოწვეული

იყო სამღვდლო კადრების სიმცირით და დეკანოზი შიო 1966 წლის მინურულს თბილისის ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძრის წინამძღვრად გადაიყვანა, თუმცა მხცოვანი მოძღვარი ველარ ახერხებდა მსახურებას. მომდევნო წლებში მან რამდენიმეჯერ მიმართა პატრიარქს: „განა არ გეცოდებით, უწმინდესო, რომ ამ ხნის განმავლობაში მარტო ერთი მოხუცი მღვდელი გთხოვთ პენსიაზე გამიყვანოთ ან მომცეთ დასვენება ერთი თვით, ან კიდევ გამოგვიგზავნოთ ვინმე დამხმარე მღვდელი?“ 1968 წლის 29 მაისით დათარიღებულ განცხადებაში დეკანოზი შიო აღნიშნავდა: „არ ვიცი, რა განწყობით, რომ ჩემი პენსიაზე გაშვება არ გასურთ“. უწმინდეს ეფრემს მოძღვრისათვის ასეთი პასუხი გაუგზავნია: „ვმადლობ დეკანოზ შიო თურქაძეს დავალების კეთილად შესრულებისათვის. შ. თურქაძეს ჩემთვის არაფერი უწყენინებია. სხვა არავინ მყავს და მიზეზიც ეს არის, რომ პენსიაზე არ გადამყავს. ცოტაც გავუძლოთ საერთო გაჭირვებას. ამას გვეუბნება დღევანდელი სინამდვილე“. 1970 წლის 26 მარტს სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის მდივანი ქ. კაპანაძე სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებულ რელიგიის საქმეთა საბჭოს რწმუნებულს საქართველოს სსრ რესპუბლიკაში დ. ა. შალუტაშვილს სწერდა: „საქართველოს საპატრიარქო გაცნობებთ, რომ მიმდინარე წლის 23 მარტს გარდაიცვალა თბილისის წმ. სამების ეკლესიის წინამძღვარი, დეკანოზი შიო თურქაძე“.

წყარო: საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე №614, გვ. 49; ფ. 1879, აღწერა 1, საქმე №32, გვ. 22; ფ. 1880, აღწერა 1, საქმე №136, გვ. 39; საქმე №170, გვ. 16; ფ. 1880, აღწერა 3, საქმე №17, გვ. 57; ფ. 1880, აღწერა 4, საქმე №25, გვ. 78; გაზეთი „ივერია“ 1888წ. №, გვ. 2; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1905წ. №9; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1910წ. №12; 1911წ. №18; №23; 1913წ. №10; 1914წ. №20; 1915წ. №9; 1916წ. №7; №10-11; გაზეთი „სახალხო გაზეთი“ 1911წ. №352, გვ. 3; გაზეთი „საქართველო“ 1917წ. №67, გვ. 3; ჟურნალი „კარიბჭე“ 2010წ. №11, გვ. 32.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტრთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავიწყებოთ მათი შენახვა ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაჟღერებული მასალების გამოცხადებას, თანა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56. რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავაძე თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაძე), მარიამ გავუა, ნინო გაგომიძე, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჭუროშვილი, ია ხაჩარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელენე ჯიბლაძე; გაერცვლება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ელენიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი მაქსიმე ხუციშვილი

მღვდელი მაქსიმე გიორგის ძე ხუციშვილი 1868 წელს თბილისის გუბერნიაში, ახალციხის მაზრაში, სოფ. მუსხში მედავითნის ოჯახში დაიბადა. დაამთავრა მუსხის ორკლასიანი სასწავლებელი. XIX ს-ის 90-იანი წლების ბოლოს ახალციხის წმ. მარინეს სახ. ტაძრის უშტატო მედავითნედ დაინიშნა. 1901 წლის 7 დეკემბერს ხორხის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1903 წლის 8 დეკემბერს ქაისხევის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში დაადგინეს. 1905 წლის 15 მარტს ისევ ხორხის სამრევლოში გადაიყვანეს. 1906 წელს თბილისის სასულიერო სემინარიასთან არსებულ კომისიას წარმატებით ჩააბარა გამოცდები და მიიღო ნებართვა ხელდასხმაზე. 1906 წლის 29 ოქტომბერს დიაკვნად აკურთხეს, იმავე წლის 5 ნოემბერს მღვდლად დაასხეს ხელი და ბარისახოს ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1908 წლის 8 მაისს ჩარგლის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1910 წლის 7 ოქტომბერს ზემო თმოგვის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესეს. 1913 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1915 წლის 28 აპრილს ერკოთის მაცხოვრის ფერისცვალების სახ. ტაძარში დაინიშნა. მღვდლად ხელდასხმამდე საერო მთავრობისგან (იგულისხმება მეფის რუსეთის მთავრობა) მიღებული ჰქონდა 2 წლიანი წყაღის გადავადნილობა გადარჩენისათვის. ასევე დაჯილდოვებული იყო წმ. გიორგის I ხარისხის ჯვრით. 1918 წელს I მსოფლიო ომის დროს ოსმალებთან ტყვედ ჩავარდა და ბათუმის ციხეში 4 თვე დაპატიმრებული იყო. ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“ მის შესახებ წერდა: „მღ. მაქსიმე გიორგის ძე ხუციშვილი სამშობლოს საკეთილდღეოთ ოსმალთა ტყვეობაში ტანჯული მოძღვარი, სოფ. ერკოთის მღვდელია, რომელმაც 1918წ. მაისში ახალციხეში მომწყვდეულ ქართველ მეციხოვნეთა დასახმარებლად დიდი შეურაცხყოფა და წამება გადაიტანა და მაინც, საცა საჭირო იყო, აცნობა ჩვენი ჯარის მდგომარეობა. მის თავგადასავალს, მისგანვე აღწერილს, შემდეგ ნომერში დავბეჭდავთ“. ტყვეობიდან გათავისუფლების შემდეგ მღ. მაქსიმე 1918-1921 წლებში ალავერდის ეპარქიაში, სიღნაღის მაზრაში მსახურობდა. 1921



მღვდელი
მაქსიმე ხუციშვილი

წელს კომუნისტებმა დააპატიმრეს და ხუთი თვით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯეს. 1923 წლის იანვრის ბოლოს ურბნელმა ეპისკოპოსმა ქრისტეფორემ (ციცქიშვილი) მღ. მაქსიმე ტყვეავის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში განამწესა. 1923 წლის 16 თებერვალს იგი ეპ. ქრისტეფორეს სწერდა: „თანახმად თქვენი მეუფების განჩინებისა, ამა თებერვლის 2-რი რიცხვიდან მე დაუყოვნებლივ გაახელი აღნიშნულ სამრევლოში, გორში გავიარე მთავარხუცესთან, ავიღე მონერილობა, დავიჭირე ურემი და გაუდექი გზას. იმ დღეს ქ. გორში დანიშნულ იყო მიტინგი და ამ მიტინგზედ დასასწრებად დაბარებული იყვნენ ხალხი სოფლებიდან, სხვათა შორის, ტყვეავიდანაც. გზაში განუწყვეტილად მხვდებოდა მომავალი გლეხები, რომელთაც გამოკითხვით გაიგეს, რომ მე ვიყავი ახლად დანიშნული მღვდელი მათ სოფელ ტყვეავში. გაიგეს ეს თუ არა, ასტყდა მომავალ გლეხებს შორის ერთი აურზაური და დამიწყეს უშვერი პირით ლანძღვა-გინება და თან მომძახოდნენ, — სად მიეთრევი, თუ მღვდელი გვინდოდეს ჩვენმა მღვდელმა რა დაგვიშავაო! ჯერ ჩვენ ისიც უნდა გავაგდოთ და ეს ვინ მოეხეტება ჩვენს კისერზედ გასასუქებლად და სხვათა. ერთი სიტყვით, ცემა დამიპირეს, რა სიტყვები მაკადრეს იმის მოხსენება რომ არ შემოძლიან, არამც თუ წერილობით, არამედ პირადაც კი. ყველა ამას დაადასტურებს ქვრივი ქალი კორინთლიანი, რომელიც ჩემთან ერთად მოდიოდა ურემზედ. ამ ამბის გადამხედს, რაღა დამრჩენოდა, გორიდან მეათე ვერსზედ გადმოვხტი ურმიდან და გამოვბრუნდი უკან. მოგახსენებთ საქმის ვითარებას, ვკადნიერდები და კვლავ გთხოვთ, კეთილ ინებოთ და დამნიშნოთ ნატახტარის სამრევლოში მღვდლად, სადაც ხალხი თანახმაა და სადაც შეძლება მექნება, გამოვიჩინო ჩემი მოძღვრება. მით უმეტეს, რომ იქ დანიშნული მღვდელი თვე-ნახევარია არ გამოცხადებულა და, მაშასადამე, ნატახტარში ადგილი თავისუფლად ითვლება“.

ეპისკოპოსმა ქრისტეფორემ გაითვალისწინა მამინდელი მძიმე მდგომარეობა და იგი ნატახტარის წმ.



სოფ. მუსხის წმ. გიორგის ეკლესია

იოანე ღვთისმეტყველის სახ. ტაძარში დანიშნა. 1924 წლის 14 მაისს ნატახტარის სამრევლოს მღვდელი მაქსიმე ხუციშვილი და შტატგარეშე მღვდელი მიხეილ იმნაძე საეპარქიო კანცელარიას სთხოვეს, რომ ორივემ ერთად იმსახურონ ამ სამრევლოში. სამრევლოში შედიოდა ხუთი სოფელი და საქმე ისედაც ბევრი იყო, ამიტომ იმავე წლის 16 მაისს დართეს მსახურების ნება. როგორც დეკ. ს. სარალიძის 1924 წლის 30 ოქტომბრის ჩანაწერიდან ირკვევა, მღ. მაქსიმე მალევე წამოსულა ნატახტარიდან: „ვალელები ამბობენ, თუ მოგვცემთ ცალკე მღვდელს შევინახავთ, თუ არა და, ჩვენ ახალციხეში მღვდლისთვის ვერ ვივლითო. უნდოდათ მათ მღვდელი მაქსიმე ხუციშვილი მიეყვანათ, თვითონაც სურდა, მაგრამ ვითომ ჩემი ხატით აღარ წავიდა და ახლა ის მტკვარზე თევზაობს (იჯარით აულია). მღვდლის საცხოვრებელი სახლი იქაც ჩამორთმეულია“. 1924 წლის 11 დეკემბერს აწყურის ეპარქიის ახალციხე-ახალქალაქის ოლქის მთავარბუცესი, დეკ. ს. სარალიძე ურბნელ ეპისკოპოს ქრისტეფორეს (ციციშვილი) სწერდა: „რაც შეეხება სოფ. ვალეს, რომელიც მღვდლის არყოლის გამო ახალციხეზეა მიწერილი, თუ ვინმე გამოჩნდა მსურველი, ჯობია ისევ ცალკე გამოეყეს, რადგან იქ 50 კომლია და შეუძლიათ მისცენ მოძღვარს 50 ფუთი ჭირნახული და 50-80 მანეთი ფულიც. ცოლ-შვილიან მღვდელს იქ ცხოვრება არ

შეუძლიან. სახლიც კი არ იშოვება. შეიძლება მარტოხელა მღვდელი ემსახუროს სამადლოდ. ამ ზაფხულს სურდა ვალეში წასვლა უადგილო მღვდელ მაქსიმე ხუციშვილს, რომელიც ამჟამად ახალციხის მაზრაში იმყოფება. თუ ვინახულე, მივცემ წინადადებას, რომ წავიდეს. თუ დამთანხმდა, გამოგიგზავნით თხოვნას“. 1926 წლის 20 იანვარს მღ. მაქსიმე წილკნელ ეპისკოპოს პავლეს (ჯაფარიძე) სწერდა: „ვინაიდან ბოკონინის სამრევლოში დღეს თავისუფალია მღვდლის ადგილი, გთხოვთ, დამნიშნოთ აღნიშნულ ადგილას. მრევლის სურვილიც არის ვიმსახურო მათ სოფელში“. მეორე დღეს ეპ. პავლემ იგი ბოკონინის წმ. ილია წინასწარმეტყველის სახ. ტაძარში იმ პირობით განამწესა, თუ შეიტანდა საეპარქიო სამმართველოში ერთ თუმანს.

მღვდელი მაქსიმე 1926 წლის 3 აპრილს კამილავკით დაჯილდოვდა. 1926 წლის 30 ოქტომბრიდან დროებით მუხრანის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში განამწესეს. 1928 წლის 4 აპრილის მონაცემებით ისევ ბოკონინის ტაძარში ჩანს. 1928 წლის 1 სექტემბერს კვლავ მუხრანის ღვთისმშობლის ტაძარშია. 1928 წლის 18 დეკემბერს თხოვნა შეიტანა საკათალიკოსო სინოდის კანცელარიაში სამსახურიდან გათავისუფლებაზე. 1929 წლის 1 სექტემბერს აღარ იხსენიება მოქმედი სამღვდლოების რიგებში. მისი შემდგომი ბედი უცნობია. ჰყავდა მეუღლე — ალათია იოანეს ასული (დაბ. 1871წ.) და ერთი შვილი — ნატალია.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №48046; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №34, გვ. 228; საქმე №1505, გვ. 144; საქმე №1508, გვ. 13-15; საქმე №1509, გვ. 2; საქმე №1646, გვ. 14; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1902წ. №1; 1904წ. №5-6; 1905წ. №9; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1910წ. №16; 1913წ. №8; 1915წ. №10; ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“ 1918წ. №, გვ. 12.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ მათი პიხისნათ ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქმილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“
ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოჭუჩაძე თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჭუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბულაღტური: ვლასი ჯიბლაძე; გაგრცელება: ცარო ვარდიშელი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

ვაგრძელებთ 1937-1938 წლებში საქართველოში რეპრესირებულ სასულიერო პირთა ამსახველი ცხოვრების მოძიებასა და მათზე ინფორმაციის შეკრებას. ულმოებელმა ეპოქამ უამრავი კეთილშობილი და ერისთვის თავდადებული მამულიშვილის სიცოცხლე შეინირა. მათ რიგებშია დეკანოზი შიო კაიშაური.

დეკანოზი შიო კაიშაური

„ადგილობრივი საბჭოს პრეზიდიუმს დაუდგენია ზარის ჩამოხსნა და ფასანაურის ცენტრში დაკიდება საათის სამაგიეროდ, რაზედაც ადგილობრივი მკვიდრნიც ხელს აწერდნენ“

„ძალიან ცუდი თვალთ მიცქერენ და რით დაბოლოვდება ჩემი საქმე, არ ვიცი. ამათი მიზანია, როგორმე ხელთ იგდონ ეს ვერცხლეული“

1869-1940

დეკანოზი შიო ბესარიონის ძე კაიშაური 1869 წლის 9 დეკემბერს თბილისის გუბერნიაში, დუშეთის მაზრაში, სოფ. კაიშაურში მღვდლის ოჯახში დაიბადა. სწავლობდა თბილისის სასულიერო სემინარიაში, რომელიც არ დაუმთავრებია. 1888 წელს თბილისში ეგზარქოსის სასახლის წმ. ჯვრის სახ. კარის ეკლესიაში მედავითნედ განამწესეს. 1889 წლის 10 ნოემბერს ფასანაურის მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1890 წლის 14 მარტს საქართველოს ეგზარქოსმა იოანიკემ (რუდნევი) დიაკვნად აკურთხა და კაიშაურის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში დანიშნა. 1892 წლის 26 აპრილს მღვდლად დაასხეს ხელი და იმავე ტაძრის წინამძღვრად დაადგინეს. 1897 წლის 24 მაისს დუშეთის სანთლის ქარხნის სარევიზიო კომიტეტის წევრად აირჩიეს. 1897 წლის 13 ივნისს რუსეთის იმპერიის პირველი საყოველთაო აღწერის დროს გამოჩენილი ერთგულებისთვის სამკერდე ვერცხლისფერი მედლით დაჯილდოვდა.

მღ. შიოს დანიშვნის დროს კაიშაურის ტაძარი ძველი, დარღვეული და პატარა ზომის იყო. ის აშენებული იყო 1800 წელს გლეხ ზარიბეგ კაიშაურის მიერ. მოძღვრის დიდი ძალისხმევითა და მეცადინეობით გადაწყდა ახალი ეკლესიის აშენება. მღ. შიომ ორ წელიწადში შეაგროვა საკმარისი თანხა. ახალი ეკლესიის საძირკველი 1898 წლის 29 მაისს ჩაყარეს. იმ დღეს კაიშაურში უამრავი ხალხი შეიკრიბა. კურთხევის წესი შეასრულეს: მთავარბუცესმა მღ. ზ. დავითაშვილმა, მღ. ირ. სისაურმა და მღ. შიო კაიშაურმა. ზოგიერთი მასალის მიტანა თვითონ ხალხმა იკისრა უფასოდ და სიხარულითა და ხალისით შეუდგნენ მუშაობას მღვდელი შიოს ლოცვა-კურთხევით. ტაძარი ერთ წელიწადში საკურთხეblად მზად იყო. მის აშენებას 5000 მან. დაჭირდა. ქართული პრესა ფართოდ აშუქებდა კაიშაურის ტაძრის აშენების ამბავს. აი, რას წერდა 1900 წელს ამის შესახებ ვინმე „მრევლთაგანი“ გაზეთ „ივერიაში“: „ასრულდა კა-

იშაურის მრევლის დიდი ხნის გულის წადილი და მისი აღმატებულობის, ქალაქ კიევში მცხოვრებელის, ანასტასია ალექსანდრეს ასულის ლაკიერის შემწეობითა და ადგილობრივი მღვდლის შიო კაიშაურის მეცადინეობით 1899 წელს აგვიშენდა სამრევლო ეკლესია წმიდის დიდის მთავარმოწამის გიორგის სახელობაზედ, რომელიც 6 000 მანეთამდე დაჯდა. მისი აღმატებულობის ლაკიერის შუამდგომლობით სასულიერო მთავრობის წინაშე კავკასიაში მართლმადიდებელ ქრისტიანობის აღმადგენელ საზოგადოების მიერ ოთხი ათას მანეთზედ მეტი იქმნა გადადებული, ხოლო დანარჩენი თვით მრევლისა და ლაკიერის მხრივ იყო დახმარება. ტაძრის დამთავრებას მთელი სოფელი დიდი სიხარულით შევცქეროდი და ეს მეორე წელიწადია რაც დამთავრდა კიდეცა, მაგრამ ახლა კურთხევას შევცქერივართ და არ იქნა და ვერ ველირსეთ, რის მიზეზიც, ჩემის აზრით, ის უნდა იყოს, რომ ცოტათი კედლები და თალი გაბზარულია... მაგრამ განა ამას არ ეშველება რა? კარგი იქნებოდა, მთავრობას ყურადღება დროზე მიექცია და ამისთანა ძვირფასი ეკლესია ამდენს ხანს უკურთხებელად არ დაეტოვებინა“.

1901 წლის 26 ნოემბერს კაიშაურის ტაძრის აღდგენის გამო იგი საგვერდულით დააჯილდოვეს. 1904 წელს მღ. შიოს ინიციატივითვე კაიშაურის ტაძართან გაიხსნა სამრევლო-საეკლესიო სკოლა, სადაც თვითონვე ასწავლიდა საღვთო სჯულს, ხოლო მასწავლებლად გიორგი მაღანია (შემდგომში — სოფ. სიონის ტაძრის მღვდელი) დაინიშნა. გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ წერდა: „სოფ. კაიშაური. შარშან ზაფხულს ეს სოფელი დაათვალიერა სამაზრო ზემდამხედველმა საეკლესიო სკოლებისა, მამა ნიკიფორე კანდელაკმა და სთხოვა სოფელს, აეშენებინა სკოლა, რომ მათ შვილებს წერა-კითხვა მაინც ესწავლათ. სოფელი დიდი სიამოვნებით მიეგება ამ კეთილ განზრახვას და სკოლა უკვე ააგეს. ახა-

ლი სკოლა აკურთხეს 16 თებერვალს მრავალი ხალხის თანდასწრებით. კურთხევის შემდეგ ადგილობრივმა მღვდელმა, მამა კაიშაურმა წარმოსთქვა სიტყვა. მასწავლებლად დანიშნული გიორგი მაღანია სწავლებას კიდევ შეუდგა. სკოლის აშენება 500 მან. დაჯდა. ასევე ყოველ წელს შეშასა და ყარაულს 100 მან. სჭირდება.

1905 წელს მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1911 წელს მისი მეცადინეობით აშენდა დანგრეული სოფ. ხადის ეკლესია. ამასთან დაკავშირებით, იმავე წლის აღდგომის დღესასწაულზე სკუფია უბოძეს.

1917 წლის 1 ოქტომბერს მღ. შიო ფასანაურში მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1918 წელს ნილკნის ეპარქიის III ოლქის სამღვდელოებამ იგი სულიერ მოძღვრად აირჩია. 1926 წლის 10 სექტემბერს მღ. შიო

მელზედაც იყო მიწერილი ფასანაურის სამრევლო.

XX ს-ის 20-იანი წლების დასაწყისში მღ. შიოს „კამილაჟკა“ ეწყალობა. 1927 წელს მთავარბუცეს მღ. ბესარიონ მაღანიას მოხსენებაში ვკითხულობთ: „ფასანაურის ეკლესია, მღვდელი შიო კაიშაური 60 წლისა, მსახურებს 35 წელი, ითვლება შეგნებულ მღვდლად მთაში და მუყაითია წირვა-ლოცვაში“. ამასთან დაკავშირებით, 1927 წლის 15 მაისს იგი სამკერდე ოქროს ჯვრით დაჯილდოვდა.

1928 წელს, როდესაც ხელისუფლებისგან ნაქეზებული ახალგაზრდობა ანგრევდა და ძარცვავდა ეკლესიებს, მღ. შიომ თავისი სახსრებითა და მრევლის თანადგომით ახლიდან თუნუქით გადახურა, გაარემონტა და შეაკეთა ფასანაურის ტაძარი. იმავე წელს, ნილკნელ ეპისკოპოსთან პავლესთან (ჯაფარიძე) გაგზავნილ წერილში იგი აღნიშნავდა: „ფასანაურის წმინდა მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს სახელობის ეკლესიაზე იმ დროს მიწერილი იყო ჩირიკის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის ეკლესია. სამრევლო შედგება მთლიანად ქართველებისგან, რაოდენობა — 255 კომლი. ტაძარს ჰყავდა მღვდელთა გრიგოლ გივის ძე ბუჩუკური. მოლარე — გრიგოლ სოლომონის ძე კობაიძე. სამრევლო საბჭოს შემადგენლობა: შიო



ფასანაურის პატრე-პავლეს ეკლესია

ნილკნელ ეპ. პავლეს (ჯაფარიძე) სწერდა: „1919 წლამდე ფასანაური იყო ცალკე სამრევლო და შედიოდა გზათა უწყების გამგეობაში. 1919 წლიდან კი შევიდა კათალიკოს-პატრიარქის გამგებლობაში და როგორც მცირე სამრევლო, მიენერა ჩირიკის მრევლს, მაგრამ რადგანაც ჩირიკის ეკლესია დაშორებულია სოფ. ბახოდან 14 ვერსზე, ხოლო ბიბილიანთკარიდან 10 ვერსზე, და ფასანაურიდან კი 2-3 ვერსით არიან დაშორებული, ამისთვის გთხოვთ, რათა ფასანაური იქნეს შტატის ეკლესიად და ჩირიკი იყოს მასზედ მიწერილი“. იმავე წლის 22 სექტემბერს მღ. შიოს თხოვნა ძალაში შევიდა. როგორც ამ წერილიდან ირკვევა, 1919 წლიდან მღ. შიო ჩირიკის ღვთისმშობლის სახ. ტაძრის წინამძღვარი, რო-

გრიგოლის ძე ქავთარაძე, ვლადიმერ მოსეს ძე ოზგაიძე, დიმიტრი ადამის ძე ჩიგოვეი, ალექსი დავითის ძე ბიბილაშვილი, მარიამ ხიზანას ასული ნაზლაიძესი, ქეთევან ჭრელას ასული ტრიპოლსკისა. ორივე ეკლესიას აქვს სამკაული, მაგრამ განიცდის სიღარიბეს. ნაღდი ფული არ მოეპოვება. სანთელს ვყიდულობთ თბილისის საეპარქიო ქარხანაში“.

1931 წელს კომუნისტურმა ხელისუფლებამ მღ. შიოს ჩამოართვა მთელი უძრავ-მოძრავი ქონება. ყოველ მხრივ შევიწროებული მოძღვარი არც ამან გატეხა და კვლავ უშიშრად აგრძელებდა ქადაგებას. 1932 წლის 25 ივნისს საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმინდესმა და უნეტარესმა კალისტრატემ (ცინცაძე) ეკლესიაში 40-წლიანი

ერთგული და თავდადებული სამსახურის გამო დეკანოზის წოდება მიანიჭა.

1933 წელს ადგილობრივი ხელისუფლების დასმენით შუა აზიაში გადასახლეს წილკნის ეპარქიის III ოლქის მთავარსუცესი, მღვთის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის წინამძღვარი, დეკანოზი ბესარიონ მალანია. 1934 წლის დასაწყისში წილკნელმა ეპისკოპოსმა ალექსიმ (გერსამია) მის ადგილზე დეკანოზი შიო კაიშაური დანიშნა. 1935 წლის 3 აპრილს ოლქში არსებული მძიმე მდგომარეობისა და ფასანაურის ეკლესიის გარშემო ატეხილი აურზაურის გამო, დეკ. შიო სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს სწერდა: „თქვენო უწმიდესობავ

და უნეტარესობავ, სრულიად საქართველოს მამათავარო, უწინარეს ყოვლისა, ვითხოვ თქვენი უწმიდესობის ლოცვა-კურთხევას და მუხლმოდრეკით გეამბორებით მარჯვენასა ზედა. მე ბოდიშს ვითხოვ თქვენი უწმიდესობის შეწუხებისათვის, მაგრამ საქმის ვითარებამ მაიძულა, მომემართნა პირადად თქვენთვის. თქვენს უწმიდესობას მოეხსენება, რომ ჩვენი ორივე არაგვის ხეობის ეკლესია-სამლოცველოები მთლიანად განადგურებულია ბოროტმზრახველთაგან და ამ მიზეზით იძულებული ვიყავი ფასანაურის ეკლესიის ვერცხლეული (ინვენტარი), როგორმე მაინც მიგვემალა სადმე და ასეც მოვიქცით, რომელიც ეს მეორე წელიწადია დამალული გვაქვს. ამ სამი კვირის წინათ ადგილობრივი გეპეუს უფროსმა მოითხოვა ფასანაურის ეკლესიის ვერცხლეულის სიის ნახვა და მე კატეგორიულად უარი უთხარი იმ მიზეზით, რომ მთლად დამალული გვაქვს შიშის გამო-თქო. რომ ვერაფერი გააწყვეს, ბოლოს მომთხოვეს სია ვერცხლეულობისა, რომელიც მაშინვე ამოვწერე და გადავეცი. ახლა ამ აპრილის პირველს, ადგილობრივი საბჭოს თავჯდომარის თანაშემწე და ვილაც რაიონიდან ამოსული მოვიდნენ და მთხოვეს ეკლესიის გაღება და აღწერა და მე ისევ იმ მიზნით, რომ დამალული გვაქვს-მეთქი, არ ავანერინე და უთხა-



უწმიდესი და უნეტარესი კალისტრატე (ცინცაძე)

რი, ეკლესიის საბჭოსა და მოლარეს დაუკითხავად მე არ ძალმიძს-მეთქი. მოვინვიე მოლარე და შიგადაშიგ რამდენიმე პირიც შევროვნენ და იმათი თანდასწრებით გავულე ეკლესია. როცა იხილეს, რომ იქ ვერცხლეული ზეზე არ მოიპოვებოდა, იმათაც მთხოვეს ვერცხლეულის სია. მე მოვთხოვე ოფიციალური განკარგულება, თუ ვისი ბრძანებით თხოულობდნენ ეკლესიის ქონების სიას. თუმცა კი, როდესაც ეკლესიები რეგისტრაციაში იქნა გატარებული, ერთი პირი ამ სიისა რაიონში მოიპოვებოდა, მეორე კი ეკლესიაში. მეორე დღეს მითხრეს, რომ უნდა შევაფასოთ, თუ რა ღირებულებისა არის ვერ-

ცხლეულიო და ახლა არ ვიცი, ძალას იხმარენ თუ არა. ამ ორი კვირის წინ ადგილობრივი საბჭოს პრეზიდიუმს დაუდგენია ზარის ჩამოხსნა და ფასანაურის ცენტრში დაკიდება საათის სამაგიეროდ, რაზედაც ადგილობრივი მკვიდრნიც ხელს აწერდნენ და რა გავიგე ეს, მაშინვე მე და მოლარე პარტკომის მდივანთან შევედით და აუხსენით, თუ აქვთ უფლება, საეკლესიო საბჭოს დაუკითხავად ჩამოხსნან ზარი? პარტკომის მდივანმა თქვა, ყოვლად შეუძლებელია დაუკითხავად საეკლესიო საბჭოსი მისი ჩამოხსნაო და ჯერჯერობით ისევ თავის ადგილზე ჰკიდია ზარი და იქიდან დღეში სამჯერ რეკავენ ჩვენის ნებართვით. ახლა ვთხოვ თქვენს უწმიდესობას რჩევადარიგებას, თუ როგორ მოვიქცეთ. ეკლესია თუ სახელმწიფოს ჩამოშორდა, მაშინ რაღა სუყველანაირად გვიშლიან ხელს? მე ყოველ კითხვაზე და მოთხოვნაზე ვპასუხობ ხოლმე, რომ ეგ ჩემს ქონებას არ შეადგენს, სამრევლოს შეეკითხეთ და როგორც ისურვებენ, მე წინააღმდეგობა არ ძალმიძს-მეთქი. ძალიან ცუდი თვალთ მიცქერენ და რით დაბოლოვდება ჩემი საქმე, არ ვიცი. ამათი მიზანია, როგორმე ხელთ იგდონ ეს ვერცხლეული. ორჯერ გამიტყხეს ეკლესია, საიდანაც გაიტანეს პირველად ფულის ყუთი - 130 მანეთით და მეორედ - საუკეთესო ხალიჩა და ორი კილოგრამი

მი წმიდა სანთელი. ახლა თქვენს განკარგულებას ველი. მე მინდოდა წილკნის ეპისკოპოსისათვის მიმემართნა შუამდგომლობის აღსაძვრელად, მაგრამ ნაგვიანები იქნებოდა, რადგან აქვე ფასანაურში არიან ის პირები და ამის გამო გავკადნიერდი პირდაპირ თქვენი უწმიდესობის შეწუხებას.“

XX ს-ის 30-იანი წლების ბოლოს ოფიციალურად მთიულეთში სამი მოქმედი მღვდელმსახური იყო დარჩენილი: დეკ. შიო კაიშაური, მღ. გრიგოლ ჩოხელი და მღ. იოანე ბექაური, ხოლო ხევში ერთი — მღ. მიხეილ იტონიევი, რომელიც სოფ. კობში მსახურობდა. 1938 წლის 14 მარტის განკარგულებით, კათოლიკოს-პატრიარქმა კალისტრატემ წილკნის ეპარქიის III ოლქის სამღვდლოებას შორის შემდეგნაირად გადანაწილა სოფლები. თეთრი არაგვის ხეობა დაუტოვა კაიშაურსა და ჩოხელს. პირველს წილად ხვდა — 504 კომლი, მეორეს კი — 712 კომლი, ასევე მათ დაევაღათ ფასანაურის ტაძარში წირვა-ლოცვის დაყენება, ისე რომ, *ხან ერთი იყოს მწირველი და ხან მეორე პირველის თანამწირველი. თუ რომელ კვირას რომელი იმსახურებს, ეს განანესოს დეკანოზმა შიო კაიშაურმა*. შავი არაგვის ხეობა კი — 277 კომლით მთლიანად ჩაბარდა ბექაურს, რომელიც გუდამაყარში ცხოვრობდა და მისთვის ადვილი იყო იქიდან ამ ხეობის მოვლა. ხელისუფლებაც თითქოს ამას უცდიდაო.

ამ გადანაწილებიდან ერთი თვეც არ იყო გასული, რომ იმავე წლის 12 აპრილს მღ. იოანე ბექაური დააპატიმრეს, ხოლო 12 ივნისს დეკ. შიო კაიშაური ორთაჭალის ციხეში გამოამწყვდიეს. 1939 წლის 31 იანვარს სამეულის გადანაწილებით მოძღვარს სისხლის სამართლის კოდექსის 58-10

(აგიტაცია, პროპაგანდა, რომელიც შეიცავს საბჭოთა ხელისუფლების დამხობის მოწოდებას) მუხლის საფუძველზე მიესაჯა 4 წლით თავისუფლების აღკვეთა. დეკანოზი შიო 1940 წლის 10 მარტს ციხეში გარდაიცვალა. მოძღვრის ცხედარი ოჯახს არ გაატანეს და მისი საფლავი დღემდე უცნობია. ჰყავდა მეუღლე - სოფიო იოსების ასული და შვილები: მართა, მარიამი, ბესარიონი, ექვთიმე, არჩილი, თეკლე, მარგალიტა, გიორგი, ეფემია (დეკ. ლევან ტლაშაძის მეუღლე).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №44449; საქმე №48046; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №34, გვ. 255; საქმე №1646, გვ. 38-39; გვ. 51; საქმე №1823, გვ. 27; გვ. 154; გვ. 157; გაზეთი „ივერია“ 1898წ. №138, გვ. 3; 1900წ. №282, გვ. 2; გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ 1904წ. №2385, გვ. 2; 2420, გვ. 4; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1892წ. 10; 1897წ. 13; 1902წ. 1; 1905წ. 9; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1911წ. 7;



დეკ. შიო კაიშაური ოჯახოვით. მარჯვნივ დგას მისი სიძე - დეკ. ლევან ტლაშაძე

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ გასული დაგაქმნილი გასაღების გამო
გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“
ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.
სახაზინო კოდი — 45 01 56.
რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გაერცვლება: ცარო ვარდიშელი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი მიხეილ გვაზავა

1869-1953

დეკანოზი მიხეილ იაკობის ძე გვაზავა 1869 წელს სოხუმელი მეორე გილდის ვაჭრის ოჯახში დაიბადა. 1892 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1892 წლის 19 სექტემბერს სოხუმის სამრევლო-საეკლესიო სკოლაში პედაგოგად დაინიშნა. 1896 წლის 24 ნოემბერს იმავე სკოლაში საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. 1897 წელს გაზ. „ცნობის ფურცელი“ მის შესახებ წერდა: „მამა ბ. ხელაიას ალაგზე, როგორც ნამდვილად გავიგეთ, ეპარქიის მთავრობას გადაუწყვეტია მღვდლად აკურთხოს სოხუმისავე მკვიდრი, ამ ორის წლის წინად ტფილისის სასულიერო სემინარიაში კურს დამთავრებული, ბ-ნი მიხეილ გვაზავა, აქაურის სამრევლო სკოლის მასწავლებელი“.

1898 წლის 25 იანვარს სოხუმის ეპისკოპოსმა არსენმა (იზოტოვი) იგი დიაკვნად აკურთხა, იმავე წლის 1 თებერვალს მღვდლად დაასხა ხელი და სოხუმის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახ. საკათედრო ტაძრის კრებულში განამწესა. 1898 წლის 27 თებერვალს სოხუმის გორსკი სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგია. 1898 წლის 19 მარტს კი სოხუმის ეპარქიის სამზრუნველოს წევრი. 1898 წლის 12 ოქტომბერს სოხუმის ვაჟთა სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგედ და საღვთოს სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. 1899 წლის 18 იანვარს სოხუმის ეპარქიის ეპარქიალური კომიტეტის რევიზორი ხდება. 1899 წლის 13 თებერვალს სოხუმის ეპარქიალური სასწავლებლის საბჭოს ხაზინადრია. 1900 წლის 12 ივნისს სოხუმის ეპარქიალური საეკლესიო-არქეოლოგიური კომისიის წევრია. 1901 წლის 23 ოქტომბერს კი სოხუმის საგამოცდო კომისიის წევრი. 1902 წლის 17 მაისიდან 1905 წლის 9 სექტემბრამდე იყო სოხუმის ეპარქიის II ოლქის მთავარხუცესის მოვალეობის შემსრულებელი. 1905 წლის 25 ოქტომბერს სოხუმის გორსკი სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგია. 1906 წლის 25 სექტემბერს ქ. სოხუმის ეკლესიაში მყოფი სამღვდელოების მთავარხუცესია. 1906 წლის 23 სექტემბერს გათავისუფლდა სოხუმის ვაჟთა სკოლის გამგის მოვალეობიდან. 1907 წლის 14 აპრილს გაუქმდა ქალაქის სამღვდელოების მთავარხუცესის პოსტი და მღვდ. მიხეილიც ავტომატურად გადადგა თანამდებობიდან. 1909 წლის 11 სექტემბერს სოხუმის საეპარქიო საძმოს საბჭოს წევრია. 1910 წლის 16 მარტიდან იმავე საძმოს ხაზინადრია. იმავე წლის 23 სექტემბერს უარი თქვა ამ პოსტზე. 1910 წლის 26 აპრილს მოდის გორსკი სკოლიდანაც და იმავე დღეს სოხუმის საქალაქო სასწავლებელში საღვთო სჯულის მასწავლებლად ინიშნება. 1912 წლის 18 სექტემბერს წმ. სინოდის გადაწყვეტილებით საქართველოს საეგზარქოსოს სარევიზიო კომიტეტის წევრად ირჩევენ. 1913 წლის 1 იანვარს სოხუმის ეპარქიალური სასწავლო საბჭოს ხაზინადრის პოსტიდან

თავისუფლდება. დეკანოზი მიხეილი იყო ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების აქტიური წევრი.

1917 წლის 8-17 სექტემბერს, როგორც სოხუმის ეპარქიის დელეგატი, ესწრებოდა საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის პირველ საეკლესიო კრებას. 1917 წლის 10 დეკემბერს მღვდ. მიხეილი კათოლიკოს-პატრიარქ კირიონს (საძაგლიშვილი) სწერდა: „როგორც მოეხსენება თქვენს მეუფებას, 17 სექტემბრის თქვენის კათოლიკოს-პატრიარქად არჩევის შემდეგ ჩვენ, სოხუმის ეპარქიის ამრჩევლებ-დელეგატებმა მეგრელ-ქართველ — სამურზაყანოელებში — სამღვდელოებად, როგორც ეს სავალდებულო იყო, გადავწყვიტეთ ღვთისმსახურების დროს რუსის სინოდის მაგიერ მოგვეხსენებინა თქვენი უწმინდესობა, რასაც ასე ვასრულებდით, თუმცა ფაქტიურათ ჯერჯერობით არა ვართ გამოყოფილი აქაური მმართველი რუსის ეპისკოპოსისაგან. მე, თუმცა სოხუმის საკათედრო საკრებულო ეკლესიის მღვდელი ვარ, მაგრამ მას შემდეგ, რაც მღვდელ-მონაზონი თეოფილე (შავდია) თქვენის უწმინდესობისაგან იყო აქ დანიშნული, რომელიც სცხოვრობდა სოხუმის მღვდელმთავრის სახლში და ასრულებდა წირვა-ლოცვას ქართულად სასახლის ჯვრის ეკლესიაში, იქმნა გამწესებული ბედიის ეკლესიაში წინამძღვრად. მე, სოხუმის ეპისკოპოსის სერგის განკარგულებით, მის მაგივრად, დროებით ვასრულებ წირვა-ლოცვას და ვიხსენებ თქვენს მეუფებას და მასთან ადგილობრივ ეპ. სერგის (რაკი მის ეკლესიაში ვიყავი მწირველ-მლოცველი). ამ დღეებში ესეც არის მივიღე ოფიციალური მოწერილობა მოსკოვიდან ეპ. სერგისაგან, მისი ხელით ნაწერი პირდაპირ ჩემს სახელზე, მეორე აქაური ეპარქიის კანცელარიის მესაიდუმლე ტიხონ ვასილევჩის (ავტონომოვი) სახელზე, რომლებითაც, მისი აზრით, მიკრძალავს თქვენი უწმინდესობის მოხსენებას. ეპ. სერგისათვის პასუხი არ გამიცია, რადგან ამ დღეებში, მგონი, ჩამოდისო. ეტყობა, აქედან ვიღაცას შეუტყობინებია, ვითომდა ჩამოუსმენივარ. ეს მოწერილობა ვაჩვენე ზოგიერთ ჩვენ მოწინავე პირებს და აქაურ ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი განყოფილების საზოგადოებას და მიჩივს ჯერ ეს ამბავი მომეხსენებინა თქვენი მეუფების წინაშე. მისთვის, უმორჩილესად გთხოვთ თქვენს უწმინდესობას განგვიმარტოთ და შეგვატყობინოთ როგორ მოვიქცე ამ შემთხვევაში“.

1919 წელს მამა მიხეილი სოხუმის ოლქის მთავარხუცესია. 1921 წელს იყო ცხუმ-აფხაზეთის საეპარქიო სასამართლოს წევრი. იმავე წელს დროებით ასრულებდა სოხუმის საკათედრო ტაძრის სამრევლო საბჭოს

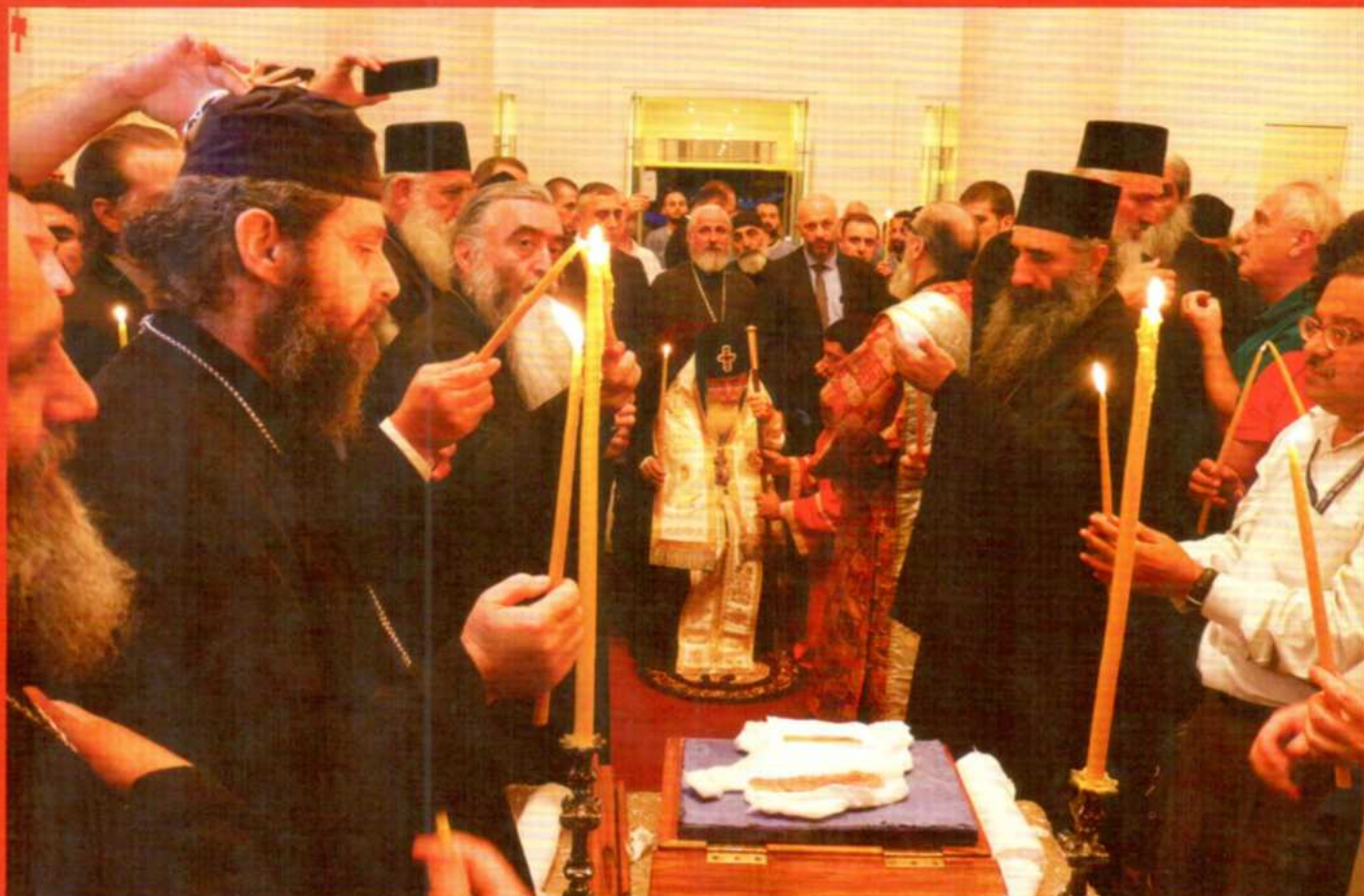
საპატრიარქოს ნაწილობრივი



საქართველოს
საპატრიარქოს
პრესცენტრის
ყოველკვირული
გამოცემა

№ 27
857

28 სექტემბერი - 4 ოქტომბერი 2017 წ. გამოიცემა 1999 წლის 8 იანვრიდან
ფასი 70 თეთრი



„გიხაროდენ, ფრიად მშვენიერო მონაშეთა შორის!“

✦ პატრიარქის ქადაგებები

✦ სრულიად საქართველოს
კათოლიკოს-პატრიარქის
ილია II-ის მიმართვა

✦ ქრონიკა. ინფორმაცია

✦ „ქართველი ხალხი დიდი
სიყვარულით და მოწინაებით
მოგასალმებათ თქვენ,
ქეთევან დედოფალო!..“

✦ საკვირაო სახარება

✦ „ჩვენ, უპირველესად,
სინანული უნდა ვისწავლოთ!“

✦ რას წერს ქართული პრესა

✦ უცხოეთის ქრონიკა

✦ დეკანოზი მიხეილ გვაზავა

1869-1953

რას წერს ქართული პრესა

„გურჯაანის მუნიციპალიტეტში, სოფელ კალაურის ნათლისმცემლის სახელობის სამონასტრო კომპლექსში აღმოჩნდა საფლავი, რომელიც, მეცნიერთა თქმით, კახეთის მეფე კვირიკე დიდს ეკუთვნის. ცოტა ხნის წინ აქ იპოვეს კიდევ ერთი ასომთავრული წარწერა XI საუკუნისა. ფიქრობენ, რომ ეს შესაძლოა მეფის საგვარეულო აკლდამა იყოს...“

ასევე გურჯაანის მუნიციპალიტეტში, ოლონდ სოფელ ბაკურციხეში, 10 სექტემბერს წმინდა მღვდელმონაქვე გრიგოლ ფერაძის სახლ-მუზეუმი გაიხსნა. პოლონურმა დელეგაციამ სახლ-მუზეუმს მემორიალური დაფა გადასცა. ცერემონიაში მონაწილეობდნენ წმინდა გრიგოლ ფერაძის შთამომავლები, პოლონეთის რესპუბლიკისა და საქართველოს მთავრობის წარმომადგენლები, მეცნიერები და დაინტერესებული საზოგადოება“.

ჯაბა სამუშია, ჟურნალ „ისტორიანის“ მთავარი რედაქტორი

„ისტორიანი“, #10

„აბა, ჰკითხეთ ამერიკელ ან ფრანგ ლიბერალს, უყვარს თუ არა თავისი ხალხი და ამაყობს თუ არა თავისი კულტურით? ან ჰკითხეთ ფრანგ ან ამერიკელ კონსერვატორს, პატივს სცემს თუ არა ადამიანის თავისუფლების იდეას?.. ბევრ ჩვენებურ ლიბერალს კი როგორღაც ეუხერხულება პატრიოტიზმი, ხოლო კონსერვატორს კი თავისუფლება ყველა უბედურების წყაროდ მიაჩნია. ასეთი იდეოლოგიური პროვინციალიზმი და ექსტრემიზმი ჩვენ დიდი ხანია მოგვდევს, ჯერ კიდევ იმ დროიდან, როდესაც ჩვენებური ბოლშევიკები პროგრესის სახელით ისტორიულ ძეგლებს ანადგურებდნენ და ტერიტორიებს არიგებდნენ“.

ზაზა ფირალიშვილი, ფილოსოფოსი

„ინტერპრესნიუსი“ (26.08.2017).

მომზადა

სერგო კერესელიძე

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ეფრემ ინასარიძე

დეკანოზი ეფრემ იოანეს ძე ინასარიძე 1865 წელს თბილისის გუბერნიაში, ახალაქალაქის მაზრაში, სოფ. მუსხში გლეხის ოჯახში დაიბადა. დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარიის ხუთი კურსი. 1891 წლის 20 იანვარს საქართველოს ეგზარქოსმა პალადიმ (რაევი) დიაკვნად აკურთხა და ახალციხის წმ. მარინეს სახ. ტაძარში მედავითნის შტატში განამწესა. იმავე წელს ახალციხის სამრევლო-საეკლესიო სკოლაში საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაინიშნა. 1893 წლის 14 ოქტომბერს ახალციხის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1894 წლის 13 თებერვალს მღვდლად დაასხეს ხელი და ერკოთის ფერისცვალების სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1894-1905 წლებში იყო ერკოთის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგე და საღვთო სჯულის პედაგოგი. 1901 წლის 15 თებერვალს ახალციხის სანთლის ქარხანაში სარევიზიო კომიტეტის წევრად აირჩიეს და ამ პოსტზე 1906 წლამდე დაჰყო. 1903 წელს აღმოსავლეთ საქართველოს სასწავლო საბჭოს ახალციხის განყოფილების წევრად დაინიშნა. 1904 წლის 26 აპრილს აწყურის ღვთისმშობლის მიძინების სახ.

ტაძარში გადაიყვანეს და იმავე დღეს ტაძართან არსებული სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგედ და საღვთო სჯულის პედაგოგად დაადგინეს. 1907 წლის 17 ნოემბრიდან ახალციხე-ახალაქალაქის სამთავარხუცესო საბჭოს წევრია. 1910-1914 წლებში გორის ოლქის სასწავლო საბჭოს წევრია. 1910 წლის ნოემბერში ახალციხის სანთლის საწყობის გამგედ დაინიშნა. 1914 წლის 27 მაისიდან ახალციხე-ახალაქალაქის მაზრის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მეთვალყურეა. 1914 წლის 1 სექტემბერს აწყურის ქალთა სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგად დაადგინეს. 1925 წლის 20 თებერვალს ახალციხე-ახალაქალაქის ოლქის მთავარხუცესი, დეკ. ს. სარალიძე არაოფიციალურ წერილს უგზავნის ურბნელ ეპ. ქრისტეფორეს (ციციქიშვილი), სადაც მადლობას უხდის დახმარებისათვის, რომ მან წერილი მისწერა ახალციხის მრევლს. თქვენი ლოცვა-კურთხევით ისინი მიწვევენ დახმარებას შეძლებისდაგვარად. შემდეგ წერს, რომ „აქ თურმე მრევლს უნდოდა მოძღვრად აწყურის მღვდ. ეფრემ ინასარიძე, რომელიც აქაური (რაბათელთა) სიძეა, მღვდელ ზედგენი-

ძის გასვენებაში მრევლს მისთვის უთხოვია წინამძღოლობა და ისიც დათანხმებულა. ტელეგრამაც კი გამოუგზავნია თქვენთან. აქ ეკლესიის საბჭოს წევრია მისი ქვრივი ცოლისდა, ყოფილი ფოსტის უფროსის ხმალაძის მეუღლე. შემდეგ მე რომ ჩამოვედი აქ, თითქოს კი შენუხდნენ, მაგრამ მე აღარ გამიშვეს და დამპირდნენ ჯამაგირსაც. ისე კი ეს ქალი ამბობს, რომ მღვდ. ეფრემი რომ დანიშნულიყო, უფრო იაფად გამოვიდოდნენ. ამიტომ უკეთესი იქნება, მღვდ. ეფრემიც დაინიშნოს აქ მეორე მღვდლად და ჩვენ ორნი უფრო უკეთ მოუვლით საქმესო. მართალია, ჯამაგირი მე მომაკლდება, მაგრამ საქმის ვითარებისთვის ასე აჯობებს, რადგან ორ კაცს უფრო გაგვიადვილდება შრომა და აქეთიქით სიარული. ვალესაც უფრო ადვილად მოვემსახურებით“. 1925 წლის 27 ნოემბერს იგი სადგერის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის წინამძღვრად ჩანს, სადაც 1929 წლის ჩათვლით მსახურობდა. 1930 წლის 3 ოქტომბერს აღარ იხსენიება მოქმედი სამღვდელთების რიგებში. 1932 წლის 1 ოქტომბერს წალვერის სატყეო მეურნეობაში მეკურდღლეობის ფერმაში მუშაობდა. 1932 წლის 15 ოქტომბერს ქვაბისხევის სასოფლო საბჭოს წევრები დახასიათებას აძლევენ ყოფ. დეკანოზს, რომ იგი 23 წელია აქტიურ პედაგოგიურ მუშაობას ეწევა როგორც ჩვენი სოფლის მოსახლეობაში, ისე გარშემო სოფლებში, როგორც ქართველებში, ისე მაჰმადიანებში, სომხებსა და ებრაელებში. როგორც წერა-კითხვის მცოდნემ, მან მრავლი აღზარდა და აზიარა განათლებას. ასევე დიდი ღვაწლი მიუძღვის მას ჩვენს კუთხეში მეფუტკრეობის განვითარების მხრივ. იგი დაუზარელად ეხმარებოდა ყველას, ვინ ინტერესს იჩენდა ამ საქმეში, ეხმარებოდა მათ სკების შეძენაში და თავლის მოყვანაში. არ გვაკლებდა ზნეობრივ დარიგებებს, ხშირად უშლიდა ხალხს ლოთობას და ცუდ ყოფაქცევას, რასაც ვადასტურებთ ჩვენი ხელმოწერით. 1933 წლის 3 ნოემბერს ყოფ. დეკანოზი წალვერის თემ-ალმასკომის თავმჯდომარეს სწერდა: „აგერ ოთხმა წელმა განვლო, რაც ხმა ჩამორთმეული ვარ. გასულ წელს ამ დროს ამის შესახებ განცხადება შემოვიტანე თქვენთან ჩემ საბუთებთან ერთად, რომ აღგედგინათ ჩემთვის ხმა, მაგრამ რაღაცა მიზეზებისა გამო ეს არ მო-



ყოფილი მოძღვარი ფუტკრის სკამთან

ხერხდა. ეხლა კიდევ განმეორებით გთხოვთ, შეხვიდეთ ჩემ მდგომარეობაში, აღმიდგინეთ ხმა და მით გამომიხსენით ტანჯვისაგან. ამასთანავე გთხოვთ, რომ მიაქციოთ ჯეროვანი ყურადღება მასაც, რომ მე კულტურულად მომუშავე ვარ საზოგადოებაში. დაწვრილებით გთხოვთ, გადაათვალიეროთ ჩემი საბუთები — „ატესტაცია“ მოცემული ქვაბისხევის საბჭოს მიერ. ეს საბუთი გასულ 1932წ. ამ დროს განცხადებასთან ერთად მოგეცით. დასასრულ, ყოვლისა ვიმედოვნებ, რომ თქვენგანით მე ხმით აღდგენილი ვიქმნები“. 1933 წლის 29 ნოემბერს წალვერის თემ-ალმასკომის თავმჯდომარე მ. ლაცაბიძე ბორჯომის რაილმასკომის პრეზიდიუმს წერდა, რომ დეკ. ეფრემ ინასარიძემ მღვდლობას თავი დაანება 1930 წელს, არის ძალზე მოხუცებული და იმყოფება კმაყოფაზე თავისი შვილებისა და სიძისა, რომლებიც არიან საბჭოთა მოსამსახურებათო. გთხოვთ, აღადგინოთ იგი მოქალაქეობრივ უფლებებში. 1934 წლის 28 მარტს ბორჯომის რაილმასკომის პრეზიდიუმის სხდომაზე იმსჯელეს ყოფ. მოძღვრის შესახებ და დაადგინეს: „ვინაიდან მოქ. ეფრემ ინასარიძე ყოფილი მღვდელია და თავი დაანება მხოლოდ 1930 წელს, ამიტომ საარჩევნო უფლებებში აღდგენაზე უარი ეთქვას“. ყოფილი დეკანოზი დაახლოებით XX ს-ის 50-იან წლებში გარდაიცვალა. დაკრძალულია ბორჯომის სასაფლაოზე.

იგი დაჯილდოებული იყო: 1900 წლის 6 მაისს — საგვერდულით; 1904 წლის 2 ივლისს — სკუფით; 1914 წლის 6 მაისს — კამილავკით; 1918 წლის 15 მაისს — სამკერდე ოქროს ჯვრით; 1928 წლის 24 აპ-



მლ. უფროსი ახალციხე-ახალქალაქის მაზრის პედაგოგებთან ერთად

რილს — დეკანოზის წოდებით.

მამა ეფრემს ჰყავდა მეუღლე — სოფიო დავითის ასული (დაბ. 1868წ.) და შვილები: (დაბ. 1891წ.), ტარასი (დაბ. 1894წ.), ნინო (დაბ. 1896წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 48009; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე 2253; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 1508, გვ. 20-21; საქმე 1698; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1893წ. 23;

1900წ. 10; 1904წ. 9; 16; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1912წ. 11; 1914წ. 10; სრულიად საქართველოს საკათოლიკოსო სინოდის უწყებათა კრებულის 1928წ. გვ. 34.

ლიტ: „საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის დროებითი მმართველობის სხდომის ჟურნალები 1917 წლის 13 მარტი-14 სექტემბერი“ (გამოსაცემად მოამზადეს, წინასიტყვაობა, კომენტარები და ბიოგრაფიული ცნობები დაურთეს ისტორიის დოქტორებმა ნ. შიოლაშვილმა და ირ. არაბიძემ) ქ. თბილისი, 2016წ. გვ. 326-327.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტრთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა ისინი.
ჩვენი ტელეფონები: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაუზიაროთ ჩვენს დაგეგმილ მასალას გასო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ახათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გაერცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კეჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

რატიონი) დანიშნა. ამაზე გან-
რისხებული მთავარმართებე-
ლი, გენ. პ. ციციანოვი უნმინ-
დეს ანტონს სწერდა: „გაცნო-
ბებთ, რომ თქვენი წერილის
მოსვლამდე ჩემთან უკვე
შემოვიდა თხოვნით ნიქოზის
ეპ. ათანასე (მაჭავეარიანი),
რომელიც მოხუცებულობის
გამო ველარ მართავს ეპარ-
ქიას და თხოულობს ნათლის-
მცემლის მონასტრის წინამ-
ძღვრის ადგილს, ხოლო თუ
ეს შესაძლებელი არ არის,
მაშინ დაენიშნოს წელიწად-
ში 120 მან. მუდმივი პენსია
და იცხოვროს აღნიშნულ მო-
ნასტერში. აქედან გამომდი-
ნარე, მისი თხოვნა მიმაჩნია
ღვთისათნოდ და უმორჩი-
ლესად გთხოვთ, დანიშნოთ ეპ. ათანასე ნათლის-
მცემლის წინამძღვრად და არქიმ. დომენტი და-
ნიშნოთ მის მოადგილეთ, ხოლო მონასტრის შე-
მოსავლებიდან უბოძოთ მის მეუფებას 120 მან.
სიკვდილამდე“ („აქტები“ ტ. II, გვ. 268).

მიუხედავად ციციანოვის მოწადინებისა, ანტონ
II-მ თავისი ბრძანება არ შეცვალა და წინამძღვრად
კვლავ არქიმ. დომენტი დარჩა. შემდგომში, 1810
წელს საქართველოს უმაღლესი მთავრობის პრო-
კურორის პლაფოტინის მოხსენებაში ნათქვამია,
რომ ანტონ II-მ არქიმ. დომენტისაგან საჩუქრად
მიიღო 150 მან. მისი ნათლისმცემლის მონასტრის
წინამძღვრად დანიშვნისათვის, ციციანოვმა კი,
შუამავალმა ამ საქმეში — 100 მან. („აქტები“ ტ.
IV, გვ. 151).

არქიმ. დომენტის წინამძღვრობის დროს მოხდა
1812 წლის ცნობილი კახეთის აჯანყება, რომელიც
რუსეთის ხელისუფლებამ სისხლში ჩაახშო. დავით
ბებუთაშვილის სიტყვით, როცა პოლკოვნიკმა ზაგ-
რიაჟსკიმ იერიში მიიტანა სოფ. ხაშმზე, არქიმ. დო-
მენტი ჯვრითა და სახარებით დახვდა პოლკოვნიკს
და სთხოვა დაეზოგა სოფელი და მონასტერი. ზაგ-
რიაჟსკი მას უხეშად შეხვდა და ისეთი უხამსი სიტყ-
ვებით მიმართა, რომ დავით ბებუთაშვილმა ველარ
გაბედა მათი თარგმნა, მხოლოდ უთხრა არქიმანდ-
რიტს, რომ პოლკოვნიკი ურწმუნოა და არ შეუძლია
ჯვრისა და სახარების დანახვაო. მამა დომენტი იძუ-
ლებული გახდა უკან მონასტერში მიბრუნებულიყო.



ქართლ-კახეთის მეფე
ერეკლე II



ქართლ-კახეთის მეფე
გიორგი XII

მეორე დღეს ხუთ მემამბოხეს სიკვდილით დასჯა მი-
უსაჯეს ჩამოხრჩობით. სწორედ ამ დღეს იქ მთავარ-
მართებელი პაულიჩიცი მივიდა. არქიმ. დომენტიმ
მისგან გამოითხოვა სიკვდილმისჯილთა პატიება.
არქიმ. დომენტი 1815 წლის 21 მარტს გარდაიცვალა.
დაკრძალულია ნათლისმცემლის მონასტრის ეზოში.
საფლავის ქვა დაადო მიტროპ. სტეფანემ (ჯორჯა-
ძე) (ბერძნიშვილი მაქს. „მასალები XVIII-XIX საუ-
კუნის პირველი ნახევრის ქართული საზოგადო-
ებრიობის ისტორიისათვის“. ქ. თბილისი, 1980წ.,
ტ. I, გვ. 216-217).

1815 წლის 29 სექტემბერს ნათლისმცემლის მო-
ნასტრის წინამძღვრად ქვათახევის მონასტრის წი-
ნამძღვარი, არქიმ. ათანასე (პეტრიაშვილი) დაი-
ნიშნა. იმავე წელს მან აღწერა მონასტერი თავისი
ქონებით, მიწებითა და შემოსავლებით, რომელსაც
იმჟამად ეკუთვნოდა:

თბილისი — 16 გლეხი. მდინარე მტკვრის პირას
მონასტრის მეტოქე, სადაც იყო ქვის ეკლესია, რო-
მელიც იმ დროს მხოლოდ კედლები იყო დარჩენი-
ლი, სახურავი და გუმბათი აღარ ჰქონდა, დაინგრა
1795 წელს ალა-მაჰმად-ხანის შემოსევის დროს. იქ-
ვე არის ოთხი სახლი, სადაც ცხოვრობენ მონასტ-
რის ყმა გლეხები. იქვე მდინარის პირას არის პატარა
ბაღ-ვენახი. შემოსავალი წელიწადში 370 მან.

თბილისის მაზრაში:

დილომი — 2 გლეხი და შვიდი საკომლო მიწა.

ნაქულბაქევი — მიწები მიკუთვნებული სვე-
ტიცხოვლის ტაძარს და 2 გლეხი.

თული ეკლესიაა, ქართული წარწერებით და ის ქართული კულტურის ნაწილია. თუმცა ჩვენი სამხრეთელი მეზობლების ჩამოსახლების შემდეგ ისეთი პროცესები დაიწყო, რომ მავანი ფიქრობენ ქართული ძეგლების მისაკუთრებას, წარწერების გადაკეთებას, ამოფხეკას. როგორც ჩანს, ასეთი სიტუაციით აქტიურად სარგებლობენ სეპარატისტული ჯგუფები. „დასამალი არ არის, ჯავახეთში მოქმედებს ადამიანთა ორგანიზებული წრე, რომელიც ამ პროცესებს ხელს უწყობს, ახალისებს... ამისთვის საჭიროა განათლების შეტანა, ქართული ენის გავრცელება, სახელმწიფოებრივი ენის ფუნქციების გაზრდა, საქართველოს ისტორიის სწავლება. მოკლედ, ყველას განათლება სჭირდება. ადრე

შემუშავებული იყო ქართული ენის სახელმწიფო პროგრამა, რომელიც პრაქტიკულად ჩავერდა. რასაკვირველია, აზერბაიჯანულ და სომხურ სკოლებში შედის შესაბამისი განათლება, მათ სკოლებში ისწავლება ქართული. მაგრამ, როგორც მეორე ენა კი არა, ეს უნდა იყოს მათი სახელმწიფოებრივი ენა და ამ მიმართულებით სწავლება გაძლიერდეს. ამას სათანადო ფინანსები სჭირდება. თორემ ყოველთვის იოლია იმ ადამიანებით მანიპულირება, რომლებიც გაუცნობიერებლები არიან გარკვეულ საკითხებში“, - აღნიშნა გურამ კუტალაძემ.

For.ge (03.10.2017)

მოამზადა

სერგო კერესელიძე

ისტორიის ფურცელი

გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის

მამათა მონასტერი

I ნაწილი

XVIII ს-ის 70-იანი წლების დამდეგს გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი დაუძღვრებულ იყო, მისი „მამული მოოხრებულიყო ჟამთა ვითარებისა და მტრისაგან“. ერეკლე II-ისა და მიტროპ. საბა ნინოწმინდელის დასტურით ნათლისმცემლის სავანეს სხვა მონასტრები დაეხმარნენ, რის შემდეგაც იგი დაწინაურდა და გაუსწრო მრავალმთის სხვა მონასტრებს. ამ ფაქტს ადგილი ჰქონდა არქიმ. ექვთიმეს (მჭედლიშვილი) წინამძღვრობისას. მისი სულიერი შვილი იყო ტახტის მემკვიდრე გიორგი ბატონიშვილი, რამაც მოძღვარი სამეფო კართან დაახლოებულ პიროვნებად აქცია. არქიმ. ექვთიმეს სისტემატურმა ბრძოლამ მამულების აღდგენა-შეძენისათვის, დიდად შეუწყო ხელი მონასტრის ეკონომიურ წინსვლას. იგი ყიდულობდა გლეხებსაც. იმატა შეწირულობებმაც. ამ პერიოდიდან ნათლისმცემლის მონასტრის განკარგულებაშია: სოფ. სამაჩვეთის მესამედი (1784წ.), სოფ. ვეფხვისციხიდან სამეფო კოდისპურის ნახევარი (60 კოდი, 1798წ.). 1778 წელს მონასტრის მამულებს ემატება გაუქმებული კანარეთის ეპარქიის ყმა-მამულები (1791 წელს არქიმ. ექვთიმე მოხსენიებულია კანარეთის ეპარქიის მეურნედ). სოფ. ხოდაშენის მონასტერი მისი ყმა-მა-

მულით და სამღებროები: ხაშმში, მანავსა და მაშნა-არში (ლ. მენაბდე „ძველი ქართული მონასტრის კერები“ ტ. I, ნაკვ. I, ქ. თბ. 1962წ. გვ. 296-297).

არქიმ. ექვთიმე 1804 წლის მარტი/აპრილში ღრმად მოხუცებული გარდაიცვალა. 1804 წლის 10 აპრილს საქართველოს მთავარმართებელი, გენერალი პ. ციციანოვი კათოლიკოს ანტონ II-ს (ბაგრატიონი) სწერდა: „Письмо в. святейшества, коимъ вы, извещая меня о смерти архимандрита Евфимия, управлявшаго Предтечевскою пустынею...“ („აქტები“ ტ. II, გვ. 268).

საქართველოს სამოციქულმა მართლმადიდებელმა ეკლესიამ წმიდანად შერაცხა ეკლესიისა და ერისათვის დამაშვრალი, გაჭირვებულთა იმედი და ნუგეში, „მრავალღვანლშემოსილი“ ფილოსოფოსი და ღვთისმეტყველი არქიმ. ექვთიმე. მისი ხსენების დღეა — 21 აგვისტო (ძვ. სტ. — 8 აგვისტო).

არქიმ. ექვთიმეს გარდაცვალების შემდეგ კათოლიკოსმა ანტონ II-მ (ბაგრატიონი), რუსთველ-ნინოწმინდელი მიტროპ. სტეფანეს (ჯორჯაძე) წარდგინებით, გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის წინამძღვრად, შიომღვიმის მონასტრის წინამძღვარი, არქიმ. დომენტი (დავითაშვილი-ბაგ-



კათოლიკოს-პატრიარქი ნ. ანტონ II
(გაბრატიონი)

თელავის მაზრაში:

ხაშმი — 76 გლეხი, მათ შორის ხუთი სასულიერო. უმეტესობა ფლობს მიწასა და დიდძალ ვენახებს. აქვე არის ქვის გალავნით შემოზღუდული ციხე ოთხი კოშკით და თავისი ეკლესიის, იოანე ნათლისმცემლის შობის სახ. ნაკურთხი. ტაძრის წინ არის კიდევ ერთი კოშკი, სადაც პირველი სართული სათავსოა, ხოლო მეორეზე წინამძღვრის კელია. ეზოში არის ქვევრები, სადაც ინახება ღვინო. ხაშმშივე არის მონასტრის კუთვნილი საკმაოდ დიდი ვენახი, მაგრამ უყურადღებოთა და 1814 წლის გვალვის შედეგად ფრიად გაფუჭებულია. არის წისქვილი, რომელიც უკვე რამდენიმე წელია დაკეტილია. არის ასევე საბალახე მინდვრები.

უჯარმა — მონასტრის ძმების ჩვენებით და იქ დაცული დოკუმენტებით ეკუთვნის 14 საკომლე მიწა, რომელიც ამჟამად გლეხებს აქვთ დაკავებული და არავითარ შემოსავალს არ იძლევიან.

ბალბიანი — 8 გლეხი, მათ შორის ერთი სასულიერო, რომელიც აქ ახალი დასახლებულია. არის წისქვილი და სამონასტრო სახნავი მიწები, საიდანაც ღალას იღებენ.

საგარეჯო — 15 გლეხი, მათ შორის ერთი სასუ-

ლიერო. მათ უმეტესობას აქვს ვენახი და სახნავი მიწა. სოფელში არის მონასტრის მეტოქე წმ. იოანე ნათლისმცემლის ქვის ეკლესია.

ახმეტა — 4 გლეხი, ვენახი და 4 საკომლე მიწა.

საბუე — 49 გლეხი, სახნავი მიწები და ვენახები, ასევე სამონასტრო სახნავი მიწები, საიდანაც მცირედენ ღალას იღებენ. ასევე არის საბალახო მინდვრები და ყავთ 20 ღორი.

ვეფხვისციხე — 3 გლეხი, აქვე სამონასტრო მიწებზე ცხოვრობს 53 კომლი სახაზინო გლეხი, რომლებიც იხდიან კოდისპურს.

კურდღელაური — 2 გლეხი.

სილნალის მაზრაში:

მაშნარი — 61 გლეხი, მათ შორის ორი სასულიერო, სახნავი მიწები, უმეტესობას აქვს ვენახი.

მანავი — 3 გლეხი. აქვეა მონასტრის მეტოქე ღვთისმშობლის შობის ქვის გუმბათიანი ეკლესია. არის მონასტრის საკმაოდ დიდი ვენახი, მაგრამ უყურადღებობის გამო გავერანებული.

ზიარი — 1 გლეხი და მცირედი სახნავი მიწა.

გორის მაზრა:

ჭვირი — 1 გლეხი და მცირედი სახნავი მიწა.

სასირეთი — 1 გლეხი.

მონასტერში მთავარი ტაძარი — წმ. იოანე ნათლისმცემლის შობისა იყო, მეორე ტაძარი — წმ. დიმიტრი თესალონიკელის, ხოლო მესამე ტაძარი — ღვთისმშობლის მიძინების.

როგორც ვხედავთ, მონასტრის სამეურნეო მდგომარეობა უკიდურესად ცუდ და დაცემულ მდგომარეობაში იყო, რამაც გამოიწვია მისი შემოსავლის შემცირება. მისი ძირითადი დასაყრდენი იყო სოფ. ხაშმი, მაგრამ მდინარე იორმა 1815 წლისათვის წალეკა სამონასტრო გლეხების დაახლოებით 30 ვენახი და მონასტრის ვენახების მესამედი, რომელიც განთქმული იყო თავისი ყურძნით. ასევე დაიკარგა სახნავი მიწების დიდი ფართობი და დაინგრა რამდენიმე წისქვილი. ხაშმელმა გლეხებმა არქიმანდრიტის მეთაურობით შეძლეს მდინარის ნაპირის მოწესრიგება, მაგრამ საფრთხე კვლავ დიდი იყო და გლეხებს გაზაფხულზე უხდებოდათ შეუსვენებელი მუშაობა მის აღსაკვეთად.

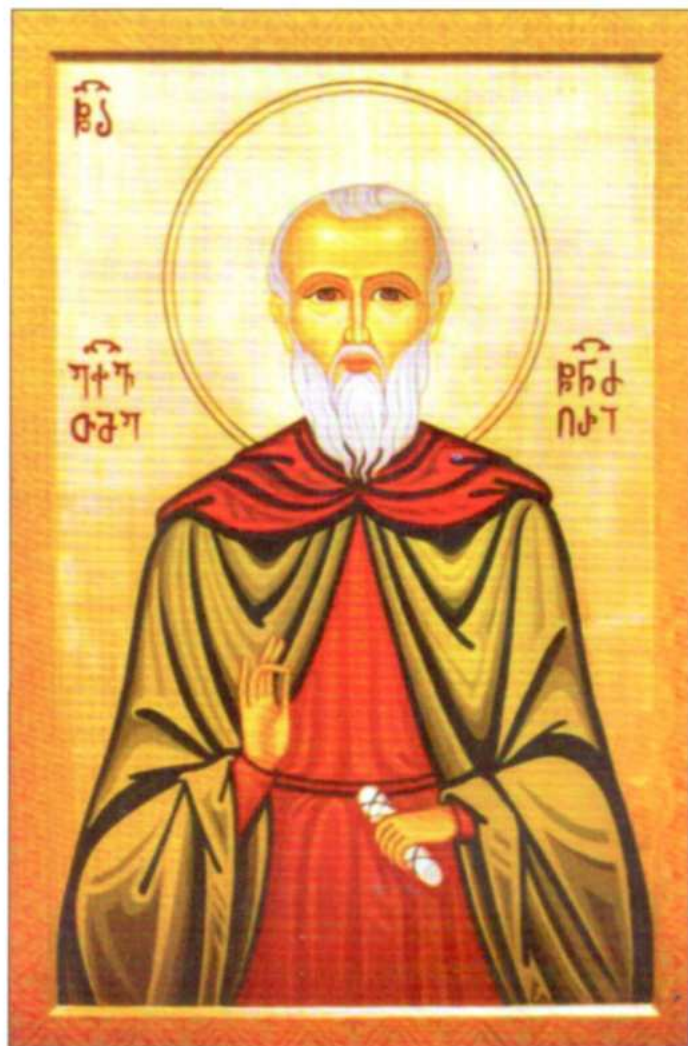


ააქლე
ციციანოვი

1815 წელს წინამძღვრის, არქიმ. ათანასეს გარდა მონასტერში მოღვაწეობდნენ: არქიმ. დიმიტრი (ლიონიძე), მღვდელ-მონ. იუსტინე, მღვდელ-მონ. რაფიელი (ბუნიათიშვილი), მღვდელ-მონ. ანტონი (ჯანდიერი), მღვდელ-მონ. სილიბისტრო, მღვდელ-მონ. ქრისტეფორე, მღვდელ-მონ. მაკარი, მღვდელ-მონ. გერასიმე (ფინეზიშვილი-აბაშიძე), ბერ-დიაკვანი დანიელი, ბერი გენადი (თულაშვილი), ბერი ბართლომე, ანაფორიანი ბერი ილია, ანაფორიანი ბერი ზირაქი, ანაფორიანი ბერი აკაკი, ანაფორიანი ბერი დოსითე, ანაფორიანი ბერი ნეოფიტე, მორჩილი გიორგი ბულაძე, მორჩილი იოანე ბაშირუმა, მორჩილი სიმონ მორჩაძე, მორჩილი სიმონ ჯაფარიძე (საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №460, გვ. 5-9).

1818 წელს საქართველოს ეგზარქოსმა თეოფილაქტემ (რუსანოვი) მთელ აღმოსავლეთ საქართველოში ჩაატარა საეკლესიო რეორგანიზაცია, რის შემდეგაც ტაძრებსა და მონასტრებში საეკლესიო შტატები დაწესდა. ნათლისმცემლის მონასტერში წინამძღვარი, სამი მღვდელ-მონაზონი, ორი ბერ-დიაკვანი და ოთხი მორჩილის შტატი იყო (საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე №8667, გვ. 3).

1819 წლის 19 იანვარს მონასტრის წინამძღვრად არქიმ. დიმიტრი (ლიონიძე) დაინიშნა. იგი ცნობილი დიპლომატის, საზოგადო მოღვაწისა და ერეკლე მეფის უახლოესი მრჩეველის სოლომონ ლიონიძის უმცროსი ძმა იყო. 1773 წლიდან, რვა წლის ასაკიდან, იზრდებოდა ნათლისმცემლის მონასტერში და არქიმ. ექვთიმეს აღზრდილი გახლდათ. თუმცა მალევე, 1819 წლის 21 აგვისტოს არქიმ. დიმიტრიმ, ჩვენთვის უცნობი მიზეზის გამო, საქართველო-იმერეთის სინოდალურ კანტორას წინამძღვრობიდან გათავისუფლება სთხოვა, რაც დაკმაყოფილდა. იმავე დღეს მონასტერში ჩატარდა გამოკითხვა, სადაც გაირკვა რომ, ბერ დოსითესა და მორჩილ აბრა-მიშვილს წინამძღვრად უნდათ მღვდელ-მონაზონი



ღირსი მამა ექვთიმე (მეფელიშვილი)

ანტონი (ჯანდიერი); მღვდელ-მონაზონ მაკარის არცერთი; მღვდელ-მონაზონ რაფიელს (ბუნიათიშვილი), ბერებს — ბართლომესა და აკაკის, მორჩილ ხოსროშვილის უნდოდან იხევ არქიმ. დიმიტრი. თუმცა საქართველოს ეგზარქოსმა სხვაგვარად გადაწყვიტა და მონასტრის წინამძღვრად, პირველად მის ისტორიაში, რუსი წინამძღვარი, არქიმანდრიტი ირინეოსი (კლუჩარევი) განამწესა (საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე №1183, გვ. 3; ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №930, გვ. 6).

გაგრძელება იხ. შემდეგ ნომერში

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტრთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა ისინი.
ჩვენი ტელეფონები: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაუზიაროთ ჩვენს დაგროვილ მასალას გამომცემს

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“
ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბულალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ხეხ და ნათქვამია, რომ „ქრისტიანების განადგურება ყოველთვის იყო და იქნება ერთ-ერთი მთავარი და ცხადი მიზანი იმ ექსტრემისტებისა და საომარი დაჯგუფებებისათვის, რომლებიც მოქმედებენ ერაყში, სირიასა და ამ რეგიონის სხვა ქვეყნებში, მათ შორის, ეგვიპტეში“. ანგარიში მოყვანილია ციფრები: რეგიონში ბოლო 5 წლის განმავლობაში ქრისტიანთა რაოდენობა 1,2 მილიონი ადამიანიდან 500 ათასამდე შემცირდა.

ანგარიშის თანახმად, 2015 წლიდან 2017 წლამდე ერაყის ქრისტიანი მოსახლეობა 275 ათასიდან 150-200 ათასამდე შემცირდა. „თუ ასეთი დევნა გაგრძელდება, 2020 წლისათვის ერაყში, ფაქტობრივად, ქრისტიანი აღარ დარჩება“.

აღსანიშნავია, რომ ქრისტიანები გახდნენ ნამ-

დვილი გენოციდის ობოექტები ნიგერიაში, სადაც „ისლამურ სახელმწიფოსთან“ დაკავშირებულმა ტერორისტულმა დაჯგუფებებმა ქრისტიანთა განადგურების მასშტაბური კამპანია წამოიწყეს. ქრისტიანები იდევნებიან ინდოეთშიც, განსაკუთრებით 2014 წლის შემდეგ, როცა ხელისუფლებაში ულტრამემარჯვენე პარტია მოვიდა. მსგავსი ტენდენცია დაფიქსირდა ჩინეთშიც, სადაც „შეუწყნარებლობა იზრდება, რაც დასტურდება რეპრესიებით, ეკლესიების ნგრევით, ჯვრების განადგურებითა და სხვა ქრისტიანული სიმბოლოების შეურაცხყოფით“, — ნათქვამია ანგარიშში.

მომზადდა

თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მამათა მონასტერი

II ნაწილი

XIX ს-ის ცნობილი ისტორიკოსი პლატონ იოსელიანი, რომელიც პირადად იცნობდა ნათლისმცემლის მონასტრის წინამძღვარს, არქიმ. იოანეს (ერში — თავადი ბიძინა ჯორჯაძე) თავის ნაშრომში წერდა: „წინათ ამისსა და ამის დროსაცა, იტყვის დღესაცა ცოცხალი ნათლისმცემლის წინამძღვრად ყოფილი არქიმანდრიტი იოანე ჯორჯაძე, 78 წლისა, იყო ნათლისმცემლის უდაბნოში 8 გადამდგარი არქიმანდრიტი, 18 მღვდელ-მონაზონი, 6 არქიდიაკონი და 30 მსახურნი და მორჩილნიო. მათ შორის გამოირჩეოდაო გენადი, მწირი ბერი ნათლისმცემლისა, გვარით თულაშვილი, დიდი მოღვაწე. კვირისკვირადმდე მმარხველი, სახლ-თხუცეს ყოფილი დავით ერისთავისა. 60



ალაბონ იოსელიანი

წელი არ ენახა სოფელი, არც არავის ეჩვენებოდა მოსრულთა მონასტერსა შინა, გარდა ოდესმე ეპისკოპოსთა და მეფეთა მუნ მისრულთა“ (იოსელიანი პლ. „ცხოვრება გიორგი მეცამეტისა“ ქ. თბილისი, 1978წ., გვ. 43; გვ. 119).

იგივე ცნობას გვანდის იმ პერიოდის ცნობი-

ლი მოღვაწე, ანტონ II კათოლიკოსის ნათლული, ქვათახევის მონასტრის წინამძღვარი, არქიმანდრიტი ტარასი (ალექსი-მესხიშვილი), რომელმაც ასევე დაგვიტოვა მონასტრის მოკლე აღწერა. იგი წერდა, რომ დომენტი წინამძღვრის დროს მონასტერში მოღვაწეობდნენ რჩეულნი და სამაგალითო მონაზონნი, მოხუცებულნი და ჭაბუკნი რიცხვით 25, რომელნიც ვერაფერს ხედავდნენ, გარდა ყარაიის მინდვრებისა, რადგან მონასტერში ისე იყო გამოკვეთილი სენაკები, რომ იქ მცხოვრები ბერები ერთმანეთს ვერ ხედავდნენ და მთელი დღე ლოცვაში, წიგნის კითხვაში, ძველი ხელნაწერების გადანერითა და სხვა ხელსაქმით იყვნენ დაკავებულნი. ისინი მხოლოდ სატრაპეზოში ხვდებოდნენ ერთმანეთს და იყო მათ შორის კრძალულება, მყუდროება და დუმილიო. იგი

ასევე აღნიშნავდა, რომ ნათლისმცემლის მონასტრის სენაკები დავით გარეჯის ლავრის სენაკებისგან განსხვავებით უფრო მშრალი იყო, რადგან მზე დილის ათი საათიდან ჩასვლამდე — მთელი დღე



არქიმანდრიტი ტარასი (ალაისი-მცხეთის)

უყურებდა მთაში გამოკვეთილ გამოქვაბულებსო (ჟურნ. „საქართველოს სასულიერო მახარებელი“ 1864წ., სექტემბერი, გვ. 74-76).

გამორჩეული საეკლესიო მოღვაწე გახლდათ არქიმ. თეოდოსი (ხელაშვილი), რომელიც სამეფო კართან დაახლოებული პირი გახლდათ. მამამისი, დეკ. გიორგი თელავში მეფის კარის მოძღვრად მსახურობდა. ბერად აღკვეცამდე არქიმ. თეოდოსი (ერისკაცობაში — დეკ. ნიკოლოზი) წლების განმავლობაში იყო თბილისისა და თელავის სასულიერო სასწავლებლებში ზედამხედველი და პედაგოგი, კახეთის საეკლესიო ქონების მმართველი და ჰქონდა აქტიური მიმინერა რუსეთში მყოფ ქართველ ბატონიშვილებთან. 1829 წელს მან დაამოშმინა გლეხთა აჯანყება საგარეჯოში. საქართველოს ეკლესიის ისტორიის მკვლევარი, დეკ. პოლ. კარბელაშვილი მის შესახებ წერდა: „ეგზარქოსმა მოსემ 1833 წლის ნოემბერში აღმოსავლეთ საქართველოს ეპარქიები მოიარა და ამ დროს ნინოწმიდელებმა სთხოვეს — დროებითი ეკლესიის გამართვის ნებართვა ნინოწმინდელთა სასახლეში. მოსემ ნება მისცა. 1834 წლის 13 იანვარს საქართველო-იმერეთის სინოდალურმა კანტორამ მისწერა არქიტექტორს როკოვს, ანგარიში შეადგინეო. რიკოვმა ანგარიში წარუდგინა — 13 069 მანეთი და 80 კაპიკი დაჯდებაო, გეგმაც წარადგინა. კანტორამ ამ საქმის შესრუ-

ლება მიანდო ნინოწმინდის ყოფილი ეპარქიის საეკლესიო მამულების მმართველს, ნათლისმცემლის არქიმანდრიტ თეოდოსს. 1834 წლის 12 მაისს თეოდოსიმ მოახსენა: ხუთი თუმანი სახლის მონყობას მოუნდება და ათი თუმანი მარნის გამართვასო (ძალიან საჭიროა. სახლი — ოთახი 5/4 ადლი, ზედა ზალა — 7/4 ადლი, მაგარი ქვითკირისა, გაჯით გალესილი, ლამაზი მიკრული, ზევიდან ფიცრით დახურული. ნახევარი კანტორამ გაილოსო). ამ ფულის ნახევარი კანტორას გადაახდევინა, ნახევარი კი 70 კომლმა (მრევლმა) გადაიხადა. 1835 წლის 10 მარტს დაასრულა მშენებლობა და მოახსენა კანტორას — ყველაფერი მზად არისო“. როგორც ამ ჩანაწრიდან ირკვევა, მამა თეოდოსიმ მინიმალურ თანხებში აღადგინა ტაძარი, მაშინ, როცა კანტორის არქიტექტორი როკოვი ამ ყველაფერში 13069 მანეთს ითხოვდა. (საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე №3837, გვ. 72-73; გაზ. „ივერია“ 1886წ., №243, გვ. 3-4).

ასკეტური ცხოვრებით გამოირჩეოდა და ბერ-მონაზვნური ტრადიციების ღირსეული გამგრძელებელი გახლდათ არქიმ. იოანე (ერში — თავადი ბიძინა ზურაბის ძე ჯორჯაძე), რომელიც 20 წელიწადი წინამძღვრობდა ნათლისმცემლის მონასტერს და მარტყოფის, ნინოწმინდის, ალავერდის ყოფილი ეპარქიებისა და სვეტიცხოვლისა და წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის საეკლესიო მამულების მმართველი იყო. უკვე სიბერეში მყოფი მხცოვანი წინამძღვარი, საქართველოს ეგზარქოსის ისიდორეს (ნიკოლსკი) სწერდა: „30 წელია ვიმყოფები სამსახურში სხვადასხვა თანამდებობებზე. მარტყოფის მონასტერში სვეტზე მსახურების დროს, მიტროპოლიტ სტეფანეს წარდგინებით, 1822 წლის 14 აპრილს სამკერდე ოქროს ჯვრით დამაჯილდოვეს. 1839 წელს საეკლესიო მამულების გამგედ დამნიშნეს და პატიოსანი სამსახურისათვის 1843 წლის 30 აპრილსა და 1844 წლის 31 მაისს მწყემსმთავრული მადლობა გამომეცხადა პირად საქმეში შეტანით. 1845 წლის 6 მაისს საქართველოს ეგზარქოსმა, მიტროპოლიტმა ისიდორემ (ნიკოლსკი) საეკლესიო მამულებიდან შემოსავლის სწრაფად და პატიოსნად შეკრებისათვის ასევე მადლობა გამომიცხადა. რადგან ჩემ დაქვემდებარებაში მყოფი მამულები განზნეულია სამ მაზრაში, თბილისის, თელავისა და სიღნაღის და უმეტესად მიწვეს ცხენით სიარული, ასაკის გამო აღარ ძალმიძს აღვასრულო დაკისრებული მოვალეობა“ (საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №12845, გვ. 3).

წლების განმავლობაში ნათლისმცემლის მონასტრის კრებულის რიცხოვრივი მდგომარეობა ასე გამოიყურებოდა:

1819 წელს იყო — 5 მღვდელ-მონ.; 1 ბერ-დიაკ.; 2 ბერი; 4 ანაფორ. მორჩ.; 2 მორჩ.;

1838 წელს — 1 არქიმ.; 6 მღვდელ-მონ.; 1 ბერ-დიაკ.; 2 ბერი; 2 ანაფორ. მორჩ.; 1 მორჩ.;

1847 წელს — 1 არქიმ.; 4 მღვდელ-მონ.; 1 ბერ-დიაკ.; 1 დიაკ.; 3 ბერი;

1865 წელს — 1 არქიმ.; 3 მღვდელ-მონ.; 1 დიაკ.; 1 ბერი; 4 მორჩ.;

1887 წელს — 1 არქიმ.; 4 მღვდელ-მონ.; 1 ბერ-დიაკ.; 4 მორჩ.;

1910 წელს — 1 არქიმ.; 5 მღვდელ-მონ.; 1 ბერი; 2 მორჩ.;

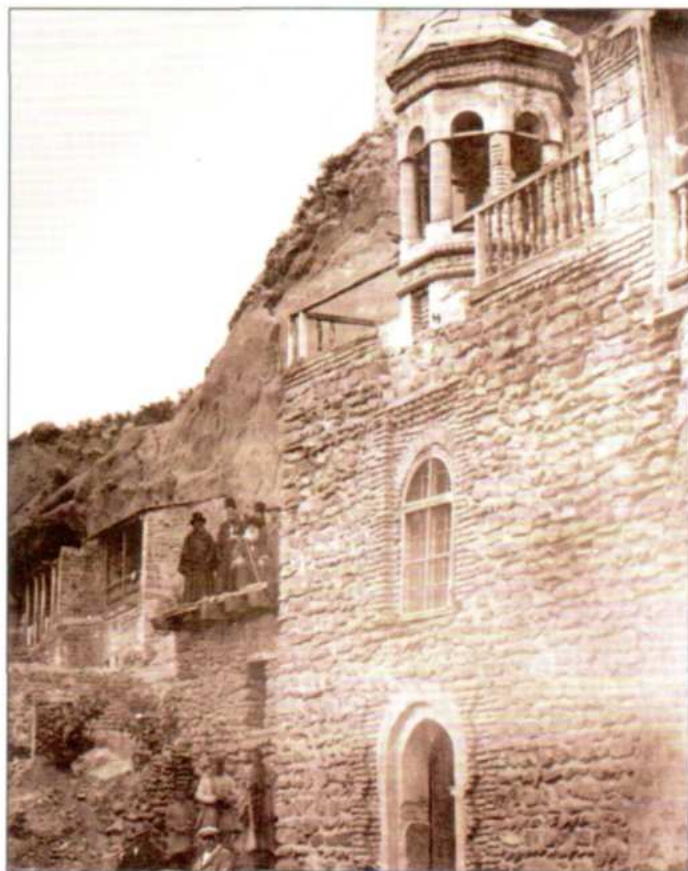
1917 წელს — 2 არქიმ.; 2 მღვდელ-მონ.; 2 ბერი; 1 მორჩ.;

(ფ. 488, აღ. 1, საქმე №599; საქმე №13369; საქმე №21118; საქმე №23979; ფ. 489, აღ. 1, საქმე №53095; საქართ. საპატრ. არქივი, აღ. 1, საქმე №328).

XIX ს-ში ნათლისმცემლის მონასტერში მოღვაწეობდა ღირსი მამა ქრისტესია მონაზონი, შემდგომში ქრისტეფორედ წოდებული, რომელიც ასკეტური და წმინდა ცხოვრებით გამოირჩეოდა. სამწუხაროდ, ამ ეტაპზე მისი გვარი უცნობია. გარდაიცვალა 1871 წელს. ქართულმა ეკლესიამ იგი წმინდანად შერაცხა. მისი ცხოვრება 1880 წელს აღწერა მღვდელ-მონაზონმა სვიმონმა (გძელიშვილი), რომელიც პირადად იცნობდა მას (ლ. მეზაბდე „ძველი ქართული მონასტრის კერები“ ტ. I, ნაკვ. I, ქ. თბ. 1962წ. გვ. 316).

ნათლისმცემლის მონასტერში მუდმივად არსებობდა სამონასტრო სკოლა, სადაც ასწავლიდნენ საღვთისმეტყველო საგნებს, კითხვა-გალობას, წერას, საეკლესიო ტიბიკონს. განსაკუთრებით კარგად იყო გამართული ქართული გალობის სწავლება. ამ სკოლაში არაერთი საეკლესიო მოღვაწე აღიზარდა, რომელთაც თავისი კვალი დატოვეს ქართული ეკლესიის ისტორიაში.

1871 წელს არქიმ. მაკარის (მატათაშვილი) მონასტრის მორჩილმა და მნათემ, მღვდლის შვილმა იოანე ბერძენიშვილმა უჩივლა. მორჩილის თქმით, არქიმ. მაკარიმ სავანიდან სხვადასხვა ოქროსა და ვერცხლის ნივთი, მიტრიდან ძვირფასი თვლები და აგრეთვე ძველი წიგნები თბილისში თავის დას, ნინოს გაუგზავნაო. სინოდალურმა კანტორამ საქმის გამოძიება გორის ეპ. ალექსანდრეს (ოქროპირიძე), დავით გარეჯის ლავრის წინამძღვარს, არქიმ. სოფრონს (აბელიშვილი) და სიონის საკათედრო ტაძრის დეკ. იოანე ბასხარაშვილს მიანდო. აღწერის დროს აღმოჩნდა, რომ ყველა ნივთი ადგილზე იყო, გარდა ერთი წიგნისა და ღვთისმშობლის ხატისა, რომელიც



გორის ნათლისმცემლის საკანა
XIX-ის 70-იანი წლები

თავად მორჩილმა იოანემ წაიღო და უკან აღარ დაბრუნა. საოლქო სასამართლომ მორჩილი იოანე ცილისწამებისთვის ოთხი თვით ციხეში ჩასმა გადაწყვიტა (გაზ. „დროება“ 1878წ. №93, გვ. 3-4).

XIX ს-ის 80-იან წლებში მონასტერში ჯერ კიდევ მრავლად იყო შემორჩენილი ძველი საეკლესიო ნივთები, ძველი ხატები და უძველესი ხელნაწერები. დეკ. მიხეილ ხელაშვილი, რომელმაც მოილოცა ეს მონასტერი, დაგვიტოვა პატარა ნაშრომიც მის შესახებ. მთავარი ხატი ყოფილა ნათლისმცემლის თავის კვეთისა, მოჭედილი ოქროთი და 18 იაგუნდის და 21 ფირუზის თვლებით. ეს ხატი დაკარგული ყოფილა და შემდეგ ერთ მწყემსს უპოვია და მონასტერში მიუტანია. როგორც მისი წარწერიდან ჩანს, ალექსანდრე მეფეს და თინათინ დედოფალს შეუწირავთ იგი მონასტრისათვის. მეორე ხატი, ასევე, ნათლისმცემლის თავის კვეთის ალექსანდრე მეფესვე შეუწირავს. მესამე ხატი ღვთისმშობლისა შედარებით პატარა, როსტომ ყაითმაზაშვილს შეუძვია და შეუწირავს. იქვე დაცული იყო 2 ეტრატზე და 41 ქალაღზე ნაწერი წიგნი. იგი ასევე ჩამოთვლის ნათლისმცემლის მონასტერში მოღვაწე მამებს, რომლებიც XVIII-XIXსს. მოღვაწეობდნენ ამ სავანეში: „1) მეორედ განმახლებელი მონასტრისა და ყოვლითა საუნჯითა აღმავსებული ქათალიკოსი ბესარიონ ბართაშვილი, ამანვე შეკრიბა მონასტერში მონაზონნი; 2) მაკურთხეველი და მწყემსი წმიდის

ამის მონასტრისა საბა ნინოწმინდელი, აქ დასაფლავებულია; 3) მაკურთხეველი და მწყემსი წმიდის ამის მონასტრისა მიხაილ ნინოწმინდელი, აქ დასაფლავებული; 4) სიყრმიდგან აქ აღზრდილი და დიდი მოჭინარხულე ბოდბელი იოანე მაყაშვილი; 5) დიდი კეთილისმყოფელი და მოწლე, რუსთავის არხიეპისკოპოსი სტეფანე ჯორჯაძე; 6) ნებსით თვისით გადამდგარი აღტალის ეპისკოპოსი იოანე გაბაშვილი, აქ დასაფლავებული; 7) მშრომელი და აღმაშენებელი სოფლის ხაშმისა ხარიტონ წინამძღვარი; 8) მშრომელი, მოღვაწე და შემმატებელი წმიდისა ამის მონასტრისა ექვთიმი წინამძღვარი, აქ დასაფლავებული; 10) გალობით განთქმული საქართველოში არქიმანდრიტი გერასიმე, აქ დასაფლავებული; 11) დიდად დამაშვრალი და გალობით განმამშვენებელი მონასტრისა ამის არქიმანდრიტი გერონტი სოლოლაშვილი; 12) აქ აღზრდილი არქიმანდრიტი ბესარიონი ქსნის ერისთავიშვილი; 13) არქიმანდრიტი ბარსანოფი ავალიშვილი; 14) აქ აღზრდილი და კარგი ხელოვანი ზაქარია არქიმანდრიტი კუტის-შვილი; 15) აქ აღზრდილი და კარგი ხელოვანი ზაქარია არქიმანდრიტი კოსტაშაბიშვილი; 16) არქიმანდრიტი სერაპიონ მცხეთელი; 17) არქიმანდრიტი დომენტი შანშიაშვილი, აქ დასაფლავებული; 18) აქ აღზრდილი და აქვე დასაფლავებული არქიმანდრიტი სოფრონი ერისთავი, კარგი მგალობელი; 19) აქ აღზრდილი და დასაფლავებული არქიმანდრიტი დიმიტრი ლიონიძე; 20) არქიმანდრიტი თეოდოსი, კარგი რიტორი და ენამჭევრი ხელაშვილი, აქ დასაფლავებული“ (გაზ. „ივერია“ 1886წ. №207, გვ. 3-4; №208, გვ. 3-4).

1889 წელს მონასტრიდან ეს ნივთები თბილისში ჩამოიტანეს და საეკლესიო მუზეუმში მიიტანეს. როგორც ადგილზე შემონახვით გაირკვა, ამ ნივთებს დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა საეკლესიო არქეოლოგიისა და ხელოვნებისთვის. მათ შორის გამორჩეული იყო მღვდელმთავრის შესამოსლები, ოქრომკედით ნაკერი. ძვირფასი აბრეშუმის ფერადი ძაფებით, მოქარგული ყვავილებით, რომელიც



არქიმანდრიტი მაკარი (მატათაშვილი)

ლამე სანთელზე საამურად ბრწყინავდა. საქართველოს ეგზარქოსს ძალიან მოეწონა ეს შესამოსლები და მათი ნაკეთობა. უახლოეს დღეებში ელოდნენ ძველ ხელნაწერებსაც. ამ ყველაფრის ჩამოსატანად ეგზარქოსის ლოცვა-კურთხევით გაგზავნილი იყვნენ საეკლესიო მუზეუმის საბჭოს თავმჯდომარე ზ. ბაქრაძე და მდივანი დეკ. კალისტრატე ცინცაძე (გაზ. „ივერია“ 1889წ. №68, გვ. 1).

1891 წელს არქიმ. მაკარის თაოსნობით ნათლისმცემლის მონასტერში გაიხსნა სამონასტრო სკოლა, რომელიც 20 მოსწავლეზე იყო გათვლილი. მასწავლებლად, ეგზარქოსის ლოცვა-კურთხევით, ს. ხელსუფაშვილი დაინიშნა. ეს სკოლა მონასტრის ხარჯით დაარსდა (გაზ. „ივერია“ 1891წ. №32, გვ. 2).

გაგრძელება იხილეთ შემდეგ ნომერში

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საპარამარტოს ეპისკოპოს-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გახუთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგვადილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“
ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოჭუჩაძე თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გავუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მარუნიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბულაღტყრი: ვლასი ჯიბლაძე; გაერცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

გიყვარდეთ ერთმანეთი. საქართველო სიყვარულმა უნდა გადაარჩინოს. ბოლო ჟამია, თქვენ მოესწრებით ანტიქრისტეს. უფალი მოგთხოვთ ღვთისა და მოყვასის სიყვარულს. ვინც შეინარჩუნებს - ის გადაარჩება. ანტიქრისტე ყველგან გამეფდება, მხოლოდ საქართველოში ვერ დაიდგამს ტახტს.

შინაგანი ტანჯვის გზით უნდა მიაღწიოს ადამიანმა რწმენამდე და მოიპოვოს სიყვარული. სიყვარულს ეგოიზმი უპირისპირდება. ეგოისტი არაფერს არ გასცემს. ყველაფერი თავისთვის უნდა. მთელი ქვეყნის სიმდიდრეც რომ მოიხვჭოს, მაინც არ დაკმაყოფილდება.

მომზადებულია
ინტერნეტმასალებიდან

ისტორიის ფურცელი

გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მამათა მონასტერი

III ნაწილი

„ეს მონასტრები ავან-პოსტებია ქართული კოლონიისა და მოსახლეობისათვის მოსახლეობის მიჯნაზედ და თუ ისინი არ იარსებებენ, მდიდარი და შესანიშნავი არეშარე თათრების ზრბოებს დარჩებათ ხელში“

1898 წელს ეპ. ლეონიდეს (ოქროპირიძე) ლოცვა-კურთხევით მონასტრის ხაზინადარმა მღვდელ-მონაზონმა დიდიმმა (მიქიაშვილი) წვიმებისგან დაქცეული ძველი სენაკები განაახლა. განაახლდა 30-მდე სენაკი, რომლებიც საცხოვრებლად მშვენიერი და გამოსადეგი იყო. გარდა ამისა, მონასტრის გამოქვაბულებში არსებულ, დაახლოებით 10-მდე ძველ სენაკში, ასევე შეიძლება ცხოვრება (გაზ. „ცნობის ფურცელი“ 1899 წ. №849, გვ. 2).

1906 წელს საეკლესიო კომიტეტის დადგენილებით, მღვდ. პოლიექტოს კარბელაშვილს ე. თაყაიშვილთან, მ. ჯანაშვილთან, დ. კარიჭაშვილთან და ს. გორგაძესთან ერთად დაევალა საეკლესიო მუზეუმში დაცული სიგელ-გუჯრების გამოცემა. ამის გამო, მან იმოგზაურა გარეჯის უდაბნოებში და მათ შორის ნათლისმცემელშიც. შემდგომში იგი წერდა: „ნათლისმცემლის უდაბნოში ბევრი აღარა მოიპოვება რა ძველი დროის შეწირულ ნივთთაგან. უძველესი ხატია ნათლისმცემლისა გახიზნის დროს დაკარგული და გომბორზედ ნაპოვნი XVIII ს-ში. დანარჩენი ნივთნი შემოწირულ არიან XVIII ს-ში და შემდეგაც. ტრაპეზის ჯვარნი ბევრია; ბარძიმ-ფეშხუმნიც და ყოველივე სახმარი იარაღი მრავალია. აქვეა წარწერიანი ხატები. დავიარეთ, დავათვალიერეთ სასოებიანი ბერმონაზონთა სადგომნი. ვნახეთ გამოკვეთილი ოთახი, გამოკვეთილი და



გარეჯის ნათლისმცემლის მონასტარი

განყოფილი მღვდელ-მონაზონ რაფიელის (ბუნიათიშვილი) მიერ. აქ თვალსაჩინოა იოანე ბოდბელის ნაშრომი სენაკები და კარის წმ. დიმიტრი თესალონიკელის მშვენიერი საყდარი. ყოველივე ეს დაუხურავს მუხის კოჭით და ჭერით იოანე არქიმანდრიტს, ჯორჯაძეს. ამ რამდენიმე წლის წინათ ყოველივე ესე რკინით გადაუხურავს პატივცემულ არქიმანდრიტს, ცნობილს ამბროსის (ხელაია) და ამ ძვირფასი წმინდა ბინადრებისათვის თავიდან აუცილებია წვიმის ნიაღვრებისაგან დანგრევა და შემუსვრა“ (გაზ. „თბილისის სასულიერო აკადემია და სემინარია, 2000წ. №6 (18), გვ. 4).

1917 წლის 12 მარტს საქართველოს ავტოკეფალიის აღდგენის დროს მონასტრის წინამძღვარი არქიმ. ნაზარი (ლეჟავა) გახლდათ, რომელმაც თავისი ნებით იმავე წლის მაისის დასაწყისში დატოვა პოსტი და თბილისში გადავიდა. იმავე წელს კრებულმა წინამძღვრად ზედაზნის მონასტრის წინამძღვარი, ილუმენი იოანე (ქარსელაძე) აირჩია, მაგრამ საქართველოს ეკლესიის მოსაყდრემ, ეპ. ლეონიდემ ამ თხოვნაზე უარი განაცხადა, რადგან ზედაზნის მონასტერი თავად საჭიროებდა წინამძღვარს. 1917 წლის 23 აგვისტოს ეპ. ლეონიდემ მონასტრის მმართველად დროებით არქიმ. ამბროსი (ხელაია) განამწესა (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №505, გვ. 1-2; საქმე №523, გვ. 1).

1917 წლის 8-17 სექტემბერს პირველმა საეკლესიო კრებამ კათოლიკოს-პატრიარქად კირიონ II (საძაგლიშვილი) აირჩია, რომელმაც, თავის მხრივ, 1917 წლის 15 ოქტომბერს ნათლისმცემლის მონასტრის წინამძღვრად მღვდელ-მონაზონი ტარასი (კანდელაკი) დანიშნა და არქიმანდრიტის ნოდება მიანიჭა. იგი უწმინდეს კირიონთან დაახლოებული პირი იყო, თუმცა მან ვერ გამოიჩინა ჯეროვანი ყურადღება. 1918 წლის მაისში ქვეყნის სათავეში მოსულმა მენშევიკურმა ხელისუფლებამ ეკლესიას და მონასტრებს მამულები ჩამოართვა, რის გამოც მათი ეკონომიკური მდგომარეობა მეტად გაუარესდა. 1918 წლის 12 ნოემბერს თბილელი მიტროპ. ლეონიდე (ოქროპირიძე) საქართველოს საკათოლიკოსო საბჭოს წერდა: „მაქვს პატივი მოვახსენო საკათოლიკოსო საბჭოს, რომ იოანე ნათლის-



არქიმანდრიტი ტარასი
(კანდელაკი)

მცემლის უდაბნოს წინამძღვარი, არქიმ. ტარასი ნახევარ წელზე მეტია, რაც თავის ნებით გაშორებულია უდაბნოს და არავინ იცის, სად იმყოფება იგი დღეს. გაფანტულია აგრეთვე ხსენებული უდაბნოს კრებული, გარდა ორი მწირ-მონაზვნისა, რომლებიც ამ ხელათ ცხოვრობენ სოფ. ხაშმში. წარსულ კვირას ერთი ამ მწირბერთაგანი იყო ჩემთან და განმიცხადა, რომ ხაშმელებმა წაგვართვეს ვენახები, ნისქვილები, სახლები, ხარ-კამეჩი და ყველაფერი, რაც კი უდაბნოს გააჩნდა ხაშმზე. აწერილი უნუგეშო მდგომარეობა უდაბნოსი მაიძულებს უმორჩილესად ვთხოვო საბჭოს პირველად ინებოს, რომ არქიმ. ტარასი განთავისუფლებულ იქნეს ხსენებული უდაბნოს წინამძღვრობიდან, რადგანაც როგორც ეტყობა,

მას სრულებით არ სურს უდაბნოში ცხოვრება და მეორე — დაუყოვნებლივ მისწეროს ვისდამიც ჯერ არს, რათა იოანე ნათლისმცემლის უდაბნოს დაუბრუნდეს კუთვნილებისამებრ ვენახ-ნისქვილი, სახლები, ხარ-კამეჩი და მიეზომოს ხაშმზე დადებული ნორმით მიწა“. ამ დროს მონასტერს ეკუთვნოდა: თბილისის მაზრაში საძოვარი, სახნავი და სხვა 2779 დესეტინა, უსარგებლო ადგილები — 695 დესეტინა, მონასტრის ეზოდ 1 დესეტინა და სოფ. ხაშმში ვენახები 10 დესეტინა. სულ — 3485 დესეტინა (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №343, გვ. 80-81). ეს მამულები, ნათლისმცემლის მონასტერს, არქიმ. მაკარის წინამძღვრობის დროს, 1886 წლის ნოემბერში გენერალურმა გამამიჯვნელმა კომისიამ დაუმტკიცა სავანეს (გაზ. „ივერია“ 1886წ. №264, გვ. 2).

ნათლისმცემლის მონასტრის უკანასკნელი წინამძღვარი მღვდელ-მონაზონი მიხეილი (მანდარია) იყო, რომელსაც არ დაუკლია შრომა და ენერგია, რათა კვლავ აღედგინა სამონასტრო ცხოვრება, მაგრამ ეს ყოვლად შეუძლებელი იყო. ამ ყველაფერს ემატებოდა თათარი მეცხვარეებისა და ყაჩაღების თარეში, რომელთაც არაერთხელ დაარბიეს გარეჯის მონასტრები. 1921 წელს ისტორიკოსი, არქეოლოგი და საზოგადო მოღვაწე, აკადემიკოსი, წმ. ექვთიმე ღვთისკაცი წერდა: „ჩვენ არა ერთხელ მიგვიმართავს მთავრობისათვის და შინა-

გან საქმეთა მინისტრისათვის, რომ უმთავრესი ეკლესია-მონასტრებისათვის მცველები მოეცათ, სხვათა შორის, განუმარტეთ მნიშვნელობა დავით გარეჯის და იოანე ნათლისმცემლის მონასტრებისა არა მხოლოდ სარწმუნოებრივ და კულტურული ნაშთების მხრით, არამედ, როგორც პოლიტიკური, ვინაიდან ეს მონასტრები ავან-პოსტებია ქართული კოლონიისა და მოსახლეობისა თათრების მოსახლეობის მიჯნაზე და თუ ისინი არ იარსებებენ, მდიდარი და შესანიშნავი არემაზე თათრების ბრბოებს დარჩებათ ხელში“ (გაზ. „საქართველო“, 1921წ.



გარეჯის ნათლისმცემლის მონასტრის სამეფო XX ს-ის დასაწყისში

№34, გვ. 3-4). სამწუხაროდ, ახლა ექვთიმე თაყაიშვილის წინასწარმეტყველება, მალევე ნათლისმცემლის მონასტერში ღვთისადმი ვედრება და წირვა-ლოცვა შეწყდა.

1925 წლის 15 იანვარს საქართველოს ცენტრ. აღმასრ. კომიტეტის პრეზიდიუმის სხდომამ მოისმინა საკითხი დავით გარეჯის მონასტრების შესახებ და დაადგინა: „ვინაიდან დავით გარეჯის უდაბნოების სიძველეთა კომპლექსებს მათი ისტორიული მხატვრობით და წარწერებით, აგრეთვე ციხე-კოშკებით, რომელნიც მოთავსებულია ყარაიზის ველზე, დაახლოებით 20 კმ. სიგრძეზე და 8 კმ. სიგანეზე, აქვს უდიდესი მეცნიერული მნიშვნელობა არა მარტო საქართველოს, არამედ მსოფლიო მასშტაბითაც, ამიტომ საჭიროა მოენწყოს ამ სიძველეთა დაცვის საქმე. ეს ტერიტორია წარმოადგენს უწყლო-უდაბნო ადგილს, არ არის არავითარი მოსახლეობა და თვით სიძველეები გადაქცეულია ბანდიტების თავშესაფარად“ (საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე №153, გვ. 2).

1980-1981 და 1983-1987 წლებში საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის სპელეისტიკის ლაბორატორიის არქეოლოგიურმა ექსპედიციამ განახორციელა მცირე მასშტაბის არქეოლოგიური სამუშაოები ნათლისმცემლის უდაბნო-მონასტერში. კულტურული ფენების შესწავლისა და სტრატиграფიის გარკვევის მიზნით მონასტრის ტერიტორიაზე გამოიყო

სამი არქეოლოგიური უბანი, დაიდო რამდენიმე საცდელი შურფი (ჟურნ. „ძეგლის მეგობარი“ 1988წ. №2, გვ. 15).

2000 წელს უწმინდესისა და უნეტარესის ილია II-ის ლოცვა-კურთხევით გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში აღდგა სამონასტრო ცხოვრება. მისი წინამძღვარია არქიმანდრიტი იოანე (კიკვაძე), რომელიც ასევე ითვლება თბილისის მთაწმინდის მამა დავითის ტაძრის წინამძღვრად. მონასტერში მუდმივად ერთი ბერ-დიაკვანი ნეოფიტე (ჯობავა) ცხოვრობს, რომელსაც პერიოდულად ეხმარებიან თბილისიდან ჩასული მრევლი და მორჩილები.

მონასტრის წინამძღვრები

არქიმანდრიტი ექვთიმე (მჭედლიშვილი)
1775-03.1804

არქიმანდრიტი დომენტი (დავითაშვილი-ბაგრატიონი) 04.1804-21.03.1815

არქიმანდრიტი ათანასე (პეტრიაშვილი)
29.09.1815-19.01.1819

არქიმანდრიტი დიმიტრი (ლიონიძე)
19.01.1819-19.08.1819

არქიმანდრიტი ირინეოსი (კლუჩარევი)
19.08.1819-1.06.1821

არქიმანდრიტი ელეფთერი (ზუკაკიშვილი)
08.1821-10.1822

არქიმანდრიტი ევგენი 30.11.1822-2.06.1826



გარეჯის ნათლისმცემლის მონასტრის საჰმო 1910წ. მარცხნიდან მეორე ზის - არქიმ. ანტონი (გიორგაძე)

არქიმანდრიტი თეოდოსი (ხელაშვილი)

2.02.1827-24.02.1844

ილუმენი თეოფანე (მაჩაბელი)

27.02.1844-15.07.1844

არქიმანდრიტი იოანე (ჯორჯაძე)

15.07.1844-1865

არქიმანდრიტი მაკარი (მატათაშვილი)

10.09.1865-7.06.1892

არქიმანდრიტი ევსევი (ცაბაძე)

4.09.1892-14.07.1897

ეპისკოპოსი ლეონიდე (ოქროპირიძე)

14.07.1897-12.08.1900

არქიმანდრიტი გიორგი (ალადაშვილი)

12.03.1902-29.08.1905

არქიმანდრიტი ამბროსი (ხელაია)

24.11.1905-22.01.1909

ეპისკოპოსი დავითი (კაჭახიძე) 1909-1910

არქიმანდრიტი ანტონი (გიორგაძე)

30.01.1910-7.06.1911

არქიმანდრიტი ნაზარი (ლეჟავა)

17.11.1911-5.05.1917

არქიმანდრიტი ამბროსი (ხელაია)

23.08.1917-14.10.1917

არქიმანდრიტი ტარასი (კანდელაკი)

15.10.1917-12.11.1918

მღვდელ-მონაზონი მიხეილი (მანდარია)

11.1918-1919

დასასრული

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საკერძოთა ეკლესია-მონასტრთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავიწყებისგან ვიხსნათ ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაუზიაროთ გარეჯის მონასტრის მონაზონებს და მათთვის მისაღებად გავუზიაროთ.

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუკრიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გაფრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

„დაანებეთ ამდენთ მორწმუნეს ეკლესია“

ეპისკოპოსი იოანე (ფანცულაია) 1866 — 1937

ეპისკოპოსი იოანე, ერისკაცობაში — ბარნაბა იოანეს ძე ფანცულაია 1866 წლის 16 აპრილს ქუთაისის გუბერნიაში, სენაკის მაზრის სოფ. ბანდაში, მღვდლის ოჯახში დაიბადა. 1876-1884 წლებში სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელში სწავლობდა. 1884-1890 წლებში სოხუმის ეპარქიის სხვადასხვა სოფლის სამრევლო-საეკლესიო სკოლებში რიგით პედაგოგად მუშაობდა. 1885 წლის 18 მარტს რეპის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. ტაძრის მედავითნედ დაინიშნა. 1890 წელს რეპ-შეშელეთის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მასწავლებელია.

1891 წელს ბარნაბამ ჯვარი დაინერა მარიამ სეირყვას ასულ მერჭულეზე (დაბ. 1876წ.), რომელიც 1917 წელს გარდაიცვალა. დარჩა შვილები: ვერა (დაბ. 1896წ., დაამთავრა ფოთის ქალთა გიმნაზია), პანტელეიმონი (დაბ. 1899წ.), ნეონილა (დაბ. 1901წ.), ნადეჟდა (დაბ. 1902წ.), იოანე (დაბ. 1903წ.), თეოდოსი (დაბ. 1906წ.), ვარლამი (დაბ. 1908წ.).

1893 წლის 6 იანვარს სოხუმის ეპისკოპოსმა აგათოდორემ (პრეობრაჟენსკი) ბარნაბა დიაკვნად აკურთხა, იმავე წლის 10 იანვარს მღვდლად დაასახელები და მეორე ბედიის წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახ. ტაძარში დანიშნა. 1893 წლის 21 ნოემბერს გუპის მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1906 წლის 13 თებერვალს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1910 წელს სოხუმის „ოკრუგის“ III ოლქის მთავარზუცეს, დეკ. დიმიტრი მარლანიას მოხსენების შედეგად დროებით ჩამოერთვა სასულიერო ხარისხი. 1912 წლის 20 ოქტომბერს პლასტუნკის ქართული დასახლების წმ. ნინოს სახ. ტაძარში მედავითნის შტატში განამწესეს. 1913 წლის

8 თებერვალს ალუდგინეს მღვდელმოქმედება და ილორის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის უშტატო მღვდელმსახურად დაინიშნა. 1914 წლის 17 მარტს აკაპო-კელასურის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის წინამძღვრად დაადგინეს. 1920 წელს წარჩეს წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახ. მამათა მონასტერში ბერად აღიკვეცა და სახელად იოანე ეწოდა. 1921 წელს ცხუმ-აფხაზეთის ეპისკოპოსმა იოანემ (მარლიშვილი) ილუმენის წოდება მიანიჭა და წარჩესა და ფუნყურის მამათა მონასტრების წინამძღვრად დაადგინა. 1925 წელს ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტ ქრისტეფორეს (ციციშვილი) ლოცვა-კურთხევით, ილუმენი იოანე რუსეთის ეკლესიის დაქვემდებარებაში გადავიდა და მოსკოვში, მაცხოვრის სახ. საკათედრო ტაძრის უშტატო მღვდელმსახურად დაინიშნა. იმავე პერიოდში „ობნოვლენცური“ ეკლესიის გავლენის ქვეშ მოექცა. 1925 წელს რუსეთის „ობნოვლენცური“ წმ. სინოდის თავმჯდომარემ, მიტროპოლიტმა ბენიამენმა (მურატოვსკი) არქიმანდრიტის წოდება მიანიჭა და ქ. ორიოლის ღვთისმშობლის საფარველის სახ. საკათედრო ტაძრის წინამძღვრის მოადგილედ განამწესა. 1926 წლის 30 ოქტომბერს ეპისკოპოსად დაასახეს ხელი და ორიოლის ეპარქიის ქორეპისკოპოსად დაინიშნა. 1927 წლის 25 ივნისს ციმბირში, ტიუმენ-იალუტროვსკის ეპარქიის მმართველად გადაიყვანეს, სადაც რვა თვე იმსახურა. 1928 წლის თებერვალში, ავადმყოფობის გამო, რაც გამონეული იყო ფილტვების ანთებით, თავი დაანება სამსახურს. ეპისკოპოს სერგის (ლარინი) გადმოცემით, 1928 წელს ეპისკოპოსი იოანე ქ. მოსკოვში ჩავიდა და „დედაქალაქში ბარტყულითა და პანალით დადიოდა. იყო ახირებული და უცნაური ხასიათის, უყვარდა ფუფუნება“.

1928 წელსვე საქართველოში დაბრუნდა. უმეტესად ცხოვრობდა აფხაზეთში, ქ. სოხუმში, თავის საკუთარ სახლში. 1933 წლის 12 ივლისს ფოთის (ნახუტურუს) საკათედრო ტაძრის სამრევლო კრებამ, პელაგია საბახთრიშვილის თავმჯდომარეობით, მოისმინა განცხადება დეკ. იოანე ბობოხიძისა, რომ ის პირადი საქმეებისა გამო თავს ანებებს სამრევლო საბჭოს თავმჯდომარეობას და დაადგინა: „1) ფოთის საკათედრო ტაძრის სამრევლო საბჭოს თავმჯდომარედ არჩეულ იქნეს ეპისკოპოსი იოანე (ფანცულაია), რომლის განკარგულებაში გადაეცეს საკრებულო სახლი, მდებარე ძველი სობოროს ეზოში,



ბადიის საკათედრო ტაძარი

ხოლო მედავითნის ადგილზე — მღვდელ-მონაზონი ექვთიმე (ნანეიშვილი); 2) დაბეჯითებით ეთხოვოს დეკ. ი. ბობოხიძეს, დარჩეს ფოთში საკათედრო ტაძრის წინამძღვრად, ყოველ შემთხვევაში მაშინ, როცა ის იცხოვრებს ფოთში და მომავალშიაც განაგრძოს თავის გონივრული ხელმძღვანელობა ფოთში საეკლესიო საქმეებისა; 3) ეთხოვოს საკათალიკოსო სენოდს, დააჩქაროს ეპისკოპოს იოანეს დანიშვნა ჭყონდიდის კათედრაზე, რომ მღვდელმთავრის ყოფნამ ფოთში და მისმა გაბრწყინებულმა წირვამ, რასაც ფოთელები შეჩვეულნი არიან, ეგებ მოაბრუნოს ფოთელ მორწმუნეთა გული ეკლესიისაკენ; 4) მიენდოს ეპ. იოანეს, რადგან თომა ჩიქვანაია ფოთში არ ჩამოვიდა, მის უწმიდესობას გაუკეთოს



მიტროპოლიტი პიმენი (მცხეთის)

სიტყვიერი მოხსენება ფოთში საეკლესიო საქმეების მდგომარეობის შესახებ... რომ დეკ. ბობოხიძის გონივრულ მოქმედებას არ გამოესწორებია საქმე, დღეს ნახუტურის ეკლესიაც დარღვეული იქნებოდა, სობორიც დაკეტილი და ფოთში არ იქნებოდა არც ერთი ეკლესია და რომ დეკ. ი. ბობოხიძე სასულიერო მთავრობის მხრით ღირსია არა საყვედურისა, არამედ დაჯილდოებისა, როგორც ფრიად გონიერი და კეთილი მწყემსი ქრისტეს ეკლესიისა“. 1933 წლის 18 ივლისს კათოლიკოს-პატრიარქმა კალისტრატემ (ცინცაძე) ამ წერილს შემდეგი მინაწერი გაუკეთა: „ვიღებ რა მხედველობაში საკათალიკოზო სინოდის პლენუმის განჩინებას, რომლითაც ჭყონდიდის ეპარქიაში, სადაც ოფიციალური ცნობით მოქმედებს მხოლოდ ერთი ეკლესია, ამჟამად საკუთარი მღვდელმთავრის დანიშვნა შეუძლებლად მიმაჩნია“.

1935 წლის 8 მარტს ეპისკოპოსი იოანე ქ. თბილისში, საკათოლიკოსო საბჭოს საქმეთა მმართველსა და სიონის საპატრიარქო ტაძრის კანდელაკ, დეკ. მიხეილ ნაცვლიშვილის სწერდა: „ცხადია, რომ, როგორც თქვენ, აგრეთვე ჩვენც, არ დაგვიკლია მეცადინეობა, რომ დაგვეკმაყოფილებინა მორწმუნე საზოგადოების და ჩვენი გული, მაგრამ ჯერჯერობით არაფერი გამოგვდის. პატივსადებმა პირებმა, მორწმუნე და არამორწმუნემ, არ მირჩიეს გაჩერება, ვინაიდან მონდომებულნი არიან, გამოგიწყონ საქმე ისე, რომ შენ დაგაბრკოლონო, ასე გიქნან, ისეოდა ეკლესია კლუბად

გახადონო და ასე მირჩიეს ამ დროებით თავის შველა, სანამ აქ მორწმუნე ხალხი საქმეს გამოაწყობსო სასულიერო და სამოქალაქო მთავრობის მეოხებით. 7 მარტს წამოვედი სოხუმში სახლში. ამასობაში 7 კაცი აბაშის რაილმასკომმა დაიბარა 5 მარტს და შეაშინეს, სხვადასხვა მუქარობით და 4000 ნალოგი შეანერეს. მეორე დღეს მე დამიბარეს და მითხრა აღმასკომმა, ვითომ ხალხს ვაბუნტებდი, და რომ ხალხს არ უნდა ეკლესია და მე ვაძალებ და სხვ. მამაო მიხეილ, თუკი მათმა უწმინდესობამ არ ინება გავლენა ცაკთან, რომ უბრძანოს აბაშის აღმასკომს, „დაანებეთ ამდენი მორწმუნეს ეკლესია“ — ვერაფერი გაენწყობა... მართალია, რომ როგორც გამაგებინეს, რომ

დავრჩენილიყავი, ისეთ მახეს დამიგებდნენ, რომ ციხეში ჩამსვამდნენ და ეკლესიას თავისი საქმისთვის მოიხმარდნენ — ხის ეკლესია, იმისთანა ძვირფასი და მშვენიერი, ლამაზი და მტკიცე მე არ მინახავს ჯერ არსად თავისი არხიტექტურით და სახურავით... ერთობ დაკარგულია“. სამწუხაროდ, ეპისკოპოსი იოანე წერილში არ ახსენებს, რომელ ეკლესიასა და სოფელზეა საუბარი. როგორც ჩანს, მას უნდოდა ტაძრის გახსნა და ოფიციალურად დარეგისტრირება, რაშიც მას აბაშის აღმასკომმა შეუშალა ხელი და იგი იძულებული გახდა დაეტოვებინა იქაურობა.

1935 წლის 27 ნოემბერს ჭყონდიდის საეპარქიო საბჭოს თავმჯდომარის, დეკ. იოანე ბობოხიძის გადამწყვეტილებით, ეპისკოპოსი იოანე დროებით სუჯუნის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში საეკლესიო წესების შესასრულებლად მიავლინეს. მას უნდა შეესრულებინა ყოველივე მღვდელთმოქმედება, გარდა სამღვდელთ ხელდასხმისა. ვითომდა, ყველაფერი კარგად უნდა წარმართულიყო, მაგრამ სამწუხაროდ, ეპისკოპოსი იოანესა და სუჯუნის ტაძრის წინამძღვარს, მღვდელ პეტრე კუციას შორის ურთიერთობა თავიდანვე ვერ დალაგდა. 1936 წლის 16 იანვარს პეტრე მღვდლის მიერ უწმინდეს კალისტრატესადმი გაგზავნილ წერილში ვკითხულობთ: „მე რაც შემეძლო სიხარულით და პატივისცემით შევეგებე როგორც ეპისკოპოსს ეკადრებოდა. პირველ კვირას მოითხოვა წირვა, მე ერთი ხელი შესამოსი მაქვს, ჩემი შესამოსელით შეიმოსა და ისე წირა, რაც ეპისკოპოსს არ ეკადრება. შემდეგ კვი-

რეებში სულ მან მოინდომა წირვა და მე კი გარედ დავრჩი უწირავად... ვერ მოვითმინე, რადგანაც ხსენებულ ეკლესიის არსებობას შევსწირე ჩემი თავი, არ დავიშურე ჩემი ქონება და რაც მქონდა, ყოველიფერი დავკარგე, დამხმარე არავინ მყავდა და ეხლა სულის მეტი არაფერი არ გამაჩნია. ეხლა უკანასკნელად სარწმუნო წყაროდან გავიგე, რომ ყოვლადსამღვდელო ფანცულაია წყონდიდის ეპარქიის ეპისკოპოსად არ ყოფილა მიჩენილი, არამედ მას თვითონ უთხოვია წყონდიდის ეპარქიის მთავარსუცესობა. წყონდიდის ეპარქიაში არის მხოლოდ ორი მოქმედი ეკლესია: ფოთში და სუჯუნაში. რაც შეეხება მთავარსუცესობას, 1928 წლიდან მე ვიყავი სუჯუნის ოლქში. ამისათვის უმორჩილესად გთხოვთ, არც მე შემოყვანოთ შეცდომაში; მართლა ყოვლადსამღვდელო ფანცულაია ეხლა წყონდიდის ეპარქიის ეპისკოპოსი? თუ არის, სიმართლე მეცნობოს და მეც დავემორჩილები თქვენი უწმინდესობის განკარგულებას და ვემსახურები საკადრისად. 1936 წლის 17 იანვარს უწმიდესმა კალისტრატემ ამ წერილს ასეთი რეზოლუცია დაადო: „ეცნობოს მამა პეტრე კუციას, რომ ყოვლადსამღვდელო იოანე არ არის დანიშნული არც წყონდიდლად და არც მთავარსუცესად. სუჯუნის ეკლესიაში მას ყოვლადსამღვდელოს შეუძლია წირვა მხოლოდ მამა კუციასთან შეთანხმებით. წესების შესრულებაც სუჯუნის სამრევლოში უნდა ხდებოდეს მამა კუციასთან შეთანხმებითვე. გაეგზავნოს მამა კუციას ყოვლადსამღვდელოსათვის მიცემული მანდატის პირი, — ცნობისათვის და სახელმძღვანელოდ“.

სამწუხაროდ, ეპისკოპოსი იოანე 1937-1938 წლების რეპრესიების მსხვერპლი გახდა. იგი დააპატიმრეს სისხლის სამართლის კოდექსის 58-10 (აგიტაცია ან პროპაგანდა, რომელიც შეიცავს საბჭოთა ხელისუფლების დამხობის მოწოდებას) მუხლის საფუძველზე და 1937 წლის 12 ნოემბერს გაასამართლეს. მას ასევე ბრალი დასდეს იმჟამად უკვე ხალხის მტრად გამოცხადებულ აფხაზ კომუნისტ ნესტორ ლაკობასთან კავშირში და სამეულმა მას დახვრეტა მიუსაჯა, რაც იმავე წლის 15 დეკემბერს სისრულეში მოიყვანეს.

ეპისკოპოს იოანეს სურათი შემორჩენილი არ არის. იგი XX საუკუნის ერთადერთი ქართველი



ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი იოანე
(მარლიშვილი)

მღვდელმთავარია, ვისი ფოტოც ამ ეტაპზე არ მოგვეპოვება. მას რამდენიმე შვილი დარჩა და სავარაუდოდ, მისი შთამომავლები მრავლად უნდა იყვნენ დარჩენილნი. იქნება ამ სტატიამ, ღვთის შეწევნით, გვაპოვნინოს წმ. მღვდელმონაქმე იოანეს ერთი სურათი მაინც.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 41681; საქმე 56320; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 700, გვ. 6; საქმე 1696, გვ. 60-61; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1912წ. 22; 1913წ. 7; 1914წ. 9.

ლიტ: ცინცაძე კ. „რაც გამახსენდა“ ქ. თბილისი 2007წ., გვ. 253-254; <http://ortho-rus.ksproject.org>

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს განვიხილოთ ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაგზავნოთ გზაფარული მასში დაგაქვდილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბულალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ლოვნად აღიარებენ მეექვსე და მერვე მცნებების აქტუალობას: „არაკ კაც კლა“, „არა იპარო“ — ამ მცნებებს უწინდებურად მნიშვნელოვნად მიიჩნევს გამოკითხულთა 93%. 87% კი ფიქრობს, რომ მეცხრე მცნება „არა ცილი სწამო მოყუასაა შენსა ზედა წამებითა ცრუითა“ — მეტად მნიშვნელოვანი და აქტუალურია. 73% მართებულად მიიჩნევს მცნებას „არა იმრუშო“, ხოლო მის დაცვას ცდილობს 69%.

რაც შეეხება მესამე მცნებას „არა მოილო სახელი უფლისა ღმრთისა შენისა ამოსა ზედა“ — მხოლოდ 32% მიიჩნევს „სამართლიანად“, 20% კი — პირველ მცნებას „მე ვარ უფალი ღმერთი შენი, და არა იყვენ შენდა ღმერთი უცხონი ჩემსა გარეშე“, 19% სერიოზულად იცავს მეოთხე მცნებას „მოიხსენე დღე იგი შაბათი და წმიდა-ყავ იგი: ექუს დღე იქმოდე და ჰქმენ ყოველი საქმე შენი, ხოლო დღე იგი მეშვიდე, შაბათი, არს უფლისა ღმრთისა შენისა“.

„ის მცნებები, რომლებთაც ბრიტანელთა უმეტესობა დღესაც მნიშვნელოვნად მიიჩნევს, ძირითადად აღმსარებლობის საკითხს ეხება, — ნათქვამია ანგარიშში, — არ არის საკვირველი, რომ სწორედ ამ მცნებების აღქმის მხრივ განსხვავდება გამოკითხულ ქრისტიან ბრიტანელთა და ურწმუნოთა შორის დაფიქსირებული შედეგის სხვაობა“.

გამოკითხვა მიმდინარე წლის 10-11 ოქტომბერს 1680 ბრიტანელთა შორის ჩატარდა, აქედან 638 ქრისტიანია.

საგულისხმოა, რომ ცოტა ხნის წინ ცენტრმა

„საზოგადოებრივი ურთიერთობები ბრიტანეთში“ გამოაქვეყნა მორიგი გამოკითხვის შედეგები, რომელთა მიხედვითაც, პირველად ისტორიაში არარელიგიურ ბრიტანელთა რაოდენობამ მოსახლეობის ნახევარზე მეტს გადააჭარბა და 53%-ს მიაღწია. ამასთან, აღმოჩნდა, რომ არარელიგიურთა კატეგორიაში მოხვდა 18-იდან 24 წლამდე ახალგაზრდების 71%.

ამას გარდა, ცენტრ ComRes-ის კიდევ ერთმა სოციოლოგიურმა გამოკითხვამ აჩვენა, რომ ზრდასრული ბრიტანელების მხოლოდ 6% მიიჩნევს თავს მართლმორწმუნე და მორჩილ ქრისტიანად, მუდმივად კითხულობს ბიბლიას, ლოცულობს და დადის ტაძარში.

თუმცა პოლ ბაისი (Paul Bayes), ლივერპულის ეპისკოპოსი, გარკვეული უნდობლობით უყურებს გამოკითხვის შედეგებს და ამბობს, რომ „უფალი მუდამ თანამედროვედ რჩება, მიუხედავად ყველანაირი გამოკითხვისა. ჩვენ, ეკლესიის ღვთისმსახურებმა, და ყველა ჩვენგანმა, ვისაც უყვარს ეკლესია, უნდა გავაგრძელოთ დაუღალავი ძიება გზისა, რომელიც „ურწმუნოთა“ სულებისაკენ მიგვიყვანს; დავარწმუნოთ ისინი, რომ რწმენა არის რწმენა უფლისა, უფალს კი უყვარს ისინი მამობრივი სიყვარულით, მიუხედავად ყველაფრისა; უფალს შეუძლია სრულად შეცვალოს მათი და მთელი სამყაროს ცხოვრება“.

მოამზადა

თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

ჩვენი გაზეთის საშუალებით რამდენჯერმე გვქონდა საუბარი იმ სასულიერო პირთა შესახებ, რომელთა წინაპრები საუკუნეების განმავლობაში ერთგულად და თავდადებით ემსახურებოდა დედაეკლესიას. ამჯერად, კიდევ ერთი ასეთი ოჯახი გვინდა გაგაცნოთ. ესენი არიან გურიის, სოფ. ამაღლესაში მცხოვრები დოლიძეების ოჯახი, რომელთა გვარში რამდენიმე სასულიერო პირი აღიზარდა. მათ თავიანთ პირადი მაგალითითა და მოღვაწეობით მნიშვნელოვანი ადგილი დაიჭირეს ქართულ საეკლესიო ისტორიაში. ამ ოჯახში აღიზარდნენ ცნობილი ქართველი კინორეჟისორი და სცენარისტი, ბნისიკო დოლიძე და მისი ასული, ქეთი დოლიძე.

მღვდელი ბესარიონ დოლიძე

1872-1956

მღვდელი ბესარიონ დოლიძე 1804 წელს საბატონო ყმის ოჯახში დაიბადა. ეკუთვნოდა სასულიერო წოდებას. წმინდა ნერილი, გალობა და საეკლესიო ტიპიკონი გურიის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. მონასტერში ისწავლა. 1826 წელს ჯუმათელმა მიტროპოლიტმა ნიკოლოზმა (შერვაშიძე) დიაკვნად აკურთხა და ქვემო ამაღლების წმ. გიორგის სახ. ტა-

ძარში განამწესა. XIX ს-ის 40-იან წლებში მღვდლად დაასხეს ხელი. ჰყავდა შვილები: იოანე (1831) და მღვდ. სიმონი.

მღვდელი სიმონი 1831 წელს დაიბადა. მან სასულიერო განათლება მამასთან მიიღო. კინორეჟისორი სიკო დოლიძე მოგონებებში თავისი სოფლის შესახებ ასეთ ამბავს იხსენებს: „ზემო გურიაში, სოფ.

ამაღლებადი ცხოვრობდნენ მამაჩემის მშობლები — სიმონ და ივლიტა დოლიძეები. სიმონი მღვდელი იყო. მას მრავალშვილიანი ოჯახი ჰყავდა. სოფ. ამაღლება ნიგოთის ქედის მარცხენა კალთებზეა შეფენილი და მეტად თვალწარმტაცია. სოფელს შუაზე პატარა მდინარე ყოფდა. ამ მდინარის სუფთა და ანკარა წყალმა სხვადასხვა ჯიშის თევზი იცის. ქვირილობის პერიოდში სოფლები თევზაობას ერიდებოდნენ. ხალხის რწმენით ქვირილობისას თევზი სხეულიდან ადამიანისთვის მავნებელ შხამს გამოყოფდა. ბაბუა სიმონის დედ-მამა, ნიგოთისა და საჯავახოს შორის მდებარე სოფ. ჯაპანაში ცხოვრობდა. რიონის დაბლობი ნოყიერი მიწებით იყო განთქმული. ჰავაც შედარებით ჯანსაღი ყოფილა და ხალხიც მრავლად სახლობდა. გასული საუკუნის ორმოციან წლებში ჯაპანა-ქვიანასთან რიონმა ნაპირი მოარღვია, გზა გაიპირდაპირა, ახალი კალაპოტი გაიჩინა და შემდეგ მას არ დაბრუნებია. ამის გამო „ნარიონალი“ დაჭაობებულა და მცხოვრებლებს ციებ-ცხელება დარევია. ორმოცდაათიან წლებში ბაბუაჩემის ოჯახი სხვებთან ერთად ჯაპანიდან ამაღლებაში გადმოსახლებულა“.

1843 წლის 19 მარტს სიმონი ზემო ამაღლების წმ. გიორგის სახ. ტაძრის მედავითნედ დაინიშნა. 1858 წლის 30 აპრილს გურიის ეპისკოპოსმა იოანემ (იოსელიანი) დიაკვნად აკურთხა და ჯიხეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესა. 1858 წლის 24 მაისს მღვდლად დაასხა ხელი და იმავე ტაძარში დაადგინა. 1871 წელს ზემო ამაღლების წმ. გიორგის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1874 წელს ოლქის სამღვდლოებამ საეპარქიო კრებაზე დამსწრე სასულიერო დეპუტატად აირჩია. 1880 წლის 20 მაისს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1901 წლის 15 მაისს შტატიდან გადადგა და წელიწადში 130 მან. პენსია დაენიშნა. ჰყავდა მეუღლე ივლიტა იოანეს ასული ჯანელიძე (დაბ. 1846წ.) და შვილები: გიორგი (დაბ. 1866წ.), მღვდ. ბესარიონი (1872-1956წ.), მარიამი (დაბ. 1879), მელქისედეკი (დაბ. 1880წ.), ანა (დაბ. 1888წ.).

„მღვდელი სიმონი სოფლის მოძღვარი იყო, მაგრამ დილიდან საღამომდე ყანასა და ვენახში ტრიალებდა. ღარიბ გურულ გლეხს რა უნდა გაელო წირვა-ლოცვისთვის იმდენი, რომ მღვდელს ოჯახი ერჩინა. მამა სიმონი მეზობლებისა და ხალხის მოყვარული და პატივისცემელი იყო. მისი სახელი დღესაც ცოცხლობს სოფელში, თუმცა, ბევრს აღარც კი ახსოვს, ვინ იყო სიმონ ხუცესი. იმ ადგილას, სადაც მას წისქვილი ჰქონდა, სიმონ ხუცესის ნანისქვილარს ეძახიან. წისქვილს ბებია ივლიტა უვლიდა. ღვთის მორწმუნე, ბუნებით კეთილ ბებიას ახლო და შორეული მეზობელი ყველა კმაყოფილი ჰყავდა. თუ საფქვავე ღარიბი მეზობ-



მღვდელი ბესარიონი მეუღლესთან ერთად

ლისა იყო, ბებია მინდს არასოდეს იღებდა“ — ასე იხსენებს თავის ბებია-ბაბუას ცნობილი კინორეჟისორი მოგონებებში.

ბაბუისა და მამის საქმე გააგრძელა მღვდელი ბესარიონმა, რომელიც 1872 წლის 15 ივლისს დაიბადა. იგი თავდაპირველად ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებელში სწავლობდა. 1894 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1896 წლის 10 ოქტომბერს გოგოლეისუბნის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მასწავლებლად დაინიშნა. 1899 წლის 1 სექტემბრიდან 1900 წლის 1 სექტემბრამდე კინიის ორკლასიან სკოლაშია. 1900 წლის 1 სექტემბრიდან გონების-კარის სკოლაშია, სადაც იმავე წლის 2 ნოემბრამდე იმუშავა. 1901 წლის 21 მაისს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ალექსანდრემ (ოქროპირიძე) დიაკვნად აკურთხა, მეორე დღეს მღვდლად დაასხა ხელი და ზემო ამაღლების წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესა. 1906 წლის 1 სექტემბრიდან ჩოხატაურის სასოფლო სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგე და საღვთო სჯულის პედაგოგია.

სიკო დოლიძის მოგონებებში ვკითხულობთ: „ჩოხატაურის საქალებო პირველ დაწყებით სკოლას სამი განყოფილება ჰქონდა. ჩვენ სკოლის შენობაში ვცხოვრობდით, ორი ოთახი გვეჭირა. სასწავლო კლასები ჩვენს ბინას ემიჯნებოდა. სკოლასთან არსებობდა ხელსაქმის, ჭრა-კერვისა და სახარაზო განყოფილება. მამა კეთილი, სათნო ადამიანი იყო და სოფელში ყველას უყვარდა. დედაჩემს ქუთაისის სამასწავლებლო, საქალებო კურსები ჰქონდა დამთავრებული (იგულისხმება ქუთაისის ქალთა ეპარქიალური სასწავლებელი — გ.მ.). ჩემი მშობლების მთავარი საზრუნავი სკოლისთვის ახალი შენობის აგება იყო, რათა სკოლას ორკლასიანი სასწავლებლის უფლება მიეღო. იმ დროს გურია-სამეგრელოს ეპარქიას ეპისკოპოსი ლეონიდე ხელმძღვანელობდა. მისი კანცელა-

რია ქ. ფოთში იყო. მამას სკოლის საქმეზე ხშირად უწევდა იქ ჩასვლა და ლეონიდემ აღუთქვა, რომ დაბალი საფეხურის სკოლას, მაღალ, ორკლასიანად გადავაკეთებ, თუ სკოლისთვის ახალ შენობას თემი ააგებსო. სკოლის ძველი შენობა თავად პეტრე ერისთავს ეკუთვნოდა. პეტრეს ქვრივმა ქმრის მოსახსენებლად სკოლის შენობა უსასყიდლოდ გადასცა თემს და ახლის მშენებლობისათვის ორი ათასი მანეთის ვექსილიც დაწერა. ნოვოროსიისკ-ში მომუშავე გურულმა გლეხებმა ორი ათასი ფუთი ცემენტი საჩუქრად გამოგზავნეს. ჩოხატაური-სა და ახლო-მახლო სოფლების მცხოვრებლები, ვისაც ხარ-ურემი გააჩნდა, უფასოდ დაეხმარნენ სკოლის მესვეურთ. ამრიგად, ხალხის დახმარებით ცხრაასიანი წლების დასასრულს აიგო მეორე ორკლასიანი სკოლა. პირველი ორკლასიანი სკოლა — ვაჟებისთვის დარჩა, ხოლო ახალი — ქალთა აღზრდის საქმეს მოხმარდა“.

1908 წლის 14 თებერვლიდან მღვდელი ბესარიონი გურია-სამეგრელოს ეპარქიის ოზურგეთის განყოფილების სასწავლო საბჭოს მუდმივი წევრია. 1908-1912 წლებში ერკეთის ოლქის სამღვდლოების მხრიდან ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებლის საქმეებზე იყო გაგზავნილი. 1910 წლის 28 თებერვლიდან შუა ამაღლების სასწავლებლის საღვთო სჯულის პედაგოგი.

1915 წელს მღვდელი ბესარიონი ოჯახთან ერთად აჭარაში, სოფ. ხულოში გადავიდა საცხოვრებლად, სადაც 1919 წლამდე დაჰყო, სხვა ცნობით კი იგი იქ 1921 წლამდე მოღვაწეობდა. მამა ბესარიონისა და მარიამ დოლიძეების კულტურულ და საგანმანათლებლო საქმიანობას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჰქონდა. 1916 წლისათვის ხულოს მხარეში 7 სკოლა იყო (ხულო, ღორჯოში, რიყეთი, თბილვანა, სხალთა, ოდილაური და ზემო აგარა). მარიამ თოხაძე, აჭარის განათლების ისტორიის მკვლევარ გრ. ბაბილოძის ცნობით, მასწავლებლად მუშაობდა ხულოს ორკლასიან სასწავლებელში. იგი ხშირად დადიოდა სოფლებში, დაუახლოვდა ქალებს, ასწავლიდა ჭრა-კერვას, წერა-კითხვას და სხვ. 1916 წელს ქართულ პრესაში ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების აჭარის განყოფილების წევრი აპოლონ ნულაძე, რომელსაც აჭარაში მეფუტკრეობის მოწყობა ჰქონდა მინდობილი და ცნობილი იყო, როგორც ავტორი მეფუტკრეობის სახელმძღვანელო წიგნისა, სტატიაში „აქეთური-იქითური“ მღვდელ ბესარიონის მოღვაწეობაზე წერდა: „დიდი მადლობის ღირსია პატივცემული მღვდელი მამა ბესარიონ დოლიძე, რომელიც ასე მხურვალედ ეკიდება აჭარელი ყმაწვილების აღზრდას... აკი შესწევია კიდევ მაგალითად ქრისტიანების მღვდელს, მამა ბესარიონ დოლიძეს (თე-

ბერვლიდან არის აქ) ისე დამეგობრებია, რომ მას ხოჯა-მოლაზე ნაკლებ პატივს არ სცემენ. რჩევა-დარიგებისათვის ყოველთვის მიმართავენ ხოლმე. წარმოიდგინეთ, ერთ ოჯახში აჭარელი ქალიც კი უპირჩადროდ ეჩვენა... მღვდელ დოლიძეზე წინად აქ ბერძენი იყო მღვდლად, მას ახლოსაც არავინ ეკარებოდა (გარდა ბერძნებისა), ის სულ იმ ცდაში იყო, აჭარლებს ქართული წერა-კითხვა არ ესწავლათ და ქართველ ქრისტიანებს არ დაახლოვებოდნენ. როგორც ნამდვილ ფაქტს, ისე მოგახსენებთ, რომ ხულოს სკოლის ერთ მონაფეს ქართული „დედა ენა“ თავზე გადაახია. მღვდელს ხელი მოუკიდია მეფუტკრეობის შესწავლისათვის. მას, როგორც მეფუტკრეს, სოფელშიაც ეპატიჟებია და მიჰყავთ ფუტკრის დასახედავად... როცა აჭარლებმა ნახეს, რომ მღვდელი მათ ღვიძლ ქართულ ენაზე მოსაუბრე და მეურნე მუდამ საქმეშია გართული, ნდობის თვალთ შეხედეს, ამის მეოხებით არის ის, რომ მღვდელი დოლიძე ახლად გამოცოცხლებულ ბანკის საქმის მწარმოებლად აურჩევიათ. ბარაქალა, რომ მან ასე მცირე ხანში შესძლო ხალხის გულის მოგება“.

1916 წლის დეკემბერში მღვდელმა ბესარიონმა საქართველოს ცალკეულ ქალაქებში ხუთი აჭარელი ყმაწვილი გააგზავნა ცოდნის მისაღებად. ამ საქმეში მღვდელ ბესარიონს დიდი დახმარება გაუწია გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ლეონიდემ (ოქროპირიძე), რომელიც წერდა: უნდა პირიდან ლუკმა გამოვიღოთ, პერანგები გავიხადოთ და აჭარა-ქობულეთი მოვფინოთ ქართული მწიგნობრობით“.

სავარაუდოდ, 1923/1924 წლებში მღვდ. ბესარიონმა ანაფორა გაიხადა და საერო სამსახურში გადავიდა. 1927 წლის 21 იანვარს შედგა სრულიად საქ. მუშათა, გლეხთა და ნითელარმიელ დეპუტატთა საბჭოს ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მცირე პრეზიდიუმის სხდომა, სადაც რამდენიმე საკითხი განიხილეს, მათ შორის იყო ოზურგეთის მაზრაში მცხოვრები 23 სასულიერო პირის თხოვნა საარჩევნო უფლებებში აღდგენასთან დაკავშირებით. ამ სიაში იყო მღვდ. ბესარიონ დოლიძეც. მათი თხოვნა დაკმაყოფილდა. შთამომავლების გადმოცემით, ანაფორაგახდილი მოძღვარი ოჯახით მახინჯაურში დასახლებულა. ცოლ-ქმარი ერთხანს ქ. ბათუმში ქართულ გიმნაზიაში მასწავლებლად მუშაობდა, შემდეგ კი ჩოხატაურში. მათ ცოტა ხნით თბილისში შვილთან — სიკო დოლიძესთანაც მოუხდათ ცხოვრება. აქ მამა ბესარიონი დაავადებულა და 1936 წლიდან ისევ მახინჯაურში გადასულან საცხოვრებლად, სადაც 1952 წლამდე საოჯახო მეურნეობას ეწეოდა, კერძოდ — მეფუტკრეობას და მეციტრუსეობას. მიუხედავად ეკლესიასთან განშორებისა, ისინი მთელი ცხოვრების მანძილზე იცავდნენ ქრისტიანულ წე-

სებს, ხოლო ოთხშაბათ-პარასკევის მარხვებს ოჯახის ყველა წევრი ინახავდა. ყოფილი მოძღვარი 1956 წელს გარდაიცვალა.

მღვდელი ბესარიონი დაჯილდოებული იყო: 1907 წლის 29 სექტემბერს — საგვერდულით; 1911 წლის 19 თებერვალს — სკუფიით; 1914 წლის 6 მაისს — კამილავეით.

მისი მეუღლე იყო მარიამ გრიგოლის ასული თობაძე (დაბ. 28.11.1882-1954წ.). შვილები: სიმონი/სიკო (24.01.1903-17.07.1983წ., ქართველი კინორეჟისორი და სცენარისტი), ბორისი (დაბ. 18.06.1905წ.), შალვა (დაბ. 17.07.1907წ.), ვლადისლავი (დაბ. 15.03.1909წ.), ვენერა.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 6731; საქმე 7127; საქმე 46865; საქმე 57644; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე 250; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1894წ. 15; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1914წ. 10;



მღვდელი ბესარიონი შვილიშვილთან, ქეთი დოლიძესთან ერთად, 1956წ.

ლიტ: ს. დოლიძე „მოგონებები“ (წარსულიდან), გვ. 249-254; საქართველოს საპატრიარქოს წმ. ტბელ აბუსერიძის სახ. უნივერსიტეტი, სხალთის ეპარქია, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „დიდაქტარობა“ 2009წ., მაისი, მასალები, ქ. პავლიაშვილის სტატია „მამა ბესარიონ დოლიძე“ გვ. 80-84.



ჩოხატაურის ინტალიგანცია 1914-1915წწ. ზადა რიგში მარჯვნიდან მეორე ღბას მღვდელი ბესარიონი

კრებას დაახლოებით 100 ახალგაზრდა ქრისტიანი ესწრებოდა. დღეს ავსტრიაში დაახლოებით ნახევარი მილიონი მართლმადიდებელი ქრისტიანი ცხოვრობს. ავსტრიაში თავისი წარმომადგენლობა შვიდ ადგილობრივ მართლმადიდებელ ეკლესიას აქვს, ესენია: კონსტანტინოპოლის, რუსეთის, სერბეთის, რუმინეთის, ბულგარეთისა და საქართველოს ეკლესიები.

ამერიკელ ახალგაზრდაში მაგიისადმი ინტერესი იზრდება

კომპანია MarketWatc-ს მიერ ჩატარებული გამოკითხვის მიხედვით, ამერიკელ ახალგაზრდათა ნახევარი ფიქრობს, რომ ასტროლოგია — ეს მეცნიერებაა. ოკულტური მომსახურების შემოსავლებიდან (მათ შორის, ტაროს ქალაქდზე მკითხაობიდან, ქი-

რომანტიიდან, ასტროლოგიიდან და მედიუმებიდან) შემოსულმა მოგებამ 2011-იდან 2016 წლების შუალედში 2%-ს მიაღწია და 2 მილიარდ დოლარს გადააჭარბა, — იუწყება Rublev.Com.

ახალგაზრდათა უმეტესობა ლიბერალური კულტურის მიმდევარია, თუმცა ცალკეული ჯგუფები გაცილებით კონსერვატორულ შეხედულებებს იზიარებენ. კვლევამ ასევე აჩვენა, რომ ახალგაზრდა ადამიანების 48% მორწმუნეა, 20% — ათეისტი, 32% — აგნოსტიკოსი. ახალგაზრდებში პოპულარულია ბუდიზმისა და კარმის იდეები, ფილოსოფიური და მონოთეისტური შეხედულებების ერთობლიობა, არამიწიერი ცივილიზაციებისა და ეზოთერიკის რწმენა.

მომზადდა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

„მესხიშვილების გვარმა მისცა ქართულ მწერლობას მთელი რიგი გამოჩენილ მოღვაწეთა, რომელთაც შექმნეს შესანიშნავი კალიგრაფიული სკოლა და ხელი შეუწყვეს ჩვენი ლიტერატურის გამდიდრებას XVIII-XIX სს-ში როგორც ახალ თხზულებათა თარგმნით თუ დაწერით, ისე უკვე არსებულთა გადაწერით“ — წერდა აკადემიკოსი კ. კეკელიძე. წმ. აღმსარებელ პ. კარბელაშვილის ცნობით, ისინი მესხეთიდან იყვნენ: „მღვდელი პეტრე მესხი მოჰყვა თავის ცოლ-შვილით სამცხიდან ხელით-უქმნელს ანჩისხატს. 1674წ. კათალიკოზმა დომენტიმ მისცა ადგილი კანდელაკისა ანჩისხატის ტაძარში... მიიღვა 1680 წელს. ჩვენამდე მოაღწია მისმა ნაწერმა მშვენიერის ხუცურის ხელით კონდაკმა...“

მამა-შვილი იოსებ და ეფრემ ალექსი-მესხიშვილები

ამ ოჯახის გვერდითა შტოს ღირსეული წარმომადგენელი გახლდნენ მამა-შვილი იოსებ და ეფრემ ალექსი-მესხიშვილები, რომელთაც თავისი კვალი დატოვეს ქართულ საეკლესიო ისტორიაში.

დეკანოზი იოსებ იოანეს ძე ალექსი-მესხიშვილი 1739 წელს ქ. თბილისში დეკანოზის ოჯახში დაიბადა. ეკუთვნოდა აზნაურთა წოდებას. 1806 წელს, ქართლ-კახეთის უკანასკნელი დედოფლის მარიამის მოწმობით, იგი 67 წლისაა, ე. ი. 1739 წელს დაბადებულა. 1762 წელს მღვდლად დაასხეს ხელი და თბილისის კვირაცხოვლის სახ. ტაძარში დაადგინეს. იყო გიორგი XII-ის მეუღლის, დედოფალ მარიამის მოძღვარი. 1803 წელს რუსეთს გადასახლებულმა დედოფალმა თავისთან იხმო. მოსახსენებელ წიგნაკში, რომელიც მათ ოჯახში ინახებოდა და ამჟამად საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალურ არქივშია დაცული, პირველ გვერდზე ვკითხულობთ: „წელსა 1803 ქალაქი-დამ წამოველ რუსეთისაკენ მისის უწმიდესობის შენობით. მაისის ია, წელსა 1803 წ. დედოფალს ვახელ სტავრაპოლს მაისის 29. ივნისის 17 მოვედით ბელალოროდს. ბატონი მარიამ დედოფლის ბრძანებით კვირაში ორი უნდა ვსწირო მისთვის, სხვა-

საც რასაც მიბრძანებს, იმის გარდა, ეს წირვა ვიწყე სექტემბრის 7, წელსა 1804“. ამ მსახურებისთვის დეკანოზი იოსები იღებს შესაბამის გასამრჯელოს.

1806 წლის 1 სექტემბერს დედოფალი მარიამი წერილით სთხოვს კურსკისა და ბელოგოროდის მთავარეპისკოპოს თეოქტისტეს (მოჩულსკი) დაეხმაროს მღვდელ იოსებს საქართველოში დაბრუნებაში, მისთვის დეკანოზის ჯვრის მიცემასა და სამგზავრო ხარჯის დანიშვნაში. 1816 წელს საქართველოს ეგზარქოსმა ვარლამმა (ერისთავი) მღვდლად აკურთხა დეკანოზ იოსების შვილი — ეფრემი და ამ დროს ის ცოცხალი აღარ არის. სავარაუდოდ, იგი XIX ს-ის 10-იანი წლების დასაწყისში გარდაიცვალა.

მისი ვაჟი — მღვდელი ეფრემი — 1783 წელს ქ. თბილისში დაიბადა. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მამამისი, დეკანოზი იოსები საქართველოს უკანასკნელი დედოფლის მარიამის მოძღვარი იყო. ქართულ ენაზე წერა-კითხვა, წმინდა წერილი, რიტორიკა, ისტორია და გრამატიკა შეისწავლა დეკანოზებთან — ნიკოლოზ ხელაშვილთან და იესე ჩუბინიძესთან, ხოლო რუსულ ენაზე წერა-კითხვა, მცირეოდენი გრამატიკა, გეოგრაფია, ისტორია, არითმეტიკა და

საღმრთო სჯული — თბილისის კეთილ-
შობილთა სასწავლებელში. მღვდლად
კურთხევამდე მსახურობდა მედა-
ვითნედ თბილისის სხვადასხვა
ეკლესიაში. 1811 წლის 11 მაისს
ნიქოზელმა ეპისკოპოსმა ათა-
ნასემ (მაჭავარიანი) დიაკვნად
აკურთხა და საქართველოს
ეგზარქოს ვარლამის (ერის-
თავი) კრებულში დაინიშნა.
მალევე მიენიჭა პროტოდი-
აკვნის ნოდება. 1816 წლის 6
იანვარს თბილისის წმ. იოანე
ნათლისმცემლის თავისკ-
ვეთის სახ. ტაძარში ეგზარ-
ქოსმა ვარლამმა მღვდლად
დაასხა ხელი და იმავე ტაძარში
დაინიშნა. 1816 წელს თბილისის კე-
თილშობილთა სასწავლებლის კარის
ეკლესიის მოძღვრად და ქართული ენი-
სა და საღვთო სჯულის მასწავლებლად
დაინიშნა, სადაც 1830 წლის 1 მარტამ-
დე ასწავლიდა. 1819 წელს თბილისის კვირაცხოვ-
ლის სახ. ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა. 1821 წელს
იასამნისფერი ხავერდის სკუფიით დაჯილდოვდა.
1830 წლის 26 იანვარს უბოძეს იისფერი ხავერდის კა-
მილაკა; 1830 წლის 4 ნოემბერს დაენიშნა მუდმივი
პენსია 225 მან. წელიწადში. 1830 წლის 1 დეკემბერს
თბილისის იერუსალიმის წმ. ჯვრის სახ. ტაძარში გა-
დაიყვანეს.

1832 წელს შეთქმულებაში მონაწილეობისათვის
პასუხისმგებლობა იყო მიცემული. მის შესახებ საგამომ-
ძიებლო კომისიის მასალებში ნათქვამია, რომ ეფრემს
დოდაშვილმა შესთავაზა საერთო აჯანყების დროს
ხალხის წინაშე ხატით გამოსულიყო. მღვდელი ეფრე-
მი 1833 წლის 8 იანვარს დააპატიმრეს. საპატიმროში
იჯდა ნათალაშვილთან და მღვდელ-მონაზონ ფილა-
დელფოსთან (კიკნაძე) ერთად. 1833 წლის 12 იანვარს
იგი სოლომონ დოდაშვილთან დააპირისპირეს. სო-
ლომონი ამხელდა, შენ იცოდი აჯანყების ამბავიო.
მღვდელი ეფრემი უარობდა. სოლომონი ახსენებდა.
ის მაინც უარზე იყო, თუმცა ვერაფრით ამტკიცებდა
ეფრემიო — დასძენს კომისია.

მღვდელი ეფრემი შეთქმულებაში იხსენიება რო-
გორც „**კარაპეტა მღვდელი**“ (გ. გოზალიშვილი, 1832
წლის შეთქმულება, გვ. 11). გ. გოზალიშვილს აღნიშ-
ნული აქვს, რომ კარაპეტა მღვდლად **„ვინ იგულისხ-
მება, ვერ გამოვარკვეით“**.

1833 წლის 9 ივლისს საქართველოს მთავარ-
მართებლის ბარონ გრ. როზენის განკარგულებით
მღვდელ ეფრემი გაათავისუფლეს. იმავე წლის 9 აგ-
ვისტოს როზენი წერდა: **„შესაძლებლად მიმაჩნია
დაშვებულ იქნეს მღვდელი ეფრემ ალექსეევი სამ-
ღვდელო თანამდებობაზე“**. მღვდ. ეფრემის საქმეზე
საქართველოს ეგზარქოს მოსეს (ბოგდანოვ-პლატო-
ნოვი) აქვს ასეთი განკარგულება: **„ვავალე დეკა-**



მარიამ დედოფალი

ნოზ ავალიანოვს, თვალყური ადევნოს
ამ მღვდელს და ყოველ კვირა მაც-
ნობებდეს მის ამბავს, ხოლო თუ
რაიმე საგანგებოს შეამჩნევს,
დაუყოვნებლივ მაცნობოს“.

ამ ამბავის შემდეგ მღვდელი
ეფრემი დიდი ხნის მანძილ-
ზე პოლიციის საიდუმლო
მეთვალყურეობის ქვეშ იყო.
საგამომძიებლო საქმეში
ჩართულია მისი განცხადე-
ბა ქართულად, 21 ივლისის
თარიღით: **„ჩემს ოჯახს
პენსია ნახევარილა ეძლე-
ოდაო. დაკავებული ნახე-
ვარიც მომეცით, კვლავაც
მთლიანად მომეცეს და სამსა-
ხურიც დამიბრუნდესო“**.

მღვდელ ეფრემს ეკუთვნის პლ.
იოსელიანისაგან ჩანერილი ორი ლექ-
სი — შაირი **„ღვინის ჭურჭელთათ-
ვის“**: **„ბახუსმა რანიც მოგვცა სასმუ-**

რი, ეს არს ან ნახე ლიტლიტად ჭური“, სადაც ზმით
მოცემულია ოცი სხვადასხვა ჭურჭლის სახელი, აქ
მოტანილის — მარნის, საწნახელის — მსგავსად და
რომელსაც თბილისის მოსახლეობა მღეროდა ქუჩებ-
ში XIX ს-ის 40-50-იან წლებში.

1853 წელს ჟურნალი „ცისკარის“ 11 და 12-ში და-
იბეჭდა გ. ერისთავის სახელით პიესა „ყვარყვარე
ათაბაგი“. ვალერიან გუნია „საქართველოს კალენ-
დარში“ სწერდა: **„სოფრონ მღვდელმა (აქ გუნია
მისი სახელი ეწლება — გ. მ.) ზედმიწევნით იცოდა
ქართული მწერლობა და ისტორია. 1850 წელს კავ-
კასიის საცენზურო კომიტეტის დაარსების დროს
იგი დანიშნეს ქართული ენის ცენზორად. იგი ახლო
მონაწილეობას იღებდა მაშინდელ მწერლობაში და
ბევრი რამ აქვს ნაწერი. სხვათა შორის, მის კალამს
აკუთნებენ ტრაგედია „ყვარყვარე ათაბაგი“, რომე-
ლიც იმ ხანებში ჟურნალ „ცისკარში“ დაიბეჭდა გ.
ერისთავისაგან. ეს იმ მოსაზრებით მომხდარა თურ-
მე, რომ, რაც ცენზორს, მას (ეფრემს) ერიდებოდა
თვითვე ბეჭდვა თავის სახელით. მაინც რამდენად
ჭეშმარიტია ეს ხმები, ჩვენ არ ვიცით დაბეჯითე-
ბით“**. პ. უმიკაშვილს გაუგონია ალ. ორბელიანისაგან,
რომ „ყვარყვარე ათაბაგი“ ეკუთვნის მღვდელ ეფრემ
ალექსიევეს (ზუგდიდის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი,
იონა მეუნარგიას არქივი). ამ პიესის შესახებ ალ. ხახა-
ნაშვილი ამბობს, რომ ის **„რა თქმა უნდა, ეკუთვნის
ჩვენს ავტორს“** (გ. ერისთავს). ზ. ჭიჭინაძე თავის სტა-
ტიკაში „ფილადელფოს ბერი კიკნაძე“ სწერდა: **„ფილა-
დელფოს კიკნაძესთან ერთად პატიმრობისას ყოფი-
ლა მღვდელი მესხიევი. მან დასწერა დრამა „ყვარყ-
ვარე ათაბაგი“ და გ. ერისთავს გადასცა, მერე ამან
დაბეჭდა და თვით მიითვისა. ეს მღვდელი იყო მნიგ-
ნობარი პირი“**. მღვდელი ეფრემი წლების მანძილზე
ჟურნალ „ცისკარის“ ცენზორი იყო.

მღვდელი ეფრემი ავლაბარში, მაცხოვრის ფერისცვალების სახ. მონასტრის ახლოს, საკუთარ სახლში ცხოვრობდა. ამას ადასტურებს არქიმანდრიტ ტარასის (ალექსი-მესხიშვილი) წერილი ივანე ლუარსაბის ძე თარხნიშვილისადმი, სადაც ვკითხულობთ: „ნიგნების გამოგზავნა მოგენერა, თუ გამოგზავნო, ეფრემ მღვდლის ალექსიევის სახელზედ გამოგზავნე, აქ, ჩემს მეზობლათა დგას, მონასტრის გვერდზედ, ავლაბარში“.

მღვდელი ეფრემი 1861 წლის 11 ივნისს გარდაიცვალა. იგი ადრე დაქვრივდა. ჰყავდა შვილები: ალექსი (დაბ. 1816წ., რომელმაც თბილისის კეთილშობილთა სასწავლებელი დაამთავრა), მაკრინე (დაბ. 1820წ.), ეკატერინე (დაბ. 1822წ.).

აქვე გთავაზობთ ეფრემის მოსახსენებელს, სადაც სამეფო კარის წარმომადგენელნი და სასულიერო პირები არიან ჩამოთვლილნი:

დედოფალი მარიამ.

მეფის ძენი: მირიან, ჯიბრაილ, ილია, ოქროპირ, ირაკლი.

მეფის ასულნი: თამარ, ანა.

მეფის ძენი: დავით, იოანე, ბაგრატ, თეიმურაზ.

მეფის ასულნი: სოფია, ნინო, რისფისე, გაიანე.

მეფის სძალნი: ელენე, ქეთევანი, ეკატერინე, ელენე.

იმერეთის მეფისა: დედოფალი დარია; ძენი მეფისანი: ვახტანგ, მირიან.

მეფე იმერეთისა სოლომონ, გრიგოლ დადიანი.

ყოვლადსამღვდელონი: კათალიკოსი ანტონი, მთავარეპისკოპოსი იუსტინე, ბოდბელი იოანე, ტფილელი არსენი, ახტალელი იოაკიმე, რუსთველი სტეფანე, ურბნელი იულიოს, ნეკრესელი ამბროსი, სამთავნელი გერვასი, ნინოწმიდელი მიხეილ, ხარჭაშნელი ნიკოლოზ, ნიქოზელი ათანასე.

არქიმანდრიტნი: დოსითეოზი, იკორთელი გამალიელი, დავით გარეჯელი ილარიონ,

ნათლისმცემლისა ნიკიფორე, მღვდისა მონას-



ანანისხატის ტაძარი

ტრისა პაფნუტი, ჯვარისა ათანასე, დაუჯდომლისა გერასიმე, მღვდელ-მონაზონი ნიკოლოზ.

მღუდელნი: ფილიპე, ეფრემ, ელეფთერ, აბრაამ, ქრისტესია, იოსებ, გიორგი, ონისიმე, იოანე, იოანე, პეტრე, პეტრე, იოსებ, იოსებ, ლეონტი, ტიხონ, იოანე, ბესარიონ.

დიაკონნი: ეგნატე, იოსებ, დავით, იოანე

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ხელნაწერთა კოლექცია 1446, საქმე 2; საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე 3212; საქმე 62080; ჟურნ. „საქართველოს კალენდარი“ 1895წ. გვ. 488; გაზ. „სახალხო ფურცელი“ 1917 წ. 906, გვ. 4.

ლიტ: ბერიძე ვახტანგ „ძველი ქართველი ოსტატები“ ქ. თბ. 1967წ., გვ. 154; ბერძნული მაქსიმე „მასალები XVIII-XIX საუკუნის პირველი ნახევრის ქართული საზოგადოებრიობის ისტორიისათვის“. ქ. თბილისი, 1980წ., ტ. I, გვ. 112-114; ტ. II, გვ. 54; კარბელაშვილი პ. „ძველი ანანისხატის ტაძარი ტფილისში“, გამოსაცემად მოამზადა ვ. ოთარაშვილმა, ქ. თბ. 2013წ., გვ. 112-113;

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა თქვენი ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაუზიაროთ ჩვენს მასალას დაგვიწეროთ მისი მისამართი:

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუკიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

ისტორიის ფურცელი

ეპისკოპოსი ანტონი (დადიანი)

1796-1852

„აღიდე, ღმერთო, ორთავ სუფევათა შინა მაფიფებული შენი
ჟყონდიდელი ანტონი“

ეპისკოპოსი ანტონი 1796 წელს სამეგრელოს სამთავროში, მთავრის გვერდითა შტოს წარმომადგენელ თავად გიორგი დადიანის ოჯახში დაიბადა. გიორგის მამა, ნიკოლოზი — ოტია დადიანის (სამეგრელოს მართავდა 1728-1758წწ.) ვაჟი გახლდათ. ანტონი რომ გიორგი დადიანის ძეა, ვგებულობთ XIX ს-ის დასაწყისში გადაწერილ ქართული ხელნაწერის — „ძეგლის წერა მართლმადიდებლობისა სარწმუნოებისა, რომელსა შინა ვაკურთხევთ მართლმადიდებელთა აღმოსავლეთისა და დასავლეთის კეისართა, პაპთა და პატრიარხთა და სხუათა მღვდელმთავართა“ ბოლოში არსებული მინაწერით: „1824 წელს, მარტის 12, ვიყიდე წიგნი ესე ძეგლის წერად სახელდებული მე, ილუმენმა ანტონი გიორგის ძემ დადიანოვ, და ხელთა წიგნისა ამის მიმღებთა გთხოვთ ჩემდამო შენდობისა ბრძანებასა. ანტონ დადიანოვ“. გარდა ანტონისა, გიორგის ჰყავდა სხვა შვილებიც: ნიკოლოზი, ვამეხი, ეკატერინე, ელიზბარი, კაცია.

XVIII ს-ში წესსა ხუცურით დაწერილ „სადღესასწაულოზე“ არის მხედრული წარწერა: „1850-სა წელსა მივიღე წიგნი ესე ძმისა ჩემისა პეტრე ნიკოლოზის ძის დადიანოვისაგან მე, ეპისკოპოსმა ჟყონდიდელმა ანტონემ, და რომელს ეკლესიაზედ მე დავიმარხო, ვინც ეს წიგნი იმ ეკლესიას გამოაბუას, შეჩვენებული იყოს ღვთისაგან. ეპისკოპოსი მენღრელიისა ჟყონდიდელი ანტონი“. ამ მეორე მინაწერში ნახსენები პეტრე ნიკოლოზის ძე დადიანი იყო დიდი ნიკო დადიანის ვაჟი და ეპისკოპოს ანტონის ძმა ვერანაირად ვერ იქნებოდა, რადგან ცნობილია, რომ ნიკო დადიანს ჰყავდა ხუთი ვაჟი: გიორგი, ბესარიონი, ალექსანდრე, პეტრე და პავლე. სამეგრელოში ბიძაშვილები ხშირად მიმართავდნენ ერთმანეთს ასეთი სიტყვებით და მეუფე ანტონის ასეთი მინაწერი ამის დამადასტურებელია.

მომავალი მღვდელმთავარი მშობლებმა ლეჩხუმში, ცაგერის ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის მამათა მონასტერში მიაბარეს, სადაც მან ცაგერელი მიტროპოლიტი იოანეს (დადიანი) ზედამხედველობით საფუძვლიანი სასულიერო განათლება მიიღო. 1812-1814 წლებში იმავე მონასტერში საბერო მორჩილებას გადიოდა. 1814 წლის 25 მარტს ქუთაისის

მთავარანგელოზთა სახელობის საკათედრო ტაძარში კაცხის მაცხოვრის ამალლების სახელობის მამათა მონასტრის წინამძღვარმა, არქიმანდრიტმა პეტრე იაკობის ძემ ბერად აღკვეცა და სახელად ანტონი უწოდა. იმავე დღეს წინონმინდელმა მიტროპოლიტმა დავითმა (წერეთელი) დიაკვნად აკურთხა. 1820 წლის 22 მაისს ცაგერელმა მიტროპოლიტმა იოანემ (დადიანი) მღვდლად დაასხა ხელი, ილუმენის წოდება მიანიჭა და ცაგერის მონასტრის წინამძღვრად დანიშნა.

ახალგაზრდობაში ილუმენი ანტონი ძველი ქართული ხელნაწერების გადაწერით იყო დაკავებული. ქუთაისის სახელმწიფო ისტორიულ მუზეუმში დაცულ ძველ ხელნაწერზე, რომელიც სკოლის სახელმძღვანელოდ გამოიყენებოდა, არის მინაწერი: „მივიღე შრომა და გადმოვიღე წიგნი ესე, ყრმათათვის სასწავლო, მე, ილუმენმა ანტონ დადიანოვმა, 1821 წლის მარტის 11 დღესა, სამთავროს პალატს ზუგდიდსა“, ხოლო მეორე ადგილზე აღნიშნულია: „გადმოვიღე წიგნი ესე ყრმათათვის სასწავლოდ დადიანოვმა ანტონიმ 1821 წლის მარტის 8, სამთავროს პალატს ზუგდიდს.“ ასევე, მისი კურთხევით სხვა სასულიერო პირები ამრავლებდნენ ხელნაწერებს. მაგ.: 1838 წელს მღვდელ-მონაზონმა რომანოზმა (გვილავა), რომელიც მარტვილის სვეტზე მოღვაწეობდა, მხედრულად გადაწერა ღირსი მამის გიორგი მთაწმინდელის ცხოვრება, რომელსაც აქვს მხედრულივე მინაწერი: „ყოვლად ღირსსა და ღვთით პატივცემულსა უფალსა და მამას არქიმანდრიტს ანტონი დადიანოვს აფხაზთასა. ვინაითგან მებრძანა თქვენ სამღთოისა ამის წიგნისა გარდაწერაი, ღმერთ შემოსილთა მწყემსთა და მოძღვართა სიტყუებითა განშუენებულისა და შემკობილისა, შეწვევითა ღმრთისათა და მადლისა თქვენისათა წარმოვადგინო წინაშე თქვენსა... უღირსი მონაზონი და უნდოი რომანოზ მონა თქუენი. წელსა 1838-სა მაისის 2“. 1847 წელს ნამარნევის მონასტერში მისი ლოცვა-კურთხევით გადაწერეს პარაკლისი „ყოველთა წმიდათათვის“, რომელსაც აქვს მინაწერი: „აღიდე ღმერთო ორთავ სუფევათა შინა მადიდებელი შენი ჟყონდიდელი ანტონი, რომლისა ბრძანებითა აღიწერა მონისა მისისაგან წმიდა

საღმრთო ესე პარაკლისი, მონასტერსა შინა ნამარნევს, ჩყმზ-სა მაისის ლა-სა".

1810 წლიდან, მას შემდეგ, რაც აფხაზეთის სამთავრო რუსეთს შეუერთდა, იქ იწყება ქრისტიანობის აღდგენის პროცესი. ამ პროცესის დაჩქარებაში დიდი როლი ითამაშეს აფხაზეთის მაშინდელი მთავრის შერვაშიძის ოჯახმა, რომელშიც ქართული კულტურისა და ქრისტიანობის გავლენა საკმაოდ ძლიერი იყო. ქრისტიანობის გაძლიერებას მტრულად შეხედა აფხაზეთის თავადთა ერთი ნაწილი, რომელთაც 1824 წელს აჯანყებაც მოაწყეს, თუმცა მარცხი განიცადეს. 1831 წლიდან იწყება ახალი პროცესი ქრისტიანობის ქადაგებისა, რაც სწორედ ეპისკოპოს ანტონს უკავშირდება. აფხაზეთის მთავარმა მიხეილ შერვაშიძემ მოითხოვა აფხაზეთის ეპარქიის შექმნა და იქ მღვდელმთავრად ილუმენ ანტონის დანიშვნა, მაგრამ საქართველო-იმერეთის სინოდალურმა კანტორამ, ტაძრებისა და მრევლის სიმცირის გამო, იმ ეტაპზე მიზანშეწონილად არ მიიჩნია ეპარქიის ჩამოყალიბება. მხოლოდ სამეგრელოდან იქ მღვდლების გაგზავნა გადაწყდა.

1833 წლის 19 მაისს საქართველოს მთავარმართებელ ბარონ როზენის წარდგინებით ილუმენი ანტონი აფხაზეთის ეპარქიის მთავარ მისიონერად დაინიშნა და დაევალა ქრისტიანული სარწმუნოების გავრცელება-განმტკიცება ამ მხარეში. 1834 წლის იანვარში იგი აფხაზეთში ჩავიდა და საქმეს შეუდგა. ილუმენი ანტონი კარგად იცნობდა აფხაზ ხალხს, მის სულიერ მოთხოვნილებებს, მიდრეკილებებს და ყოფა-ცხოვრების წესებს. თავადაც, თავისი ზნეობრივი მრწამსითა და ქცევით, ნამდვილად იმსახურებდა აფხაზთა სიმშაათიებს, იყო აფხაზეთისა და სამეგრელოს მთავრების ახლო ნათესავი, მიხეილის მეუღ-

ლის ღვიძლი ბიძა, იცოდა აფხაზური ენა. 1834 წლის მაისში ილუმენი ანტონი საქართველოს ეგზარქოს იონას (ვასილევსკი) უკვე პირველ წარმატებებს აღწერდა. იგი წერდა, რომ მარტიდან მაისამდე ლიხნში უკვე 155 კაცი მოინათლა, ხოლო უფრო მოგვიანებით წერდა, რომ მთელი წლის განმავლობაში 233 მოსახლე გაქრისტიანდა.

1834 წლის მიწურულს ილუმენ ანტონს არქიმანდრიტის წოდება მიენიჭა და ცაიშის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. მამათა მონასტრის წინამძღვრად დაინიშნა, თუმცა იგი კვლავ დარჩა აფხაზეთის მისიონერად. 1834 წელს ეგზარქოსი მოსე არქიმანდრიტ ანტონის მისიასთან დაკავშირებით წერდა, რომ მისი იმედები გამართლდა: „ბევრმა აფხაზმა მიიღო ქრისტიანობა და განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს ის, რომ მთავრის ბიზამ ჰასან ბეიმ, რომელსაც ყველაზე დიდი გავლენა აქვს და უყვართ აფხაზებს, ამასწინათ თავისი ერთადერთი ვაჟი (სეით ბეი, ნათლობის სახელი — დიმიტრი, მომავალში ლევან V დადიანის სიძე — ქალიშვილის ეკატერინეს მეუღლე, რუსეთის არმიის პოლკოვნიკი, გენერალ გ. შერვაშიძის მამა) მონათლა. შეიძლება ვიმედოვნოთ, რომ ახლოვდება ამ ხალხის მონათვლის დრო და მღვდელმთავრის (ასე უწოდებს მას ეგზარქოსი) ანტონის, მონდომებული ქრისტიანის, საშუალებების გაძლიერება, რათქმა უნდა, მოგვცემს კიდევ უფრო მეტ იმედს საიმისოდ“. ეგზარქოსის აზრით, არქიმანდრიტ ანტონს უნდა ჰქონოდა მოქმედების სრული თავისუფლება.

1835 წელს არქიმანდრიტი ანტონი საქართველოს ეგზარქოს ნებართვას თხოვდა აღედგინა მღვდელმსახურება ბიჭვინთის საკათედრო ეკლესიაში და ამ



მარტილის მონასტერი

საქმეში თანაშემწედ ერთ მღვდელს ითხოვდა. იმავე წელს ბიჭვინთის გვერდით მდებარე სოფ. ლიძავაში 216 ადამიანი მოინათლა, ხოლო ლიხნსა და მის მიმდებარე სოფ. ებერნუხვაში 108 კაცი მოექცა სარწმუნოებაზე.

შედარებით გართულდა მისიონერული ქადაგება მთის მოსახლეობაში. მათი გაქრისტიანება ადვილი საქმე არ იყო. ამასთან დაკავშირებით, არქიმანდრიტი ანტონი საქართველოს ეგზარქოსს წერდა: „უმეტეს და უმეტეს ძნელდების მონათვლა მათი. მიზეზთა ამით, რომელთა არიან მოსანათლავნი მთის ხალხი და უმეტეს მაჰმადიანობის მქონე-ბელნი, და ამისათვის, თუმცა არა ვრიდებთ თავ-სა ჩვენსა და შრომასა, გარნა ძნელდების მოქცევა და მოყვანა მათი ჩვენთანა მართალსა სარწმუნოებასა ზედა“.

არქიმანდრიტი ანტონი დიდად ზრუნავდა არა მარტო აფხაზეთის მოსახლეობის გაქრისტიანებაზე, არამედ იქ ჯერ კიდევ შემორჩენილი ეკლესიამონასტრების აღდგენა-შეკეთებაზე, ახლების აშენებაზე. მის მიერ შედგენილი ცნობები ტაძრების შესახებ დღესაც არ არის მეცნიერულ ინტერესს მოკლებული.

1843 წლის 14 თებერვალს სამეგრელოს მთავრის დავით დადიანის რეკომენდაციით, თბილისის სიონის საკათედრო ტაძარში საქართველოს ეგზარქოსმა ევგენიმ (ბაჟენოვი), იმერეთის მიტროპოლიტმა დავითმა (წერეთელი) და გორის ეპისკოპოსმა ნიკიფორემ (ჯორჯაძე) არქიმანდრიტ ანტონს ეპისკოპოსად დაასხეს ხელი და იგი სამეგრელოს ეპარქიის მმართველად დაინიშნა. იმავე წლის 2 მარტს ეპ. ანტონი თბილისიდან გაემგზავრა და ხსენებული ეპარქია ჩაიბარა. 1834 წელს დავით დადიანის დავალებით გადაწერილ იოსიპოს ფლავიოსის, „იუდეზიისა სიტყუა დასაბამობისა“ არის ასეთი მინაწერი: „ჩემგ-სა, მარტის ბ-ს გაბრძანდა ტფილისიდან ახალი ნაკურთხი ყოვლად სამღვდელო ანტონი ეპისკოპოსი მენგრელიისა, რომელი აკურთხეს ეპისკოპოსად ტფილისშიდ თებერვლის იდ-სა, დღესა კვირიაკესა, თხოვნითა სამეგრელოს მემკვიდრის დავით დადიანისათა. ხელი დაასხა ექსარხმან საქართველოსამან ევგენი, რომლისა მოწმე იყო დავით მიტროპოლიტი და ნიკიფორე ვიკარი“.

ეპარქიაში ჩასულმა ახლადნაკურთხმა ეპისკოპოსმა ანტონმა აღწერა ჩაატარა და 1843 წლის ოქტომბერში სამეგრელოს მთავარ დავით დადიანს სწერდა: „აღსრულებად მოწერილობისა თქუენისა უგანათლებულესობისა 13-ს ოქტომბრიდან მდგომარისა წლისა, #1235-თა მაქვს პატივი წარმოდგენად შემდგომისა ცნობისა, სამფლობელოსა შინა თქუენსა რწმუნებულსა ჩემდა ეპარხიაში მდგომარეობენ საკათედრო სობორო ერთი, სამრევლო



დავით დადიანი

ეკლესიები — 242, სასახლის ეკლესიები — 32, სასაფლაო ეკლესიები — 6, ხოლო ზედ მიწერილი — 28 ეკლესიები; ამათ რიცხვში ქვითკირის ეკლესიები — 150, ხოლო ფიცრისა — 148, ამა ეპარხიაში სასულიერო პირნი არიან — 2156 სულნი, ხოლო ანგარიშისამებრ ოთხის სულისა — 539 კომლნი, სრულიან მენგრელიაში სცხოვრობენ მრევლნი თავადთა და აზნაურთაგანნი ორისავე სქესისა — 1048 სული, ვაჭართაგანნი აღებ-მიცემის კაცნი და სხვანი ქალაქში მცხოვრებნი — 2745 სულნი, ხოლო გლეხთაგანნი — 208. სულ — 27071 კომლნი. მონასტრები არიან მენგრელიაში: ლეჩხუმს — სამი: ცაგერისა, საირმისა და ნამრნევისა, ხოლო ოდიშში — ცაიშისა და ხობისა. მიიღეთ დარწმუნებაში ჩემი თქვენდამი ჭეშმარიტი პატივისცემა და სრულიადი ერთგულება თქუენისა უგანათლებულესობისა მოწყალისა ხელმწიფისა უმორჩილესი მოსამსახურე და ღვთისადმი მლოცველი ეპისკოპოსი მენგრელიისა ანტონ ჭყონდიდელი“. სამწუხაროდ, ეპისკოპოსი ანტონი არ იხსენიებს თუ რა მდგომარეობაში იყვნენ ეს ეკლესიები, მაგრამ სავარაუდოდ, ყველაფრიდან ჩანს, რომ ისინი მეტად ღარიბნი იყვნენ.

1849 წელს ეპისკოპოსმა ანტონმა მარტვილის საკათედრო ტაძარს შეწირა ვერცხლის ჭურჭელი და ინვენტარი: სამწერობელი ვერცხლისა ოქროთი მოყვითლებული; ჯვარ-სასანთლე; დოქი ხელის საბანი,

ვერცხლისა; სინი ვერცხლისა სადა 39/31, 5 სანტ.; ვერცხლის კოვზები მაგიდისა; დანები ვერცხლისა 13; ჩანგლები ვერცხლისა 13 — ყველა ამ ნივთს აქვს მხედრული წარწერა — „ჭყონდიდელი ანტონი დადიანოვი 2. ჩემთ-სა წელსა“;

დედაეკლესიაში ერთგული და დამსახურებული სამსახურისათვის ეპისკოპოსი ანტონი დაჯილდოებული იყო: 1837 წლის 6 მაისს ათასობით აფხაზის ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე მოქცევისათვის — წმ. ანას III ხარისხის ორდენით; 1842 წლის 23 მაისს — საიმპერატორო გვირგვინით შემკული წმ. ანას II ხარისხის ორდენით; 1847 წლის 5 აპრილს — წმ. ანას I ხარისხის ორდენით; 1851 წლის 8 აპრილს — წმ. ვლადიმირის II ხარისხის ორდენით.

ეპისკოპოსი ანტონი 1852 წლის 9 დეკემბერს გარდაიცვალა. 19 დეკემბერს წესი აუგო იმერეთის მიტროპოლიტმა დავითმა (წერეთელი), გურიის ეპისკოპოსმა ექვთიმემ (წულუკიძე) და აფხაზეთის ეპისკოპოსმა გერმანემ (გოგოლაშვილი). დაიკრძალა მარტვილის საკათედრო ტაძარში კანკელის წინ. საფლავზე არის წარწერა: „აქა განისვენებს ყოვლად სამღვდელო ჭყონდიდელი ანტონ დადიანის ძე და კავალერი ორმეოცდა ათქვამეტისა წლისა, ცხრა წელ და ათთ თვე მწყემსმთავრად მგებარე. გარდაიცვალა 1852 წელსა დეკემბრის 9; ხოლო ფიქალი ესე დავსდე მთავარმა მეგრელიისა დავით დადიანმა“.

მარტვილის მონასტერში საკურთხეველში ეპისკოპოსის საჯდომ სავარძელს ჰქონდა წითელი მაუდის სირმით ნაკერი გადასაფარებელი. იგი ხუთი ერთმანეთის ტოლი ნაწილისაგან შესდგებოდა, ოთხი ფრთიდან და შუა ნაწილიდან. ყველა ნაწილები ყვავილ-ბალახთა სახის გრეხილებით და სახე-



ეპისკოპოსი ანტონი (დადიანი) -
ფოტო დაცულია ზუგდიდის მუზეუმში

ბით იყო შემკობილი. ეს გადასაფარებელი დამზადებული იყო 1853 წელს და მას ჰქონდა ირგვლივ ხუცური წარწერა: „შენ სცან, უფალო, დაჯდომა ჩემი და აღდგომა ჩემი! უფალო, მოიხსენე ანტონი და ყოველი სიმშვიდე მისი. ქ. მაღალ ყოვლად სამღვდელს მინგრელების ეპისკოპოსს მიუძღვნი წვლილსა ამას ჩემ მიერ ნაშრომსა სოფია პაატას ასული კნეინა ელიზბარ დადიანისა მეგრელიის ეპისკოპოსის ანტონის სულის საოხად. ჩყნგ“.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე №7465; ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №2185; საქმე №8031; საქმე №10085; საქმე №14715; საქმე №65409; გაზ. „დიოსკურია“ 2004წ. №14;

ლიტ: თაყაიშვილი ექ. „არხეოლოგიური მოგზაურობანი და შენიშვნანი“ წიგნი მეორე, ქ. ტფილისი, 1914წ., გვ. 71-72; გვ. 76; გვ. 88-89; გვ. 92; გვ. 96; გვ. 117; გვ. 127; მეუნარგია ი. „სამგრელოს სამთავროს უკანასკნელი პერიოდი და დავით დადიანი“; ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა (ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ს კოლექციისა) ტ. I, ქ. თბ. 1959წ., გვ. 377; სოსელია ო. „ნარკვევები ფეოდალური ხანის დასავლეთ საქართველოს სოციალურ-პოლიტიკური ისტორიიდან“ (სათავადოები III) ქ. თბ. 1990წ., გვ. 108; Думин С. В., Чиковани Ю. К. Дворянские роды Российской империи. Том 4. Князья Царства Грузинского / Под ред. С. В. Думина. — М.: Линкоминвест, 1998; გამახარია ჯ. „აფხაზეთი და მართლმადიდებლობა“ ქ. თბ. 2005წ., გვ. 385-386.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა იხილონ. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაუზიაროთ ჩვენს მასალას დაგეგმილ მასალას გავთავსოთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56. რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავაძე თ. 599 23 10 54 სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუკრიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

ინდიფერენტულობისა და საბჭოთა აზერბაიჯანის უშიშროების ორგანოების მიზანმიმართული ასიმილაციური პოლიტიკის შედეგად ამჟამად კახის რაიონის სოფელ თასმალოში (ისევე როგორც საინგილოს სხვა გააზერბაიჯანელებულ, ყოფილ ქართველთა სოფლებში — შოთავარში (1008 მოსახლე), ვერხვიანში (4273 მოსახლე), მარსანში (416 მოსახლე), სოსიკაანთკარში (211 მოსახლე), ჰენგიანში (1247 მოსახლე), ყაფანახში (965 მოსახლე), ყანდახში (1654 მოსახლე), ფალდაროში (1767 მოსახლე), ლალაფაშაში (464 მოსახლე) და ა.შ.) გამუსულმანებულმა ინგილო ქართველებმა დაივიწყეს მშობლიური ქართული ენა და გააზერბაიჯანელდნენ (ამ სოფლებში მოხუცები ჯერ კიდევ საუბრობენ ქართული ენის ინგილოურ დიალექტზე). აღსანიშნავია ისიც, რომ საინგილოდან, სოფელ თასმალოდან იყო წარმოშობით გენიალური ქართველი

მხატვარი ნიკო ფიროსმანაშვილი, რაც ქართული საზოგადოების უმრავლესობისთვის პრაქტიკულად უცნობია. ფიროსმანაშვილები, რომელთაც საბჭოთა აზერბაიჯანის ადმინისტრაციამ გვარი „ფიროსმანოვებად“ გადაუკეთა, დღემდე ცხოვრობენ კახის რაიონის სოფელ თასმალოში (აზერბაიჯანის სტატისტიკის მონაცემების თანახმად, ამჟამად სოფელ თასმალოში 1500-მდე ადამიანი ცხოვრობს). როგორც კახის რაიონის სოფელ ქოთოქლოს ერთ-ერთმა მკვიდრმა მიაბო, მათ ბოლო დრომდე ჰქონდათ ნათესაური კავშირები და მიმოსვლა თასმალოს „ფიროსმანოვებთან“, რომელთაც ახსოვთ თავიანთი ძველი გვარი და ქართული წარმოშობა, მაგრამ ქართული ენა დავიწყებული აქვთ — ს.კ.]

მოამზადა
სერგო კერესელიძე

ისტორიის ფურცელი

არქიმანდრიტი კესარიოსი 1829-1901

არქიმანდრიტი კესარიოსი, ერისკაცობაში — კონსტანტინე იოანეს ძე ჩეკურიშვილი, 1829 წელს სიღნაღის მაზრის სოფ. შაშიანში მღვდლის ოჯახში დაიბადა. 1849 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1849 წლის 4 დეკემბერს დიაკვნად აკურთხეს, იმავე წლის 6 დეკემბერს მღვდლად დაასახეს ხელი და აკურთხა წმ. ილია წინასწარმეტყველის სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1857 წლის 27 აგვისტოს თელავის მაზრის I ოლქის სამთავარბუცესო ოლქის სამღვდელთა სულიერ მოძღვრად აირჩიეს. 1859 წელს, მისივე თხოვნით, შაშიანის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1860 წლის 28 მაისს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1860 წლის 18 ივლისს ხირსის წმ. სტეფანეს სახ. მონასტრის საძმოში განამწესეს. 1860 წლის 14 ოქტომბერს ბერად აღიკვეცა და სახელად კესარიოსი ეწოდა. 1860 წლის 7 ნოემბრიდან ხირსის მონასტრის ხაზინადარია. 1860 წლის 23 დეკემბერს საქართველოს ეგზარქოს ევსევის (ილინსკი) ბრძანებით მონასტერში გულმოდგინე მოღვაწეობისთვის 25 მან. ვერცხლის ფულით დაჯილდოვდა. 1861 წლის 28 მარტს ყირიმის ომის (1853-1856) სამახსოვრო წმ. ვლადიმერის ლენტიანი ჯვარი უწყალობეს. 1863 წლის 10 თებერვალს თბილისის მაცხოვრის ფერისცვალების სახ. მონასტერში გადაიყვანეს. 1865 წლის 18 აგვისტოს მონასტრის ეკონომოსად დაინიშნა. იმავე წელს ეგზარ-

ქოსმა ევსევიმ 5 წლის მანძილზე მონასტრის ეკონომოსის მოვალეობის პოსტზე პატიოსანი სამსახურისთვის მწყემსმთავრული მაღლობა გამოუცხადა. 1867 წლის 20 ნოემბერს ხაზინადრად დაინიშნა. იმავე წელს ფერისცვალების მონასტრის ახალი ფლიგელების აღმშენებელი კომისიის მთავარ წევრად აირჩიეს. 1868 წლის 18 ოქტომბერს დროებით დაევალა ფერისცვალების მონასტრის წინამძღვრობა. 1869 წლის 4 მაისს ილუმენის წოდება მიენიჭა. იმავე წლის 26 ივლისს მონასტრის საქმეების მონესრიგებისთვის 50 მან. ვერცხლის ფულით დაჯილდოვდა. იმავე წლის 5 სექტემბერს საკურთხეულად გამზადებულ პირთაგან აღსარებების ჩაბარება დაეკისრა. 1870 წლის 23 აპრილს ხირსის წმ. სტეფანეს სახ. მონასტრის წინამძღვრის მოვალეობის შემსრულებლად დაადგინეს. 1871 წლის 24 იანვარს წინამძღვრად დაამტკიცეს და არქიმანდრიტის წოდება მიენიჭა. იმავე წლის 3 თებერვალს, დიდმარხვასთან დაკავშირებით, ერთი თვით თავრიზში არსებულ რუსეთის საიმპერატორო გენერალურ საკონსულოში მსახურების ჩასატარებლად მიაგვლინეს. 1874 წლის 13 მაისიდან საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორის გადაწყვეტილებით შეთავსებით განაგებდა ბოდბის წმ. ნინოს სახ. მამათა მონასტერსაც. 1874 წლის 24 მაისს ბოდბის ტაძრისა და გალავნის შიგნით მდებარე შენობების აღმდგენელი კომისიის მთავარ

წევრად აირჩიეს. 1876 წლის 20 აპრილს (მეორე ვერსიით — 23 თებერვალს) თბილისის ფერისცვალების სახ. მონასტრის წინამძღვრად გადაიყვანეს.

1877 წლის 28 აპრილს აღმოსავლეთ მონასტრების მთავარბუცესი, არქიმ. მაკარი (მატათაშვილი) არქიმ. კესარიოსს წერდა, რომ წმ. აბოს ტაძართან არსებული რკინის ღობე და თვით ტაძრის კედლებიც შესაკეთებელია და რადგან ეს ტაძარი თქვენს მონასტერს ეკუთვნის, კეთილი ინებეთ და ჩაატარეთ შესაბამისი ღონისძიებანი მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად.

1879 წელს გაზ. „დროება“ წერდა: „ჩვენ გვითხრეს, რომ რაც ძველის-ძველად განთქმულს შიომღვიმის უდაბნოს მონასტერში ძველი ხელთნაწერი წიგნები იყო, სულ კესარიოს არხიმანდრიტს ჩამოუტანია თბილისში. სასურველია შევიტყოთ — თუ რისთვის ჩამოიტანა ხსენებულ პატივცემულ პირმა ეს ხელთნაწერები შიომღვიმიდან, და კიდევ უფრო სასურველი ის არის, რომ ის ძველი წიგნები ქართველობას არ დაეკარგოს“.



ფერისცვალების მონასტარი

1879 წლის 17 სექტემბერს არქიმ. კესარიოსმა იმავე გაზეთის საშუალებით ამ შეკითხვას ასეთი პასუხი გასცა: „1876 წელსა საქართველო-იმერეთის უწმინდესის სინოდის კანტორამ თავისი უქაზითა, 30 ივნისიდან 2586, მოახდინა საყოველთაო განკარგულება, სურვილისა და თხოვნისა გამო თბილისის სასულიერო სემინარიის პრავლენიისა ანუ გამგეობისა, რომელ ყოველს მონასტრიდან, უდაბნოდან და ეკლესიებიდან წარმოეზავნათ სემინარიის წიგნების საცავში, ანუ ბიბლიოთეკაში ყოველივე ძველის-ძველად ხელთ-ნაწერი წიგნები და ყოველივე ისტორიული სახსოვარი, ანუ დროებითად სარგებლობისათვის ანუ საკუთრებად სემინარიისა. ამ დროს მე, როგორც ახლად განწესებულს წინამძღვრად ტფილისის ფერისცვალების მონასტრისა

და ზედ მინერილის შიომღვიმის უდაბნოსი, განმიცხოველდა სურვილი მალე შემეტყო და ამენერა ყოველივე ქონება იმათი. მაგრამ, რადგან იმ დროს ფეხებში საშინელი ტეხვა მქონდა და ვერ შევიძელნასვლა შიომღვიმის უდაბნოში, რომელიც ტფილისითგან უდაბნომდე არის სიშორე 30 ვერსი, როგორათაც წინამძღვარმა, კანტორის უქაზის ძალით, მე დავიბარე უდაბნოდგან ძველი წიგნები და ყოველივე ხელთ-ნაწერები და წარმოადგინა ჩემთან ტფილისში მღვდელ-მონაზონმა სიმეონმა. შემდგარი ამათზედ ჩემგან ნუსხა წარუდგინე სინოდის კანტორას და იმასთანავე მოვახსენე, რომელ სემინარიის გამგეობას შემიძლიან დროებით ვათხოვო ეს წიგნები და შეუძლებელია ჩემგან საუკუნოდ დაუკარგო შიომღვიმის უდაბნოს. მომლოდინე მოთხოვნილებისა, ეს წიგნები ინახება ფერისცვალების მონასტრის ბიბლიოთეკაში ანუ წიგნების საცავში. მალე დაბრუნდება უდაბნოში ხსენებული წიგნებისა შეუძლებელი იყო, ამისთვის რომელ იყვნენ დაშლილნი, ჰქონდათ ბევრს ალაგას ფურცლები ამოგლეჯილნი, ყდები

დამტვრეულ და ამძვრალნი, იყო შეუკვრელი რამოდენიმე წიგნი დაუდევნელობისა გამო. მე, როგორც უდაბნოს პატრონმა და მომვლელმა, რიგზედ ყველა მოვიყვანე და ყდები შევაკვრევი. ეხლაც უმჯობესად ვრაცხ, რომ შიომღვიმის უდაბნოს ძველთაგანი წიგნები დარჩნენ გასაბრთხილებლად ფერისცვალების ანუ დარიის მონასტერში, შემდგომი ჯეროვანის განკარგულებამდე“

1879 წლის 20 ნოემბერს არქიმ. კესარიოსი საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორის წევრად აირჩიეს. 1880 წლის 20 აპრილს წმ. ანას III ხარისხის ორ-

დენით დაჯილდოვდა. 1880 წლის 30 მაისს აღმოსავლეთ საქართველოს მონასტრებისა და ეკლესიების ქონების შემმონმებელი კომისიის თავჯდომარედ დაადგინეს. 1882 წლის 23 მარტს მისი თავმჯდომარეობით სინოდალური კანტორის არქივში ჩატარდა რევიზია. 1882 წლის 23 ივლისს წითელი ჯვრის საზოგადოებამ თავისი სამახსოვრო ჯვარი უბოძა. 1882 წლის 7 ივლისიდან 28 დეკემბრამდე რევიზია ჩატარა თბილისის, თელავის, სიღნაღისა და თიანეთის მაზრების ეკლესიებს. 1883 წლის 20 იანვარს კავკასიაში მართლმადიდებელი ქრისტიანობის აღმდგენელი საზოგადოების IV განყოფილების წევრად აირჩიეს. 1884 წლის 7 აპრილს წმ. ანას II ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა.

შემორჩენილია არქიმანდრიტ კესარიოსის წე-

რილი, რომელსაც იგი გორის ეპისკოპოს ალექსანდრე (ოქროპირიძე) წერს და შენდობას სთხოვს გაუგებრობის გამო. იგი 1887 წლის 13 იანვრით თარიღდება: „მე, უღირსი, ვერც ველირსე ჩემის უქეიფობისა გამო თქვენის მეუფების თაყვანისცემასა და პირისპირ არ მომეცა ნება თქვენთან საუბრობისა ფეხების ტკივილმა, რათა ვალად ვრაცხ ჩემთავსა გზლებოდით თაყვანისსაცემელად და განვლისის დღესასწაულების მოლოცვად, რასა ზედა დიდად ვწუხვარ. ყოვლისა შემოქმედსა ვთხოვ თქვენის მეუფების ბედნიერათ სუფევისათვის ყოველ განვლილს და მომავალ დღესასწაულსაც! მე არ შემძლიან თქვენ მეუფებასთან ბოდიში მოვითხოვო, რომელიც ჩემის უცნობელად მოეხდინათ განკარგულება, გუშინ კაცი გამოგვგზავნათ ჩემთან ბერის სათხოვნელად დღევანდელის დღისათვის, რომელიც უნდა თანამწირველად გზლებოდით და არც მინახავს თქვენი კაცი, ჩემს გარეშე გამოებრუნებინათ უარის შემოთვლით. დღეს ჩემმა კაზნაჩიმ მიაბო და ძლიერ შევწუხდი. ისე როგორ გავბედავდი, რომ ერთერთისათვის არ დამეკისრებინა გზლებოდით დღეს თქვენთან თანამწირველად. თქვენო მეუფება, ვფიცავ, რომ თავის დროზე რომ შემეტყო თქვენგან მოგზავნილის კაცისა, ჩემის მხრით რომ არ მომეხდინა კანონიერი განკარგულება და არ მომერთმევინა ბერი, თუმცა კაზნაჩი ჩერედობას, მეორეც სხვაგან იყო მიწვეული და მესამე კიდევ გახლდათ თავისუფალი; ამასა გთხოვთ უმორჩილესად, როდესაც კაცი გამოგზავნოთ საჭიროებისათვის, უბრძანეთ, პირდაპირ მნახოს, რომ მე ბრალის ქვეშ არა შთავარდე, ხომ მოგეხსენებათ, ეხლანდელი დროება როგორ შეგვეცვალა, იმედიცა მაქვს და კვალადცა უმორჩილესად გთხოვთ, ეს ერთი შემთხვევა მაპატიოთ“.

1888 წელს არქ. კესარიოსმა საქართველო-იმერეთის სინოდალურ კანტორას ფერისცვალების მონასტერში სარემონტო სამუშაოების დაწყებაზე ნებართვა სთხოვა. მას ტაძრის ფრესკების განმენდა და კანკელის განახლება სურდა, რაზედაც 25 ივლისს თანხმობა მიიღო.

არქიმანდრიტ კესარიოსს უკავშირდება ფერის-



არქიმანდრიტი
კესარიოსი

ცვალების მონასტერში სკოლის გახსნა. გაზ. „ივერია“ დიდი სიხარულით გამოეხმაურა ამ ამბავს და თავის ფურცლებზე მცირე წერილიც გამოაქვეყნა: „ერთი ახალი სამრევლო სკოლა კიდევ შეემატა ჩვენს ქალაქს. ეს სკოლა გაუმართავს ფერისცვალების მონასტრის წინამძღვარს, არქიმანდრიტს კესარიოსს მონასტრის ეზოში ავლაბრის ღარიბ ყმაწვილებისთვის. 40 ყმაწვილისთვის უკვე ყველაფერი მზად არის ამ სკოლაში და მასწავლებელიც უკვე დანიშნულია. ვისაც ჰსურს, მიაბაროს შვილი, უნდა მიჰმართოს თხოვნით ამა მონასტრის წინამძღვარს „ღარიაში“. შემდეგისათვის მას, არქიმანდრიტს მამა კესარიოსს, განზრახვა აქვს, ეს სკოლა ორკლასიან სკოლად გადააკეთოს“.

არქიმანდრიტ კესარიოსის დროს ფერისცვალების მონასტერში ინახებოდა უძველესი ქართული ხელნაწერები და წიგნები, რომლებიც არქიმანდრიტ ტარასის (ალექსი-მესხიშვილი) აღზრდილ მონაფეს, მღვდელ-მონაზონ ნიკონს ეკუთვნოდა. აი, რას წერდა ამასთან დაკავშირებით ქართული პრესა: „ამას წინად ჩვენს გაზეთში მოხსენებული იყო, რომ ერთმა ბერმა შეიძინა რამდენიმე ძველი ქართული წიგნი და მათ შორის „ისტორია ფილოსოფიისა“. ეს ბერი გახლავთ დარიის მონასტრის ბერი ნიკონ ჯაბარაშვილი (შეცდომაა, მისი გვარია ჯობინაშვილი — გ. მ.), რომელსაც დიდძალი ქართული წიგნები აქვს თურმე. ამ ბერის წიგნთსაცავი დაუთვალა იერებია ბ-ნ ნ. მარს და ა. ხახანაშვილს და ამათ ამ წიგნთსაცავში რამდენიმე პერგამენტის ხელთნაწერი აღმოუჩენიათ. კარგი იქნება ამ ბერის წიგნთსაცავი შთამომავლობას არ დაეკარგოს და კარგს და საიმედო ადგილას, თუნდა „წერაკითხვის საზოგადოებაში“ ინახებოდეს“.

1889 წლის 6 მაისს წმ. ვლადიმერის IV ხარისხის ორდენი უბოძეს. 1893 წლის 15 მაისს წმ. ვლადიმერის III ხარისხის ორდენი უწყალობეს. 1898 წლის 6 მაისს, იმპერატორის კაბინეტიდან გაცემული საიმპერატორო გვირგვინით შემკული გამშვენებული ჯვრით დაჯილდოვდა. 1900 წლის 30 დეკემბერს, მშობლიური სოფ. შაშიანის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძრის გარემონტებისთვის მწყემსმთავრული მადლობა გა-



მარტვილის მონასტარი

მოეცხადა. არქიმანდრიტი კესარიოსი 1901 წლის 11 დეკემბერს გარდაიცვალა. გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ წერდა: „ამა თვის 15 ტფილისის ფერისცვალების მონასტერში მიასვენეს გვამი გარდაცვალებულის არქიმანდრიტის კესარიოსისა. მწირველი ბრძანდებოდა მათი მეუფება ეპისკოპოსი გორისა კირიონი, ქალაქის სამღვდელოებითა. წირვა იყო ქართულად და გალობდა ქართულად ორი გუნდი. ერთი ბერიების ლოტბარობითა და მეორეც ამავე მონასტრის სამრევლო სკოლის ყმაწვილებისა — მასწავლებლის ლოტბარობით. მგალობელნი მშვენივრად გალობდნენ და ყველას სასიამოვნოდ მიაჩნდა ქართული წირვა. ნამეტან შთაბეჭდილებას ახდენდა მთავარდიაკვნის კარგარეთელის მშვენიერი ხმა და ქართული კილო. წირვას დიდძალი ხალხი დაესწრო, ნათესავები და ნაცნობები და

დიდად გლოვობდნენ განსვენებულს არქიმანდრიტს კესარიოსს, რომლის გვამიც იმავე ტაძარში მიიღეს“.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე №21118; საქმე №23979; ფ. 489, აღწერა 1, საქმე; ფ. 500, აღწერა 4, საქმე №2, გვ. 9-10; ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, აღ. ოქროპირიძის ფონდი, საქმე №830; გაზ. „დროება“ 1879წ. №189, გვ. 2; №193, გვ. 2; ჟურნალი „მწყემსი“ 1884წ. №11, გვ. 2; 1889წ. №7-8, გვ. 1; გაზ. ივერია 1889წ. №114, გვ. 2; 1890წ. №220, გვ. 2-3; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1893წ. №12; 1898წ. №11; 1901წ. №3; 1902წ. №1, გვ. 8-9; გაზ. „ცნობის ფურცელი“ 1901წ. №1674, გვ. 1-2.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვინაა ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქვდილი მასალების გამოცხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“
ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.
სახაზინო კოდი — 45 01 56.
რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუკრიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გავერცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი სიმონ გაბიანი

**„თავისუფალი სვანეთის და განსაკუთრებით უშგულის
პირველ მისიონერი“**

მღვდელი სიმონ დავითის ძე გაბიანი 1795 წელს სამეგრელოს სამთავროში, სადადიანო სვანეთში, სოფ. შკედში გლეხის ოჯახში დაიბადა. წერა-კითხვა, გალობა და საეკლესიო ტიბიკონი მარტილის (მეორე ვერსიით — ცაგერის) მონასტერში ისწავლა. 1824 წლის 21 მარტს ჭყონდიდელმა მიტროპოლიტმა ბესარიონმა (დადიანი) დიაკვნად აკურთხა, იმავე წლის 24 აპრილს მღვდლად დაასხა ხელი და შკედის ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძარში განამწესა. 1857 წლის 10 მაისს უშგულის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1860 წლის 28 სექტემბერს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1864 წლის 16 ივნისს (მეორე ვერსიით — 1866 წელს) კვლავ შკედის ტაძარში განამწესეს. იმავე წლიდან უშტატო მღვდელმსახურია. 1870 წელს პენსიაზე გავიდა. მღვდელ სიმონს ჰქონდა ჯილდო — ყირიმის ომის (1853-1856წწ.) სამახსოვრო წმ. ვლადიმერის ლენტიანი ბრინჯაოს ჯვარი.

მღვდელ სიმონ გაბიანზე საინტერესო ინფორმაციას გვაწვდის სვანეთში მოღვაწე არანაკლებ ცნობილი სასულიერო მოღვაწე, დეკანოზი ბესარიონ

ნიუარაძე, რომელიც „თავისუფალი სვანის“ ფსევდონიმით აქვეყნდებდა სტატიებს ჟურნალ-გაზეთებში. 1888 წელს გაზეთ „ივერიაში“ იბეჭდებოდა მისი ფელეტონი „უშგულის აღწერა, სვანთა ყოფაცხოვრებიდან“, სადაც იგი მოგვითხრობს მღვდელ სიმონზე: „... ახლა უშგულს მიაქცია ყურადღება უსლარმა. გაიგო, რომ უშგულის გარდა სვანეთი ასე თუ ისე შეერთებულია რუსეთთან, მოინდომა ეს საქმე თვითონ გაეთავებინა და კიდევ გათავდა ერთის კაცის მეცადინეობით, რომელზედაც რამდენიმე სიტყვის უთქმელობა უსამართლობა იქმნება. ჩვენ ვამბობთ ლაშხეთელ მღვდელ სიმონ გაბიანზე, რომელიც უეჭველად უნდა ჩაითვალოს თავისუფალი სვანეთის და განსაკუთრებით უშგულის პირველ მისიონერად. მღვდელი სიმონ გაბიანი ბუნებით სვანია, სცხოვრობს სადადიანო სვანეთის ლაშხეთის საზოგადოებაში, სოფელ შკედს. როგორც დიდი ხნის დამსახურებული, იღებს პენსიას 130 მანეთს. მღვდელი სიმონი დღეს 108 წლის მოხუცია, მაგრამ ისე ცოცხალი, ისე ჯანმრთელი, რომ არავინ დაიჯერებს, თუ იმისი წლოვანობა 60 წ. აღემატება. ტანად



ლაშხეთის საზოგადოების, სოფ. შკედის ტაძარი

პატარაა, თმა-წვერ გაყვითლებული, თავისებურად ჩაცმა დახურვის და ცხოვრების მოყვარე ეს „პატარა ხუცესი“ (კოტოლ ბაპ) დანახვისთანავე მიიქცევს მნახველის ყურადღებას. საღმრთო წერილი უსწავლია ცაგერის მონასტერში, მღვდლად კურთხეულა მარტვილში. საღმრთო წერილის ცოდნაში ბევრი რამ აკლია, ნამეტურ ტიპიკონში, მაგრამ ეს სრულიადაც არ უშლიდა პატარა ხუცესს, რომ ღმერთი წმინდის გულით შეეყვარა და ხალხის გულიც მოეგო. უშგული დღესაც წმინდანსავით უყურებს ამ ხუცესს. წარსულიდან ბევრი რამ ახსოვს სიმონ მღვდელსა. იგი იცნობდა უწინდელ საქართველოს ეგზარქოსის ისიდორეს, ახსოვს თ. ივ. მუხრან-ბატონი და გ. რ. ერისთავი, როდესაც იგინი ქუთაისში ყოფილან სამსახურში. ბარტოლომეი, ბაქრაძე, უსლარი, რადდე — ყველა იმის დროს ყოფილან სვანეთში. ბევრს საინტერესო რამეებს მოჰყვება თავის ნაცნობობის შესახებ დიდკაცებთან. მოვიყვან ორს:

1) როდესაც ეგზარქოსმა ისიდორემ (ეზლანდელი პეტერბურგის მიტროპოლიტი) დამიბარა ტფილისშიო, — მიაბო სიმონ მღვდელმა, — დიდი მადლობა მითხრა სვანეთში მოღვაწეობისათვის და სკუფიათი დამაჯილდოვაო. სკუფიაზე უარი განაცხადე და შევატყე ეგზარქს - არ ეჭაშნიკაო. რომ დამემშვიდებინა ეგზარქოსი, მოვახსენე: თქვენო მეუფებაჲ, მე რომ ეს თქვენი საჩუქარი წავიღო, სვანები სხვანაირად იფიქრებენ რასმე და შეიძლება ისე არ გამიგონ, როგორც აქამდის მიგონებენ. ჩემის აზრით, ის ემჯობინება, ეს სკუპია იმას უბოძოთ, ვისაც გაუხარდება და მე კი თქვენი ღოცვა-კურთხევა გამატანეთ სვანეთშიო.

2) ერთი ახირებული ხასიათი სჭირს სიმონ მღვდელსა: თავის ხანგრძლივს სიცოცხლეში გული (მკერდი) არ შეუკრავს, ასე რომ მუდამ გულ-ლია დადის; პერანგის ღილსაც არ იბნევს. თ. გ. ერისთავს არ მოსწონდა ესა და რამდენჯერმე მთხოვა, რომ პერანგი მაინც შემეზნია, მაგრამ მე მაინც ჩემი მემართებოდა. ერთხელ ქუთაისს დამიბარა, გამოვცხადე ჩვეულებრივ გულ-გაღებულს. როდესაც გამოვეთხოვე, თ. ერისთავმა მიბრძანა, რომ ხვალ თქვენ მოგიტანენ ახალ ტანისამოსს, ჩაიცვით და ისე მობრძანდითო. თურმე თ. ერისთავს ებრძანა, რომ ხვალისათვის ახალი ტანისამოსი შეეკერათ ჩემთვის. მეორე დილას თერძმა მომიტანა და თავის ხელით შემეზნია ახალუხისა და კაბის დუგებები. ავდექი და თ. ერისთავთან მივედი. ლაპარაკის დროს ყველა დუგებები ახალუხისა და კაბისა შემხსნოდა ჩემდა გაუგებრად და ერისთავმა ისევ დაინახა ჩემი გაღელი გული. ერისთავმა რომ ამას შეჰხედა, მითხრა: მამაო, როგორც გინირავს, ისე სწირე, ეტყობა, ვერაფერი დუგმა შენს გულს ვერ შეჰკრავსო...

უწინდელ დროში ლაშხეთის საზოგადოების სო-



თავადი გ. ერისთავი

ფელს მახაშს ბეგარა ჰმართებია უშგულისა. ყოველს მარიამობას მახაშს რვა დოქა ღვინო უნდა მიეტანა უშგულისათვის. მებეგრეებს სიმონ მღვდლისათვის ეთხოვნათ წაყოლა, რაზედაც უკანასკნელი დათანხმებულა. წასულა უშგულს, სადაც ძლივს გადარჩენილა სიკვდილს. საქმე იმაშია, რომ რაჭველს თავად მერაბ წულუკიძეს ჰმართებია ბეგარა თუ შესანიშნავი უშგულის ღვთისმშობლისა - 18 კასრი ღვინო, რომელიც წულუკიძეს ყოველ წელს უნდა მოეტანა უშგულისათვის. ამ ბეგარის შესახებ სიგელი ჰქონია მიცემული თ. წულუკიძეს. ეს სიგელი უშგულს ჰქონდა შენახული (ახლაც არის ეს სიგელი, მაგრამ დაგლეჯილია) ეკლესიაში. თავად იაშვილებსა (ეს იაშვილები ცხოვრებულან სოფ. სადმელს და გარდაუსახლებია რუსის მთავრობას ურჩობისათვის) და თავად მერაბ წულუკიძეს დავა ჰქონიათ ადგილების შესახებ და ეს სიგელი საჭიროდ აღმოჩენილა. მერაბ წულუკიძის ნაცნობი ყოფილა სიმონ მღვდლის მამა. ამისათვის უთხოვნია, რომ როგორმე მოეტანა ეს სიგელი უშგულიდამ. სიმონის მამას ეს მოუხერხებია; ნამოუყვანია ორი უშგულელი თ. წულუკიძესთან სიგელის უკან დასაბრუნებლად. სიმონის მამა და ორი უშგულელი რაჭას რომ მისულან, თავად იაშვილებსას გაუთენებიათ ღამე. იაშვილებს ეს ამბავი გაუგიათ და უთქვამთ ორი უშგულელისათვის, რომ ეს სიგელი წულუკიძისათვის არ მიეტანათ, თორემ ის ბერებს გარდასცემს და უშგულის საქმე დაიღუპებაო. ორ უშგულელს ეს დაუჯერებიათ, ამდგარან ღამე და ეს სიგელი ისევ უკან წაუღიათ. ამათ ეთქვათ უშგულისათვის, რომ დავით გაბიანს, სიმონის მამას

უშგულის დაღუპვა უნდაო და სხვადასხვა. უშგული ამ შემთხვევის გამო ძალიან ემდურებოდა დავით გაბიანს და რაკი შეიტყეს, რომ სიმონ მღვდელი იმის შვილიაო, პასუხი მოითხოვეს და მუქარაც დაუწყეს. მე ამ ამბისა არაფერი ვიცოდით, მითხრა სიმონმა. საქმე იქამდე მისულა, რომ სიმონი კინალამ მოუკლავთ, რომ ორი ნაცნობი პაპი არ გამოსარჩლებოდა და აგრეთვე თავის მოხერხებულის პასუხით თავი არ მოეწონებინა უშგულისათვის.

ამგვარმა ლაპარაკმა ხალხი მოაღბო და რაკი შეიტყო, რომ სიმონი კეთილი კაცი უნდა იყოსო, ყრილობამ წინადადება მისცა, დაეფიცა უშგულის ერთგულობაზე. სიმონმა ეს თხოვნა შეასრულა. უშგულმა თავის მხრივ, დაუდვა სიმონ მღვდელს ერთგულების ფიცი. ამიერიდგან სიმონ მღვდელი შეიქმნა ერთი ერთგული წვერი უშგულისა. ამ დროიდან სიმონ მღვდელი რჩება უშგულში, იგი თავის მრევლს თავს ანებებს ლაშხეთში და უშგულში იწყებს მისიონერულს მოღვაწეობას უსასყიდლოდ. იმ დროს უშგულში, როგორც საზოგადოდ სვანეთში, პაპები ძალაში იყვნენ. სიმონ მღვდელი კარგს განწყობილებას იჭერს ამათთან. როგორც ერთ-ერთი მთავარ-პაპათაგანი. იგი დაიარება მათთან წირვაზე, როცა რიგით შეხვდება, სწირავს, როცა არა, ისმენს პაპების ახირებულ წირვას. ერთ ადგილას ბინა არა აქვს; მთელი საზოგადოება იმისი სახლია, სადაც უნდა, რომელს ოჯახშიაც ისურვებს, რჩება რამდენიმე დღე და ღამე და ყველანი მოხარულნი არიან იმის მისვლისა. ყველა ოჯახში „პატარა მღვდელი“ ლაპარაკს უგდებს ქრისტესა და იმის რჯულზე. ცოტა ხნის განმავლობაში იქამდე მიაღწია, რომ მთელი უშგული მონათლა. ეს იყო მაშინ, როდესაც სვანეთში არსად მღვდელი არ იპოვებოდა. გადის წელიწადები. მთავრობა მღვდლებს ჰგზავნის სვანეთში და ამ დროს მთავრობას ხვდება უშგულში მღვდელი სიმონი. ეს გაიგო მაშინდელმა საქართველოს ეგზარქოსმა ისიდორემ და ამიტომაც არასოდეს არ ივიწყებდა სიმონ მღვდლის მოღვაწეობას. შემდეგში სიმონს ენიშნება ჯამაგირი 400 მანეთი. უშგულში მღვდლობდა იგი 1866 წლამდე. ამ წელს იგი სტოვებს უშგულს და მიდის თავის სახლში. უშგული ძლიერ სწუხს იმის წასვლას. აი, ამ სიმონ მღვდელმა



მღვდელი სიმონ გაბიანი

მოიყვანა უშგული პოლკოვნიკ უსლართან და მიაღებინა რუსის ქვეშევრდომობა 1857 წელსა.

1888 წელს რიდესაც მღვდელი ბესარიონი ამ სტატიას წერდა, მოხუცებული სვანი მოძღვარი კიდეც ცოცხალია. სავარაუდოდ, იგი ამ ამბიდან მალევე გარდაიცვალა.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 40409; გაზ. „ივერია“ 1886წ. 262, გვ. 2; 1888წ. 69, გვ. 1-2.

ლიტ: კეზევაძე მ. „ეგზარქოსობისდროინდელი რაჭის ეკლესიები და მღვდლები“, ქ. ქუთაისი, 2007წ. გვ. 25; გვ. 28.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტრთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს განვიხილოთ ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაფილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
 რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
 სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გავუა, ნინო გავომავილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუკრიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კეჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ილია მათიკაშვილი 1859-1929

„ასე რაღ აძირებენ... ან ქართული ენის მასწავლებლებს,
ან მღვდლებს, თუ არა პირადი ანგარიშებისთვის?“

დეკანოზი ილია 1859 წლის 4 სექტემბერს თბილისის გუბერნიაში, თელავის მაზრის სოფ. ყვარელში, მღვდელ კირილე მათიკაშვილისა და ნინო გულისაშვილის ოჯახში დაიბადა. სწავლობდა თბილისის სასულიერო სემინარიაში, რომელიც არ დაუმთავრებია. 1880 წლის 21 დეკემბრიდან 1884 წლის 1 აგვისტომდე ყვარლის ორკლასიანი სასოფლო-საბაღო სასწავლებლის პედაგოგად მუშაობდა. 1885 წლიდან სამხედრო-სასულიერო უწყებაში მიიღეს და მედავითნედ დაინიშნა. 1885 წლის 30 ნოემბერს დიაკვნად აკურთხეს და თბილისის წმ. ნიკოლოზის სახ. სამხედრო ტაძარში დაადგინეს. ახალგაზრდა მოძღვარი იმთავითვე ჩაერთო საზოგადოებრივი ცხოვრების ფერხულში. ხშირად აქვეყნებდა სხვადასხვა ხასიათის წერილებს იმუამინდელ ქართულ პრესაში, სადაც სხვადასხვა აქტუალურ თემებს აშუქებდა. 1890 წელს დიაკვანი ილია ქართული საეკლესიო კითხვა-გალობის შესახებ საინტერესო სტატიას აქვეყნებს გაზ. „ივერიის“ ფურცლებზე: „ამ თვის „ივერიის“ №79-ის ახალ ამბებში მოხსენებულია ქ. ტფილისის საბლალოჩინოს მღვდელთა კრების გარდაწყვეტილება იმის შესახებ, რომ ტფილისის დიაკვნებმა უნდა იარონ ავლაბრის წმინდა მარინეს სამრევლო სკოლაში ოთხშაბათობით და პარასკეობით, საღამოს შვიდს საათზე, სადაც ისინი ისწავლიან მღ. ვასილ კარბელაშვილისაგან ქართულ საეკლესიო გალობასაო. ვინც იცის, რა მდგომარეობაშია ქართული საეკლესიო კითხვა-გალობა, იმათთვის, რასაკვირველია, სასიამოვნოა, სანატრელია ამისთანა მოვლენა. მაგრამ, საუბედუროდ, არ შემოძლიან არ აღვიარო, რომ ეს ერთი ნახევარია იარის წყლულის გასამრთელეზად, მეორე ნახევარი წყლულისა უხეირო კითხვაა. მე იმაზე უკეთესად ვერ დავხატავ, რა გავლენა აქვს ადამიანზე კარგ კითხვას, როგორც გაზეთმა „ივერია“ 18 თებერვალს #37-ში გამოსთქვა თავის მეთაურში. დიდი რამ არის, ვინც იცის კარგად ნაკითხვა ნასაკითხისაო, ამბობს გაზეთი და შემდეგ განაგრძობს: „ხელოვნური კარგი ნაკითხვა არა მარტო სასურველია, სასარგებლოც არის, ნამეტნავად იქ, სადა წასაკითხს საქმე გრძნობასთანა აქვს, სადა სიტყვამ გულამდე უნდა მიაღწიოს მთელის თავის სავსეობით, სიღრმე-სიგანით, მთელის თავის მხურვალეობით, რომ გული მისძრას-მოსძრას, ჩვეულებრივ თვლემისაგან გამოაფხიზლოს და ფრთა შეასხას ან წელისა და წყნარის აღტაცებისა და სა-

სოებისათვის, ანუ რისხვისა და წყრომის ქარტახისა და ჭექა-ქუხილისათვის...“ მკითხველს თუ უნდა თითონვე მიმართოს იმ მეთაურს და მე კი სრულიად ვეთანხმები იმის ავტორს და გულადად ვიტყვი, რომ კითხვას პირველი ალაგი უჭირავს და გალობას მეორე. ახლა ვიკითხავ, საიდან უნდა იქონიოს ამისთანა გავლენა მკითხველმა მსმენელზე, როდესაც, ზოგჯერ-კი არა, მომეტებულ ნაწილადაც, თითონ არ ესმის, რასაც კითხულობს. აქ საჭიროა ცნობიერი კითხვა და არა მეხანიკური, დიაკვნური. ცნობიერი კითხვისთვისაც ისე უნდა ემზადებოდნენ დიაკვნები, როგორც კარგის გალობისათვის. მამა ვასილ კარბელაშვილი მარტო ვერ გაუძღვება ამისთანა რთულ საქმეს. საჭიროა მთელმა ტფილისის სამღვდელთა მიიღოს მონაწილეობა და არ დაზოგოს დრო: კვირაში ორი საათი რომ მოანდომოს თითო მღვდელმა, საქმე წინ წავა. მხოლოდ შესაკრებელი ადგილი განაპირი კი არ უნდა იყოს, როგორც ავლაბარი, შუა ქალაქში, ცენტრში უნდა დაინიშნოს, რაიცა ძლიერ ადვილია. იარმუკის მახლობლად ქ. ტფილისში საღმრთო წიგნთ-საკითხავია, სადაც მსურველნი იკრიბებიან და თითო-ორ-ოლა მამების ხელმძღვანელობით სწავლობენ ცნობიერ კითხვას საეკლესიო წიგნებისას, საღმრთო ისტორიას, გალობას. გალობას სწავლობენ კარბელაანთებურს და გურულს, რომელიც საჭიროა კარბელაანთებურის გალობის შესავსებლად. ჩემის აზრით, არ იქნება ურიგო ეს ორივე ერთ ფერი დაწესებულებანი შეუერთონ ერთმანეთს: რასაც თითოეული ცალკე ვერ მოახერხებს, ორივესთვის ერთად ადვილი მოსახერხებელი იქნება. იმედია, როგორც აქამდის არ დაუზოგავთ თავიანთი შრომა მამა მღ. პ. ყონჩუაშვილსა (იგულისხმება კონჭოშვილი — გ. მ.) და მელქისედეკ ნაკაშიძეს, გულმოდგენით მეცადინეობას, არც ამას იქით დაზოგავენ. ამათ მიემატებათ მამა კარბელაშვილი და სხვები. ამისთანა შეერთებას მეორე უპირატესობაც ექნება. იმათაგანი, რომელნიც ეხლა წიგნთ-საკითხავში დაიარებიან, ბევრნი მიემხრობიან დიაკვნებს და შეეშველებიან ეკლესიაში გალობის დროს, როგორც ეხლა ჩუღურეთის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიაშია. თითო დიაკვანი და ორ-ორი, ან სამ-სამი ამათი თანამხანაგნი პატარა ხოროებს შეადგენენ“.

1893 წლის 24 აგვისტოს დიაკვან ილიას (მეორე ვერსიით — 5 სექტემბერს) მღვდლად დაასხეს ხელი

და ახტინის სამხედრო ტაძრის კაპელანად განამწესეს. 1895 წლის 20 აგვისტოს ქ. ელიზავეტოპოლის (ეხლ. ქ. განჯა) 156-ე ფეხოსანი პოლკის მიქაელ მთავარანგელოზის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1898 წლის 8 დეკემბერს ქ. ქუთაისში ადგილობრივ სამხედრო ლაზარეთში არსებულ ყაზანის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ხატის სახ. ტაძარში დაადგინეს. 1899 წლის 5 ოქტომბრიდან 1905 წლის 30 აგვისტომდე ქუთაისის ექვსწლიანი საქალაქო სასწავლებლის საღვთო სჯულის პედაგოგია. 1901 წლის 5 სექტემბრიდან 1906 წლის 5 ოქტომბრამდე მღვდელი ილია იყო იმერეთის ეპარქიალური სასწავლო საბჭოს ქუთაისის მაზრის განყოფილების თავმჯდომარე და ხაზინადარი. 1902 წელს ქუთაისის ქალთა გიმნაზიაში დაინიშნა. ამასთან დაკავშირებით, ქართული პრესა წერდა: „ქუთაისის დედათა გიმნაზიაში ქართული ენის მასწავლებლად ბ-ნ აკოფოვის ადგილზე დაუნიშნავთ მღვდელი მათიკაშვილი. იგი გულმოდგინედ შესდგომია საქმეს; იმას უკვე შეუდგენია ქართული ენის პროგრამა, მაგრამ, რომ ეს პროგრამა უფრო შემუშავებული ყოფილიყო, მ. მათიკაშვილს უსარგებლნია ს. თ. ხუნდაძის წინადადებით, და 2 ოქტომბერს ქუთაისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოების დარბაზში წარუდგინა პროგრამა ქართულის ენის მასწავლებელთა კრებას, რომელსაც ოცამდე კაცი დაესწრო. კრებას ქართული ენის საზოგადო პროგრამა უნდა შეუმუშავებინა, მაგრამ რადგანაც ამ კრებას არ დაესწრნენ გიმნაზიისა და რეალურ სასწავლებლის მასწავლებელნი, ამიტომ საზოგადო პროგრამის შემუშავება შემდეგი კრებისათვის გადაიდვა. განხილულ და შესწორებულ იქმნა მხოლოდ მ. მათიკაშვილისაგან წარმოდგენილი პროგრამის ერთი ნაწილი, დანარჩენი კი შემდეგის კრებისთვის გადაიდვა. ამ შემუშავებულ პროგრამის შინაარსს შემდეგში გავაცნობთ მკითხველებს“.

ერთწლიანი პედაგოგიური მოღვაწეობის შემდეგ მღვდელმა ილიამ გაზეთ „ივერიის“ ფურცლებზე პატარა წერილი გამოაქვეყნა, სადაც სასწავლებელზე მდგომარეობაზე და იქ არსებულ მიღწევებზე საუბრობდა: „შარშან, ე. ი. 1902 წელს, ენკენისთვეში, მე დამნიშნეს ქართული ენის მასწავლებლად წმიდა ნინოს ქალების სასწავლებელში. არ შეეხებოდა იმას, რა მითქმა-მოთქმა გამოიწვია მაშინვე ამ ჩემმა დანიშვნამ. ასეც უნდა მომხდარიყო და არც მიკვირდა, რადგან არავინ მიცნობდა.“

აგერ, გავიდა ერთი წელიწადი, და სასწავლებლის VII კლასის გამოცდის შემდეგ, მადლობა მივიღე ბევრისაგან. გამოცდას დაესწრნენ ისეთნი პირნიც, რომელნიც დიდად დაინტერესებულნი არიან ქართული ენის წარმატებაში და საპატიო ადგილი უჭირავთ საზოგადოებაში. მართალია, XIX ს-ის ლიტერატურის შესახებ არაფერი დაუწერიათ VII კლასელებს, როგორც „ნოვოე ობოზრენი“-ის კორესპონდენტი ანუგეშებდა საზოგადოებას, მაგრამ მცირე დროს შესაფერად შეისწავლეს

ზოგი რამ, რაც უფრო საჭირო იყო ამისთანა თემაზედ თხზულების დაწერას, თუ 3-4 წლის შემდეგ მოვესწარიტ, ღმერთს მადლობას შევსწირავთ: ჯერ ერთი ცოტა გაკვეთილებია ქართული ენისა და მეორე, როგორც ბ-ნმა ს. ხუნდაძემაც აღნიშნა, ქართული ენის სწავლა სავალდებულო არ არის სასწავლებელში და მოწაფეები გულმოდგინედ არ ეკიდებიან; ზოგისთვის სასწავლო ნიგნიც კი ვერ მოგვიტანია გაკვეთილზედ.

ამ ერთის წლის განმავლობაში ქართული ენის სწავლების გაუმჯობესებას წმ. ნინოს სასწავლებელში ამტკიცებს თვით ქუთაისის გუბერნიის თავად-აზნაურობის წინამძღოლი თ. ს. ლორთქიფანიძე, რომელიც დიდი წინააღმდეგი იყო ჩემი ქართული ენის მასწავლებლად დანიშვნისა. ასეთი აზრის შეცვლა, ამისთანა ჭკუა დამჯდარი, განვითარებული და პატიოსან მოღვაწისაგან, როგორც თ. ს. ლორთქიფანიძეა, მგონი უსაფუძვლო არ უნდა იყოს.

ამის შემდეგ გამომდგარან ზოგიერთი ვაჟბატონები და გაიძახიან: „ეხლანდელი მასწავლებლები მცენარეს ფრინველისაგან ვერ არჩევენ და ყაყაჩო ხეზედ ზის და გალობსო — აზერები ბინებდნენ მონაფეებსო“. მღვდლების მასწავლებლად დანიშვნაც ძლიერ უხერხულად მიაჩნიათ, რადგან 840 მანეთად უფრო თავისუფალს კაცს იშოვნიან. ნეტავი გამაგებინა, ასე რად ამცირებენ ეს ვაჟბატონები ან ქართული ენის მასწავლებლებს, ან მღვდლებს, თუ არა პირადი ანგარიშებისთვის? ბარემ ეთქვათ იმ დალოცვილებს, აგერ აქა ვართ, თავისუფალი, მოცლილი კაცები, თანაც ზედმინევიტ ქართული ენის მცოდნენი, გამოავდეთ ვილაც მღვდელია და ჩვენ მოგვეცით ეგ ადგილიო, ყაყაჩოს მაგიერ ჩვენ აქლემს შევაჯდენთ ხეზედ და ვაყროყინებთო! ასეა თურმე წესათ განათლებულ ქვეყნებში, სხვა უნდა გაქელო, ტალახში ამოსვარო და შენ ისე ამალდე, განსპეტაკდე. საფრანგეთში სამღვდელოებას დევნიან და საქართველოში მღვდელს რომ უზნკინო მაინც, განათლებულს არ დაგიძახებენ. ერთი მითხარით, თქვენ, მოცლილნი — ქართული ენის გულშემატკივარნი, რომელი ქართველი მღვდელი იცით, რომ მცენარე ფრინველისაგან ვერ გაერჩიოს, ყაყაჩო ხეზედ შეესვას და ეგალობებინოს. ასეთი სიტყვების თქმით, ნეტავი რა გულშემატკივრობას იჩენთ საზოგადოების წინაშე! სხვათა დამცირება და ფეხქვეშ გაშეშვაც არ ვარგა, თორემ თქვენც იცით!..

დასასრულ, ვარწმუნებ პატივცემულ საზოგადოებას და მოსწავლეების მშობლებს, რომ მთელი წლის განმავლობაში, ჩემი მოუცლელიობით, გაკვეთილი არ გამომიტოვებია. წინააღმდეგ, სხვის მაგიერადაც მე ვაძლევდი გაკვეთილებს; კითხეთ სასწავლებლის მთავრობას. იმდენი დრო და ენერგია მაქვს, რომ შემიძლიან კვირაში 30 გაკვეთილი მივცე; ამას უსაფუძვლოდ არ ვამბობ; ვისაც სურს, პირადად მომკითხოს აღსნა.

რაც შეეხება იმას, ვიცი თუ არა ქართული ენა... ცოტა არ იყოს საჩოთიროა ამის შესახებ ლაპარაკი: თავის ქება კიტრად ღირს. თუ ამ ერთმა წელიწადმა ვერავინ დაარწმუნა, დრო კიდევ წინაა. ამასაც დავსძენ, რომ უნაკლულო კაცთაგანი არავინაა, შეიძლება სრულიად და უნაკლულოდ არ ვიცოდეთ ენა, მაგრამ ის იმედი-კი მაქვს, რომ საქმის სიყვარული ყველა ნაკლს შემოვსებს“.

1904 წელს მოძღვარი რამდენიმე თვე ქ. ფოთის 257-ე ფეხოსანი სარეზერვო პოლკის კაპელანი იყო. იმავე წელს ისევ ქუთაისში დააბრუნეს. 1907 წლის 5 სექტემბერს მღვდელი ილია აღმოსავლეთ ციმბირის 16-ე მსროლელი პოლკის მიქაელ მთავარანგელოზის სახ. ტაძრის კაპელანად გადაიყვანეს (ოჯახში შემორჩენილია მოგონება, რომ მოძღვრის ციმბირში გადაყვანა დაკავშირებული იყო მის მეუღლესთან, რომელიც იმ პერიოდში მარქსის ნაშრომებს კითხულობდა და ვილაცამ დააბეზლა. ხელისუფლებამ იგი ციმბირში გადაასახლა და მამა ილიაც, რა თქმა უნდა, მეუღლეს წაჰყვა). 1914 წლის 18 აგვისტოს პირველი მსოფლიო ომის დროს მისი პოლკი გერმანიის ფრონტზე გადაისროლეს და მღვდ. ილიაც მათთან ერთადაა. 1917 წლის 8 თებერვალს 79-ე ციმბირის პოლკში გადაიყვანეს და ციმბირის მე-20 მსროლელი დივიზიის მთავარხუცესად დაადგინეს. 1917 წლის 8 ივნისს მე-2 ციმბირული მსროლელი კორპუსის სამღვდელოებამ ჩრდილოეთ ფრონტის სამღვდელოების შეკრებაზე თავის წარმომადგენლად აირჩია. 1917 წლის 24 ივნისს ჩატარებულ ამ შეკრებაზე დეკ. ილია ჩრდილოეთ ფრონტის სამღვდელოების მხრიდან მთელი რუსეთის სამხედრო და საზღვაო სამღვდელოების კრებაზე დამსწრე დეპუტატად აირჩიეს, ხოლო 1917 წლის 5 ივლისს უკვე ამ კრებაზე რუსეთის სამხედრო და საზღვაო სამღვდელოების მხრიდან აირჩიეს დეპუტატად რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის საეკლესიო კრებაზე დასასწრებად. 1918 წლის 9 ივლისს დეკ. ილია კავკასიის მთავარსარდლის შტაბის განსაკუთრებულ განყოფილებაში განამწესეს, მაგრამ იმავე წლის 29 ივლისს ისევ უკან დააბრუნეს.

დაახლოებით 1919 წელს დეკანოზი ილია სამშობლოში დაბრუნდა და ალავერდის ეპარქიაში, სოფ. ყვარლის ერთ-ერთი სამრევლო ჩაიბარა. 1921 წლის 13 ივნისს შედგენილ ალავერდის ეპარქიის სამღვდელოების სიაში აღარ იხსენიება მოქმედ სასულიერო პირთა რიგებში. 1926 წლის 6 მაისს ალავერდის ეპარქიის, ნეკრესის ოლქის მთავარხუცესი, მღვდელი ვასილ მაისურაძე ალავერდელ ეპისკოპოს მელქისედეკს (ფხალაძე) სწერდა: „თანახმად ალავერდის საეპარქიო კანცელარიის მონერილობისა, ა/წ. 1 აპრილიდან #245 და ს.ს.ს. საბჭოს 28 ნოემბრის 1925წ. #443 დადგენილებისა ეკლესიას ჩამოშორებულ და ანაფორა გახდილ მღვდელთა ცნობების შეკრების შესახებ, მათ მეუფებას მელქისედეკ ალავერდელს მოვახსენებ შეკრებილ ცნობების მიხედვით ჩემდარწმუნებულ ოლქში სხვადასხვა სამრევლოებში იმყოფებიან შემდეგი ანაფორა გახდილი მღვდელ-



მღვდელი ილია მეუღლესთან და შვილებთან ერთად

ბი: სოფ. ყვარელში მათიკაშვილი ილია, მათიკაშვილი ივანე...“ აქ მთავარხუცესი ჩამოთვლის კიდევ რვა სასულიერო პირს. შემდეგ აგრძელებს: „სიტყვიერის შეკითხვისას მათიკაშვილმა ილიამ კირილეს ძემ (ყოფილი სამხედრო დეკანოზი) განაცხადა, რომ მან სავსებით იჯმნა მღვდელობისაგან. მას არა აქვს ნებართვა სამღვდლო ტანისამოსის გახდისათვის, მიწერილი არის ყვარლის კვირაცხოვლის ეკლესიაზე და არა აქვს სურვილი, დაუბრუნდეს ძველ სამსახურს. მათიკაშვილი ილია იმყოფება მასწავლებლად“.

1929 წლის 19 იანვარს ყოფილი დეკანოზი საქართველოს ცენტრალურ აღმასკომის თავმჯდომარეს ფილიპე მახარაძეს სწერდა: „...ამხანაგო ფილიპე, მე პირადად მინდოდა ტფილისში ჩამოსვლა და ამ საქმის მოხსენება, მაგრამ ამისთვის მატერიალური გარემოება ხელს არ მიწყობს. გთხოვთ გამოიძიოთ საქმე და აღმიდგინოთ მოქალაქეობრივი უფლება“. მიუხედავად ამისა, მისი თხოვნა არ იქნა გათვალისწინებული და 1929 წლის 24 მაისს სრ. საქართველოს ცაკის საორგანიზაციო განყოფილებამ დაადგინა: „როგორც ყოფ. მღვდელს უარი ეთქვას საარჩევნო ხმის უფლების აღდგენაზე“. ამ უარის შემდეგ დიდხანს აღარ უცოცხლია განამებულ და დატანჯულ მოძღვარს. შთამომავლების გადმოცემით, იგი იმავე, 1929 წელს აღესრულა.

დეკანოზი ილია დედაეკლესიაში ერთგული და თავდადებული სამსახურისთვის დაჯილდოებული იყო: 1899 წლის 5 სექტემბერს — საგვერდულით;



დეკანოზი ილია ოზიცრაბთან ერთად

1902 წლის 14 მაისს — სკუფიით; რუსეთის იმპერატორ ალექსანდრე III-ის სახ. სამახსოვრო ვერცხლის მედლით; 1905 წლის 14 მაისს — კამილავკით; 1908 წელს — რუსეთის წმ. სინოდის მადლობის სიგელით; 1913 წელს თებერვალში — რომანოვების 300 წლის მეფობასთან დაკავშირებით მოჭრილი საიუბილეო გულზე დასაკიდი მედლით; 1915 წლის 26 მარტს — რუსეთის იმპერატორის კაბინეტიდან გაცემული წმ. გიორგის ლენტიანი სამკერდე ოქროს ჯვრით; 1915 წლის 18 აპრილს — წმ. ანას III ხარისხის მახვილებიანი ორდენით; 1915 წლის 8 ივლისს — წმ. ანას II ხარისხის მახვილებიანი ორდენით; 1917 წლის 20 იანვარს — წმ. ვლადიმერის IV ხარისხის მახვილებიანი ორდენით; 1917 წლის 1 თებერვალს — დეკანოზის წოდებით; 1917 წლის 7 ოქტომბერს — ენქერით.

მეუღლე მარიამ/მაგდანა ილიას ასული შიუკაშვილი (დაბ. 1866წ.) და შვილები: ელისაბედი (თავდა-

პირველად სწავლობდა ქუთაისის ქალთა ეპარქიალურ სასწავლებელში, შემდეგ სწავლა განაგრძო ავსტრიაში, სადაც უმაღლესი განათლება მიიღო. მუშაობდა ქ. რიგაში, ქალთა გიმნაზიაში პედაგოგად. მიღებული ჰქონდა არაერთი ჯილდო. 32 წლის ასაკში მოკლული და გაძარცვული იპოვეს მატარებელში, როდესაც არდადეგებზე სამშობლოში ბრუნდებოდა; იოსები (დაბ. 22.06.1888წ., მონანილობდა პირველ მსოფლიო ომში, სადაც დაიჭრა. რევოლუციის შემდეგ წავიდა ემიგრაციაში, ჯერ ქ. ხარბინში, იქიდან კი აშშ-ი გადავიდა); კირილე (დაბ. 5.08.1893წ., დაიღუპა პირველ მსოფლიო ომში); სამ-

სონი (დაბ. 27.01.1897წ., სწავლობდა პეტროგრადის პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში. რევოლუციის შემდეგ თავის უფროს ძმასთან ერთად ისიც ქ. ხარბინში გადავიდა, იქიდან კი აშშ-ი ჩავიდა. 1923 წელს დაამთავრა ბერკლის უნივერსიტეტი. გარდაიცვალა 1961 წელს ქ. ნიუ-იორკში).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე; ფ. 1698, აღწერა 1, საქმე 31, გვ. 22; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე 1037, გვ. 259-263; გაზ. „კვალი“ 1893წ. 26, გვ. 7-8; გაზ. „ივერია“ 1890წ. 82, გვ. 3; 1903წ. 122, გვ. 3; გაზ. „ცნობის ფურცელი“ 1902წ. 1946, გვ. 1; დეკ. ილია მათიკაშვილის საოჯახო არქივი.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს პიხსნათ ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაუზიაროთ ჩვენს მასალას და გავაუმჯობესოთ მასალი. გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“
ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.
სახაზინო კოდი — 45 01 56.
რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გავომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მანუჩიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ზულალტერო: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბდონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

არქიმანდრიტი გერასიმე (დოგრაშვილი)

XVIII ს-ის 80-იანი წლები — 1868

არქიმანდრიტი გერასიმე — ერისკაცობაში გრიგოლ დოგრაშვილი XVIII ს-ის 80-იანი წლებში იმერეთის სამეფოში, სოფ. დოგრში დაიბადა. უცნობია, თუ სად მიიღო სასულიერო განათლება ან როდის მოხდა მისი ხელდასმბა. 1818 წელს უკვე მღვდელია, რადგან იმავე წლის 5 აგვისტოს იმერეთის ოლქის დროებითი მმართველი, გენერალი ალექსი ალექსანდრეს ძე ველიამინოვი (1785-1838წწ.) საქართველოს ეგზარქოს თეოფილაქტეს (რუსანოვი) წერდა: „ჩემთან შემოვიდა საჩივარი გარდაცვლილი აზნაურის ბეჟან კიკნაველიძის ანდერძთან დაკავშირებით. მისი ძმისშვილები - ბერი და პაატა კიკნაველიძეები ამტკიცებენ, რომ ბიძამ მთელი ქონება მათ დაუტოვა. მათ შორის ბერი კიკნაველიძემ განაცხადა, რომ დაკარგა ანდერძი და იმის შიშით, რომ ვინმე არ შეცდილობდა ქონებაში, ქუთაისის ოლქის სოფ. დოგრის მღვდელ გრიგოლ დოგრაშვილს შეადგენინა ყალბი ანდერძი ამა წლის აპრილის ხელმოწერით, რომელიც წარმოადგინა სასამართლოში. საქმის განხილვისას ეს სიცრუე გამოაშკარავდა. მღვდელმა აღიარა დანაშაული, რის შემდეგაც ბერი კიკნაველიძე დავაპატიმრე და ერთი თვით მკაცრი ყარაულის ქვეშ ნაობახტში დავამწვდი. თქვენი მხრიდან კი, გთხოვთ, შესაფერისი სასულიერო სასჯელი დაადოთ თქვენს დაქვემდებარებაში მყოფ მღვდელ გრიგოლ დოგრაშვილს“.

1819-1820 წლებში იმერეთში მოხდა ცნობილი საეკლესიო აჯანყება, რომელშიც სამღვდელოებაც აქტიურად მონაწილეობდა. სავარაუდოდ, მათ რიცხვში უნდა ყოფილიყო მამა გრიგოლიც, რომელმაც აჯანყების დამარცხების შემდეგ სხვა ქართველებთან ერთად დატოვა საქართველო და ოსმალეთის იმპერიას შეაფარა თავი. მამა გრიგოლი იერუსალიმში ჩავიდა და ქართველთა წმ. ჯვრის სახ. მამათა მონასტერში გაჩერდა, სადაც გერასიმეს სახელით ბერად აღიკვეცა.

არქიმანდრიტ გერასიმეზე შემორჩენილია რამდენიმე ცნობა, რომელიც იმუამინდელმა სასულიერო პირებმა შემოგვინახეს. მათ იმოგზაურეს იერუსალიმში და მამა გერასიმეს პირადად შეხვდნენ.

გაზ. „ივერიაში“ გამოქვეყნებულ თავის სტატიაში „საისტორიო და საბიბლიოგრაფიო წერილი (ჯვარის მონასტერი და მისი მდგომარეობა 1845 წლამდე)“ არისტო ქუთათელაძე წერდა: „ამჟამად მცხეთაში, წმ. ნინოს დედათ მონასტერში იმყოფება ხაზინადრად პატივცემული ნისიმე მონოზანი,



იერუსალიმი, 1844წ.

შრანგი ფოტოგრაფ ჯოზეფ ფილიპარ გირომის ფოტო

დეკანოზის იოსებ ციციშვილის ასული, რომელმაც შემთხვევით გარდმოშვა წასაკითხავად და გარდასაწერად შემდეგი წარწერანი, რომელნიც ჩამოუტანია მას ჯვარის მონასტრითგან (იერუსალიმშია) 1858 წელს. ამ პატივცემულმა მონოზანმა აგრე მიაგმო ამ ხელთნაწერის თავგადასავალი. 1858 წელში მას უმგზავრნია ჯვარის მონასტერში და უნახავს მეფის სოლომონ II-ის მოძღვარი მღვდელი გერასიმე ყანჩაველი (აქ გვარი ეშლება ან არისტოს, ან დედა ნისიმეს — გ. მ.), რომელიც გაჰყოლია მას იმერეთიდან. მღვდელი გერასიმე ბერად შემდგარა ჯვარის მონასტერში და არხიმანდრიტის ხარისხიც მიუღია. თუმცა მამა გერასიმესთვის ბევრი უთხოვნიათ ჯვარის მონასტრის მღვდელმთავრად კურთხეულიყო, მაგრამ არ დასთანხმებულა. მამა გერასიმეს დროს სცხოვრობდა ჯვარის მონასტერში ბერი ლორთქიფანიძე, რომელიც, როგორც შემდეგ გამოვიკითხე, ჰყოფილა ალექსანდრე. ეს ალექსანდრე ლორთქიფანიძე იყო ტატუ ლორთქიფანიძის შვილი, იმერეთში ცნობილის ირაკლი ლორთქიფანიძის ძმა სოფ. საჩინოდან. როგორც მამა გერასიმეს უამბნია ნისიმე მონოზანისათვის, ალექსანდრე ლორთქიფანიძე მეტად განვითარებული ჰყოფილა ქართულში, ბერძნულში, არაბულში და თურქულში და, თუმცა მის დროს სცდილობდნენ მის მღვდელმთავრად კურთხევას, იგი უდროოდ ყვავილმა მოჰკლავ (დრო არ ახსოვს დედა ნისიმეს). ეს წარწერა, სა-

ითგანაც ჩვენ პირი გარდმოვიღეთ ყოვლად უცვლელად, ეკუთვნის იმ ღვთისმშობელს და მონაზონისათვის სახსოვრად გარდმოუცია მამა გერასიმეს“.

ათონის მთის ქართველთა ახალი წმ. იოანე ღვთისმეტყველის სავანის წინამძღვარი, სქემილუმენი ბენედიქტე (ბარკალაია) ვიდრე ათონის მთაზე ჩავიდოდა, ჯერ წმ. მინა და იერუსალიმი მოილოცა. თავის მოგზაურობის შესახებ იგი წერდა: „დროსა ჩემის აღმოსავლეთთა ადგილთა მყოფობისა 1866 წელსა, მე, არა ღირსი, ღირს ვიქმენ ხილვად წმიდისა ქართველთა ჯვარის მონასტრისა იერუსალიმსა შინა, აღშენებულსა და შემკულსა ჩვენის ტომისაგან, ქართულნი წარწერანი და გამოხატულობანი კედელთა ზედა მისთა მრავალთა მეფეთა და ჩინებულთა ჩვენის ქვეყნისათა (რომელთა შორის არს სურათი პოეტის შოთა რუსთაველისა) და მდიდარი ქართულის წიგნებითა ბიბლიოთეკა ღირსნი არიან ყურადღებისა განათლებულთ ჩვენის ქვეყნის შვილთა, გარნა სდუმნიან განათლებულნი ჩვენნი. მონასტრის წიგნთსაცავი, სამსე მრავალ-გვარი ხელნაწერი პერგამენტის წიგნებითა, ხარტიებითა და გუჯრებითა, ვპოვე დროთაგან განხრწნილ, წვიმისა და ნოტიოსაგან, არასაკმაოდ დაცულ, რაისა გამო გარდამოვიტანე წიგნნი იგინი სხვასა დიდსა ოთახსა შინა, შემწეობითა და ბრძანებითა მონასტრის მის არქიმანდრიტისა გერასიმესითა (ქართველი, გვარად დოგრაშვილი), რომელიცა მიიცვალა 1868 წელსა და მისა შემდეგ მონასტერი უპყრიესთ ბერძენთა, რომელთაცა დააყოვნეს მონასტერი და სარგებლობენ დიდძალის შემოსავლითა...“

1883 წლის იანვარ-მაისში ენათმეცნიერი და ისტორიკოსი ალექსანდრე ცაგარელი სპეციალურად ქართველოლოგიური მიზნებით ეწვია ახლო აღმოსავლეთს. იგი იყო პირველი ქართველი მეცნიერი, რომელმაც მოინახულა ეს სავანეები. თავის ნაშრომში იგი წერდა: „ჩვენს დროს საკუთრივ ქართულ მონასტრად ირიცხება იერუსალიმის მახლობლად ჯვარის მონასტერი, აშენებული XI ს-ში ბაგრატ IV-საგან. ამ 40 წლის წინათ ილუმენობდა ქართველი ვინმე გერასიმე“.

წმ. მღვდელმონაშენ გრიგოლ ფერაძე 1936 წლის ზაფხულზე ესტუმრა წმ. მინას და დაგვიტოვა ძვირფასი ჩანაწერები. იგი ასევე ახსენებს მამა გერასიმეს: „1841 წელს ჯვრის მონასტრის წინამძღვარი



ალექსანდრე ცაგარელი

იყო არქიმანდრიტი გერასიმე, საქართველოდან. იგი სამი წელი წინამძღვრობდა, შემდეგ უარი თქვა თავის საეკლესიო თანამდებობაზე, 1845 წელს“. ნოროვის მიხედვით (1862 წ.), „ჯვრის მონასტერი ყოველთვის ეკუთვნოდა წმ. ბასილის ორდენის ქართველებს“. აქედან შესაძლებელია დავასკვნათ, რომ 1862წ., იმ დროს, როცა დაიბეჭდა ნოროვის აღწერა, ქართველები ჯერ კიდევ ცხოვრობდნენ ჯვრის მონასტერში“.

წყარო: საქართველოს ეროვნული საისტორიო ცენტრალური არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე №170, გვ. 5; გაზეთი „დროება“ 1880წ. №126-127, გვ. 3. გაზეთი „ივერია“ 1886წ. №13, გვ. 3; 1889წ. №70, გვ. 3.

ლიტ: ფერაძე გრიგოლ „უცხოელ პილიგრიმთა ცნობები პალესტინის ქართველ ბერებისა და ქართული მონასტრების შესახებ“ ქ. თბ. 1995წ. გვ. 68; გვ. 99.

გთხოვთ, გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამო

გთხოვთ, დაეალიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (მთანმდებ-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22.

ანგარიში: № GE57LB0115123530407000.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავაძე T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუყიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავერცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი